

Coordonatori

**GEORGIANA-LIVIA ANTOCI
DANIELA NECHIFOR**

**ÎN SPIRIT ROMÂNESC
DOAMNA ELENA CUZA**

 Editura
SPIRUHARET
Iași, 2025

**Autorii articolelor își asumă întreaga responsabilitate
privind conținutul și forma lucrărilor**

ISBN 978-973-579-420-0

© Editura "Spiru Haret"

Casa Corpului Didactic "Spiru Haret" Iași

Str. Octav Botez 2 A, Iași, 700116

Telefon: 0232/210424; fax: 0232/210424

E-mail: edituraspiruharet@ccdis.ro,

Web: www.ccdis.ro

În acest an, cu ocazia sărbătoririi a celor 200 de ani de la nașterea principesei Elena Cuza, Școala Gimnazială „Elena Cuza” Iași, în parteneriat cu Inspectoratul Școlar Județean Iași și Muzeul Municipal „Regina Maria” Iași, a organizat Ediția a IV-a a Simpozionului Județean „În spirit românesc”, în cadrul Proiectului Județean „MEMORIA UNIRII”.

Simpozionul Județean s-a prezentat într-un format prin care ne-am dorit să împărtășim cu emoție, nețărmuită prețuire pentru doamna Elena Cuza, un model de demnitate, tărie și onestitate.

La Simpozion au fost prezentate lucrări, comunicări științifice dedicate primei doamne a României și teme reprezentative de spiritualitate românească, precum și exemple de bune practici din activitatea școlilor. Manifestările s-au constituit în schimburi de experiență utile, fiind de apreciat interesul manifestat de elevi pentru realizarea și prezentarea proiectelor de cultură românească, care completează pregătirea de la ore, sporind interesul pentru studiul epocii trecute și a impactului asupra evoluției politice, sociale și culturale ale României.

A fost o experiență demnă pentru a o omagia pe principesa Elena Cuza!

Volumul de față este rodul preocupărilor și interesului elevilor și profesorilor pentru punerea în valoare a spiritului românesc și pentru studierea evoluției societății românești de la epoca modernă până la cea prezentă.

Doamna Elena Cuza - un model pentru cei de ieri și pentru cei de astăzi

Dr. Aurica ICHIM*

Nu multe sunt figurile feminine care, în istoria modernă a României, au reușit să treacă granițele cronologiei oficiale și să se fixeze durabil în memoria colectivă. Doamna Elena Cuza este una dintre aceste prezențe discrete, dar profunde, a cărei imagine s-a construit atât din fapte reale, cât și din proiecțiile afective ale unui popor aflat în plin proces de definire a propriei identități¹².

Spre deosebire de alte doamne ale istoriei românești, care au beneficiat de vizibilitate publică extinsă, poziții stabile în ierarhiile cele mai înalte ale societății sau mijloace moderne de propagare a imaginii, Elena Cuza a intrat în imaginarul colectiv printr-o altfel de forță: aceea a decenței, a sacrificiului și a empatiei reale față de nevoile oamenilor.

Popularitatea ei nu a fost rezultatul unei construcții oficiale sau al unui cult mediatic, ci s-a format natural, în acord cu valorile reale ale societății românești de la mijlocul secolului al XIX-lea. În plină epocă modernă, comportamentul Doamnei Elenei Cuza a rezonat cu dorința tot mai clară a oamenilor de a vedea în lideri nu doar figuri de autoritate, ci și exemple de umanitate.

Trăsăturile sale fundamentale - modestia, spiritul de sacrificiu, credința profundă și discreția - au transformat-o într-un reper moral, chiar dacă nu a avut posibilitatea unei influențe directe asupra deciziilor de stat. Rolul ei s-a exprimat simbolic, dar nu mai puțin semnificativ, prin gesturile de sprijin față de cei aflați în nevoie, prin implicarea constantă în acțiuni

*Manager, Muzeul Municipal „Regina Maria” Iași.

² Lucian Borș, *Doamna Elena Cuza*, Editura „Națională-Ciornei”, București, 1936.

caritabile și printr-o conduită publică exemplară, lipsită de ostentație sau ambiții personale.

Scrisorile publicate, în special cele adresate mamei sale, dezvăluie o femeie conștientă de rolul pe care istoria i-l impune, dar care nu își pierde luciditatea și simțul proporției³. Pentru Elena Cuza, înălțarea în poziția de „Doamnă a țării” nu a fost un privilegiu râvnit, ci o datorie acceptată cu resemnare și responsabilitate. Tocmai această atitudine, în contrast cu imaginea publică deseori regizată a altor figuri feminine din epocă, a adus-o aproape de sufletul poporului, care a recunoscut în ea o „mamă a națiunii” în sensul cel mai uman și autentic al expresiei.

Într-o vreme în care rolul femeii în spațiul public era încă limitat, Elena Cuza a reușit să deschidă, prin propriul exemplu, un drum nou - acela al influenței tăcute, dar decisive. Complet dezinteresată de orice compensație, ea a contribuit esențial la opera de civilizare și modernizare a societății românești, devenind un simbol al responsabilității morale în fața destinului național⁴. Astăzi, redescoperirea personalității ei nu este doar un act de justiție istorică, ci și o invitație la reflecție: despre ce înseamnă cu adevărat dăruirea de sine, despre puterea modestiei și despre felul în care valorile personale pot contribui la înălțarea coloanei vertebrale a unei epoci.

Elena Cuza, cea supranumită, pe drept, Prima Doamnă a României moderne, a sprijinit din umbră opera reformatoare a soțului său, principele Alexandru Ioan I. Înainte chiar de reglementarea Legii pentru Învățământul Primar și Obligatoriu, dată în 1864^{5 6 7}, Doamna Elena s-a îngrijit de

³ *Principesa Elena Cuza. Corespondență și acte 1840-1909*, ediție îngrijită, note și indici de Virginia Isac, Aurica Ichim, Iași, Editura Junimea, 2009.

⁴ Maria Platon, *Doamna Elena Cuza - un destin dramatic și pilduitor*, în *Doamna Elena Cuza. Un destin pentru România*, coord. Aurica Ichim, Mircea Ciubotaru, Sorin Iftimi, Iași, Editura Palatul Culturii, 2011, p. 8-12.

⁵ Constantin C. Giurăscu, *Viața și opera lui Cuza Vodă*, ediția a II a, Editura Științifică, București, 1970, p. 154.

organizarea și buna administrare a școlilor, în special a celor de fete, cărora le-a acordat o atenție deosebită.

În 1860, Ziarul „Tribuna Română” consemna că: „... niciodată n-au fostu mai mare îngrijire de creștere și de învățătura fetelor ca acum, de când Măria Sa Doamna Elena au luat asupra-și această însemnată lucrare de folosință publică. Majestatea Sa Doamna au avut răbdarea de a asigura câte 3 și 4 ore pe zi la esaminile cele mai de pe urmă ale Școalei Centrale din Iași. Dorința de a cunoaște în toate așezămintele ei starea de învățatură ce predă tinerelor copile, ca așa să se poată face îmbunătățirile cuvenite, au fost aceea care s-au arătat în totul cursul esaminilor, după ce Măria Sa Doamna au dat cuvtenitele ordine pentru îndreptarea tuturor științelor, apoi au cerut să i se trimită la masă pre rându, și apoi în toată duminica câte două copile”⁵⁶.

La 21 aprilie 1863, Doamna Elena Cuza se afla la Iași unde a vizitat așezăminte și Institutul Normal (Școala Centrală) de Fete. Aici, Doamna a constatat că lucrurile erau în ordine, după cum reiese din scrisoarea adresată doamnei Olimpia Gross, directoarea acestui așezământ: „E o adevărată plăcere pentru mine de a constata rezultatele dobândite în așa puțin timp. Sub toate puncturile de vedere am găsit internatul în progres. Eu vă felicit pentru aceasta și vă mulțămesc din inimă. Vouă vă vom datori în câtva timp o pepinieră de tinere institutrice de care avem simțită nevoie și care vor răspândi în țară principiile și instrucțiunea pe care vor fi primit sub a voastră înțeleaptă și maternă direcțiune. Contați totdeauna pe concursul meu. Internatul tinerelor fete din Iași este unul din așezămintele cărora păstrez cea mai vie îngrijire. Primiți, doamnă, încredințarea aleselor mele sentimente”⁸.

La întoarcerea de la Iași, Principesa Elena Cuza a vizitat alte asemenea instituții, precum Școala de fete din Râmnicul Sărat, Buzău și

⁶ „Tribuna Română”, nr. 67/ 18.02.1860

⁷ *Ibidem.*

⁸ Virginia Isac, Aurica Ichim, *op.cit.*, p. 221.

Ploiești, va vizita Goleștii și Curtea de Argeș, Pitești, Craiova, Orșova. Principesa a revenit la Iași în octombrie 1864 unde a vizitat cazarma din curtea Palatului Administrativ, spitalul militar de la Beilic și cazarma de cavalerie de la Copou, Școala de pictură și Școala centrală de fete. Orașul său natal o atrăgea cu o putere nebănuită, îndemnând-o să vegheze și asupra bunului mers a instituțiilor culturale și caritabile din vechea capitală a Moldovei. Aici avea să fondeze, la 1880, Spitalul de copii „Caritatea”, într-un imobil pe care îl cumpărase de la fratele ei, Constantin Roseti. Clădirea există și astăzi, imobilul deservin o secție a Spitalului de Urgență din Iași.

Toate acestea au fost readuse în conștiința colectivă printr-un articol de ziar, publicat în 1909, anul morții principesei, în care erau relatate, pe scurt, marile sale fapte:

„Viața oficială o supunea la diferite îndatoriri care erau prea adeseori aspre și împovărătoare. Dar Principesa se învoi fără împotrivire și ca să ușureze sarcina soțului mereu pe drumuri între București și Iași, îndeplinea cu multă bunăvoință, stăpânindu-și firea timidă, îndatoriri de Principesă Domnitoare în lipsa lui. Făcu zile de audiență în fiecare luni și dădu audiențe celor ce doreau să-i vorbească; se îngrijea de aproape de școalele din Moldova, luându-le sub patronajul ei și plănui reeducarea populației sărace prin instituții de binefacere și cultură, urzându-și în acest mod o activitate rodnică și folositoare pentru țară”⁹.

Însă numele Doamnei Elena Cuza este legat, în mod deosebit, de îngrijirea copiilor care își pierduseră părinii. Este cunoscut faptul că una dintre cele mai acute probleme sociale din România secolului al XIX-lea a fost cea a copiilor orfani, cunoscuți la vremea respectivă și sub denumirea de „copii găsiți”. Deși ideea înființării unor instituții speciale pentru ocrotirea acestora fusese vehiculată încă din secolul al XVIII-lea - inclusiv în

⁹ „Adevărul”, 25 ianuarie, 1909.

testamentul mitropolitului Filaret al Ungro-Valahiei, care aloca fonduri pentru un orfelinat în București - inițiativele concrete au fost întârziate sau abandonate din cauza gestionării defectuoase a resurselor și a lipsei voinței administrative¹⁰.

Deși Regulamentele Organice din 1831/1832 prevedeau explicit înființarea unor așezăminte dedicate copiilor orfani, acestea nu au fost puse în aplicare. Sistemul care funcționa la acea vreme era rudimentar: nou-născuții erau încredințați unor doici până la vârsta de patru ani, fără garanții privind continuitatea educației sau a îngrijirii pe termen lung a acestora. Situația avea să se schimbe în mod semnificativ după 1860, când Ministerul de Interne - prin Direcțiunea Serviciului Sanitar condusă de doctorul Carol Davila - a preluat responsabilitatea pentru acești copii. Un prim pas concret a fost internarea, în primăvara lui 1861, a unui grup de 40 de fete într-un adăpost improvizat, chiar în casa doctorului Davila¹¹.

Ajunsă la București, noua capitală a țării, în iulie 1862, Elena Cuza - în calitate de președintă a Comitetului de Doamne - s-a implicat direct în reorganizarea instituțiilor de binefacere. Vizitele sale la școli, spitale și așezăminte sociale i-au oferit o imagine clară asupra nevoilor reale ale celor mai vulnerabili membri ai societății. Profund impresionată de lipsurile cu care se confruntau orfanii și de starea precară a sistemului medical care le era dedicat, Elena Cuza a decis să acționeze concret.

A donat, din fonduri proprii, suma de 1.000 de galbeni pentru construirea unui azil destinat copiilor orfani. Demersurile ei nu s-au oprit aici. A adresat un memoriu oficial guvernului, în care sublinia necesitatea înființării unei instituții dedicate protecției orfanilor. Ca răspuns, pe 18 iulie

¹⁰Aurica Ichim, *Activități culturale și caritabile ale Doamnei Elena Cuza, în Doamna Elena Cuza...*, p. 13-20.

¹¹ Adriana Harasim, *Dealul Cotrocenilor - Azilul Elena Doamna*, în *MIM*, XI (1992), p. 165-177.

1862, a fost emis un decret domnesc prin care se aproba înființarea Azilului „Elena Doamna”, destinat creșterii și educării fetelor orfane.

Cu privire la această activitate a Doamnei Elena Cuza, ziaristul francez Ulysse de Marsillac, venit în țară în 1852 și stabilit la București, scria că Azilul face cinste și onoare României și că „în 1862 providența a adus-o aici pe Elena Cuza, întruchiparea bunătății, generozitatea simplă și blândă, care făcea binele fără ostentație și care nu profita de înalta sa poziție, decât a-i ajuta pe cei în suferință”¹².

Terenul pentru construirea acestuia fusese donat de Ana Davila, iar Elena Cuza a continuat să susțină activ proiectul, contribuind ulterior cu încă 32.000 de lei din propriul avut. Prin apeluri publice, inclusiv prin organizarea unei loterii caritabile, a reușit să mobilizeze femeile din înalta societate să contribuie la ridicarea azilului. În total, s-au strâns aproape 380.000 de lei, sumă care a permis construirea aripii drepte a clădirii. Printre donatori, se regăsea și fostul căminar Gheorghe Eminovici, tatăl poetului Mihai Eminescu. La 29 iulie 1862, a fost pusă piatra de temelie a instituției care avea să devină simbolul implicării sociale feminine în România modernă.

Actul de fondare a Azilului avea următorul conținut: „Astăzi, Duminică, la 29 ale lunii Iulie, anul 1862, în zilele Măriei Sale Alexandru Ioan I Cuza, Domnitorul Principatelor Unite și ale Măriei Sale Doamnei Elena s-a pus piatra fundamentală a institutului copiilor găsiți, de sub patronajul Măriei Sale Doamna, numit Asyl Elena Doamna, fiind ministru președinte al Consiliului Niculae Crețulescu, al Afacerilor Străine și de Stat Principele Alexandru Cantacuzino, al Cultelor și Instrucțiunii Publice

¹² Ulysse de Marsillac, *Bucurestiul în veacul al XIX-lea*, ediție îngrijită de Adrian-Silvan Ionescu, București, Editura Meridiane, 1999, p. 254.

Nicolae Racovitză și inspector general al Serviciului sanitar dr. Carol Davila”¹³.

În toamna anului următor, 120 de copii - majoritatea fete - au fost instituționalizați în cadrul Azilului. Un an mai târziu, alte 39 de orfane au fost transferate de la Institutul Gregorian din Iași, iar instituția a început să primească și copii cu dizabilități, precum cei surdo-muți. În paralel, Doamna Elena a militat pentru instruirea profesională a fetelor orfane, introducând în programă meserii practice precum croitoria, broderia și cusutul.

Obiectele realizate de fete erau expuse pentru a demonstra eficiența formării profesionale. Elena Cuza a avut și o viziune mai largă, exprimată public: considera că dezvoltarea unei națiuni depinde în mare măsură de femeile care o formează. Într-o scrisoare adresată doamnelor române, le încuraja să se implice în activități caritabile, subliniind că o societate dreaptă și demnă se construiește pe temelia solidarității. „Națiunile cu mari virtuți sunt fapta femeilor”, spunea ea cu convingere. Până în 1865, azilul a intrat sub administrarea Eforiei Spitalelor Civile, iar ulterior, în 1881, a fost preluat de Ministerul Instrucțiunii Publice.

Tot la inițiativa Elenei Cuza, din fiecare județ au fost aduse fete orfane pentru a fi pregătite să devină învățătoare, urmând să profeseze în comunitățile lor și să contribuie la alfabetizarea copiilor din mediul rural. Prin aceste eforturi, Elena Cuza nu doar că a oferit o șansă reală unor copii abandonați, ci a pus bazele unui model social de solidaritate și responsabilitate. Azilul „Elena Doamna” a devenit, astfel, un simbol al unei noi conștiințe sociale.

Din partea sa, Principesa face minuni, - scria Costache Negri din Constantinopol lui Iancu Alecsandri la Paris - „primește pe toată lumea, face vizite și merge să vadă toate așezămintele publice, îndeplinind toate acestea

¹³ Lucia Borș, *Azilul Elena Doamna*, în „Boabe de grâu”, anul III, nr. 5, mai, 1932, p. 154.

cu modestia și delicatețea, care o fac în mod atât de general iubită de toți. Acest ajutor este foarte bine venit Principelui, ceea ce va aduce mult bine”¹⁴.

Actele de caritate au reprezentat o constantă a vieții și activității Doamnei Elena Cuza. Pe când avea 70 de ani, s-a stabilit la Iași, fiind infirmieră la Spitalul de copii „Caritas”. Apoi, din cauza bătrâneții și a bolii, s-a retras la Piatra Neamț, unde a locuit până la moarte, singură, într-o modestă locuință, primind rareori câte o rudă care-și mai amintea de vremurile trecute. A continuat să facă bine și în această perioadă a senectuții, de la îmbrăcăminte și materiale pentru copiii săraci, până la donații în bani (10.000 lei pentru construirea unei băi publice la Piatra Neamț, 25.000 lei anual pentru Spitalul „Caritas” din Iași ș. a.).

A dispus refacerea bisericii din Ruginoasa (1907), a sprijinit inițiativa ridicării unui bust al lui Alexandru Ioan Cuza la Mărășești. Întrucât nu se luase nici o inițiativă de mutare a rămășițelor pământești ale domnitorului Cuza în capitala Moldovei, Doamna Elena, cu toată vârsta înaintată, a hotărât să-și dezgroape soțul și să-i depună osemintele în cripta din biserica Ruginoasa, abia refăcută (1907)¹⁵

„După ce se sfârși slujba religioasă, Doamna Elena spălă cu mâinile sale, în curtea bisericii, sub ochii țăranilor, oasele găsite, pentru a le pune în cripta bisericii”¹⁶.

Rămâne, până la moarte, o ființă modestă, discretă, plină de devoțiune față de cei defavorizați de soartă, așa cum o descrie Nicolae Iorga, care o vizitase la 24 ianuarie 1909, cu ocazia aniversării a 50 de ani de la Unirea Principatelor în fruntea unei delegații a Ligii Culturale din Iași: „În acea odăiță neagră în care se deslușea în fundul unui fotoliu, dintr-o săracă

¹⁴ *Ibidem.*

¹⁵ Aurica Ichim, Alexandru Gorea (coord.), *Alexandru Ioan Cuza -150 ani de la moarte* Editura „Dar Publishing Development, București, 2023.

¹⁶ Lucia Borș, *Doamna Elena Cuza...*p. 256.

rochie de doliu veșnic, sub un cauc de călugăriță acoperit cu un văl simplu de lână, o figură mărunță săpată fin în fildeș palid”¹⁷.

Toate acestea fac ca Doamna Elena Cuza să rămână, până astăzi, o figură emblematică și un model, care se înalță în istoria României nu doar prin statutul de primă doamnă a țării, ci, mai ales, prin realizările sale sociale. Cu o compasiune rar întâlnită și o dedicare totală pentru binele comun, ea a reușit să construiască punți de solidaritate într-o perioadă în care femeile aveau mult mai puține oportunități de a influența destinele unei națiuni.

Adevărata sa forță nu a venit dintr-o autoritate impusă, ci dintr-o iubire necondiționată pentru cei săraci și dintr-un simț acut al responsabilității față de semenii. Implicarea Doamnei în educație, în sprijinul celor defavorizați și în crearea unor instituții de ajutor continuă să inspire și astăzi.

Elena Cuza a reușit să imprime o lecție durabilă despre moralitate și compasiune, acoperind cu dragoste și grijă acele zone ale societății lăsate mult prea multă vreme în umbră. Prin acțiunile sale, Prima Doamnă a României moderne a demonstrat că adevărata putere nu constă în titlaturi sau în poziții dominante, ci în capacitatea de a transforma viețile celor din jur cu un gest de afecțiune sinceră și cu un angajament permanent pentru binele celor mai puțin privilegiați.

¹⁷ N. Iorga, *Unirea Principatelor (1859 povestită Românilor cu prilejul împlinirii a cincizeci de ani e la întemeierea statului român*.

Spirit românesc – O călătorie prin spațiul identității noastre

**Director, prof. Antoci Georgiana-Livia,
Școala Gimnazială „Elena Cuza” Iași**

Spiritul românesc nu poate fi cuprins într-o definiție simplă, căci el este o călătorie prin timp, locuri și suflete. Este modul prin care ne păstrăm tradițiile, ne recunoaștem în doina tristă, în horă, în poveștile din străbuni și în curajul celor care au făcut istorie. Identitatea noastră românească nu este doar moștenire – este o trăire zilnică, un mod de a fi.

De la costumul popular cusut cu migală, până la versurile lui Eminescu și baladele lui Ciprian Porumbescu, spiritul românesc se regăsește în fiecare colț de țară și în fiecare inimă care simte românește. El se manifestă în dragostea pentru glie, în ospitalitate, în umorul simplu și sincer, în respectul față de trecut și în speranța unui viitor mai bun.

Această călătorie prin identitate înseamnă și asumarea valorilor noastre: solidaritate, răbdare, creativitate, credință și dor – acel sentiment profund care nu are traducere exactă, dar care definește profund sufletul românesc.

Spiritul românesc este viu. Se reinventează prin tineri, prin proiecte culturale, prin artă, prin școală. Tocmai de aceea, o abordare transdisciplinară este esențială: învățăm despre noi înșine nu doar prin literatură, ci și prin istorie, educație socială, muzică, desen și chiar tehnologie. Numai așa putem înțelege cu adevărat cine suntem și încotro ne îndreptăm. Așadar, propunem realizarea unui Proiect transdisciplinar ”Spirit românesc – o călătorie prin spațiul identității noastre” la clasele gimnaziale, utilizând metode și strategii dinamice care să-l provoace pe elev să

descoperire și să-și însușească valori autentice prin dialoguri cu membrii familiei, dar și prin lectură, audiții și vizionări.

„Spirit românesc – O călătorie prin spațiul identității noastre”

Proiect transdisciplinar

Nivel: Gimnaziu – Clasa a VI-a / a VII-a

Durată: 3 săptămâni

Discipline implicate: Limba română, Istorie, Educație plastică, Educație muzicală, TIC

2. Obiective generale

- Dezvoltarea sentimentului de apartenență la cultura și valorile poporului român.
- Cunoașterea elementelor definitorii ale identității naționale.
- Formarea de atitudini pozitive față de patrimoniul cultural.
- Dezvoltarea gândirii critice și exprimarea creativă.
- Valorificarea surselor istorice, culturale și personale în formarea unei viziuni proprii asupra spiritului românesc.

3. Activități pe discipline

În prima săptămână, elevii vor realiza o mini cercetare pe tema proiectului și pe fiecare disciplină în parte. Astfel, la Limba și literatura română, elevii vor primi spre aprofundare lecturi tematice (ex. Mihai Eminescu – „Doina”, George Coșbuc – „Noi vrem pământ”, Octavian Goga – „Plugarii”/„Oltul”, Vasile Alecsandri – „Hora Unirii”). Pentru domeniul istorie, elevii vor realiza o cercetare despre personalități marcante care au contribuit la păstrarea spiritului românesc (Ștefan cel Mare, Regina Maria, Elena Cuza, Avram Iancu etc.).

O listă de cântece tradiționale românești și piese corale cu mesaj patriotic, potrivite pentru înțelegerea profundă a spiritului românesc (ex. Ciobănaș cu trei sute de oi, „Doina”, Pe-al nostru steag e scris Unire”, Hora Unirii”, Imnul național al României – Deșteaptă-te, române!”) completează mini cercetarea elevilor. De asemenea, elevii vor căuta și analiza o serie de tablouri celebre cu motive tradiționale românești și peisaje românești (ex. Nicolae Grigorescu – „Țărăncuță cu basma albă”, Nicolae Grigorescu – „Car cu boi”, Theodor Aman – „Hora Unirii la Craiova”, Nicolae Grigorescu – „Peisaj la Câmpina”, Ion Andreescu – „Marginea pădurii” etc.)

În a doua săptămână, elevii vor prezenta rezultatele cercetărilor lor și reinterpretările personale pornind de la sugestiile primite.

În a treia săptămână, elevii vor lucra în grupe de câte 4 elevi și vor realiza o serie de material originale.

Limba și literatura română:

- Redactarea unui eseu pe tema : „Ce înseamnă spiritul românesc pentru mine?"/ „Ce înseamnă pentru mine să fiu român?”.
- Creație: acrostih „SPIRIT ROMÂNESC”.

Istorie:

- Harta României Mari – lucru în perechi.
- Joc de rol: „Consiliul marilor români”.
- Simboluri naționale: Steag, Imn, Ziua Națională.

Educație plastică:

- Colaj sau afiș tematic: „Simboluri românești din trecut și prezent”/„România mea” – desen/colaj/ Pictură inspirată din motive

tradiționale sau peisaje românești/ Colaj vizual: „Cum se vede România prin ochii pictorilor români”

- Concurs: simboluri românești în culori.

TIC

- Prezentare PowerPoint sau video cu tema: „Spirit românesc – privit prin ochii noștri”.
- Realizarea unui interviu digital cu un bunic/străbunic despre „viața românească de altădată”.

Educație socială:

- Dezbateri: „Sunt român – ce înseamnă asta?”/Dezbateri: „Ce înseamnă patriotismul astăzi?”
- Crearea unui cod al valorilor românești (colaborativ, în echipă).

4. Evaluare

- Autoevaluare și evaluare colegială.
- Portofoliu individual.
- Rubrică pentru produse finale.

Etimologia greco-romană în domeniile socio-umane: o moștenire lingvistică durabilă

**Prof. Simioncă Anca-Daniela,
Colegiul Național „E. Racoviță” Iași**

Limbile greacă și latină reprezintă două dintre cele mai influente izvoare etimologice pentru vocabularul domeniilor socio-umane. De la filosofie și psihologie, la politică și sociologie, aceste limbi clasice au oferit nu doar termeni tehnici, ci și fundamente conceptuale esențiale pentru gândirea occidentală. Etimologia greco-romană nu este doar o chestiune de rădăcini lingvistice, ci și o punte către înțelegerea profundă a ideilor și instituțiilor ce structurează societatea.

1. Filosofie: iubirea de înțelepciune

Cuvântul „filosofie” provine din grecescul *philosophia* (φιλοσοφία), compus din *philo-* („iubire”) și *sophia* („înțelepciune”). Etimologia sa reflectă esența acestei discipline: căutarea înțelepciunii prin rațiune și reflecție. Alți termeni centrali, precum *logos* (discurs, rațiune), *ethos* (caracter moral), sau *metafizică* (de la *meta* – „dincolo de” și *physika* – „lucrurile naturale”) au origini similare, grecești.

📖 Tabel etimologic – Termeni din filosofie (origine greco-romană)

Termen	Origine	Etimologie (rădăcini)	Sens actual
Filosofie	Greacă	<i>philos</i> = iubire + <i>sophia</i> = înțelepciune	Iubirea de înțelepciune, reflecție asupra existenței
etică	Greacă	<i>ethos</i> = caracter, obiceiuri	Studiul binelui și răului
Logică	Greacă	<i>logos</i> = cuvânt,	Studiul argumentării

Termen	Origine	Etimologie (rădăcini)	Sens actual
		rațiune	corecte
Metafizică	Greacă	<i>meta</i> = dincolo + <i>physika</i> = natură	Studiul realității dincolo de lumea fizică
Stoicism	Greacă	<i>stoa</i> = portic (unde învăța Zenon)	Doctrină despre rațiune, autocontrol și virtute
Platonism	Nume propriu	de la <i>Platon</i>	Doctrina ideilor și a dualismului trup–suflet
Raționalism	Latină	<i>ratio</i> = rațiune	Curent ce pune accent pe rațiune în cunoaștere
Empirism	Greacă	<i>empeiria</i> = experiență	Teorie a cunoașterii bazată pe simțuri și fapte
Ontologie	Greacă	<i>ontos</i> = ființă + <i>logos</i> = studiu	Ramură a filosofiei care studiază ființa
Epistemologie	Greacă	<i>episteme</i> = cunoaștere + <i>logos</i> = studiu	Studiul naturii și limitelor cunoașterii

2. Psihologie: știința sufletului

Termenul „psihologie” provine din grecescul *psyche* (ψυχή – „suflet”) și *logos* („studiu, discurs”). Inițial, desemna studiul sufletului uman, iar în timp s-a transformat în știința comportamentului și a proceselor mentale. Termeni precum *nevroză*, *traumă* (gr. *trauma* – „rană”), *catarsis* sau *mnemonic* (de la zeița greacă Mnemosyne – personificarea memoriei) poartă aceeași moștenire

🌐 Tabel etimologic – Termeni din Psihologie și Pedagogie (origine greco-romană)

Termeni din Psihologie	Origine	Etimologie (rădăcini)	Sens actual
Psihologie	Greacă	<i>psyche</i> = suflet + <i>logos</i> = cuvânt, studiu	Știința comportamentului și a proceselor mentale
Psihic	Greacă	<i>psyche</i> = suflet	Legat de minte, mental
Nevroză	Greacă	<i>neuron</i> = nerv + <i>osis</i> = afecțiune	Tulburare psihică funcțională
Trauma	Greacă	<i>trauma</i> = rană	Eveniment psihologic sau fizic profund afectant
Catarsis	Greacă	<i>katharsis</i> = purificare	Eliberare emoțională
Complex	Latină	<i>complexus</i> = împletitură, legătură	Structură psihică inconștientă
Inconștient	Latină	<i>in</i> = negare + <i>conscientia</i> = conștiință	Parte a psihicului inaccesibilă conștiinței
Memorie	Latină	<i>memoria</i> = capacitate de a-și aminti	Funcție psihică de reținere și evocare
Mnemonic	Greacă	<i>Mnemosyne</i> = zeița memoriei	Tehnică de memorare
Empatie	Greacă	<i>em</i> = în + <i>pathos</i> = suferință, simțire	Capacitatea de a simți emoțiile altuia

Termeni din Pedagogie	Origine	Etimologie (rădăcini)	Sens actual
Pedagogie	Greacă	<i>pais</i> = copil + <i>agogos</i> = conducător	Știința educației
Pedagog	Greacă	<i>paidagogos</i> = sclav care ducea copilul la școală	Educator, profesor
Didactic	Greacă	<i>didaktikos</i> = capabil să învețe	Legat de procesul de predare
Educație	Latină	<i>educare</i> = a crește, a conduce afară	Procesul de formare a unei persoane
Instruire	Latină	<i>instruere</i> = a clădi, a organiza	Proces de predare a cunoștințelor
Disciplină	Latină	<i>disciplina</i> = învățatură, formare	Ramură de studiu sau regulă educațională
Curriculum	Latină	<i>currere</i> = a alerga → <i>cursus</i> = curs	Plan de învățământ
Matricol	Latină	<i>matrix</i> = mamă, sursă → <i>matricula</i> = listă oficială	Legat de înregistrarea într-o instituție de învățământ
Lector	Latină	<i>legere</i> = a citi	Persoană care predă sau citește unui public
Erudiție	Latină	<i>eruditus</i> = bine instruit, cultivat	Cunoștințe vaste și aprofundate

3. Sociologie: studiul societății

Cuvântul „sociologie” îmbină elemente latine și grecești: *socius* (lat. – „tovarăș”, „aliat”) și *logos* (gr. – „studiu”). Acest hibrid lingvistic reflectă preocuparea modernă de a înțelege structurile și dinamica socială printr-o abordare științifică. Alți termeni precum *comunitate* (lat. *communis* – „comun”), *instituție* (lat. *institutio* – „organizare, înființare”), sau *autoritate* (lat. *auctoritas*) sunt esenți

□ Tabel etimologic – Termeni din sociologie (origine greco-romană)

Termen	Origine	Etimologie (rădăcini)	Sens actual
Sociologie	Latină	<i>socius</i> = tovarăș + <i>logos</i> = studiu	Studiul științific al societății și relațiilor sociale
Comunitate	Latină	<i>communis</i> = comun, împărtășit	Grup de persoane cu interese, valori sau teritoriu comun
Individ	Latină	<i>individuus</i> = inseparabil, indivizibil	Persoană considerată ca entitate separată în cadrul societății
Structură socială	Latină	<i>structura</i> = construcție, formă organizată	Organizarea internă a unei societăți
Normă	Latină	<i>norma</i> = regulă, etalon	Reguli sociale acceptate într-o comunitate
Status	Latină	<i>status</i> = stare, poziție	Poziția socială a unui individ în cadrul unei ierarhii
Interacțiune	Latină	<i>inter</i> = între + <i>actio</i> =	Schimb de acțiuni și reacții

Termen	Origine	Etimologie (rădăcini)	Sens actual
		acțiune	între indivizi sau grupuri
Instituție	Latină	<i>institutio</i> = organizare, stabilire	Structură socială stabilită cu un scop specific (ex: educație)

4. Politică: arta guvernării

Etimologic, „politică” derivă din grecescul *politikē* (πολιτική), care desemna „arta de a conduce cetatea” (*polis*). Concepte fundamentale precum *democrație* (*demos* – popor, *kratos* – putere), *oligarhie*, *aristocrație*, *tiranie* sau *anarchie* provin din vocabularul politic grec, reflectând diferite forme de organizare și conducere a societății. Din latină provin termeni precum *republică* (*res publica* – „lucru public”) sau *senat* (de la *senex* – „bătrân”).

Limba greacă a oferit vocabularul fundamental pentru înțelegerea formelor de guvernare și a teoriilor politice, în timp ce latina a lăsat o amprentă puternică în organizarea juridică și instituțională a statului. Etimologiile acestor termeni relevă atât conceptele-cheie, cât și valorile pe care le reflectau societățile antice: participarea cetățenească, autoritatea, ordinea, dar și conflictele pentru putere. Astăzi, limbajul politic modern continuă să poarte această moștenire, adaptând-o contextelor contemporane.

Termeni politici cu origine greco-romană

Termen	Origine	Etimologie (rădăcini)	Sens actual
Politică	Greacă	<i>polis</i> = cetate	Arta sau știința guvernării
Democrație	Greacă	<i>demos</i> = popor + <i>kratos</i> = putere	Guvernare de către popor

Termen	Origine	Etimologie (rădăcini)	Sens actual
Oligarhie	Greacă	<i>oligos</i> = puțini + <i>arche</i> = conducere	Puterea concentrată într-un grup restrâns
Monarhie	Greacă	<i>monos</i> = unul + <i>arche</i> = conducere	Governare de către un singur conducător
Tiranie	Greacă	<i>tyrannos</i> = conducător absolut	Regim autoritar, abuziv
Autocrație	Greacă	<i>autos</i> = de sine + <i>kratos</i> = putere	Putere absolută exercitată de o singură persoană
Anarhie	Greacă	<i>an-</i> = fără + <i>arche</i> = conducere	Lipsa guvernării, haos
Aristocrație	Greacă	<i>aristos</i> = cei mai buni + <i>kratos</i> = putere	Puterea exercitată de elite
Republică	Latină	<i>res publica</i> = lucrul public	Stat în care conducerea este aleasă de cetățeni
Senat	Latină	<i>senex</i> = bătrân	Adunare legislativă, consiliu al înțelepților
Dictator	Latină	<i>dicto/dictare</i> = a ordona	Conducător cu puteri absolute (inițial temporar)
Tribun	Latină	<i>tribunus</i> = reprezentant	Oficial ales, inițial reprezentant al plebei
Plebiscit	Latină	<i>plebs</i> = popor + <i>scitum</i> = decret	Vot popular asupra unei decizii importante
Imperiu	Latină	<i>imperium</i> = autoritate supremă	Stat condus de un împărat
Civism	Latină	<i>civis</i> = cetățean	Atitudine responsabilă față de

Termen	Origine	Etimologie (rădăcini)	Sens actual
			societate
Constituție	Latină	<i>constitutio</i> = structurare, întemeiere	Legea fundamentală a unui stat
Legislație	Latină	<i>lex, legis</i> = lege	Totalitatea legilor unui stat

5. Educație și cultură

Termeni ca *pedagog*, *academie* (de la grădina lui Akademos, unde Platon predă), *retorică*, *gramatică*, *didactic*, toate au rădăcini greco-latine. Cultura (*cultura*, lat. – cultivarea spiritului) și civilizația (*civis* – cetățean) sunt noțiuni cheie în științele umaniste, ilustrând idealul formării omului în societate.

Tabel etimologic – Termeni din educație și cultură (origine greco-romană)

Termen	Origine	Etimologie (rădăcini)	Sens actual
Educație	Latină	<i>educare</i> = a crește, a îndruma	Procesul de învățare și formare a individului în scopuri sociale
Cultură	Latină	<i>cultura</i> = a lucra pământul, a cultiva	Totalitatea cunoștințelor, valorilor și tradițiilor unei societăți
Liceu	Latină	<i>lyceum</i> (de la <i>Lykeion</i> , școala lui Aristotel)	Instituție de învățământ secundar
Școală	Latină	<i>schola</i> = loc de învățatură, distracție	Instituție sau loc dedicat învățării
Curriculum	Latină	<i>currere</i> = a alerga, a se	Planul sau programul de

Termen	Origine	Etimologie (rădăcini)	Sens actual
		desfășura	învățământ
Pedagogie	Greacă	<i>paideia</i> = creștere+ <i>agein</i> = a conduce	Arta sau știința educației, învățătura destinată copiilor
Didactic	Greacă	<i>didaktikos</i> = apt pentru a învăța	Ce se referă la predare, metode de învățământ
Înțelepciune	Greacă	<i>sophia</i> = înțelepciune	Capacitatea de a înțelege și aplica cunoștințe valoroase
Învățământ	Latină	<i>instruere</i> = a învăța, a învăța pe cineva	Procesul de a transmite cunoștințe unui individ sau grup
Educator	Latină	<i>educator</i> = cel care educă	Persoană care predă sau formează alți oameni prin învățământ

6. În domeniul juridic:

Termenul justiție provine din cuvântul latin **“justitia”**, derivat din **“justus”**, care înseamnă „corect”, „drept”, „egal”. **Sens actual:** Se referă la ansamblul principiilor și procedurilor prin care se aplică dreptul, aducând echitate și ordine în societate. Justiția implică și acțiunea de a aplica legea pentru a proteja drepturile indivizilor și pentru a sancționa abaterile de la normele legale.

Termenul drept provine din cuvântul latin **“directus”**, care înseamnă „drept”, „corect” sau „direct”. Acest cuvânt derivă din verbul **“dirigere”**, care înseamnă „a îndrepta” sau „a ghida”. **Sens actual:** Se referă la totalitatea normelor juridice care reglementează relațiile sociale, drepturile și obligațiile oamenilor într-o societate, stabilind ce este permis și ce nu este

permis. De asemenea, poate desemna și o ramură a dreptului (ex: dreptul civil, dreptul penal) sau drepturile individuale ale unei persoane.

Tabel etimologic – Termeni juridici cu origine greco-romană

Termen	Origine	Etimologie (rădăcini)	Sens actual
Drept	Latină	<i>directus</i> = drept, corect	Totalitatea normelor care reglementează comportamentul social
Lege	Latină	<i>lex</i> = lege, reglementare	Normă juridică impusă de stat, obligatorie pentru toți membrii
Justiție	Latină	<i>justitia</i> = corectitudine, dreptate	Aplicarea legii și menținerea ordinii în societate
Tribunal	Latină	<i>tribunal</i> = loc de judecată	Organism oficial care administrează justiția și soluționează conflicte
Contract	Latină	<i>contractus</i> = acord, înțelegere	Acord juridic între două părți care creează obligații reciproce
Apel	Latină	<i>appellare</i> = a chema, a invoca	Recurs împotriva unei hotărâri judecătorești
Judecător	Latină	<i>judex</i> = cel care judecă	Persoană autorizată să soluționeze cauze juridice într-un tribunal
Acuzare	Latină	<i>accusatio</i> = acuzare	Acțiune prin care o persoană este acuzată de comitere infracțiune
Apărător	Latină	<i>defensor</i> = cel care apără	Avocat sau persoană care apără drepturile unei părți în instanță

Termen	Origine	Etimologie (rădăcini)	Sens actual
Contractual	Latină	<i>contractus</i> = acord	Ce se referă la obligațiile și drepturile stipulate într-un contract

Concluzii:

Etimologia greco-romană nu este doar o relicvă a trecutului, ci un fir roșu ce traversează gândirea și limbajul modern din domeniile socio-umane. Înțelegerea acestor origini lingvistice nu doar îmbogățește vocabularul, ci oferă și o perspectivă mai profundă asupra ideilor care au modelat civilizația europeană. Prin această moștenire, antichitate greco-romană continuă să trăiască în discursul academic și social contemporan.

Bibliografie– Etimologia în domeniile socio-umane

1. **Vasiliu Alexandru** – *Etimologia. Probleme și metode*, Editura Științifică, București, 1968.
2. **Sala Marius** – *Despre cuvinte și despre oameni. Studii de lingvistică și etimologie*, Editura Univers Enciclopedic, București, 2001.
3. **Harper Douglas** – *Online Etymology Dictionary*, <https://www.etymonline.com>

Lucrări despre limbaj în științele sociale

4. **Williams Raymond** – *Keywords: A Vocabulary of Culture and Society*, Oxford University Press, 1983.
5. **Eco Umberto** – *Căutarea limbii perfecte*, Editura Humanitas, 2001 (traducerea din italiană).
6. **Bourdieu, Pierre** – *Ce înseamnă a vorbi? Economia schimburilor lingvistice*, Editura Polirom, Iași, 1999.

Dicționare și lucrări de referință

7. **DEX** – **Dicționarul explicativ al limbii române**, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, Ed. Univers Enciclopedic.
8. **Micul dicționar academic (MDA)**, Editura Academiei Române.
9. **Ciobanu, Gabriela-Pilar** – *Etimologia în didactica limbii române*, Editura Universității „Al. I. Cuza”, Iași, 2012.

Creativitatea în procesul de receptare a literaturii la elevii de gimnaziu

**Prof. Stanciuc Alina,
Școala Gimnazială „Elena Cuza” Iași**

*motto: „Lectura nu devine plăcere decât dacă
intră în joc creativitatea, decât dacă textul ne oferă șansa
de a ne pune aptitudinile la încercare.” (Wolfgang Iser)*

Creativitatea este un concept larg care poate fi definit din mai multe perspective. Cel mai adesea, termenul este asociat domeniului artistic, artei în general, pentru că fără creativitate nu poate lua naștere o operă de artă. Pe lângă această latură, se știe că toate progresele din domeniul științei sunt rezultate ale spiritelor creatoare.

Noutatea ar putea fi astfel un atribut al creativității. Însă, în zilele noastre, în afară de modul galopant în care se dezvoltă tehnologia, inteligența artificială, am putea spune că „nimic nu e nou sub soare” umanitatea a cunoscut cam marea parte din ce se putea cunoaște.

Cu toate acestea, fiecare ființă umană cunoaște lumea aceasta într-un mod individual, își interiorizează universul exterior prin modalități proprii, se lasă cucerită mai puțin de ceea ce i se spune/impune și mai mult de ceea ce o atrage sau de modalitatea în care lumea i se prezintă.

Literatura reprezintă ilustrarea vieții, dacă nu regăsești fărâme de viață într-o carte, prea puțin probabil să își lase o amprentă asupra ta. Crearea universului imaginar presupune la rândul său creativitate și originalitate. Poate nu experiența umană, întâmplarea, oricât de inedită ar fi ea, atrage cititorul, ci modul în care este construită lumea ficțională, tonul și modalitatea spunerii/transpunerii acestei experiențe trăite sau doar imaginate de autorul ei dau autenticitate unei opere literare.

Se știe că lectura este o modalitate de delectare, dar și de învățare și de interogare a ființei umane. De creativitate nu au nevoie doar scriitorii, ci și cititorii. Un lector ideal cred că este unul creativ, cel care „reconstruiește” textul. Lectura este un act individual și o lectură proactivă presupune creativitate. Textul oferă, dar transferul depinde în mare măsură și de cititor. Fiecare assemblează noutățile la ceea ce deține deja și fiecare cititor obține propriul său puzzle. Profesorul de literatură (sau de lectură) trebuie să faciliteze acest proces, acest transfer, având rolul de mediator între operă și elevii săi. Literatura nu poate fi predată, pentru că în felul acesta este anihilată. Profesorul oferă elevului instrumentele necesare interpretării sau operării cu textul.

Actul lecturii a fost asociat adesea cu metafore care se referă la hrană: „cititor vorace”, textul ca hrană pentru suflet. A „preda” literatura este ca atunci când îi vorbești elevului despre o mâncare foarte bună, îi descrii rețeta, ingredientele, textura. Ca profesori însă, trebuie să-i facem pe elevi să guste literatura și să le deschidem apetitul către lectură. Oricât de bine explicat ar fi un text literar, fără lectură individuală nu se poate construi nimic. Se pot promova examene după șabloane învățate, dar nu acesta este scopul și sensul studierii literaturii în școală. Nevoia de cunoaștere a omului se traduce în educația pe tot parcursul vieții, unul dintre dezideratele regăsite în pedagogia actuală. La fel, țelul profesorului de literatură este acela de a forma cititori pe viață (de cursă lungă).

De aceea, ca profesori de literatură, este nevoie ca noi la rândul nostru să fim creativi pentru a-i apropia pe elevi de text, să-i învățăm cum să interogheze textul, să le oferim libertatea de a-și exprima propriile idei, iar noi să-i ghidăm, astfel încât să rămână în prejma textului sau de ce nu, uneori să creeze punți către alte domenii sau realități exterioare textului.

Prin literatură, elevii se pot descoperi pe ei înșiși, pot deveni mai sensibili și mai receptivi la frumusețea lumii înconjurătoare, își însușesc empatia, pot învăța să comunice, respectând un punct de vedere diferit, dar bine argumentat, își dezvoltă încrederea în sine și de asemenea, pot înțelege că schimbul de idei le poate îmbogăți orizontul cunoașterii.

Avantajele cititului și abilitățile pe care le dezvoltă lectura sunt cunoscute de noi toți. Și elevii cunosc teoria legată de acest subiect și cu toate acestea, elevii care citesc din plăcere sunt cam puțini la număr. Părinții, și poate din această cauză și elevii, devin vânători de note, dacă primesc note, sunt interesați să rezolve cât mai bine o sarcină de lucru, să finalizeze un proiect. De aceea, din propria experiență, am observat că testele de lectură „încurajează” cel mai mult lectura și dacă la început o carte prea mare (numărul de pagini este un criteriu destul de important pentru elevi) în cele din urmă, satisfacția elevilor, bucuria descoperirii unui nou univers, a unei povești captivante, îi face să prindă curaj și să fie mai deschiși către lecturile viitoare.

Metodele interactive, întrebările care să sondeze textul literar, jurnalul de lectură, jurnalul personajelor, dramatizarea unor scene sunt diverse modalități prin care putem să-i împrietenim pe elevi cu textul literar, le putem dezvolta creativitatea, oferindu-le abilitățile necesare pentru dezvoltarea lor armonioasă.

Creativitatea poate fi abordată atât din perspectiva profesorului creator al demersului didactic, cât și al elevului receptor, aflat în dialog deschis cu textul literar. Consider că pentru a fi creativ în actul didactic nu este neapărat necesar să străbați de fiecare dată un drum nou, ci poate că uneori trebuie doar să-ți adaptezi stilul la nivelul și nevoile colectivului de elevi, să găsești metodele și strategiile adecvate pentru a facilita receptarea textului literar de către elevi.

O altă provocare a profesorului de limba și literatura română este aceea de a-i apropia pe elevi de literatura națională, de marii noștri scriitori clasici, de cei care au contribuit la dezvoltarea limbii române actuale. Este greu să-i introduci astăzi pe elevi în universul lui Creangă, deoarece spațiul rural, cu tot ce presupunea el în respectiva epocă, este total străin elevilor de astăzi, atât de ancorați în lumea tehnologiei. Însă tot tehnologia ar putea constitui un instrument prin care să le putem arăta copiilor cum trăiau oamenii pe atunci, care erau activitățile de bază în mediul rural, care erau responsabilitățile copiilor, cu ce provocări se confruntau părinții. Arta povestirii și evocarea copilăriei cu toate bucuriile și năzbâtiile specifice acestei minunate perioade din viața umană pot atinge și astăzi inimile micilor cititori, atât doar, să reușim noi adulții să creăm o punte către universul fascinant și viu al operei lui Creangă.

Consider că Eminescu a rămas în continuare poetul național iubit de toate categoriile de cititori, că părinții încă le mai recită seara înainte de culcare îndrăgitele versuri eminesciene care să le aducă „somnul dulce” micuților. Așa cum iubirea ca sentiment specific umanității va păstra aceeași candoare și prospețime, indiferent de generația care se perindă pe axa timpului, la fel și poezia eminesciană în care tema iubirii și cea a naturii se împletesc atât de armonios va găsi ecouri în sufletele tinere și inocente ale copiilor noștri, dacă noi profesorii vom reuși să-i introducem în universul eminescian, un univers viu care nu poate fi explorat decât prin actul lecturii.

Bibliografie:

- Ilie, Emanuela, *Didactica literaturii române. Fundamente teoretico-aplicative*, Ed. Polirom, Iași, 2008.
- Pamfil, Alina, *Limba și literatura română în gimnaziu. Structuri didactice deschise*, Ed. Paralela 45, Pitești, 2008.
- Parfene, Constantin, *Literatura în școală. Contribuții la o didactică modernă a disciplinei*, Ed. Univ. „Al. I. Cuza”, Iași, 1997.
- Cornea, Paul, *Introducere în teoria lecturii*, Ed. Polirom, Iași, 1998.

Poveștile lui Creangă model folcloric și originalitate

**Prof. înv. primar Costiniuc Ionela.
Școala Gimnazială „Mihai Codreanu” Iași**

Poveștile lui Ion Creangă lasă în sufletul copiilor o impresie puternică. Poate că este efectul unei curiozități firești și explicabile față de personajele poveștilor sale și peripețiilor acestora. Rămânem uimiți de întâmplările ciudate pe care autorul ni le înfățișează cu atâta însuflețire.

Poveștile lui Creangă au fost analizate de către unii dintre cei mai importanți critici literari.

Iată ce aflăm de la Mihai Apostolescu: „scriitorul român Ion Creangă se așează pe un pedestal înalt, alături de scriitori de valoare universală. O trăsătură fundamentală ce structurează lumea basmului, a poveștilor sale, este profunda inspirație din folclor, garanție a autenticității creatoare. Această calitate reprezintă un reper al universalității operei lui Creangă. De fapt, esența poate fi identificată în farmecul unic al poveștilor, cuprins în limbajul specific regional, al țaranului român, precum și a umorului, a hazului și optimismului popular.” (Apostolescu, 1978, p. 8)

În acest sens George Călinescu spunea că poveștile lui Creangă sunt bucăți rupte din viața poporului moldovenesc. Soacra și nurorile ei, Stan Pășitul, Badea Ipate sunt oameni vii, țărani din Humulești, țărani din plasa muntelui din județul Neamț. Și vestiții năzdrăvani: Ochilă, Flămânzilă, Păsări-Lăți- Lungilă, Gerilă și Setilă sunt flăcăi șugubeți și ai dracului ca și dascălii Mogorogea, ca și ceilalți din Amintiri. (Bârlea, 1967, p. 93-94.)

- Tematica poveștilor lui Creangă

Neîntrecutul povestitor moldovean, scriitorul Ion Creangă este autorul unor povești foarte atrăgătoare în care prelucrează teme folclorice.

Poveștile lui Creangă, care sunt în nr. de 14, împrumută teme populare, binecunoscute atât în România cât și în alte țări. Creangă le-a

personalizat, îmbrăcându-le într-un veșmânt luminos și având un mare potențial educativ. (Vasilica Ruse, 2015, p. 28)

Cutez a spune că poveștile lui Creangă au un farmec deosebit. Dacă vorbim despre fabule animale putem aminti aici despre tema „caprei și a iezilor ei și aceea a cocoșului care a găsit o comoară”. Tema cocoșului nu constituie o fabulă animală, fiindcă alături de cocoș figurează mai multe personaje umane, așa cum spune Jean Boutiere, în cartea *Viața și opera lui Creangă*. (Boutiere, 1976, p. 98).

Deoarece este binecunoscut faptul că „ Ion Creangă a fost om al bisericii, urmele acestei experiențe de viață se întâlnesc în scrisul său literar. Ion Creangă era un bun cunoscător al bibliei. Aspectele de natură biblică sunt întâlnite mai intens în povestea: „Capra cu trei Iezi”. Aici, Creangă prezintă morala unor proverbe: *Lupul își schimbă părul, dar năravul ba, Cine sapă groapa altuia cade singur în ea și Ochi pentru ochi, dinte pentru dinte*. Primul proverb arată identitatea personajului negativ, iar următoarele sunt citate din biblie care s-au cristalizat în proverbe populare. Povestea *Capra cu trei iezi* este un text didactic care “demonstrează că prin intermediul literaturii sunt reîmprospătate vechi teme și motive biblice cu mare potențial educativ”. (Milică, 2017 p. 96).

De fapt, zicala populară, așa cum spune Ioan Milică, „ar fi, la origine, un decupaj biblic pe care omul din popor , îl va fi preluat în chip indirect.” (Milică 2017, p. 99).

Mihai Apostolescu remarcase că „ poveștile lui Creangă au preluat din folclor tema cultivării virtuților, particularizându-o în viața personajelor: Capra își învață iezii să asculte unul de altul și să nu deschidă străinului și nici să nu uite că *pereții au urechi și fereștile ochi*; moșneagul își sfătuiește fata alungată să fie supusă și harnică, atrăgându-i atenția că nu va găsi aiurea

mila părintească. Craiul din Harap Alb își supune fiii la proba bărbăției și a curajului. (Eugen Simeon, 2014, p. 50).

E limpede că putem vorbi aici de tema curajului. Netrecerea ei înseamnă lașitate și slăbiciune.

Așadar putem spune că tema în *Povestea lui Harap Alb* este : mai întâi pregătirea pentru inițierea eroului, apoi demascarea impostorului și în final după un nr. de dovezi, momentul justiției.” (Eugen Simeon, 2014, p. 50).

Fermecatul prinț din *Povestea Porcului* dă soției sale o usturătoare lecție despre discreție și răbdare. Din *Povestea lui Stan Pășitul* se desprinde necredința femeii, căreia , pentru mai multă siguranță, trebuie să i se scoată coasta de drac. Se cer a fi respectate : munca, dreptatea, modestia, demnitatea omenească, echitatea socială, toate alcătuind substanța morală și educativă a operei marelui artist român”. (Mihai Apostolescu, 1978, p. 282).

O poveste interesantă este și *Ursul Păcălit de vulpe*, o „anecdotă”, așa cum spune Eugen Simeon, pe tema prostiei din lumea animală. Povestea stimulează imaginația copilului atingându-și astfel scopul pedagogic”. (Eugen Simeon, 2014 , p. 103).

În *Inul și cămeșa* tema este aceea că dintr-o buruiană iese o țesătură fină. Ion Creangă reia dialogul în *Acul și Barosul*, o altă povestire didactică, de data aceasta, tema fiind domeniul fierăriei și al croitoriei, fiind o modalitate de a-i familiariza pe copii cu terminologia unor meserii vechi. (Eugen Simeon, 2014, p. 101)

O poveste cu tâlc este și *Povestea unui om leneș* care are ca temă: lenea, pe care Creangă o “sanctionează cu duritate”. (Eugen Simeon, 2014, p. 94).

Are și două povești religioase: *Povestea lui Ivan Turbincă* care are tema darului miraculos, turbinca, primită de la Dumnezeu pentru caracterul său milostiv. În turbincă poate introduce orice și pe oricine:

„Dar n-apucă Ivan a sfârși bine vorba din urmă și numai iacă că se trezește cu moartea în spate...! Să ieși când te-a scoate bunica din groapă”.
(Jean Boutiere, 1976, p. 200)

O altă poveste religioasă este *Povestea lui Stan Pățitul* care devine reprezentare arhetipală în imaginarul literar în care religiozitatea omului obișnuit poate deveni un instrument prin care răul poate fi învins.

Poveștile lui Creangă învederează o notă foarte personală, unica în România. (Boutiere, 1976 , p. 203)

Bibliografie

1. Apostolescu Mihai (1978) *Ion Creangă-între marii povestitori ai lumii*, Editura Minerva, 1978
2. Bârlea Ovidiu (1967), *Poveștile lui Creangă*, Editura Literatura,
3. Boutiere Jean (1976), *Viața și opera lui Creangă*, Editura Junimea
4. Călinescu George (2008), *Ion Creangă- viața și opera*, Ed. Princeps
5. Dan – Ilie ediție îngrijită (1973), *Studii despre Creangă*, vol. 2, Ed Albatros.
6. Parascan Constantin (2000) - *Ion Creangă. Măștile inocenței*, Editura Junimea,2000
7. Ruse, Vasilica (2015) *Ion Creangă, povestitor arhaic și modern*, Editura Pim
8. Simeon, Eugen (2014) - *Cruzimile unui moralist jovial*, Editura Princeps Multimedia
- 9.Țurcanu, Ion (1994), *Creangă în contextul pedagogic al timpului său*, Editura Universitas
- 10.Vladimir Steinu (2002) , *Clasicii noștri*,vol.1, Ed. Elion
<http://www.diacronia.ro/ro/indexing/details/A26398/pdf>
Milică Ioan, articolul „Corespondențe biblice în poveștile lui Creangă”, în *Philologica Jassyensia*, 1/2017, p.s- 07. 04.2020)

PORTRETUL ELENEI CUZA ÎN OPERELE LITERARE ROMÂNEȘTI

**Prof. Voroneanu Veronica,
Școala Gimnazială „Alexandru cel Bun” Iași**

Introducere

Personalitatea complexă a Elenei Cuza a inspirat numeroși scriitori români, care au transpus în operele lor trăsăturile definitorii ale acestei figuri istorice remarcabile. Departe de a fi un simplu personaj secundar în umbra soțului său domnitor, Elena Cuza a dobândit în literatura română o individualitate puternică, o voce proprie și o simbolistică aparte. Portretul său literar s-a conturat la intersecția dintre realitatea documentară și viziunea artistică a autorilor, reflectând atât faptele consemnate istoric, cât și valorile și idealurile pe care această personalitate le-a întruchipat pentru cultura română. Prezenta lucrare își propune să analizeze modalitățile prin care literatura a reușit să capteze și să transmită esența personalității Elenei Cuza, transformând o figură istorică într-un personaj literar memorabil și într-un simbol cultural cu rezonanță profundă.

Mihail Sadoveanu și figura Elenei Cuza

În opera lui Mihail Sadoveanu, unul dintre cei mai importanți prozatori români, Elena Cuza apare transfigurată artistic în romanul "Prințesa" (1938). Personajul principal feminin este construit după modelul Elenei Cuza, preluând trăsăturile sale definitorii: demnitatea, inteligența, discreția și puterea morală extraordinară. Sadoveanu reușește să creeze un portret nuanțat al unei femei prinse între rolul social impus și aspirațiile personale, între datoria publică și drama intimă.

Ce impresionează în portretul sadovenian este capacitatea personajului de a-și transforma suferința personală într-o forță constructivă, canalizată către binele colectiv. Eroina sa, asemenea modelului istoric, își

sublimează drama personală a infidelității soțului și a imposibilității de a avea copii, dedicându-se proiectelor sociale și educaționale. Sadoveanu surprinde cu finețe psihologică acest proces de sublimare, evidențiind nu doar rezultatele vizibile (activitatea filantropică), ci și transformarea interioară profundă care le face posibile.

Limbajul utilizat de Sadoveanu în construcția acestui personaj este de o eleganță și poezie aparte. Iată un fragment relevant: "Chipul său alb, de o noblețe statornică, nu-și pierduse niciodată cumpătul, nici în fața bucuriilor, nici în fața încercărilor. Ochii ei, adânci și senini ca un cer de primăvară, priveau asupra lumii cu o înțelegere care venea din suferință, dar și dintr-o neclintită speranță în valorile eterne." Această descriere reflectă concepția lui Sadoveanu despre Elena Cuza: o personalitate de o moralitate superioară, capabilă să transcende contingentul și să atingă dimensiunea spirituală a existenței.

Dimitrie Bolintineanu și ipostaza "doamnei țării"

Dimitrie Bolintineanu, poet și prozator contemporan cu evenimentele Unirii, o include pe Elena Cuza în ciclul său de proză istorică "Prin foc și sabie". Portretul său are avantajul observației directe, autorul fiind un apropiat al cercurilor politice din vremea lui Cuza. Bolintineanu o prezintă pe Elena Cuza în ipostaza oficială de "doamnă a țării", subliniind rolul său de reprezentare și de mediere diplomatică în relațiile externe ale tânărului stat român.

Ceea ce distinge portretul realizat de Bolintineanu este atenția acordată inteligenței politice și tactului diplomatic al Elenei Cuza. El descrie intervenția sa discretă dar eficientă în momentele tensionate ale domniei soțului său, capacitatea de a atenua conflictele și de a facilita compromisele necesare. În viziunea lui Bolintineanu, Elena Cuza nu este doar o figură

decorativă la Curtea domnească, ci un actor politic subtil, care înțelege mecanismele puterii și le utilizează pentru a susține proiectul național.

Limbajul folosit de Bolintineanu în descrierea Elenei Cuza îmbină eleganța clasică cu o anumită vivacitate romantică: "Doamna Elena pășea în saloanele diplomatice cu acea grație care îmbină demnitatea orientală cu rafinamentul occidental. Conversația sa, cultivată și plină de spirit, cucerea deopotrivă pe diplomații străini și pe boierii localnici, creând punți acolo unde politica ridică ziduri." Această perspectivă completează fericit imaginea dominantă a Elenei Cuza ca filantroap, evidențiind dimensiunea sa politică și contribuția la construcția identitară națională.

Alexandru Kirițescu și drama personală a Elenei Cuza

În dramaturgia românească, piesa "Cuza Vodă" a lui Alexandru Kirițescu oferă unul dintre cele mai complexe și nuanțate portrete literare ale Elenei Cuza. Specificul genului dramatic îi permite autorului să exploreze tensiunile interioare ale personajului, conflictul dintre datoria publică și drama personală, dintre aparențele sociale și realitatea intimă. Elena Cuza devine astfel un personaj dramatic autentic, de o profunzime psihologică remarcabilă.

Kirițescu reușește să surprindă momentele-cheie din viața Elenei Cuza, transformându-le în scene teatrale de mare intensitate emoțională: aflarea infidelității soțului, decizia de a rămâne alături de el în ciuda suferinței personale, acceptarea copiilor nelegitimi după moartea rivalei. Aceste momente sunt tratate nu ca simple evenimente biografice, ci ca etape ale unei transformări interioare, ale unui parcurs spiritual care conduce personajul către o înțelegere superioară a condiției umane.

Dialogurile atribuite Elenei Cuza în această piesă sunt remarcabile prin profunzimea gândirii și noblețea exprimării. Celebra replică "Adă-mi

copiii, să-i cresc pentru țară", rostită în momentul adoptării fiilor nelegitimi ai soțului, concentrează esența personalității sale: capacitatea de a transcende suferința personală și resentimentele, plasând binele colectiv deasupra intereselor individuale. Această replică a intrat în conștiința publică românească, fiind frecvent citată ca exemplu de abnegație și patriotism.

George Coșbuc și dimensiunea simbolică a Elenei Cuza

În poezia lui George Coșbuc, Elena Cuza este evocată indirect în poemul "Doamnele Române", fiind integrată într-o galerie simbolică a femeilor care au influențat destinul țării. Deși nu este numită explicit, trăsăturile personajului feminin descris corespund perfect portretului istoric al Elenei Cuza: "Una din ele, cu chip blând/ Dar cu o tărie-n suflet neclintită,/ A știut să poarte cu fruntea sus/ Coroana de spini a demnității."

Coșbuc reușește să surprindă esența simbolică a personalității Elenei Cuza: contrastul dintre fragilitatea aparentă, feminitatea delicată și forța morală extraordinară, capacitatea de rezistență în fața adversității. Poetul subliniază rolul său în construcția identitară națională, plasând-o alături de alte figuri feminine emblematice din istoria românilor, precum Doamna Clara sau Doamna Stanca.

Limbajul poetic utilizat de Coșbuc transformă personalitatea istorică într-un arhetip cultural, într-un model de feminitate românească care îmbină delicatețea și fermitatea, sensibilitatea și curajul moral. Această dimensiune arhetipală a contribuit semnificativ la integrarea Elenei Cuza în mitologia națională românească, alături de alte figuri fondatoare.

Ioan Slavici și valoarea educativă a exemplului Elenei Cuza

În scrierile sale pedagogice și moralizatoare, Ioan Slavici face referiri frecvente la Elena Cuza ca exemplu de morală superioară și devotament patriotic. În eseu "Educația tinerelor fete", el propune modelul Elenei Cuza

ca ideal educativ, subliniind calitățile care ar trebui cultivate în formarea caracterului feminin: demnitatea, altruismul, responsabilitatea socială și forța morală.

Slavici evidențiază în special dimensiunea educativă a activității Elenei Cuza, prezentând-o ca pionieră a educației feminine moderne în România. El analizează înființarea Azilului Elena Doamna nu doar ca act filantropic, ci ca manifestare a unei viziuni progresiste asupra rolului femeii în societate. În concepția lui Slavici, Elena Cuza a înțeles că emanciparea femeii începe cu educația și accesul la cultură, idee revoluționară pentru societatea românească a secolului al XIX-lea.

Limbajul utilizat de Slavici în aceste scrieri este direct și persuasiv, cu intenție didactică clară: "Exemplul Doamnei Elena ar trebui să lumineze calea tinerelor noastre, arătându-le că adevărata valoare a unei femei nu stă în frumusețea trecătoare sau în strălucirea socială, ci în tăria caracterului și în capacitatea de a contribui la binele societății." Această perspectivă completează portretul literar al Elenei Cuza, evidențiind impactul său educațional și valențele modelatoare ale personalității sale.

Hortensia Papadat-Bengescu și psihologia feminină a Elenei Cuza

În literatura românească modernă, Hortensia Papadat-Bengescu face referiri indirecte la personalitatea Elenei Cuza în romanul "Concert din muzică de Bach". Fără a o numi explicit, autoarea creează un personaj feminin secundar care poartă amprenta psihologică a fostei prime doamne: aceeași demnitate în fața adversității, aceeași capacitate de sublimare a suferinței personale prin activități sociale constructive.

Ceea ce aduce nou perspectiva Hortensiei Papadat-Bengescu este analiza psihologică profundă a resorturilor interioare care au determinat

comportamentul Elenei Cuza. Autoarea explorează cu finețe analitică procesele psihice complexe prin care o femeie reușește să transforme drama personală într-o forță constructivă, transcendând resentimentele și răzbunarea în favoarea compasiunii și responsabilității sociale.

Limbajul utilizat de Hortensia Papadat-Bengescu în construcția acestui personaj este de o subtilitate psihologică remarcabilă: "Nu era în atitudinea ei nici urmă de resemnare pasivă, ci mai degrabă o aleasă înțelegere a suferinței, transformată prin voință și înțelepciune în putere creatoare. Fiecare gest al său purta amprenta unei decizii conștiente, a unei alegeri morale superioare." Această perspectivă psihologică nuanțată adaugă profunzime portretului literar al Elenei Cuza, evidențiind complexitatea personalității sale.

Concluzie

Portretul literar al Elenei Cuza, așa cum se conturează din operele analizate, reflectă complexitatea și profunzimea acestei personalități istorice. Literatura română a reușit să capteze și să transmită trăsăturile definitorii ale Elenei Cuza: demnitatea în fața adversității, inteligența și tactul diplomatic, capacitatea de a transforma suferința personală în acțiune socială constructivă, devotamentul pentru cauza națională și responsabilitatea față de generațiile viitoare.

Diversitatea perspectivelor literare – de la proza istorică a lui Sadoveanu și Bolintineanu la dramaturgia lui Kirițescu, de la poezia lui Coșbuc la scrierile pedagogice ale lui Slavici și de la analiza psihologică a Hortensiei Papadat-Bengescu la reinterpretarea contemporană a Aurei Christi – demonstrează bogăția semantică a acestei personalități și capacitatea sa de a inspira creația artistică de-a lungul diferitelor epoci.

Imaginea Elenei Cuza în literatura română transcende astfel cadrul strict istoric, dobândind dimensiuni simbolice și arhetipale. Ea devine un model cultural de feminitate românească, îmbinând virtuțile tradiționale (devotamentul, sacrificiul, demnitatea) cu valorile moderne (implicarea socială, susținerea educației, emanciparea prin cultură). Această sinteză fericită explică actualitatea și vitalitatea figurii sale în conștiința culturală românească, la 200 de ani de la naștere.

BIBLIOGRAFIE

1. Alecsandri, Vasile. *Corespondență*. Ediție îngrijită de Marta Anineanu, Editura Minerva, București, 1978.
2. Bălcescu, Nicolae. *Opere*. Vol. IV, Editura Academiei Române, București, 1990.
3. Bolintineanu, Dimitrie. *Prin foc și sabie*. Editura Librăriei Socecu & Comp., București, 1895.
4. Cuza, Alexandru Ioan. *Scrieri, cuvântări, documente*. Ediție critică de Constantin C. Angelescu, Editura Științifică, București, 1968.
5. Gane, Nicolae. *Amintiri*. Editura Minerva, București, 1888 (reeditare 2003).
6. Kogălniceanu, Mihail. *Opere*. Vol. III, Editura Academiei Române, București, 1982.
7. Maiorescu, Titu. *Jurnal și epistolar*. Vol. I-III, Editura Minerva, București, 1975-1980.
8. Xenopol, A.D. *Domnia lui Cuza Vodă*. Editura Librăriei Școalelor Frații Șaraga, Iași, 1903.

Azilul copiilor găsiți

Ana Davila, Principesa Elena Cuza, Regina Elisabeta

prof. Alexandru Stăncescu,
Școala Gimnazială „Ion Creangă” Iași

Școala Gimnazială Elena Cuza din municipiul Iași, care este o unitate de învățământ incluziv, se poate implica în îndrumarea copiilor proveniți din medii defavorizate preluând un exemplu de bună practică din viața principesei Elena Cuza, exemplu pe care voiesc să-l prezint în rândurile următoare.

Carol Davila, părintele medicinei românești moderne, a decis înființarea unui stabiliment sau al unui azil pentru fetele orfane în urma unei experiențe personale nefaste. A doua sa soție, Ana Davila, îi va urma în acest demers filantropic și va conduce această instituție până la moartea ei în 1874.

Ana Davila a colaborat cu multe doamne din înalta societate a epocii pentru finanțarea acestei instituții. Prima dintre acestea a fost Elena Cuza care a donat 1000 de galbeni și inițiat o colecție publică pentru construirea unei noi clădiri destinată acestui azil. Ea însăși a fost prima și cea mai importantă donatoare, motiv pentru care instituția a primit denumirea de *Azilul Elena Doamna*.

În broșura *Istoria Azilului Elena Doamna* scrisă în 1884 Ioan Slavici scria despre Ana Davila că *nimeni nu-i dăduse această însărcinare, și-o luase singură, și nu din simțământ de datorie, nu spre a-și câștiga pâinea de toate zilele, ci din neastâmpărul de a face binele, își sacrificase ea tihna orelor sale de repaus; iubirea către sărmanele copile a făcut-o să se ostenească...!*¹⁸

¹⁸ Broșură, Azilul Elena Doamna, Ioan Slavici, 1884

Elena Cuza a sprijinit orice inițiativă culturală și filantropică cum ar fi inițierea Premiului Domnitorului Alexandru Ioan Cuza în valoare de 1000 de lei în domeniul literaturii, reușindu-se traducerea poemului Eneida de Vergilius, ori afișarea portretelor ctitorilor și fondatorilor instituțiilor de binefacere ca urmare a numeroaselor vizite realizate în țară: *Aș dori ca aceste suvenire să fie conservate pe locul cel mai la vedere al așezămintelor cărora ei au consacrat o însemnată parte din averea lor. În lipsa de portrete originale, de care familiile fondatorilor nu ar voi să se despartă, s-ar putea dobândi voia de a fi copiate. Aceste lucrări date de guvern artiștilor români vor servi de încurajare pentru aceea dintre dânșii al căror talent îi va recomanda la sollicitudinea statului.*¹⁹

În anul 1862, la 18 iulie, a fost emis Decretul Domnesc cu privire la înființarea Azilului pentru copii. Acest lucru se datorează Elenei Cuza care a înaintat Consiliului de miniștri de la acea vreme un memoriu pentru a sprijini inițiativa privată a familiei Davila.

Clădirea azilului pentru copiii orfani a fost construită pe Dealul Cotrocenilor din București. De-a lungul timpului i s-au adăugat mai multe construcții, precum Capela Elisabeta la inițiativa și cu sprijinul reginei Elisabeta a României, căreia i s-a pus piatra de temelie în anul 1870 de către Mitropolitul Nifon și în prezența mai multor înalți demnitari ai statului. Această capelă fost pictată de Gheorghe Tattarescu și sfințită în 1875.

Aici au fost instituționalizați 120 de copii orfani (100 de fete și 20 de băieți). Acestora li s-au adăugat copii cu deficiențe de auz și de vorbire, care au beneficiat de terapii specifice, un aspect inovativ pentru a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Din anul 1865 sunt primiți aici și fete ale unor părinți

¹⁹ *Doamna Elena Cuza: un destin pentru România* – Aurica Ichim, Mircea Ciubotaru, Sorin Itimi, Editura Palatul Culturii, Iași, 2011

săraci sau infirmi, ale unor funcționari, preoți și învățători cu situație materială dificilă.

În cadrul Azilului Elena Doamna o atenție specială a fost acordată fetelor, pentru că în secolul al XIX-lea părerea generală era că multe din problemele societății ar putea fi înlăturate printr-o pregătire a fetelor pentru sarcina de soție și mamă.

Regina Elisabeta a României a reorganizat această instituție de binefacere care se compunea din Secția normală, funcționând cu 6 clase după principiile educației froebeliene, cele mai moderne principii în domeniul educației din secolul al XIX-lea, implementate deja în grădinițele din Imperiul german. Exista și o Secție inferioară de menaj cu trei clase pedagogice pentru formarea învățătoarelor rurale, Ateneul Elisabeta pentru îndrumare artistică, o școală primară și o școală de țesut numită *Elisabeta Doamna*.

Elevele care alegeau 6 clase normale susțineau un examen de maturitate la toate obiectele, iar la celelalte clase se organizau examene generale la fiecare sfârșit de an. La aceste examene asista de multe ori și Regina Elisabeta sau ministrul de Instrucție Publică. Mai târziu Azilul Elena Doamna a fost împărțit în două școli deosebite: Școala Normală Elena Doamna și Azilul Elena Doamna, ca școală profesională. În perioada interbelică a fost un adevărat Institut Pedagogic. Istoria s-a rupt brusc la instaurarea comunismului.

Regina Elisabeta a încurajat pe tinerele absolvente ale acestui azil să se angajeze în diverse domenii de muncă din acea epocă, pe altele să devină institutoare în școlile din Regatul Românie sau în școlile din Macedonia, unde existau comunități române. Deseori a oferit și burse de studiu în domeniul artistic în Occident.

Mai multe personalități ale epocii au avut un rol important în edificarea și dezvoltarea Azilului pentru copii, precum Vasile Alecsandri, Ioan Kalinderu sau Ioan Slavici. Lor li se adaugă și cadrele didactice care și-au desfășurat activitatea în instituție, atât din țară, cât și din străinătate. Susținerea la nivel înalt s-a păstrat și după abdicarea lui Alexandru Ioan Cuza, pentru că rolul Elenei Cuza i-a fost luat de către membrii Casei Regale, în primul rând de către Regina Elisabeta.

Disciplinele studiate erau Limba română, Matematică, Științele naturale, Limba Franceză, Limba germană, Geografie, Istorie, Religie, Caligrafie, Pedagogie, Desen, Xilografie, Muzică vocală, Pian, Vioară.

Dacă la început instituția a adăpostit și fete și băieți, în perioada interbelică a trecut printr-o reorganizare, iar după venirea la putere a regimului comunist, în clădirea sa a fost găzduit Institutul Pedagogic, ca instituție de învățământ superior de sine stătătoare și ulterior absorbită de Universitatea din București. Astăzi construcția este în reabilitare pentru a-i reda folosința educativă, la standardele secolului al XXI sub administrarea Universității din București.

Ziaristul francez Ulysse de Marsillac a consemnat faptul că Azilul Elena Doamna face cinste României și că *în 1862 providența a adus-o aici pe Elena Cuza, întruchiparea bunătății, generozitatea simplă și blândă, care făcea binele fără ostentație și care nu profita de înalta sa poziție, decât a-i ajuta pe cei în suferință*²⁰.

²⁰ *Doamna Elena Cuza: un destin pentru România* – Aurica Ichim, Mircea Ciubotaru, Sorin Itimi, Editura Palatul Culturii, Iași, 2011

Activitatea caritabilă a doamnei Elenei Cuza

**Prof. Nechifor Daniela,
Școala Gimnazială „Elena Cuza” Iași**

Revenită în țară în luna iulie 1862, după o îndelungată ședere în străinătate, principesa Elena Cuza, în calitatea sa de președintă a Comitetului de Doamne, a întreprins o serie de vizite la așezămintele de binefacere, la școlile de fete și la așezămintele culturale. Din acest moment, Doamna va face toate demersurile oficiale pentru reorganizarea acestor instituții, precum și pentru dotarea lor cu cele necesare.

Prima preocupare a doamnei Cuza a fost mila față de copiii neajutorați, lipsiți de un cămin părintesc, fiind impresionată de calitatea serviciilor medicale, precum și de sumele mici alocate pentru nevoile zilnice. Cu acel prilej, principesa a donat din caseta sa personală, suma de 1000 de galbeni, pusă la dispoziția Serviciului Sanitar, pentru construirea unei clădiri adecvate, destinate special Azilului de copii. Domnia sa lua sub patronajul său amintita instituție, promițând sprijin pentru adunarea sumelor necesare. Ca urmare a acestei vizite, aceasta adresează un memoriu către președintele Consiliului de Miniștri, în care deplânge alocațiile bugetare pentru copiii orfani și solicită înființarea unei instituții oficiale de ocrotire a orfanilor. Astfel, se emite și decretul domnesc din 18 iulie 1862, prin care se decide înființarea stabilimentului care avea să primească denumirea de „Elena Doamna”, ca și alocarea unei sume de bani pentru construirea acestuia. Terenul pe care avea să fie construit Azilul de la Cotroceni aparținuse doamnei Ana Davila, care îl avea ca danie de la unchiul său, generalul Nicolae Golescu. Ulterior, Doamna Elena Cuza a donat suma de 32 000 lei, din caseta sa, îndemnând și pe celelalte doamne din înalta societate să îi urmeze exemplul. În urma acestui apel, s-a adunat suma de 378 824 lei, care

a fost folosită pentru construirea aripii drepte a Azilului. La 29 iulie 1862, a fost pusă piatra de temelie a clădirii ce avea să adăpostească noul aşezământ.

Stimularea activităţilor cultural-naţionale a reprezentat un alt obiectiv urmărit de Elena Cuza. Iniţiativele pe acest tărâm s-au împletit, adesea, cu proiectele sale sociale şi caritabile. Doamna obişnuia să viziteze vechile aşezăminte şi ctitorii, încercând să insufle cea mai profundă stimă pentru binefăcătorii care le-au fondat. Se ştie că Elena Cuza a colaborat cu Vasile Alecsandri, cel omagiat ca „poet naţional” încă din timpul vieţii. Acesta alcătuiuse un preţios volum de culegeri şi prelucrări populare cu titlul „Doine, balade şi lăcrămioare”. Poetul intenţiona să dăruiască manuscrisul acestei culegeri Azilului „Elena Doamna”, pentru ca fondurile ce se vor strânge prin tipărirea şi difuzarea acestei opere să fie folosite la finanţarea generosului proiect caritabil. În scrisoarea adresată Doamnei, Alecsandri îi numea pe copiii ce aveau să fie asistaţi de această instituţie „copii găsiţi ai geniului românesc”.

În primăvara anului 1863, Elena Cuza îşi îndrepta interesul caritabil cu deosebire asupra stării serviciului de ambulanţă. Doamna era preocupată de formarea unui corp special de infirmieri, schiţând chiar planul unei Cruci Roşii pentru România. În acelaşi an, Principesa face vizite în mai multe oraşe din România, împreună cu Principele Alexandru Ioan Cuza, vizitând mai multe instituţii caritabile. Peste tot, familia princiară este întâmpinată cu mult entuziasm, oraşele sunt luminate, se dau serbări în cinstea lor, se poartă discuţii cu oficialităţile locale, promiţându-le ajutor pentru problema aşezămintelor din administrare. Urmărind extrasele din „Monitorul. Jurnal oficial al Principatelor Unite” se poate constata că imediat după o vizită, principele îşi onora promisiunile făcute. Tot acum, Doamna Elena a continuat strângerea de fonduri pentru continuarea lucrărilor la Azilul de la Cotroceni.

La Azilul „Elena Doamna”, potrivit programei aprobate de Minister, era prevăzută predarea în special a meseriilor manuale: croitorie, cusătorie, broderie. Drept urmare, în atelierele proprii se confecționau și îmbrăcămintea și lenjeria de pat a orfanelor azilului.

La 1 octombrie 1863, vizitând Azilul pentru copii, Doamna constata cu o mare mulțumire progresele realizate. Ea a propus ca rochiile, cămășile, șorțurile care erau lucrate de fete să fie expuse într-o sală, astfel, vizitatorii care se prezintă adesea la Azil să se convingă despre meseriile dobândite de fete.

La 21 aprilie 1863, Doamna Elena Cuza se afla la Iași, unde a vizitat așezăminte și Institutul Normal (Școala Centrală) de fete, ocazie cu care a constatat că lucrurile erau în ordine. Școala de fete din Iași a fost înființată în clădirea din curtea bisericii Bărboi, sub oblăduirea doamnei de atunci, soția principelui Mihail Sturdza. Ulterior, s-a mutat într-o clădire de lângă biserica Sf. Ilie Gheanghea (lăcaș astăzi dispărut), adică lângă casa „V. Alecsandri”, care a adăpostit, până de curând, Muzeul Teatrului. După aceea, Școala Normală de Fete a fost instalată în Casa Ghica-Brigadir, devenită apoi Pavilionul 7 al Spitalului de Boli Infecțioase. Din anul 1889, Școala Centrală de fete s-a stabilit în noul local de pe strada „Toma Cozma” (fostă strada „Culturii”), în Corpul D al Universității, construit atunci, pe locul caselor lui Costache Conachi. Această școală a purtat diverse denumiri, precum, Institutul Pedagogic de Fete (1886), Școala normală de Institute (1893), Școala Normală de Fete (1901).

Câteva au fost de-a lungul istoriei, femeile, care și-au pus amprenta prin personalitatea lor mersul țării și au rămas în conștiința națională ca adevărate protectoare ale celor osândiți și purtătoare ale unității și binelui poporului. Principesa Elena Cuza este una dintre personalitățile de seamă al cărui nume este strâns legat de înfăptuirea și consolidarea Unirii Principatelor Române.

Bibliografie:

Borș, Lucia, *Doamna Elena Cuza*, București, Editura Națională Ciornei S.A.R., București, ediția a III-a, 1940.

Ichim, Aurica, *Doamna Elena Cuza - Un destin pentru România*, Editura Palatul Culturii Iași, 2011.

Isac, Virginia, Ichim, Aurica, *Principesa Elena Cuza. Corespondență și acte 1840-1909*, Iași, Editura Junimea, 2009.

Concepte ale construcției pedagogice din Grecia Antică reflectate în educația contemporană

**Prof. Horobeț Gabriela-Fulvia,
Școala Gimnazială „Elena Cuza” Iași**

În comparație cu alte popoare vechi, grecii erau antropocentriți, adică aveau vocația umanului. Omul grec este produsul educației. Modelarea în spiritul tradiției se face prin agenți care țin de ordin social sau personal, ori urmărind ambele coordonate. Metodele de sădire a tradiției erau foarte convingătoare, încât cultivau cu succes o stimă înaltă față de apartenența la poporul grec.²¹

Filosofia, cu precădere cea platoniciană, are ca ideal arta de a trăi înțelept, iar paideia dă viață acestui ideal, adică transformă faptele de cultură în fapte de viață. Paideia este trecerea culturii în existență. Ea nu se limitează la stocarea de informații, la o instrucție conștientă, sau la a-i iniția pe educabili referitor la moștenirea socială a comunității, ci învață ca viața să fie privită ca pe un șir de oportunități și fiecare ocazie să fie întâmpinată și tratată ca mijloc de construire de sine. Astfel, în perioada socratică, apar cele două filosofeme celebre: „Cunoaște-te pe tine însuși!” și „Preocupă-te de tine însuși!”

Paideia pornea de la Idee și nu de la persoană, viza omul ca idee și reprezenta formarea spirituală continuă. Ea își asuma sarcina pregătirii tinerilor pe toate fronturile deschise de către viața socială și politică, în problemele politice de guvernare a polisurilor.

În Antichitate, cuvântul măiestrit rostit era rege. Marii pedagogi erau ei înșiși mari oratori, adevărați influențeri, vectori de imagine. După acest model, în contemporaneitate, mediile universitare americane au dezvoltat

²¹ Werner Jaeger, *Paideia*, volumul I, Editura Teora, București, 2000, p. 120.

adevărate rețele de dezbateri competiționale, în care competitori sunt prestigioși studenți ai universităților de renume mondial.

Programe similare de dezbateri educaționale au fost lansate și în Europa, începând cu anul 1994, fiind finanțate de *Open Society Institute*. Scopul inițial al confruntărilor de idei a fost acela al formării deprinderii unor valori și abilități nepromovate în perioada regimurilor totalitare prin care au fost obligate să treacă mai multe state est europene. Acele abilități ar fi: gândirea critică, toleranța față de opiniile celorlalți și libertatea de expresie personală.

Beneficiile educaționale ale cursurilor de retorică, dezbateri și discurs inspirațional sunt multiple: dezvoltarea abilității gândirii critice, crearea condițiilor instalării succesului academic, sporirea nivelului personal de toleranță față de ideile și opiniile formulate de ceilalți, consolidarea stimei de sine, manifestarea responsabilității civice, persuasiune verbală, atitudine empatică, motivație educațională și aspirație pentru studiu continuu.

O altă construcție pedagogică provenită de la grecii antici este cea a *mentoratului*. Etimologic, cuvântul „mentor” provine de la numele lui Mentor, fiul lui Hercule, personaj din *Odiseea* lui Homer. Prieten cu Ulise, Mentor îl avea în grijă atât pe Telemac, cât și averea materială a lui Odiseu, pe timpul plecării lui în călătoria de pe mare. Numai din această succintă prezentare, putem extrage calitățile mentorului: înțelept, prietenos, bun catalizator și loial partener.

Mentorul este un îndrumător în ale învățării pentru o persoană care nu se descurcă să învețe altfel, iar mentoratul este o activitate care scoate în evidență relația dintre un expert și un novice. Mentoratul reactualizat a prins contur în Statele Unite ale Americii, în secolul al XX-lea, mai întâi în sfera industrială și economică, iar mai apoi în afaceri și educație. Activitatea are

același specific pe care l-a avut inițial: îndrumare personală de către cineva cu experiență profesională și prestigiu certificat.

„Activitatea de mentorat (mentoringul) depășește transmiterea experienței profesionale a mentorului acumulată de-a lungul timpului, presupunând identificarea punctelor comune, a dimensiunilor care să asigure succesul novicelui în cariera profesională. Într-o astfel de relație este foarte important ca persoanele implicate să conștientizeze punctele tari, dar și vulnerabilitățile celor două entități implicate în acest proces.”²²

Un concept pedagogic modern, concept care a derivat oarecumva din mentoring este cel de *coaching* și reprezintă un parcurs educațional accelerat, respectiv o activitate solicitată de un învățăcel doritor să performeze într-un anumit domeniu de învățare sau de carieră. Coachingul este „un declanșator de succes, un accelerator de reușită, un stimulator de performanță” (Cardon, 2011)

Temeiul oricărei pedagogii este prețuirea valorilor. Indiferent de felul cum este receptată și înțeleasă realitatea, pedagogia va ține seama de faptul că omul este suflet care trăiește cu hrană spirituală și în comuniune.

Virtuțile morale se educă odată cu cele ale minții, care sunt mai mult teoretice, dar le determină pe cele dintâi menționate. Excelența caracterială și inteligența se intercondiționează. Felul în care îți manifesti judecata, calitatea acesteia fac diferența dintre oameni, devoalându-le caracterul.

În *Retorica*, Aristotel arată cât de importantă este și educarea dispozițiilor emoționale. Caracterul este o trăire intenționată, o compoziție de manifestări personale ale celui care acționează. Verbul „a acționa” este cel care scoate caracterul la iveală, conferindu-i autenticitate.

²² Horațiu Catalano, „Rolul mentoratului în profesionalizarea pentru cariera didactică”, în Simona Sava et.alii, *Perspective pentru cercetarea în educație*, Editura Universitară, București, 2015, p.149.

Psygnomia, considerată astăzi pseudoștiință, vede o corespondență între aspectul unei persoane și caracterul său, între exterioritatea și interioritatea sa, persoana putând fi judecată după aspectul său exterior, manifestările sale, cea mai elocventă fiind fața.

Sistemul de educație are nevoie de o transformare profundă, în acord cu principiile și valorile umane, morale și spirituale, care să construiască personalități aparținătoare unei culturi vii și o cultură asumată paideutic. Educația se află într-o etapă tranzitorie, de la lumea veche, înrădăcinată în mentalul colectiv, către lumea nouă, cu multiplele-i provocări. Educația este, ca și societatea, la o răspântie importantă.

Pentru dezvoltarea optimă a potențialului uman, conexiunea cu valorile spirituale, va construi o lume a oamenilor cu „față umană”, cu caracter valoros. La acest nivel se ajunge cu ajutorul unor resurse umane de calitate care să livreze astfel de învățare a caracterului, a pregătirii pentru viață. Școala are nevoie de profesori care să fie dispuși să facă apostolat paideutic. Societatea are nevoie de caractere, de oameni integri, care să formeze oameni, a căror principală trăsătură să fie omenia.²³

Vremurile hipertehnologizării, ale ritmului accelerat în care se derulează evenimentele, ale schimbărilor rapide, amprentează pe actorii lor. Astfel, oamenii devin, într-un mod firesc, mult mai pragmatici, mult mai legați de realitatea imediată, lăsându-i descoperiți pe planul vieții spirituale.

Omul este obligat să se înscrie în această cursă care să-i asigure supraviețuirea, iar agresivitatea impusă de ritmul trepidant al vieții îl acaparează aproape total. Procesele de transformare socială cunosc o dinamică fără precedent, un proces de raționalizare, emancipare și confort material, pe care unii cercetători l-au denumit metaforic proces de

²³ Dumitru Stăniloae, „Statele Unite ale Europei”, în *Telegraful Român*, anul LXXXVII, nr. 47, 1939, p.2.

„domesticire” a vieții umane. În acest context, credinciosul este tentat să nu mai acționeze în spiritual ascultării, al supunerii, ci crede în ceea ce vrea el să creadă sau în ceea ce cred cei mai mulți din jurul său.²⁴

Finalitatea educației va viza pe omul matur spiritual, care, prin folosirea minții, se va înălța la cele supra-simțuale, arătând că a devenit un om duhovnicesc. În acest registru tematic, cuvântul cu putere multă lansat de oamenii providențiali din viața educabilului, cât și exemplul personal acțional, comportamental, atitudinal, al acestora vor avea o influență covârșitoare. Pentru ca lucrarea să fie eficientă, copilul se va implica continuu în activități, va experimenta, va trece printr-un șir de teste care vor marca cercul învățării.²⁵

Surse bibliografice:

1. Catalano, H. (2015). Rolul mentoratului în profesionalizarea pentru cariera didactică, S. Sava, *Perspective pentru cercetarea în educație*. București: Ed. Universitară, 146-156.
2. Jaeger, W. (2000). *Paideia*, volumul I, traducerea Maria-Magdalena Angheliescu. București: Editura Teora.
3. Potolea, D. Vlăsceanu, L. Neculau, A., Miroiu, A. (2002). *Școala la răscruce. Schimbare și continuitate în curriculumul învățământului obligatoriu*, Vol. II. Iași: Ed.Polirom.
4. Stăniloae, D. (1939). Statele Unite ale Europei, *Telegraful Român*, anul LXXXVII, nr. 47, 1-2.
5. Horobeț, G.F.(2022). *Repere pedagogice antice (elenistice și creștine) valorificate în contextul educațional actual*, Ed.Universității București.

²⁴ D. Potolea, L.Vlăsceanu, A. Neculau, A. Miroiu, *Școala la răscruce. Schimbare și continuitate în curriculumul învățământului obligatoriu*, Vol. II, Editura Polirom, Iași, 2002, pp.57-59.

²⁵ Horobeț, Gabriela-Fulvia. (2022). *Repere pedagogice antice (elenistice și creștine) valorificate în contextul educațional actual*, Editura Universității București.

Adevărata bucurie stă în simplitate.

Modelul vieții Sfântului Dimitrie Basarabov

**Prof. Rusu Andrada,
Școala Gimnazială „Elena Cuza”, Iași**

Despre Sfântul Cuvios Dimitrie cel Nou nu se cunosc foarte multe detalii. De pildă, anul nașterii și cel al trecerii sale la cele veșnice lipsesc din scrierile care relatează viața acestui Sfânt Părinte. Totuși, scriitorii bisericești așază ca și reper cronologic al începutului vieții sale pământești secolul al XII-lea sau secolul al XIII-lea. Născut în satul Basarabov, la sud de Dunăre, Sfântul Cuvios Dimitrie provine dintr-o familie săracă material, dar bogată spiritual. Părinții l-au crescut pe pruncul Dimitrie în duhul virtuților creștine, în mod special al dragostei față de Dumnezeu și de aproapele, și l-au învățat să rostească rugăciuni de laudă, de mulțumire și de cerere către Preasfânta Treime, Maica Domnului, îngerii și sfinții. Copilul Dimitrie nu fost învățat doar prin cuvinte, ci și prin fapte, căci părinții lui erau exemple de buni creștini.

Învățăturile, sfaturile, pilda vieții părinților erau respectate de către copilul Dimitrie și când se îndeletnicea cu păscutul vitelor. Crescând cu vârsta, în sufletul tânărului Dimitrie ardea din ce în ce mai puternic flacăra iubirii creștine față de Dumnezeu și a dorului de El astfel încât a devenit călugăr la o mănăstire dintr-un sat foarte aproape de satul natal, Basarabov. Ulterior, se retrage ca viețuitor la o peșteră de pe valea Lomului unde are loc și sfârșitul vieții sale pământești. Astfel, se așază între două lespezi de piatră și trupul său este luat de râul Lom. Sfintele sale moaște au fost descoperite într-un mod minunat: Sfântul Dimitrie Basarabov se arată în visul unei tinere bolnave căreia i-a spus că se va vindeca dacă părinții ei îl vor scoate din adâncul râului menționat. Așa s-a și întâmplat, iar trupul neputrezit a fost așezat în biserica din satul natal timp de 500 de ani. Din anul 1774

până în prezent, sfintele moaște ale Sfântului Cuvios Dimitrie cel Nou se află în Catedrala Patriarhală din București. Proclamat ocrotitor al orașului București în anul 1792, în vremea mitropolitului Filaret al II-ea, Sfântul Părinte este prăznuit anual în data de 27 octombrie.

Se cuvine să amintim și acel episod din viața pământească a Sfântului Cuvios Dimitrie cel Nou, relatat de părintele arhimandrit Ioanichie Bălan, când s-a pedepsit pe sine umblând desculț de un picior timp de trei ani de zile fiindcă a călcat din greșeală un cuib de păsărele. Această hotărâre evidențiază pocăința sinceră și smerenia de neclintit a Sfântului Cuvios Dimitrie cel Nou.

Sfântul Părinte Dimitrie Basarabov a trăit simplu, în post și rugăciune, mărturisindu-L cu pilda vieții sale pe Domnul nostru Iisus Hristos Cel Care a zis: „Eu sunt Calea, Adevărul și Viața” (Ioan 14, 6). Astfel, încă din timpul vieții sale lumești s-a aflat în *rai*, adică într-o stare de comuniune cu Dumnezeu. Această stare a fost urmată de fericirea cerească, adică de viața veșnică. Fericirea este un sentiment înțeles eronat de către omul contemporan, fiindcă acesta îi oferă doar o perspectivă limitată. Potrivit omului modern, obținerea fericirii depinde de veniturile lunare și bunurile materiale. În realitate, însă, fericirea este sădită în sufletul omului tocmai de această simplitate dată de trăirea vieții potrivit învățăturilor evanghelice astfel încât atitudinea față de bogățiile lumești este echilibrată, caracterizată de recunoștință față de Binefăcătorul Suprem, Dumnezeu.

Învățăm din viața Sfântului Cuvios Dimitrie cel Nou să fim oameni simpli, adică să împlinim îndemnul „Căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu” (Matei 6, 33) pentru ca, mai apoi, să trăim în armonie cu semenii noștri și să învățăm să cerem și să primim și ceea ce ne este de folos, nu doar ceea ce ne dorim. Așezându-L pe Dumnezeu ca reper în faptele,

gândurile și vorbele noastre și străduindu-ne să aplicăm învățăturile Sale în viața noastră cu siguranță nu vom mai fi împovărați de gânduri negative și griji cotidiene inutile fiindcă avem nădejdea neclintită în ajutorul Părintelui Ceresc și în purtarea Sa de grijă față de noi. De asemenea, participând la viața liturgică, socială, filantropică a Bisericii nu vom fi atrași de provocările lumii contemporane fiind mereu echilibrați și conștienți de urmările nefaste ale acestora. Simplitatea vieții noastre izvorăște, așadar, din seva iubirii de Dumnezeu și de aproapele.

Sfântul Cuvios Părinte Dimitrie ne mai învață că simplitatea vieții noastre depinde și de cât de dispuși suntem noi să acceptăm și să cultivăm talantul primit din partea lui Dumnezeu. Am menționat deja că Sfântul Părinte a fost de profesie păstor de vite și, ulterior, și-a ascultat glasul inimii de a-L urma cu mai multă râvnă și cu mai mult dor pe Dumnezeu și, astfel, a devenit călugăr. Considerăm că primirea cu drag, entuziasm și responsabilitate a darurilor din partea Preasfintei Treimi îl sprijină pe om să gestioneze mai bine anumite provocări care pot apărea, să fie dedicat, creativ și activ în domeniul profesional ales și să se bucure smerit de roadele muncii sale având conștiința că toate acestea reprezintă urmările conlucrării între muncă depusă de el și harul lui Dumnezeu. Talanții nu se referă doar la dimensiunea profesională a vieții, ci și la dimensiunea vieții sociale, duhovnicești fiindcă un om de succes este cel care împletește armonios „talanții tehnici, academici, intelectuali, artistici, tehnologici” cu valorile morale.

În concluzie, Sfântul Cuvios Dimitrie cel Nou este un model de simplitate pentru fiecare om fiindcă L-a iubit pe Dumnezeu atât de mult încât s-a ghidat în fiecare clipă a vieții sale după învățăturile dumnezeiești, a avut o atitudine smerită față de bogățiile lumii și a primit cu mare bucurie și

răspundere „talanții” de la Părintele Ceresc. Simplitatea este urmată de pace sufletească și bucurie. Urmând pilda vieții acestui Sfânt Părinte devenim bineplăcuți înaintea lui Dumnezeu și putem mărturisi, la rândul nostru, ajutorul primit din partea sfântului protector al Capitalei țării noastre.

Bibliografie

1. Biblia sau Sfânta Scriptură, tipărită sub binecuvântarea și cu purtarea de grijă a Preafericitului Părinte Patriarh Teoctist, patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, București, 2006;
2. Viața, Acatistul și Paraclisul Sfântului Cuvios Dimitrie, Ocrotitorul Bucureștilor, Editura EIBMO, București, 2013;
3. Ierodiacon Macarie Grigoriu, *Viața Sfântului Cuvios Dimitrie cel Nou, Ocrotitorul Bucureștilor pe înțelesul copiilor*, Ediția a 2-a, Editura Cuvântul vieții, București, 2024;
4. *Sfântul Dimitrie Izvorătorul de mir. Sfântul Dimitrie cel Nou Basarabov*, Editura Meteor Press, București, 2015.

Identitate românească pentru fiecare copil: tradiție, cuvânt, incluziune

**Prof. itinerant și de sprijin: Galațanu Oana Larisa,
Liceul Tehnologic Special „ Vasile Pavelcu”,
punct de lucru Școala Gimnazială ”Elena Cuza” Iași**

Identitatea culturală nu este doar un dat biologic sau național, ci un proces continuu de formare prin educație, experiențe și apartenență afectivă. În contextul școlar românesc, educația pentru identitate implică familiarizarea copilului cu valorile, simbolurile și formele de expresie tradițională ale comunității din care face parte.

Potrivit autoarei Maria Dumitrana (2020), identitatea culturală este „un element de echilibru interior care se construiește prin contactul cu limba, obiceiurile și creația artistică a poporului din care provenim”. Această identitate se formează încă din primii ani, în special prin activități care integrează tradiția, arta populară, basmul, proverbul și simboluri culturale ușor recunoscutibile.

Pentru copiii cu cerințe educaționale speciale, această construcție identitară trebuie susținută prin metode didactice adaptate, centrate pe resurse vizuale, experiențe tactile, jocuri de rol și forme alternative de exprimare. Studiile în domeniul pedagogiei incluzive arată că „participarea activă a tuturor elevilor la experiențe comune, semnificative din punct de vedere cultural, este esențială pentru formarea unei identități personale și sociale sănătoase” (Florian & Black-Hawkins, 2011).

În acest sens, proiectul educațional „*Calendarul Cultural*” a fost conceput ca o formă de intervenție educațională adaptată, menită să faciliteze accesul copiilor cu CES la elemente esențiale ale culturii și literaturii românești. Structurat în jurul marilor autori naționali și a lunilor aniversare, proiectul propune activități variate – lectură adaptată, joc de rol, colaj,

muzică, creație artistică – prin care copiii să poată învăța în ritmul propriu, într-un cadru prietenos și valoros din punct de vedere identitar.

Exemplu de bună practică

Proiect educațional „Calendarul Cultural”

Prin implementarea proiectului „Calendarul Cultural,” copiii cu CES au ocazia să participe activ la evenimente și sărbători care promovează valori culturale, tradiții și diversitate. Acest lucru contribuie la incluziunea lor în comunitate, ajutându-i să înțeleagă și să respecte diferitele culturi și perspective. Totodată, activitățile comune (cum ar fi atelierelor creative sau spectacolele tematice) creează un mediu în care ceilalți colegi, părinții și cadrele didactice pot lucra împreună pentru a reduce stigmatizarea și a încuraja colaborarea și empatia. Astfel, proiectul devine un instrument de integrare socială esențial.

Scopul proiectului

Scopul principal al proiectului este promovarea învățării literaturii române printr-o abordare activă și adaptată nevoilor copiilor cu cerințe educaționale speciale. Proiectul își propune să le ofere elevilor oportunitatea de a descoperi viața și operele unor autori români importanți, precum Mihai Eminescu, Ion Creangă, I.L. Caragiale, Otilia Cazimir, Barbu Ștefănescu de la Vrancea, Tudor Arghezi și George Călinescu, prin activități interactive care să sprijine înțelegerea și aprecierea literaturii naționale.

Obiectivele proiectului:

1. Dezvoltarea cunoștințelor literare ale elevilor, familiarizându-i cu autori și opere fundamentale ale literaturii române;

2. Stimularea creativității și a gândirii critice prin activități de lectură, discuție și realizare de proiecte inspirate din operele autorilor studiați;
3. Creșterea motivației pentru învățare prin abordări personalizate care să răspundă nevoilor educaționale speciale ale fiecărui copil;
4. Promovarea valorilor culturale naționale și a identității culturale românești, facilitând integrarea elevilor cu CES în contextul educațional și social;
5. Promovarea creativității și a exprimării personale;
6. Consolidarea înțelegerii valorilor culturale românești.

Grup țintă:

Elevi integrați în învățământul de masă.

Structura proiectului: Activitățile se vor desfășura în fiecare lună, conform calendarului:

Calendar activități:

Ianuarie: Mihai Eminescu (născut pe 15 ianuarie)

Februarie: Ion Luca Caragiale (născut pe 1 februarie)/

Otilia Cazimir (născută pe 12 februarie)

Martie: Ion Creangă (născut pe 1 martie)

Aprilie: Barbu Ștefănescu Delavrancea (născut pe 11 aprilie)

Mai: Liviu Rebreanu (născut pe 27 mai)/ Tudor Arghezi (născut pe 21 mai)

Iunie: George Călinescu (născut pe 19 iunie)

Tipuri de activități:

Activități de lectură și discuție:

Lectura de texte adaptate: Citirea unor fragmente din operele autorilor (de exemplu, poezii de Mihai Eminescu sau povești de Ion Creangă), adaptate nivelului de înțelegere al elevilor cu CES.

Discuții interactive: Împărtășirea impresiilor despre texte, întrebări și răspunsuri pentru a verifica înțelegerea subiectului. Elevii pot discuta despre teme, personaje și mesaje ale operelor.

Activități de creativitate literară:

Ilustrarea unui fragment literar: Copiii pot desena scene din operele autorilor, cum ar fi ilustrarea unei scene din „Povestea lui Harap Alb” de Ion Creangă sau o scenă din „Luceafărul” de Eminescu.

Scrierea unui text inspirat de autorii studiați: Elevii pot compune povești scurte sau poezii inspirate din temele și stilul autorilor. De exemplu, crearea unei poezii în stilul Otiliei Cazimir sau a unei scrisori satirice în stilul lui I.L. Caragiale.

Activități dramatizate:

Teatru de păpuși: Elevii pot realiza o scenetă dintr-o poveste de Ion Creangă sau o scenă dintr-o comedie a lui Caragiale. Aceasta ajută la dezvoltarea abilităților de exprimare și înțelegere a textelor.

Dramatizarea unor fragmente literare: Crearea și interpretarea unor mici scenete din operele autorilor (de exemplu, o scenă din „Momente și schițe” de Caragiale).

Activități de realizare de colaje și postere:

Crearea unui poster al unui autor: Fiecare elev poate realiza un poster cu informații esențiale despre un autor, împreună cu imagini și citate din operele acestuia.

Colaje tematice: Realizarea de colaje care reflectă tematicile lucrărilor autorilor (de exemplu, „Natura” în operele lui Mihai Eminescu sau „Copilăria” în poveștile lui Ion Creangă).

Activități de muzică și poezie:

Recitarea de poezii: Elevii pot învăța și recita poezii celebre din opera autorilor studiați (de exemplu, „Luceafărul” de Eminescu sau „Călușul” de Otilia Cazimir).

Interpretarea unui cântec popular: În legătură cu tradițiile și poveștile studiate, copiii pot învăța și cânta un cântec popular sau o melodie inspirată din literatura respectivă.

Activități de explorare a contextului istoric și cultural:

Prezentări vizuale despre viața autorilor: Realizarea unor prezentări vizuale (poster, slideshow) despre viața și activitatea autorilor, folosind imagini și informații relevante.

Vizionarea unor filme sau piese de teatru: Vizionarea unor filme sau spectacole de teatru inspirate de lucrările autorilor români, urmată de o discuție despre cum au fost adaptate lucrările lor.

Activități de integrare cu părinții și comunitatea:

Ateliere de creație cu părinții: Implicarea părinților în activitățile de creație, cum ar fi confecționarea de măști sau realizarea de ilustrații pentru lucrările autorilor.

Expoziții și prezentări: Organizarea unei expoziții cu lucrările realizate de elevi (desene, colaje, texte scrise) și o prezentare finală despre autorii studiați.

Rezultate așteptate:

Creșterea cunoștințelor literare.

Dezvoltarea abilităților de lectură și interpretare.

Creșterea creativității și a exprimării personale.

Îmbunătățirea abilităților de socializare și colaborare.

Promovarea respectului pentru cultura și tradițiile românești.

Creșterea motivației pentru învățare.

FORMAREA NOȚIUNILOR DE TIMP ȘI SPAȚIU LA CLASELE PRIMARE

**Prof. înv. primar, Grecu Eliza Carolina,
Școala Gimnazială „Mihai Codreanu” Iași**

„Formarea reprezentărilor și noțiunilor în legătură cu timpul istoric se realizează cu dificultăți în această etapă școlară, întrucât elevii între 6 și 10 ani nu apreciază corect curgerea timpului.”

„Ecranul de referințe temporale este încă plin de erori la școlarul mic.” Psihologul elvețian J. Piaget, în cercetările sale cu privire la dezvoltarea psihologică a copilului a evidențiat că, în jurul vârstei de 8 ani se dezvoltă operațiile de așezare în succesiune a evenimentelor, iar între 9-10 ani, în strânsă legătură cu operațiile logico-matematice, operațiile spațiale, și cele temporale ajung la utilizarea maximă impusă de limitele operațiilor concrete. Astfel, elevii au reprezentarea concretă a spațiului temporal parcurs de ei: oră, zi, săptămână, an, dar își reprezintă mai greu unitățile de timp mari: deceniu, secol, mileniu.

Pentru formarea corectă a reprezentărilor referitoare la timpul istoric și spațiul geografic, se pornește de la experiența de viață a școlărilor.

„Noțiunea odată elaborată se află încă legată de reprezentările care au format-o.” O noțiune este un mijloc de a stabili enorm de multe legături cu alte noțiuni, impresii, amintiri, privind tot felul de obiecte, fenomene, însușiri ale lor, relații în care există conștiința a ceea ce este particular și ceea ce este general. Formarea noțiunilor este inițial în strânsă relație cu experiența, cu organizarea și completarea schemelor, cu formarea de relații semantice. E un proces de lungă durată, greu de abordat pe cale experimentală.

Copilul își însușește noțiunile fie în școală, în mod semantic și sub conducerea învățătorului, fie în afara procesului de învățământ, în mod

empiric, prin comunicarea verbală cu adulții, pe baza experienței sale personale cu obiectele și fenomenele lumii reale.

În clasele I-III li se formează reprezentări și noțiuni despre spațiul geografic și timpul istoric prin familiarizarea cu următoarele denumiri: îndepărtat, apropiat, trecut, prezent, viitor, zi, săptămână, an, secol, mileniu, teritoriu, localitate (sat, oraș), mediu geografic. În clasa a IV-a, perceperea corectă de către elevi a spațiului și timpului devine o problemă fundamentală, pentru că aceasta îi ajută ”să localizeze evenimentele în timp și spațiu, dându-le contur precis, concret, științific și nu legendar, narativ.”

Astfel, momentul când s-a petrecut un eveniment constituie o dată istorică. Aceste date, vom spune elevilor, se înșiruie de-a lungul anilor, se leagă unele de altele. Este nevoie ca informațiile de care dispunem despre aceste evenimente să fie așezate în ordinea în care s-au desfășurat. Cu acestea se ocupă cronologia, ea fiind o știință care se ocupă cu datarea evenimentelor. De aceea prima temă din manualul de istorie este ”Cronologia” și are un rol important în formarea primelor reprezentări și noțiuni despre măsurarea timpului în istorie.

În formarea noțiunii de ”dată istorică” s-a pornit de la compararea a două evenimente: alegerea lui Al. I. Cuza ca domn în Țara Românească și Marea Adunare Națională de la Blaj.

Evenimentele istorice foarte importante se anunță cu zi, lună și an. Alte evenimente importante se indică doar cu anul, spre exemplu: Revoluția de la 1821, Revoluția de la 1848, Răscoala din 1874 condusă de Horia, Cloșca și Crișan, Revoluția de la 1989, etc.

Pornind de la faptul că omenirea are mai mult de 2000 de ani, am explicat elevilor că, pentru socotirea timpului, era nevoie de un punct de referință de la care să înceapă numărarea anilor. Cronologia pe care o

utilizăm noi socotește anii de la nașterea lui Hristos, cronologie realizată de un roman – Dionisie cel Mic. De aceea istoria cuprinde două mari ere:

* înaintea erei noastre (î.e.n.sau î. Hr.);

* era noastră (e.n. sau d. Hr.);

Pentru elevul mic, orice eveniment în trecutul îndepărtat pare egal distanțat (cândva) în timp iar, dacă totuși înțelege și poate chiar reproduce unele evenimente, acestea se datorează logicii succesiunii faptelor, nicidecum orientării lui în cronologie.

Dat fiind faptul că spațiul are un caracter concret mai pronunțat decât timpul, reprezentările despre localizarea în spațiul geografic a fenomenelor istorice se formează mai ușor. În această privință elevii sunt ajutați de studiul altor obiecte de învățământ. Elevii au sesizat necesitatea localizării în spațiu a evenimentelor studiate. Astfel, ei au dorit să știe unde s-au petrecut acestea: oraș, sat, țară, etc. Le-am comunicat că, pentru cunoașterea spațiului se folosesc hărțile care redau, la dimensiuni foarte mici, globul pământesc sau părți din acesta. Pe parcursul anului școlar ei au folosit harta istorică, bazată pe simboluri specifice pentru identificarea mai multor locații: bălăii, state, provincii, capitale.

Pe parcursul clasei a-IV-a, elevii capătă o viziune de ansamblu asupra evenimentelor istorice, corelându-le, ordonându-le pe etape istorice, integrându-le în sistem.

Bibliografie:

1. R. Bărbuleanu, V. Radu – ”Metodica predării istoriei”, E.D.P. București, 1980
2. U. Șchiopu, E. Verza – ”Psihologia vârstelor”, E.D.P. București, 1980
3. T. Mucia, M. Petrovici, I. Cerghit – ”Mijloace audio-vizuale în studiul istoriei”, E.D.P. București, 1984.

Nevoia de etică în viața grupului profesional din care fac parte

Prof. Kehlaoui Carmen,
Școala Gimnazială „George Călinescu” Iași

Motto: „Până nu demult, societățile noastre erau electrizate de ideea eliberării individuale și colective, morala fiind asimilată cu fariseismul și cu represiunea burgheză. Această epocă a trecut...secolul al douăzeci și unulea va fi etic sau nu va fi deloc.” (Gilles Lipovetsky)

Din momentul transformării ocupațiilor umane în profesii din ultimul secol a apărut și nevoia eticii profesionale, derivată din etica contemporană.

Sfera eticii profesionale vizează aspecte acțional-profesionale corespunzătoare profesiilor mai mult sau mai puțin celebre.

H. Gartner menționa caracteristici definitorii pentru orice profesie următoarele aspecte, aflate sub incidența eticii: cunoașterea teoretică a fundamentelor domeniului exercitării profesiei, realizarea anumitor standarde care să faciliteze și promovarea, satisfacerea unei nevoi sociale, eliminarea din comunitatea profesională în cazul delictelor profesionale, legitimarea profesiei de către comunitate, întemeierea și respectarea unui cod etic specific, instituirea

relațiilor colegiale între membrii comunității profesionale, pregătirea membrilor grupului profesional pentru sacrificiu în situații de risc. (Miroiu, Blendea, 2000, pp. 48-49)

Fie că vorbim de profesia de cadru didactic la nivel național, județean, instituțional sau nivelul clasei de elevi, etica statutară și reglementată conferă un cadru de stabilitate și încredere, de reglare și orientare pentru ca educația să se desfășoare așa cum trebuie. Nevoia de etică în breasla profesorilor din România a apărut pentru a stabili granița între ceea ce este permis și ceea ce nu este permis în acțiunea educativă. Un prim traseu este dinspre etica profesională, ca diviziune a eticii generale este: etică generală, etică profesională, etica profesiei didactice. Un exemplu de etică profesională este etica pedagogică. Aceasta are drept obiect „valorile și normele morale, condițiile specifice afirmării morale, caracteristicile câmpului educațional, a sistemului relațiilor interpersonale instituite în procesul formării” (Stan, 2004).

Într-un sens mai larg decât etica profesiei didactice ar fi domenii precum „etica spațiului educativ formal” sau „etica instituției școlare”. Educatorii își desfășoară activitatea într-un mediu instituțional ce implică valori, norme și regulamente. (Ghiațau, 2013, pp.35-36)

La nivel mondial este în desfășurare procesul de normativizare a activităților profesionale. Organizațiile educative, medicale, culturale, științifice, economice își elaborează seturi proprii de reglementări. Există și pentru domeniul educațional numeroase inițiative de formalizare etică instituite din inițiativa conducerii instituțiilor, colectivelor de profesori, elevilor și părinților. Abundența codurilor de etică sunt expresia libertății, nu a restrângerii acesteia, un context de ordonare a vieții sociale și baza de plecare în realizarea idealurilor personale și culturale. Pentru România este și o formă de exprimare a democrației.

Roxana Ghiațau identifică mai multe tipuri de argumente pentru nevoia de etică în domeniul educației, fiindcă școala este un mediu în care dilemele etice se întâlnesc la tot pasul. Argumentele de natură psihosocială,

de natură interculturală, de natură instituțională și organizațională, argumente statutare. (Ghiațau, 2013, pp. 50-64)

În relația didactică este prioritar aspectul uman, respectiv egalitatea tratamentelor, încrederea acordată, empatia. Relația între părțile implicate în actul educațional pune accent pe ideea că educatorul lucrează cu oamenii, pentru ei și asupra lor. Trebuie avute permanent în vedere drepturile celor dezavantajați prin caracteristicile vârstei, iar o etică cu sens pozitiv se impune profesorilor.

Argumentele de natură psihosocială privesc relația profesor-elev sau profesor-profesor. Colectivele de profesori sunt eterogene, variind vârsta, experiența, domeniul de activitate, astfel că interrelațiile sunt diferite și supuse influențelor. Ar fi un câștig propunerea unor norme deontologice pentru fixarea drepturilor și a obligațiilor fiecăruia. Relațiile dintre profesori sunt bazate mai mult pe reguli nescrise. Un profil moral al profesorului include însușiri afective, volitive și morale. Între caracteristicile unui bun profesor se pot enumera: pasiunea, generozitatea, răbdarea, fermitatea, echilibrul, modestia, onestitatea, echitatea etc. la acestea se pot adăuga dragostea față de semeni, consecvența, gândirea pozitivă și chiar farmecul personal, umorul.

Argumentele de natură interculturală aduc în prim plan efectele fenomenului de globalizare, care implică gestionarea relațiilor interumane cu noi provocări. Una dintre provocări este multiculturalitatea și diversitatea etnică, culturală și confesională a grupurilor de elevi, de profesori. O soluție ar fi programele comune interculturale. Situația elevilor sau a profesorilor din România este aparte prin faptul că remigranții își regăsesc cu greu identitatea, unele persoane sunt păstrători vehemenți ai tradițiilor și luptă pentru emanciparea națională la nivel european, accentuarea segregării (exprimată prin dezinteres din partea părinților față de școală sau a școlii față

de mediul familial al elevilor, lipsa colaborării cu primăriile, absența inter și transdisciplinarității reale, segregarea pe criterii etnice, religioase, de sănătate dintre elevi, ruperea școlii românești de realitatea pieței muncii și viața publică). „Având o anumită neutralitate culturală, normele etice vor insista pe responsabilitățile specifice educatorilor. Iar dacă vor exista diferențe în ceea ce privește responsabilitățile, acestea vor fi mai ușor înțelese datorită reunirii lor sistematizate la nivelul documentelor etice.” (Ghiațau, 2013, p.54)

Argumentarea de natură instituțională și organizațională se referă la faptul că și școala depinde ca instituție de regulamente, iar eficiența școlii depinde de organizare. Regulile instituționale previn sau reglementează haosul și compromisul. Cum școala nu este un mediu educativ oarecare, profesionalismul profesorului înseamnă depășirea modurilor cotidiene de raportare la elev. Legea elaborată colectiv apare ca o necesitate. Instituirea de norme deontologice este o măsură a dezvoltării instituționale, deoarece școala desfășoară activitate managerial administrativă și pedagogică. Deontologia este chiar la intersecția dintre management, administrație și educație. Aici trebuie amintită cultura organizațională, cu elemente deontologice și cu influență asupra climatului organizațional.

Argumentele statutare se referă la includerea profesiei didactice într-un model. Comisia Europeană a precizat competențele și calificările profesorilor legat de pregătire, formare continuă, parteneriate și mobilități. Viziunea europeană surprinde mai multe direcții ale politicilor educaționale, între care și axa deontologiei învățământului, care „vizează, printre altele, realizarea unui cod internațional de deontologie a învățământului, puternic articulat concepției umaniste a educației.” (Ghiațau, 2013, p. 57). Documentele deontologice sunt obiect al așteptărilor partea elevilor, părinților, profesorilor, instituțiilor, neexistând un model procedural unic de

concepere a acestuia. Există puține norme care reglementează acțiunile cadrelor didactice, astfel că profesorii iau adesea singuri decizii profesionale. Se poate aduce în discuție și criza de identitate a școlii, dar rămâne importantă menționarea profesorilor ca o categorie profesională cu risc de epuizare datorită controlului decizional maxim, a solicitărilor psihologice mari. Profesorul este expus criticii începând cu ținuta, exprimarea, modul de predare, de evaluare, cu rezultatele personale sau ale elevilor formați.

Deontologia didactică poate contribui la conturarea identității profesionale. Să raportăm la norme recunoscute de comunitatea profesională situațiile, și nu la cele individuale sau cotidiene este un mod de consolidare a încrederii în forțele proprii. Alte beneficii ar fi motivarea pentru o carieră didactică (dacă rolurile și responsabilitățile profesorilor sunt clar definite), de reper pentru alte categorii profesionale, de gestionare a conflictelor, de menținere a unui climat moral în școală.

În contextul deselor denigrări în mass media, profesorii pot prezenta o imagine pozitivă cu ajutorul standardelor profesionale, care prezintă aspecte etice legat de cunoașterea domeniului și a didacticii disciplinei predate, a elevului, de apartenența activă la comunitate, de promovare a unui sistem de valori în concordanță cu idealul educațional.

Contextul legislativ actual, începând cu Legea învățământului, Statutul personalului didactic sau Regulamentul de organizare și funcționare a unităților de învățământ promovează drepturile profesorilor, între care: dreptul de a face grevă, de a ocupa funcții conform pregătirii profesionale, de a beneficia de forme de perfecționare, dreptul de a fi promovat, de a publica. Aceste drepturi nu sunt diferite de cele ale altor categorii profesionale, dar există în secțiunea specială despre deontologia profesională principii și norme specifice profesorilor, precum integritatea, confidențialitatea, grija, colegialitatea. Exemple concrete de aspecte de actualitate incluse sunt cele

legate de meditații, fraudări ale examenelor, plagiat, diplome false, colectări de fonduri pentru protocol etc.

Referirile normative din regulamente, atât cele la nivel național, cât și cele la nivel de instituție, precizează că personalul didactic are calități morale, capabil de o relaționare pozitivă cu elevii, părinții și colegii, care nu face din naționalitatea, religia, starea socială sau familială a elevilor, părinților sau a colegilor obiect de jignire sau insultă, care se raportează la valorile educaționale ce trebuie transmise elevilor. Despre directori se precizează că trebuie să fie loiali școlii, credibili, responsabili în decizii, încrezători în capacitățile angajaților, să motiveze pentru formare continuă, pentru păstrarea sau crearea unui climat pozitiv de muncă. Granița dintre moralitate și sarcinile administrative este sensibil apropiată uneori. Pe de altă parte, cuantificarea și măsurarea nivelului realizării sarcinilor sau datoriiilor. Neobligatorii și greu de măsurat sunt empatia, măiestria pedagogică, spiritul umoristic.

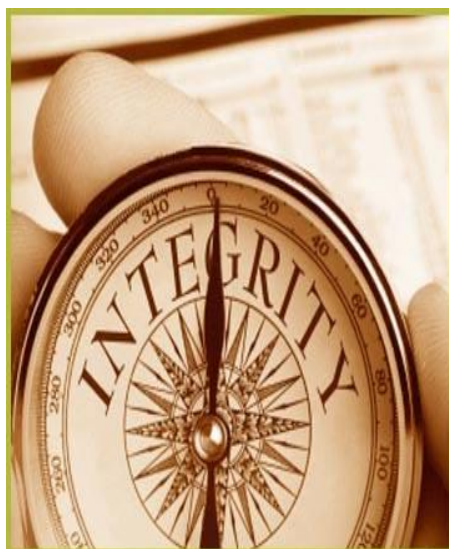
În spațiul educativ formal este nevoie de reglementare etică particularizate pentru comunitatea școlară, ținându-se cont de documentele de etică instituțională, respectiv de codurile etice ale organizațiilor școlare, cartele, codurile de onoare, unde agenții morali au un rol important (directori, inspectori sau alți lideri educativi) privitor la practicile morale.

Este evidentă nevoia de etică și integritate academică tocmai din cauza rostului unei universități, acela de a forma nu doar specialiști, ci oameni morali, culti, respectuoși, de caracter. Educați într-un mediu imoral, viitorii specialiști sau cercetători vor fi niște profesioniști imorali. Revenind la profesori, formarea lor într-un mediu universitar reglementat sub aspectul eticii este esențială.

Prin misiunile lor, universitățile enunță obiectivul devenirii unei instituții integre, responsabile și morale, așa cum, de pildă, Universitatea

Michigan precizează în propria misiune. Universitățile cu pregătire didactică sunt morale dacă practicile lor curente stimulează membrii să adopte o conduită morală. Este neonorabil să se accepte plagiatul, promovarea examenelor pe baza „atențiilor” sau a copierii, hărțuirea, nepotismul, traficul de influență, încălcarea dreptului la confidențialitate, etichetarea, concurența neloială, falsificarea datelor etc. Încrederea în instituția academică, o nevoie și un argument pentru adoptarea eticii, se capătă sau recapătă prin adoptarea unor atitudini și comportamente etice, ideal prin normative.

Se dorește ca universitățile să fie morale, deoarece „mediul sau contextul organizațional influențează în mod direct comportamentul (i)moral al membrilor unei organizații. Universitățile trebuie să dezvolte un mediu etic și practici etice la nivel instituțional pentru a pretinde comportamente etice la nivel individual. Este așadar nevoie să fim atenți la etica universității ca întreg, deopotrivă cu etica membrilor acesteia.” (Mureșan, Constantinescu, 2018, p. 47)

Asigurarea moralității în mediul universitar ar implica prezența unor virtuți organizaționale necesare: claritate (regăsite în Codul de etică, politica de onestitate academică), consistență (raportarea modelului cadrelor didactice universitare la normele morale ale politicilor și procedurilor etice ale universității), realizabilitate (realismul), susținere, vizibilitate, criticabilitate, sancționabilitate. Acestea se pot constitui în nevoi etice, fiindcă prezența lor optimă în universități creează premisele necesare

funcționării codului de etică, care asigură condițiile pentru membrii comunității academice să poată să respecte în practică prevederile codului.

Reglementările din România sunt numeroase, tocmai pentru că nevoia de etică s-a simțit mereu. Există și un fenomen curios, acela prin care regulile au luat-o înaintea practicii, adică normele exprimă o viziune mai avansată decât realitatea. Aici justificarea se bazează pe semnalarea și crearea unui cadru legal de respectat preventiv sau constituirea unor comisii care se monitorizează și supervizează reciproc.

Pot fi menționate entități care funcționează în scopul reglementării și respectării valorilor etice în legătură cu etica universitară: Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior (formulează și revizuieste periodic standardele naționale de referință și indicatorii de performanță pentru evaluarea și asigurarea calității în învățământul superior), Consiliul de Etică și Management Universitar (Organism consultativ al MEC cu rol în dezvoltarea culturii eticii și integrității universitare), Comisia de etică universitară de la nivelul universităților și Consiliul de etică universitară de la nivelul ministerului (care oferă consultanță și monitorizare pentru modul de aplicare a codurilor de etică universitară din universitățile cu acreditare provizorie, diseminează bunele practici de elaborare și aplicare a codurilor de etică universitare și se sesizează din oficiu în legătură cu cazurile de încălcare a eticii universitare). Un aspect important este și includerea obligatorie în planurile de învățământ a cursurilor de etică și integritate academică pentru masteranzi și doctoranzi începând cu anul universitar 2018-2019.

Omul, ființă socială, are nevoie de etică alături de nevoile vitale, în toate mediile sociale din care face parte. Etica grupului și a mediului profesional este o nevoie care îi conferă confortul și siguranța, protecția de care are nevoie, iar dacă pentru unii funcționează reglator, pentru alții are funcția de

asigurare. Dinamica reglementării etice pentru profesori vine inclusiv cu noutăți normative, cum de exemplu sunt cele legate de etica derulării învățământului online, sistemul de învățământ fiind unul deschis.

Bibliografie:

- Ghiațau, R., 2013, *Etica profesiei didactice*, Editura Universității „A.I.Cuza” Iași;
- Lipovetsky, Gilles., 1996, *Amurgul datoriei*, Editura Babel, București;
- Miroiu, M., Bledea, 2000, *Etica profesională*, curs universitar, Universitatea București
- Socaciu, E., Vică, C., Mihailov, E., Gibeau, Toni., Mureșan, V., Constantinescu, M., 2018, *Etică și integritate academică*, Editura Universității din București;
- Stan, L., 2004, *Etică și deontologie profesională*, în Psihologie-Pedagogie: cursurile anului II, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației, Editura Erola, Iași.

ȘCOALA INCLUZIVĂ – ȘCOALA PENTRU DIVERSITATE – ȘCOALA PENTRU TOȚI MANAGEMENTUL GRUPULUI DE ÎNVĂȚARE ELEVII HIPERACTIVI ȘI CU DEFICIT DE ATENȚIE

**Profesor STELIAN ȘOVAN,
Școala Gimnazială „Elena Cuza” Iași**

*„Nevoile școlare ale persoanelor cu deficiențe [...] cer o atenție specială. Trebuie întreprinse măsuri pentru asigurarea accesului egal la educație fiecărei categorii de persoane deficiente, ca o parte integrantă a sistemului de învățământ.” (Articolul 3 din „**Declarația mondială asupra Educației pentru toți**”)*

În prezent, educația este percepută ca o funcție vitală, iar școala drept principala instituție prin care orice societate își perpetuează existența transmițând viitorimii ceea ce umanitatea a învățat despre ea însăși în decursul istoriei.

Rolul celui care educă este covârșitor pentru succesul sau insuccesul elevilor. Este o situație care conferă deopotrivă numeroase satisfacții și numeroase responsabilități.

Învățătorul/profesorul trebuie să fie preocupat nu numai de urmărirea programei de studiu; el devine expresia vie a aplicării normelor și valorilor școlare, iar calitatea aplicării lor depinde de “ecuația personalității sale”, de gradul său de toleranță, de interpretările /evaluările pe care le face, având ca bază experiența de viață și cea profesională, dar și prejudecățile și așteptările sale predominante. Ca terapeut, educatorul își asumă tot mai mult funcția de consilier prin care devine un observator sensibil al comportamentelor elevilor, un îndrumător persuasiv și un sfătuitor de încredere al copiilor. Neremedierea problemelor emoționale ale elevilor poate constitui un punct de pornire pentru anumite dezechilibre cu consecințe durabile în ansamblul structurării personalității viitorului adult. Este știut faptul că elevii ajung în școală extrem de diferiți ca resurse de adaptare școlară, fiecare elev având un

anumit nivel de dezvoltare intelectuală, un anumit limbaj, o motivație specifică pentru învățare și pentru conformare la normele și regulile școlare și nu numai, încredere sau neîncredere în sine, o anumită toleranță la frustrare. Cu acest bagaj, variabile de personalitate, copilul interacționează cu ceilalți actori ai procesului educativ: profesori, părinți, elevi. Modul în care acesta reușește /nu reușește să se adapteze cerințelor școlare poate reprezenta cauză sau factor inhibitor în declanșarea /desfășurarea comportamentelor agresive (*slaba inhibare a comportamentului agresiv și hiperactivitatea sunt principalele simptome asociate ADHD*).

Învățământul românesc, în plină transformare, caută să abordeze de pe poziții moderne studiul particularităților de dezvoltare a elevilor și identificarea de noi strategii educaționale mai bine adaptate trebuințelor lor. Astfel, devine imperativă necesitatea schimbării mentalităților și atitudinilor referitoare la elevii diferiți de cei “normali”, schimbarea reprezentărilor sociale asupra acestui segment de populație școlară și renunțarea la etichetări și stigmatizare, oferirea de șanse egale în vederea integrării lor comunitare și sociale.

„Educația sensibilizează!”- sunt cuvinte de căpătâi pentru noi, pentru mine ca dascăl. Educația contemporană are tot mai mult un rol socioterapeutic. Școala, prin actorii săi, educatori și elevi, dezvoltă diverse programe educative care să pătrundă în esența problemelor ce definesc ființa umană, societatea în ansamblul ei, constelația relațiilor ce se stabilesc la nivel intra și interuman.

DELIMITĂRI CONCEPTUALE

Sintagma *școală pentru diversitate* este echivalentă *sintagmei școală pentru toți* și reprezintă dezideratul maximei flexibilități și toleranțe în ceea ce privește diferențele fizice, socioculturale, lingvistice și psihologice existente între copii/elevi, misiunea școlii fiind aceea de a le oferi tuturor

posibilitatea în funcție de ritmul, capacitatea și nevoile proprii și de a se exprima conform trăsăturilor individuale de personalitate.

Principale categorii de copii cu cerințe educative speciale:

- Copii cu dizabilități mentale/intelectuale, tulburări de învățare și dificultăți cognitive;
- Copii cu dizabilități de vedere;
- Copii cu dizabilități de auz;
- Copii cu dizabilități fizice/locomotoare;
- Copii cu tulburări de comportament; copii/elevi cu sindrom de hiperactivitate cu deficit de atenție;

De *servicii de sprijin educațional în cadrul programului de integrare școlară*, pot beneficia:

- Copii/elevi cu certificat de expertiză și orientare școlară și profesională, eliberat de Comisia de Protecție a Copilului și/sau încadrați într-o categorie de persoane cu handicap (certificat de persoană cu handicap);
- Copii/elevi cu dificultăți de învățare sau de dezvoltare (cu avizul/recomandarea CIEC);

ADHD – Sindromul deficitului de atenție cu hiperactivitate. Diagnostic medical utilizat pentru a descrie condiția elevilor care se confruntă cu dificultăți de lungă durată în ceea ce privește atenția, hiperactivitatea și comportamentul impulsiv (dificultăți ce trebuie să fie evidente timp de peste 6 luni și să apară înainte de împlinirea vârstei de 7 ani).

Strategie didactică diferențiată

Diferențierea desemnează individualizarea demersului instructiv-educativ pe baza observațiilor și examinării nevoilor specifice ale fiecărui

copil, antrenarea capacităților/resurselor personale ale educatorului și de grup ale specialiștilor, pentru a răspunde într-o manieră eficientă la provocările diversității elevilor dintr-o clasă.

Stil de învățare – modul diferit în care elevii ajung să-și însușească cunoștințe și deprinderi și care influențează strategiile didactice ce trebuie adaptate pentru a oferi sprijin și oportunități pentru fiecare nevoie individuală, pentru a avea șanse egale în obținerea succesului.

Curriculum diferențiat – abordare curriculară care renunță la furnizarea unui curriculum unic tuturor elevilor și permite, în mod oficial, existența unor forme alternative pentru anumite categorii de elevi (de exemplu, cei care provin din medii socio-economice dezavantajate).

ASPECTE PRACTICE ALE INCLUZIUNII

Includiunea copiilor cu CES	<i>Adaptarea strategiei didactice</i>	Metode: <i>de transmite:</i> povestirea, descrierea, instructajul, conversația, lectura explicativă, munca individuală; <i>de învățare:</i> observare, experiment, studiu de caz, asistența pe calculator; <i>de acțiune:</i> exercițiul, problematizarea, lucrări practice, portofolii, jocul didactic, dramatizarea;
		Mijloace: plan cadru, programă adaptată, planificare personalizată, proiecte, materiale didactice;
		Principii: activism, participare, cooperare, ajutor reciproc;
	<i>Controlul discriminării</i>	Înlăturarea etichetării Aprecierea, încurajarea Așezarea în bancă Munca pe echipe
	<i>Managementul școlar</i>	Formarea claselor compacte Asistarea cadrelor didactice Cadre specializate

MANAGEMENTUL CLASEI PENTRU ELEVII CU ADHD

De multe ori, cei care lucrează în educație se confruntă cu probleme specifice hiperactivității și chiar cu elevi care acoperă simptomatologia ADHD. În astfel de situații, elementul central al demersului educativ devine identificarea unor strategii didactice eficiente pentru elevii care *crează probleme* (elevi hiperactivi sau dezinteresați de activitățile școlare). Atunci când sunt elaborate, selectate sau implementate strategii de succes destinate incluziunii școlare a elevilor cu ADHD, este vital să se cunoască caracteristicile copilului aflat în dificultate, înțelegerea disfuncțiilor sau condițiilor specifice care le afectează activitatea în școală.

Principii care stau la baza abordării strategiilor didactice eficiente:

1. *Identificarea nevoilor specifice de învățare ale elevului;* se identifică motivele pentru care elevul nu este atent, ce îl distrage, ce îi facilitează menținerea atenției, când, cum și de ce devine impulsiv și hiperactiv etc.;
2. *Selectarea unor practici educaționale asociate cu strategii comportamentale,* cu elemente specifice de management al clasei și intervenții suportive/de sprijin pentru elevii hiperactivi și cu deficit atenție;
3. *Elaborarea și implementarea unui program educațional individualizat; integrarea acestui program în activitățile cotidiene destinate tuturor elevilor din sala de clasă, punând accent pe caracterul incluziv.*

Criteriile pentru identificarea Sindromului Deficitului de Atenție/Hiperactivitate (ADHD)

A. Conform DSM-IV, o persoană cu Sindromul Deficitului de Atenție/Hiperactivitate (ADHD) trebuie să manifeste simptomele din categoria 1 sau 2:

(1) Șase sau mai multe din următoarele simptome ale lipsei de atenție care persistă de cel puțin șase luni la un nivel care relevă inadaptare sau inconsistență în raport cu nivelul de dezvoltare corespunzător vârstei:

Lipsa atenției:

- (a) deseori nu reușește să fie atent(ă) la detalii sau face greșeli din neglijență la teme, lucru sau în alte activități;
- (b) are deseori dificultăți în concentrarea atenției în sarcinile de lucru sau la joacă;
- (c) deseori nu ascultă/nu este atent(ă) atunci când i se vorbește direct;
- (d) deseori nu urmează instrucțiunile și nu reușește să termine temele școlare (dar nu datorită unui comportament opozițional sau a incapacității de a înțelege instrucțiunile);
- (e) are deseori dificultăți în organizarea sarcinilor și activităților;
- (f) deseori evită, refuză, ezită sau manifestă neplăcere în angajarea unor sarcini de lucru care presupun un efort mental susținut (cum ar fi temele în clasă sau temele pentru acasă);
- (g) pierde deseori lucruri necesare îndeplinirii sarcinilor sau activităților (ex: caiete, instrumentele de scris, temele pentru acasă, manualele etc.);
- (h) este deseori distras(ă) de stimuli externi marginali;
- (i) uită des în activitățile cotidiene.

(2) Șase (sau mai multe) din următoarele simptome ale hiperactivității/impulsivității care persistă cel puțin de șase luni, la un nivel care relevă inadaptare sau inconsistență în raport cu nivelul de dezvoltare corespunzător vârstei:

Hiperactivitatea

- (a) se joacă deseori cu mâinile deseori sau se mișcă permanent în scaun;
- (b) deseori parăsește scaunul său în sala de clasă (sau în alte situații), chiar atunci când regulile impun să rămână așezat la locul lui/ci;
- (c) deseori se cațără sau aleargă atunci când acest lucru nu este permis/potrivit contextului;
- (d) are deseori probleme în a se angaja în liniște în activitățile de petrecere a timpului liber;
- (e) pare a fi permanent „pe picior de plecare” sau se comportă deseori ca și cum ar fi „propulsat(ă) de un motor”;
- (f) vorbește deseori excesiv;
- (g) deseori se repede cu răspunsuri înainte ca întrebările să fie complet formulate;
- (h) are deseori dificultăți în a-ți aștepta rândul;
- (i) deseori întrerupe sau se bagă între alții (ex: se bagă brusc în conversații sau jocurile altora).

B. Unele simptome ale impulsivității/hiperactivității sau lipsei de atenție au apărut înainte de vârsta de 7 ani.

C. Unele probleme cauzate de simptome apar în două sau mai multe contexte (ex: la școală și acasă).

D. Trebuie să fie evidente clinice clare ale unor efecte deteriorative în planul funcționării sociale, școlare, sau ocupaționale;

ADHD, Tipul combinat: dacă atât criteriile A1 și A2 sunt îndeplinite pentru cel puțin șase luni.

ADHD, Tipul predominant neatent: dacă se îndeplinesc criteriile A1, dar criteriile A2 nu apar în ultimele șase luni.

ADHD, Tipul predominant hiperactiv/impulsiv: dacă se îndeplinesc criteriile A2, dar criteriile A1 nu apar pentru ultimele 6 luni.

Sursa: American Psychiatric Association: Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Fourth Edition. Washington, DC, American Psychiatric Association, 1994.

O definiție mai utilă celor implicați în educație, în special în cadrul școlii, care se confruntă cu simptomele acestui sindrom ar fi: *ADHD este una dintre cele mai frecvente probleme de ordin neurocomportamental cu care se confruntă în prezent copiii, fiind marcată de o serie de efecte negative provocate de lipsa atenției, impulsivitate și hiperactivitate. Simptomele sale sunt în disonanță cu stadiul normal de dezvoltare al copilului și intră frecvent în conflict cu normele și regulile formale și informale ale culturii școlare, provocând dificultăți în activitatea zilnică.*

Soluții practice în sala de clasă

Deoarece elevii hiperactivi și cu deficit de atenție tind să încalce regulile clasei, nu ascultă indicațiile date, îndeplinesc cu dificultate sarcinile de lucru, nu-și pot controla propriul comportament, este indicat ca intervențiile educatorului să aibă o abordare multimodală, în care să se pună

accentual pe diversificarea ofertei educaționale, pentru a elimina plictiseala și rutina, iar managementul comportamentului să aibă un loc central, structurat pe cele trei principii menționate: *evaluarea nevoilor specifice ale elevului și a calităților sale, selectarea practicilor educaționale adecvate, elaborarea planului de management al comportamentului.*

Pași pentru ADHD

<p>1. Direcția Generală de Asistență Socială și Protecție a Copilului Comisia pentru Protecția Copilului (doar cu acordul părinților)</p>	<p>Să evalueze copilul pentru nevoi speciale cum ar fi ADHD. (Este necesar un portofoliu în fiecare caz).</p> <p>Copiii cu nevoi speciale integrați în învățământul normal le sunt puse la dispoziție servicii educaționale de către personalul educațional de sprijin pe toată durata studiilor.</p>
<p>2. Medicul de familie (medicul generalist)</p>	<p>Să întocmească istoricul / raportul cazului. Să dea o trimitere pentru intervenție psihiatrică. Să supravegheze repetarea rețetelor medicale, 6 lunar.</p>
<p>3. Implicarea psihiatrului</p>	<p>Pentru a obține un diagnostic de ADHD aceștia realizează:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Interviuri cu copilul și părinții săi • Se asigură că diagnosticul este conform cu standardele DSM (IV) • Elaborează o rețetă medicală • După diagnosticarea ADHD, 6 programări lunare pentru control la medicul psihiatru. <p>Pentru a aplica tratamentul ADHD:</p> <ul style="list-style-type: none"> • medicație • Repetarea rețetelor medicale după 6 luni (Copilul întrunește criteriile DSM-IV pentru ADHD). <p>Pentru a-i educa pe client și pe părinți săi pentru începerea tratamentului.</p>
<p>4. Implicarea școlilor</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Consultarea medicului de familie pentru obținerea recomandării / trimiterii către medicul psihiatru. • Consult psihiatric pentru diagnosticarea ADHD. • Elaborarea unui portofoliu cuprinzând informații personale despre elev și recomandarea de la medicul de familie pentru Direcția Generală de Asistență Socială și Protecție a Copilului. • Direcția Generală de Asistență Socială și Protecție a Copilului decide să trimită personal didactic de sprijin bazându-se pe certificat, care este un document legal. El este important pentru realizarea programului, protejarea copilului și siguranța că va primi sprijinul și ajutorul necesare. • Înaintea primului consult la medicul de familie și înaintea diagnosticării ADHD de către un medic psihiatru, școala identifică problema și analizează tipul nevoilor speciale de educație prin Comisia

	<p>Specială a Inspectoratului Școlar.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pe parcursul procesului următorii factori trebuie să fie implicați: părinți, școală, psihologi, consilieri educativi, profesioniști din domeniul sănătății și al asistenței sociale. • Să identifice dificultățile elevului. • Să ofere planuri de acțiune pentru prevenție și intervenție bazate pe informații obținute de la manageri educaționali, consilieri școlari, părinți și cadre didactice. • Să colaboreze cu Centrul de Asistență și Resurse Educaționale din fiecare regiune. • Când diagnosticul este ADHD, sau nevoi speciale de educație, școlile din mainstream și cele speciale vor fi implicate în acțiuni cum ar fi: <ul style="list-style-type: none"> o Servicii de asistență educațională (e.g. psihologi, consilieri școlari și asistență socială) o Elaborarea unui plan program pentru a fi pus în practică de profesorii de sprijin o Programul educațional este reglementat de asociația profesională pentru ADHD și ONG-uri.
--	---

Sursă: Manual de bune practice pentru profesori care lucrează în clasă cu tineri diagnosticați cu tulburare de deficit de atenție și hiperactivitate

Reguli:

1. Cercetările au arătat clar că pedepsele corporale și chiar agresivitatea verbală nu au efectul scontat în cazul acestor copii; dimpotrivă, violența – chiar și cea moderată, are efectul invers celui vizat, accentuând frecvența și intensitatea problemelor comportamentale.

2. Centrarea pe aspectele pozitive ale ADHD

- creativitate;
- nivel ridicat de energie;
- intuitivitate;
- bogăție de resurse;
- tenacitate;
- căldură sufletească;
- atitudine încrezătoare (uneori prea accentuată);

- atitudine iertătoare (uneori prea accentuată);
- sensibilitate;
- capacitate de a-și asuma riscuri (uneori prea mari);
- flexibilitate;
- loialitate;
- dezvoltat simț al umorului;

Nu toți elevii afectați au toate aceste caracteristici, dar prezența unora dintre ele ne oferă oportunități în dezvoltarea unor strategii educaționale eficiente.

3. Tehnici de management

- ☺ *Așezați-i pe elevii ușor de distrați aproape de educator;*
- ☺ *Oferiți instrucțiuni clare în legătură cu deplasările permise în clasă;*
- ☺ *Evitați să-i așezați pe elevii cu ADHD lângă ferestre, uși sau spații aglomerate;*
- ☺ *Când îi vorbiți să nu vă uitați în depărtare sau în pământ; această modalitate de evitare poate fi înțeleasă ca o cedare;*
- ☺ *Așezați-i pe elevii cu ADHD lângă cei care pot reprezenta modele pozitive;*
- ☺ *Regulile clasei să fie simple și afișate;*
- ☺ *Lăudați anumite comportamente;*
- ☺ *Amintiți elevului de finalizarea activității;*
- ☺ *Lăsați-l pe elevul agitat să se miște sau să stea în picioare lângă banca sa;*
- ☺ *Nu-l privați de pauză, drept pedeapsă, niciodată;*
- ☺ *Sancțiunile și premiile acordate să fie clar prezentate înainte de începerea activității și reamintite frecvent;*

- ☺ *Păstrarea calmului față de elev, indiferent de context și circumstanțe;*
- ☺ *Consecințele comportamentelor negative sau pozitive trebuie să fie imediate și frecvente;*
- ☺ *Utilizarea muzicii; unii elevi cu ADHD lucrează mai bine dacă au un fond muzical discret, iar momentele scurte care pot fi luate pentru a se asculta o melodie de către copii pot să fie un important instrument pentru combaterea plictiselii sau suprasolicitării în clasă;*
- ☺ *Utilizați gesturi atunci când oferiți instrucțiuni și explicații;*
- ☺ *Demonstrați, mimați, interpretați;*
- ☺ *Vorbiți simplu, dar cu accent și intonație;*
- ☺ *Repețiți și folosiți parafraze, oferind elevilor timp să gândească ei înșiși asupra unor aspecte;*
- ☺ *Dați multe exemple și folosiți suport vizual dacă este posibil;*
- ☺ *Menținerea unor standarde ridicate și sprijinirea activă a elevilor pentru a atinge aceste standarde;*
- ☺ *Construirea căilor de comunicare cu familia/părinții elevilor;*
- ☺ *Evitarea situațiilor în care elevul este jenat sau se poate simți umilit (unele aspecte speciale se pot aborda separat, în discuții particulare cu elevul);*
- ☺ *Întâmpinarea elevilor și încheierea orelor cu un zâmbet și o atitudine pozitivă în fiecare zi etc.*

Un element esențial pentru un management eficient al clasei constă în capacitatea educatorului de a construi relații pozitive cu elevii, un climat prietenos bazat pe respectul mutual și colaborare. Un astfel de educator este flexibil și înțelegător, știe să se adapteze situațiilor noi și să rezolve pozitiv situațiile conflictuale, să fie calm, corect și echidistant în aplicarea regulilor.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ:

- Dofner, M., Schurman, S. Și Frolich, J. (2002), *Program terapeutic pentru copiii cu probleme comportamentale de tip hiperchinetice și opozant THOP*, Editura RTS;
- Gherghuț, A. (2006), *Psihopedagogia persoanelor cu cerințe speciale; Strategii diferențiate și incluzive în educație*, Editura Polirom, Iași;
- Gherghuț, A. (2007), *Management general și strategic în educație*, Editura Polirom, Iași;
- Gherghuț, A. (2016), *Educația incluzivă și pedagogia diversității*, Editura Polirom, Iași;
- Kieran, E., și Popeneci Ș. (2007), *Educația elevilor hiperactivi și cu deficit de atenție*, București, Didactica Press;
- Popeneci, Ș., Fartușnic C. și Târnoveanu N. (2008), *Managementul clasei pentru elevii cu ADHD*, București, DIDACTICA PUBLISHING HOUSE;
- Iucu, R. (2006), *Managementul clasei de elevi; Aplicații pentru gestionarea situațiilor de criză educațională*, Editura Polirom, Iași.

Metode didactice eficiente pentru predarea istoriei în ciclul primar

Profesor învățământ primar **Mărgineanu Carmen Mihaela,**
Școala Gimnazială „Elena Cuza” Iași

Istoria, ca disciplină umanistă, joacă un rol esențial în formarea identității personale și culturale a elevilor. În ciclul primar, predarea istoriei nu urmărește doar transmiterea unor cunoștințe despre trecut, ci și dezvoltarea gândirii critice, a empatiei și a capacității de a înțelege legăturile dintre evenimente. La această vârstă fragedă, copiii sunt curioși, receptivi și pasionați de povești. Ei învață mai ușor prin mijloace vizuale, activități practice și implicare emoțională. De aceea, metodele didactice utilizate trebuie să fie adaptate specificului psihologic al copilului de vârstă mică.

1. Povestirea – metoda narativă a înțelegerii trecutului

Povestirea este una dintre cele mai eficiente metode în predarea istoriei la clasele primare. Copiii adoră poveștile, iar istoria poate fi prezentată ca o succesiune de întâmplări captivante, cu personaje, conflicte și învățăminte. Povestirea transformă lecția de istorie într-un fir epic coerent și accesibil, care trezește curiozitatea și empatia elevilor. De exemplu, în loc să li se spună că Ștefan cel Mare a domnit între anii 1457 și 1504, elevii pot fi familiarizați cu povestea lui ca apărător al țării, conducător drept și om credincios. Această metodă dezvoltă nu doar cunoștințele istorice, ci și vocabularul, imaginația și capacitatea de ascultare activă. Povestirile pot fi însoțite de întrebări de înțelegere, de ilustrații și de jocuri de recapitulare.

2. Jocul didactic – învățare prin experimentare și distracție

La această vârstă, jocul este principala formă de activitate a copilului. Prin urmare, integrarea jocului în lecțiile de istorie este o strategie eficientă pentru a face învățarea atractivă.

Jocurile pot fi de mai multe tipuri:

- Jocuri de rol – elevii pot interpreta personaje istorice, pot reconstitui scene din trecut.
- Jocuri de tip concurs – „Cine știe câștigă”, quiz-uri, jocuri cu întrebări și răspunsuri.
- Jocuri de memorie și asociere – asociază personajul cu evenimentul sau perioada cu obiectul reprezentativ.

Jocul didactic nu doar că sporește interesul și implicarea, ci contribuie și la dezvoltarea spiritului de echipă, a atenției și a logicii istorice.

3. **Utilizarea materialelor vizuale și audiovizuale** – ancorarea în realitate

Copiii din ciclul primar au o gândire concretă, bazată pe imagini. De aceea, suporturile vizuale și audiovizuale au un impact deosebit în procesul de predare a istoriei. Acestea includ:

- Hărți istorice – pentru a localiza evenimentele și pentru a înțelege spațiul geografic al trecutului.
- Fotografii, picturi, desene – pentru ilustrarea epocii, a costumelor, a clădirilor și a obiceiurilor.
- Filme documentare sau animații – scurte fragmente video despre momente importante sau personalități istorice.

Aceste materiale sprijină învățarea multisenzorială și ajută la fixarea cunoștințelor prin imagini concrete și sugestive.

4. **Vizitele și excursiile tematice** – istoria trăită direct

Învățarea prin contact direct cu vestigiile trecutului are un impact deosebit. Vizitele la muzee, situri arheologice, case memoriale sau biserici vechi permit elevilor să vadă obiecte autentice, să înțeleagă mai bine epocile

trecute și să pună întrebări. De exemplu, o vizită la Cetatea Neamțului oferă un cadru real pentru aprofundarea cunoștințelor discutate în clasă. Astfel de experiențe creează legături emoționale cu istoria și sporesc motivația pentru învățare.

5. **Proiectele și activitățile interdisciplinare** – învățare prin creații

Istoria poate fi integrată cu alte discipline pentru a crea proiecte atractive. Colaborarea dintre discipline (istoria cu artele vizuale, educația muzicală, literatura etc.) permite elevilor să creeze desene, colaje, scenete sau cântece inspirate din fapte istorice.

Astfel de activități stimulează creativitatea, munca în echipă și învățarea activă. Ele permit elevului să „reconstruiască” trecutul și să-l interiorizeze într-un mod personal.

Predarea istoriei în ciclul primar trebuie să fie una vie, interactivă și semnificativă pentru copil. Metodele moderne, adaptate particularităților de vârstă, au scopul nu doar de a transmite informații, ci și de a forma valori, atitudini și competențe. Povestirea, jocul didactic, materialele vizuale, activitățile practice și excursiile tematice contribuie toate la formarea unei relații pozitive a copilului cu trecutul. Un copil care învață să aprecieze istoria de mic va deveni un adult responsabil, ancorat în valorile identitare ale comunității sale și deschis la înțelegerea diversității culturale.

Bibliografie

- Cerghit, Ioan , *Metode de învățământ*,. Editura Polirom, Iași, 2006.
- Cucoș, Constantin, *Pedagogie*,. Editura Polirom, Iași, 2014.
- Iucu, Romiță, *Managementul clasei de elevi*, Editura Polirom, Iași, 2006.
- Oprea, Cristea, *Didactica predării istoriei în învățământul primar și gimnazial*., Editura Paralela 45, 2011.

Proiect didactic **„Am fost și eu la Alba Iulia“ de Dumitru Almaș**

Prof. Moruzi Maria,
Școala Gimnazială „Elena Cuza”- Iași

Clasa: I

Aria curriculară: Limbă și comunicare; Disciplina: Comunicare în limba română;

Unitatea de învățare: *Copilăria* Subiectul: „*Am fost și eu la Alba Iulia* “
de Dumitru Almaș

Forma de realizare: lecție integrată

Tipul lecției: predare-învățare

Scopul lecției: Familiarizarea elevilor cu evenimentul Marii Uniri

Discipline integrate: Dezvoltare personală, Arte vizuale și abilități practice,
Muzică și mișcare

Obiective operaționale:

O1: să completeze enunțuri lacunare folosind cuvinte potrivite;

O2: să citească corect, conștient, fluent și expresiv textul dat;

O3: să răspundă la întrebări pe baza textului citit;

O4 :să modeleze cu plastilină suprafața hărții României;

O5 : să realizeze steagul țării prin mototolirea hârtiei creponate;

O6:să coloreze o imagine dată respectând coduri de culori;

O7 :să decupeze după contur un șablon dat;

Strategii didactice:

a) Metode și procedee: conversația, lectura explicativă, explicația, exercițiul, jocul didactic;

b) Mijloace de învățământ: fișe cu textul studiat, TV, tablete/telefoane, planșe cu diferite șabloane;

c) Forme de organizare: frontal, individual, pe echipe;

Resurse:

a) Temporale: 45 min b) Umane: 20 de elevi;

c) Bibliografice: *Adalmina Ungureanu, Metodica studierii limbii române și literaturii române-învățământ primar, Editura ASS, Iași, 2003

*Genoveva-Aurelia Farcaș, Constanța Cristea, Loredana Dima, Georgiana Soficu, Petronela-Albinița Lazăr, Proiecte didactice pentru învățământul primar- Abordare integrată, Editura Sf. Mina, Iași, 2015

Desfășurarea activității

Nr. Cr t.	Momentele lecției	Ob Op	Timp	Conținutul instructiv-educativ	Strategii didactice			Evaluare
					Metode și procedee	Mijloace de învățământ	Forme de organizare	
1.	Moment organizatoric			Asigur condițiile necesare pentru desfășurarea optimă a lecției.				
2.	Captarea atenției	O1	5'	Se captează atenția elevilor prin intermediul unui Rebus pe a cărui digonală vor descoperi tema lecției: Unirea. (Anexa 1)	Problematizarea Jocul didactic	Planșă cu Rebusul	Frontal	Capacitatea de a completa enunțuri lacunare folosind cuvinte potrivite;
3.	Anunțarea temei și a obiectivelor		2'	Voi anunța elevii că în cadrul acestei ore de Comunicare în limba română vom studia textul <i>Și eu am fost la Alba Iulia și am văzut Unirea cea Mare</i> de				

5.	Obținerea performanței	O4 O5 O6 O7	15'	<p>Voi purta cu elevii o discuție despre însemnele naționale și ne vom opri asupra simbolurilor naționale ale României: stema, drapelul, harta și costumele populare.</p> <p>Voi împărți colectivul de elevi în 4 echipe. Membrii fiecărei echipe vor lucra pentru a realiza prin diferite tehnici unul din simbolurile enumerate anterior.</p> <p>(Anexa 3)</p>	<p>Conversația</p> <p>Explicația</p> <p>Exercițiul</p> <p>Demonstrația</p>	<p>Planșe cu harta, stema și steagul României;</p> <p>Șablon cu dansatori în horă;</p>	<p>Frontal</p> <p>În echipă</p>	<p>Capacitatea elevilor de a modela cu plastilină suprafața hârtii României;</p> <p>Capacitatea elevilor de a realiza steagul țării prin mototo-lirea hârtiei crepo-nate;</p> <p>Capacitatea elevilor de a colora o imagine dată respectând codurile de culori;</p>
----	------------------------	----------------------	-----	--	--	--	---------------------------------	---

							Capacitatea elevilor de a decupa după contur un șablon dat;
6.	Asigurarea retenției și a transferului		3'	<p>Fiecare echipă va veni să-și prezinte produsul finit, iar în încheierea activității elevii vor interpreta cântecul <i>Marea Unire nu se uită niciodată!</i></p> <p>Voi face aprecieri individuale și colective asupra modului de implicare în activitate și vom recapitula titlul lecției.</p>	Conversația		Frontal

Anexa 1

A										
1	Z	I	U	A						
2	M	Â	N	Ă						
			3	I	N	I	M	A		
4	H	O	R	A						
		O	M	Â	N	I	E	I		
					6	I	A	R	B	A
B										

1. 1 Decembrie =.....națională a României
2. “Hai să dăm.....cu mână
3. Cei curomână,
4. Să-nvârtim.....frăției
5. Pe pământul.....
6.rea din holde piară.”

Pe verticala A-B a rezultat cuvântul_____ (de la 1 Decembrie 1918)

Am fost și eu la Alba Iulia!

după Dumitru Almaș

În anul 1918, în satul Bruiu din Transilvania, trăia o fetiță cam de vârsta voastră. Se numea Dumitrița și locuia cu bunica. Tatăl ei murise în război, iar mama se stinsese și ea de durere.(...)

Bunica a fost aleasă de săteni să meargă, de 1 Decembrie, la marea adunare de la Alba Iulia. A luat-o și pe Dumitrița. A îmbrăcat-o cu cojocel de sărbătoare și i-a dat opincuțele noi.

Au pornit apoi la drum împreună cu ceilalți săteni. Purtau steaguri tricolore pe piepturi și în mâini. Au mers pe jos o zi și o noapte de iarnă geroasă. În fiecare sat li se alăturau alți români. Fluturau steaguri și strigau:”Vrem Unirea! Vrem România Mare!”(...)

Când au ajuns la Alba Iulia, Dumitrița era înghețată. Dar cui îi păsa de frig? Își zicea în gând: Ce? Lui Mihai Viteazul și lui Iancu le-a fost ușor? Ei au murit pentru Unirea noastră și eu mă plâng că-mi clănțnesc o țară dinții de frig?” Cânta cu mulțimea cât putea de tare, „Deșteaptă-te, române!” și „Pe-al nostru steag e scris Unire”.Era mândră că e româncă!(...)

Deodată un glas de la tribună a săgetat văzduhul:

-Fraților! De astăzi, Transilvania se întoarce la patria mamă! Vom fi o singură țară: ROMÂNIA!

Au izbucnit mii de urale. Mulțimea plângea și se închina.

-Să nu uiți, Dumitrițo, a spus bunica plângând. Azi s-a împlinit visul scump al românilor: MAREA UNIRE!

-Cum aș putea să uit? răspuse fata sărutându-și bunica. Voi spune tuturor, cât voi trăi: am fost și eu la Alba Iulia!

2.Răspunde la întrebările de mai jos :

a) De ce locuia Dumitrița cu bunica ?

.....
.....

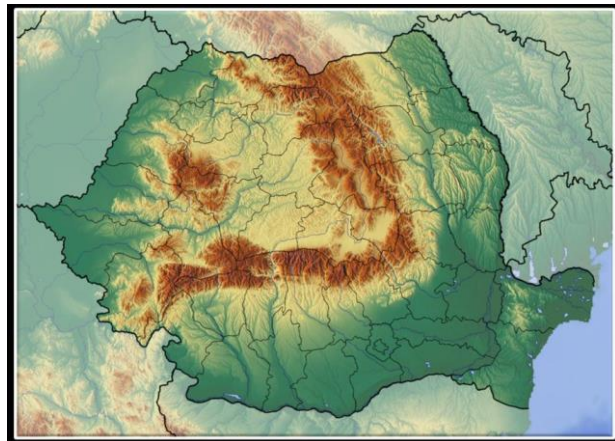
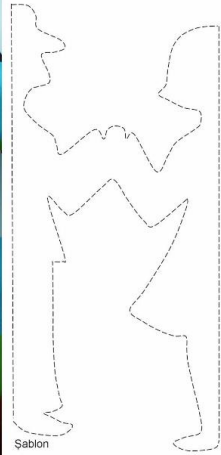
b) De ce a luat-o bunica și pe Dumitrița la Alba-Iulia ?

.....
.....
.....

c)Ce făceau oamenii în drum spre Alba-Iulia ?

.....
.....
.....

Anexa 3

Formarea conștiinței și conduitei patriotice la copiii de vârstă școlară mică

Prof. înv. primar, Chicu Marinela,
Școala Gimnazială "Elena Cuza", Iași

Motto:

„Patria nu este numai pământul din care scoatem rente. Patria o face și limba și istoria și religia și tradițiile. A da cu piciorul în toate acestea este a se lepăda cineva de patria sa. Precum un părinte nu are dreptul a-și lăsa copilul fără instrucție, cu mai mare cuvânt el nu are dreptul de a-i da o educație antinațională, care face dintr-însul un element înstrăinat de țară.” Spiru Haret

DELIMITĂRI CONCEPTUALE

Patriotism (lat. *patria*: tărâm părintesc, tărâm al taților; originea greacă denumea inițial linia de filiație paternă) - legătura emoțională față de o țară și de o națiune, din motive etnice, politice, culturale sau de altă natură; sentiment de dragoste și devotament față de patrie și de popor, statornicit în decursul istoriei. (DEX 2009)

Patriot – „se recunoaște prin faptul că iubește, respectă și caută să adune și să îmbunătățească tărâmurile și oamenii.” (Nicolae Iorga)

A fi patriot - „a fi cinstit, a avea conștiința curată și o inteligență vie, a avea un arbitraj filosofic pentru compatrioții tăi; în fine, un criteriu, din care să reiasă principiul că viața ta aparține tuturor și că tu nu ești decât un luptător într-un război care tinde spre fericirea și gloria țării tale.” (Vasile Conta).

O patrie iubită – “se recunoaște din prima vedere fiindcă este o patrie curată, nepoluată, care arată frumos și primitiv, indiferent că-i săracă sau bogată, că în ea auzim o singură limbă sau mai multe.” (Mihai C. Băcescu)

CONȘTIINȚĂ ȘI CONDUITĂ

Conștiința patriotică presupune cunoaștere, trăiri afective și convingeri în legătură cu conținutul unor valori moral-patriotice.

Conduita patriotică presupune atitudini, comportamente, inclusiv formarea voinței și a caracterului.

1. Ce înseamnă conștiința și conduita patriotică la vârsta școlară mică?

La copiii din clasele primare, patriotismul se manifestă prin:

- Afecțiune față de locurile natale (familie, sat, oraș, țară),
- Respect față de simbolurile naționale (steagul, imnul, stema),
- Interes față de istoria și tradițiile poporului român,
- Comportamente pozitive în comunitate, respect față de reguli și colegi.

2. Care este rolul educației patriotice în formarea copiilor?

Educația patriotică contribuie la:

- Modelarea caracterului prin promovarea valorilor precum respectul, solidaritatea, demnitatea,
- Întărirea identității naționale și culturale,
- Încurajarea participării active la viața comunității și dezvoltarea simțului responsabilității.

Sugestii metodologice

A discerne adevărul de fals, realul de iluzoriu, a fi stăpânul propriilor dorințe, credințe, pasiuni, a fi onest, a sesiza sacrificiul celuilalt, a respecta pe celălalt, a-ți cunoaște rădăcinile și ceea ce te definește în raport cu alții, sentimentul de apartenență la un grup, la o comunitate, toate se învață urcând într-un copac, jucând fotbal, rezolvând o problemă, citind un text, pictând, vorbind o altă limbă. Cum putem face toate acestea?

A. Prin activități didactice:

- Predarea conținuturilor cu caracter istoric și geografic adaptate vârstei (lecturi despre eroi naționali, povestiri despre locuri din România),
- Învățarea și explicarea simbolurilor naționale,
- Recitarea poeziilor patriotice și audierea cântecelor tradiționale.

B. Prin activități extracurriculare:

- Organizarea de **excursii tematice** la muzee, monumente istorice, locuri importante pentru istoria țării,
- Participarea la **serbări și festivități dedicate Zilei Naționale** sau altor momente istorice,
- **Proiecte tematice:** „România mea”, „Eroii neamului”, „Obiceiuri de iarnă în satul meu”.

C. Prin exemplul personal al adulților:

- Învățătorii și părinții joacă un rol crucial: copiii învață prin imitare. Respectul, atașamentul față de valorile naționale, grija față de mediu și patrimoniu sunt transmise în principal prin **modele autentice**.

4. Importanța colaborării familie–școală:

Colaborarea eficientă între școală și familie:

- Susține învățarea continuă a valorilor patriotice acasă și la școală,
- Întărește mesajele transmise copilului,
- Favorizează implicarea copilului în viața comunității.

Procesul de învățare nu poate fi în totalitate explicitat și oficializat. Acceptăm sau nu, el este impregnat de opțiunile cultural-religioase ale celor implicați direct sau indirect în proiectarea și aplicarea lui. De aceea, el rămâne oarecum deschis la discriminări, ierahizări sau fanatism.

În concluzie, formarea conștiinței și conduitei patriotice la copiii de vârstă școlară mică este o misiune complexă, dar esențială. Prin educație adecvată, exemple pozitive și activități atractive, copiii pot învăța să iubească țara, să respecte tradițiile și să devină cetățeni responsabili ai societății.

Modelul predării bazate pe atașament

**Profesor învățământul primar, Patrichi Mariana,
Școala Gimnazială „Elena Cuza” Iași**

Într-o societate în care explozia informațională schimbă realitățile științifice la intervale tot mai mici de timp și în care psihicul uman face eforturi colosale pentru a se adapta din mers noilor cerințe, este cardinal să știm cine suntem, cum am evoluat, cum relaționăm cu ceilalți și ce ne guvernează capacitatea de a socializa la orice vârstă. Pe tot parcursul vieții, chiar de la naștere, toate ființele umane se dezvoltă atât în context social, cât și în proximitatea unor figuri de atașament speciale cu care stabilesc o complexitate de legături emoționale și fizice. Nevoia permanentă de a interacționa cu persoanele speciale din anturajul nostru ne canalizează toate energiile, care devin scopuri esențiale pe scala nevoilor umane.

Pentru a clădi o casă stabilă, de nedărâmat, ai nevoie de o bază solidă – este asemeni „casei a cărei temelie este zidită pe stancă”. Căci „chiar dacă vine o revărsare de ape și suvoiul de ape se năpustește peste ea, nu pot s-o clatine, pentru că este zidită pe stancă” (Luca 7.48). Această bază solidă o reprezintă baza de siguranță pe care o clădim încă de când o ființă umană se naște în această lume. Și ce îseamnă această bază de siguranță de care avem nevoie să construim „case solide, pe care cutremurele vieții să nu le dărâme”?

„O bază de siguranță”, cartea scrisă de John Bowlby, psihiatru și psihanalist englez, cunoscut pentru interesul său pentru dezvoltarea copilului, a contribuit la formularea teoriei atașamentului ce a avut o mare influență asupra psihologiei dezvoltării, psihopatologiei și psihoterapiei. Dovezile privind importanța atașamentului în dezvoltarea personalității s-au înmulțit rapid în anii '80. Teoria atașamentului explică nu doar

comportamentele bebelușilor și copiilor mici, cât și cele ale adolescenților și adulților (ceea ce era cunoscut drept comportamente de dependente).

Într-o accepțiune largă, atașamentul definește legătura emoțională strânsă dintre oameni. Această legătură se formează încă de la naștere între nou-născut și mamă sau orice persoană de referință care interacționează cu acesta.

Conceptul de atașament a fost introdus în psihologie de John Bowlby, ca urmare a investigațiilor etologice (Sillamy, 1996), considerând atașamentul un proces înnăscut. Bowlby (1953) a fost printre primii specialiști care a recunoscut faptul că noul născut vine pe lume cu predispoziția de a participa activ la interacțiunea cu adultul. Principalele postulate ale teoriei lui Bowlby pot fi rezumate astfel (Stan, 2002): a) copilul e născut cu predispoziția de a deveni atașat de persoana care îi oferă îngrijire, aceasta fiind discriminată și privilegiată față de ceilalți adulți; b) copilul își va organiza propriul comportament cu scopul de a menține această relație de atașament, esențială pentru supraviețuirea lui fizică și psihologică; c) copilul tinde să mențină adesea aceste relații de proximitate în caz de pericol, chiar cu prețul perturbării sale (ex. relația nesecurizantă); Astfel, în opinia lui J. Bowlby, atașamentul este acea formă de comportament prin care un individ se plasează și menține proximitatea față de un altul, pe care îl apreciază ca fiind mai în măsură de a se confrunța cu dificultățile vieții. Tipul acesta de comportament este evidențiat mai clar în situațiile în care persoana prezintă un grad de vulnerabilitate sporită (este obosită, speriată sau bolnavă, caută înțelegere, îngrijire și confort) și este întreținut de răspunsul, de atitudinea persoanei față de care se manifestă atașamentul și care, prin sensibilitate, disponibilitate față de problemele întâmpinate de către individ, îi oferă acestuia un climat general de securitate și încredere.

Pornind de la relația dintre atașament și învățare, putem îmbunătăți calitatea educației prin utilizarea elementelor sociale și emoționale specifice grupurilor. Acest lucru ar avea beneficii imense deoarece omul, ca ființă socială, a trăit în cea mai mare parte a existenței sale în cadrul unei comunități, dezvoltând relații afective cu membrii acesteia și formându-și caracterul în funcție de efectul acestor interacțiuni.

Creierul uman reprezintă un mecanism complex în continuă evoluție necesară învățării și adaptării la schimbările mediului social.

În societatea contemporană, rolul fundamental în realizarea procesului de învățare este deținut de școală.

Educația este supusă unor numeroase provocări. Deși concepute inițial ca mediu de predare a unor cunoștințe sub forma unor materiale brute și uniforme, școlile trebuie să se adapteze unicității fiecărui elev în parte.

Capacitatea de atașare dintre profesor și elev, dar și dintre elev și profesor ar putea conduce spre o mai bună adaptare școlară. Astfel, experiența elevului în clasă, atât cu profesorii, cât și cu colegii, poate influența puternic dezvoltarea personalității sale, a atitudinii față de sine, rezultând un nivel calitativ înalt al procesului de învățare.

Atașamentul sigur reprezintă capacitatea omului de a fi consolată de către ceilalți și de a se simți în siguranță printre aceștia.

La nivelul clasei, atașamentul sigur față de profesori sau alți elevi optimizează capacitatea de învățare. Această legătură biologică a fost modelată de evoluție în interiorul rețelelor neuronale dedicate învățării, stresului și relațiilor sociale.

Referindu-ne la atașament din perspectiva relației profesor-elev ca mijloc de optimizarea procesului de învățare, singura certitudine este că nu există un mecanism elaborat prin care se poate ajunge la un anumit nivel de

inter-relaționare între factorii implicați care să producă, pur și simplu, procesul de învățare.

Acest lucru este determinat doar de faptul că creierul uman, ca organ social, a evoluat pentru a se conecta și pentru a învăța de la alte creiere, în contextul relațiilor semnificative.

Adevărații experți sunt profesorii care pot vedea dincolo de transmiterea cunoștințelor teoretice necesitatea unui ambient plin de grijă și compasiune pentru elev, menit să stimuleze interesul acestuia pentru învățare.

Tipul de atașament nu este numai o strategie de comportament în fața situațiilor dificile, dar și filtrul prin care privim viața, pe ceilalți din jurul nostru și pe noi înșine.

Când figura de atașament este indisponibilă, imprevizibilă sau înfricoșătoare pentru elev, condiția primară pentru sănătatea mentală timpurie a copilului este compromisă.

Așa cum putem accepta atașamentul dintre copil și mamă, la fel de firească ar trebui să fie și existența unei relații afective între elev și profesor. Acesta din urmă ar trebui să fie capabil, asemeni unui părinte, să perceapă cu atenție „semnalele” transmise de către elev și să acționeze raportându-se la acesta (semnale precum că elevul se simte în siguranță în sala de clasă, că este atras de materia predată, că înțelege conținutul informațional prezentat, că se simte bine din punct de vedere fizic și emoțional).

Stiluri de atașament la copii

Studiul literaturii de specialitate oferă o largă paletă de clasificări ale tipurilor de atașament. Bowlby (1969), M. Ainsworth și colab. (1971) au determinat cele trei tipuri de atașament la copii: **sigur** (un grad înalt de independență, autonomizare), **anxios** (interacționează imprevizibil la stări de

frustrare, cu agresivitate, mânie) și **evitant** (inflexibil și evitant). Propunându-și să descopere și să identifice diferitele tipuri de atașament și caracteristicile acestora, Mary Ainsworth a realizat un studiu, observând comportamentul a 76 de copii mici și felul în care mamele lor răspundeau nevoilor acestora (hrănire, plâns, mângâiere, contact vizual și zâmbet). Studiind și observând felul în care reacționează copiii la separarea de mamele lor, a inițiat bine-cunoscutul experiment „Strange Situation”. Într-o cameră cu jucării, au fost aduși mama și copilul; un asistent de cercetare, cu o atitudine prietenoasă, îi arăta copilului jucăriile, lăsându-l să se joace cu acestea. Apoi mama ieșea din încăperea în trei intervale, de fiecare dată timp de 3 minute. În două dintre intervale, asistentul rămânea în cameră, iar în al treilea ieșea și el, copilul rămânând singur. Ainsworth a constatat că diferiți copii se comportau diferit la separarea de mamă și la revenirea acesteia, în funcție de trei tipare:

Cei cu **atașament de tip sigur** (două treimi din cazuri) voiau să exploreze camera independent de mama lor, dar se uitau și după aceasta, pentru a vedea dacă e acolo. Când au fost separați de mama, au plâns, dar la revenirea ei, s-au bucurat și și-au întins mâinile spre ea.

Cei cu **atașament de tip anxios sau ambivalent** (10%) păreau foarte nesiguri, temători. Nu voiau să se desprindă de mame și să exploreze camera de unii singuri. Când au fost separați de mama lor, au fost foarte afectați: agitați peste măsură și plângând foarte mult. Când mama s-a întors, au căutat să se apropie de aceasta, dar, în același timp, au respins-o furioși, neacceptând să fie calmați și luați în brațe de aceasta.

Cei cu **atașament de tip evitant** (20-25%) păreau independenți, au explorat camera fără ajutorul mamei și, spre deosebire de copiii încadrați în tipul de atașament sigur, nu s-au uitat să vadă dacă mama lor era aproape de ei sau nu. Când au fost separați de mama, au fost foarte detașați, dar, cu toate

acestea, analizându-li-se bătaia inimii, s-a constatat că nu se simțeau tocmai bine. La revenirea mamei, aceștia ori au certat-o, ori au evitat-o. În urma studiului său, autoarea a concluzionat că, în funcție de natura și gradul de constituire a bazei afective, există și se manifestă trei tipuri de atașament: sigur/securizant, anxios-ambivalent și evitant.

Experiențele din clasă ale elevului pot influența adaptarea școlară, pot avea efecte ample asupra dezvoltării personalității sale, a atitudinii față de sine, față de cariera sa viitoare. Astfel, Louis Cozolino, în cartea „Predarea bazată pe atașament” introduce ideea creării unei clase tribale.

Cozolino definește tribul ca fiind un grup de indivizi legați laolaltă de timpul pe care-l împart, de familiaritate, afecțiune și un scop comun. Crearea unei clase tribale presupune participare extinsă, respect și luarea de decizii în mod democratic. Un trib are nevoie să știe că liderul său este echilibrat și competent și atunci când este stresat. Această capacitate de a rămâne calm sub presiune este deosebit de importantă atunci când un elev dezvăluie experiențe și emoții dificile. Crearea atașamentelor sigure și a unor medii susținătoare necesită conținerea emoțiilor negative provocatoare. E nevoie de încredere din partea profesorilor, părinților, directorilor și elevilor în ideea că inteligența socială și cea cognitivă sunt la fel de importante și că învățarea se realizează cel mai bine în contextul relațiilor sigure. În ultimă instanță, construirea unui trib este o formă de artă, ghidată de empatie și sensibilitate umană. Prin urmare, clasa tribală trebuie ferm întemeiată în inimile și mințile profesorilor care vor fi șefii de trib și ale părinților și directorilor care îi vor sprijini.

Inițial, teoria atașamentului a fost prezentată din perspective psihanalitice și behavioriste. Astfel, Sigmund Freud susținea că nou-născuții formează legături cu cei care le îndeplinesc exclusiv nevoile fiziologice, iar Konrad Lorenz a arătat, prin cercetarea sa pe animale, că se atașează pur și

simplu de primul obiect în mișcare pe care îl întâlnesc. Însă, la începutul anilor '60, John Bowlby a sugerat o nouă perspectivă: „nou-născuții sunt programați genetic să formeze un atașament cu mama lor pentru a-și asigura supraviețuirea”. Cu alte cuvinte, legătura primară (primele 24 de luni) creată între mamă și nou-născut, are un rol foarte important pe tot parcursul vieții copilului. Opuș teoriei lui Freud, conform căreia sugarul se atașează de persoana care îi satisface nevoile fiziologice, Bowlby susține că nou-născutul stabilește un atașament cu persoana care este implicată și în nevoile sale sociale, emoționale sau fizice. Această idee a fost acceptată și demonstrată de Harry Harlow, care prin experimentele sale pe maimuțe macac a demonstrat că în formarea atașamentului are o importanță mai mare confortul oferit de atingere și că separarea puilor de mamele lor are ca efect dezvoltarea problemelor sociale și emoționale.

Profesorii care lucrează pe baza atașamentului fac orice este necesar pentru a minimiza rușinea în interacțiunile cu elevii și în interacțiunile dintre elevi. Într-un mediu optim de învățare, aceeași toleranță 0 ar trebui stabilită pentru folosirea rușinii precum în cazul bullying-ului. Folosirea fricii, a stânjenelii și a rușinii pentru a controla elevii este un semn clar că nu vedem clasa prin ochii elevilor noștri. Asemenea șefilor de trib, autoritatea profesorilor va fi recunoscută și respectată în funcție de respectul și compasiunea pe care aceștia le arată elevilor.

Relația profesor-elev nu este o relație egală, și, de asemenea, este bidirecțională, astfel încât ceea ce simte profesorul poate influența elevul, atât sub aspectul învățării, cât și sub cel al atitudinii față de școală, de cunoaștere sau chiar de profesia de dascăl în sine.

Copiii învață mai eficient într-un mediu cald, primitiv, stimulat și protector unde toți funcționează ca o comunitate în miniatură, unde își

cunosc reciproc problemele, potențialul, dar și deficiențele și unde își recunosc și descifrează în mod corect emoțiile.

Acestea reprezintă, în fapt, condițiile fundamentale ale atașamentului sigur dintre dascăl și elevii săi și, implicit, o condiție favorabilă învățării. De asemenea, folosirea umorului la clasă reglează anxietatea, stresul și amplifică încrederea în sine (Ex.: exerciții scurte de improvizație, în clasă, pentru ruperile de ritm, o poveste amuzantă despre așa am pățit și eu, înaintea unei testări, expresia mă faci să râd, creează un spațiu de siguranță în grupuri/triburi).

Beneficiile umorului și râsului

- Intelectuale: stimulează regiunile creierului importante pentru gândirea complexă și abstractă, amplifică atenția, îmbunătățește recuperarea informațiilor, activează hormonii de creștere a creierului și asociază materialul de la clasă cu emoții plăcute;
- Emoționale: oferă un sentiment de autonomie și control, îmbunătățesc stima de sine, redau energia, reduc depresia și singurătatea;
- Fizice: îmbunătățesc respirația, întăresc funcționarea imunității, stimulează circulația (prin creșterea ritmului cardiac), relaxează musculatura.

Teoria atașamentului reprezintă un set de principii care explică modul în care oamenii interacționează între ei și ce îi determină să reacționeze într-un anumit fel, pe baza relației pe care au avut-o cu mama (îngrijitor) în primii ani de viață. Experiențele relaționale timpurii trăite de către copil au un rol important în dezvoltarea și formarea sa. Ca și exemple de bună practică pe care le putem integra în cadrul orelor de curs amintim cercurile de lucru precum:

- Grupuri de învățare prin cooperare: colaborarea pentru rezolvarea unor probleme se va face prin schimb de experiență și implicare emoțională;
- Timp pentru relații: petrecerea unui timp în afara mediului de învățare pentru a crea legături;
- Provocări valoroase: elevii vor fi în oportunități de învățare din lumea reală (ex. proiecte într-o librărie);
- Povești relevante din lumea reală: *Dacă ar fi predată sub forma poveștilor, istoria nu ar fi uitată niciodată*- Rudyard Kipling

În concluzie, putem afirma că legăturile sănătoase în copilărie generează adulți sănătoși, iar copiii care își încep viața cu legături de atașament perturbate sau distruse prezintă un risc crescut de a dezvolta diverse probleme de natura psihologică (emoțională și relațională) pe măsură ce se maturizează și devin adulți.

- **Bibliografie:**

- Boncu, Ș., „Psihologie și societate”, Iași, 1999
- BOWLBY, J. O bază de siguranță. Aplicații clinice ale teorii atașamentului. București, Editura Trei, 2011.
- BOWLBY, J. Crearea și ruperea legăturilor afective. București: Editura Trei, 2016.
- Cozolino, L, „Predarea bazată pe atașament. Cum să crezi o clasă tribală”, Ed. Trei, 2017
- JOHNSON, M. S. Teoria atașamentului în practică. Terapia centrată pe emoții (EFT) aplicată la indivizi, cupluri și familii. București: Editura Trei. 2020
- Muntean, A.; Gurza, M. A., „De ce are nevoie copilul de un atașament securizant?”, 2016

Așezarea cucuteniană de la Dobrovăț Pădurea Buda, jud. Iași

**Prof. Asandei Adrian,
Școala Gimnazială „Vasile Conta” Iași**

Încadrată între mileniiile V-IV î.Hr. Cultura Cucuteni a fost una dintre cele mai strălucite civilizații eneolitice europene. Spectaculoasă în primul rând datorită calității ceramicii pictate, și plasticii de lut antropomorfe și zoomorfe.

A fost parte integrantă a marelui complex cultural Ariușd-Cucuteni-Tripolie răspândit din sud-estul Transilvaniei și nord-estul Munteniei, peste toată Moldova și Basarabia până în vestul Ucrainei.

Civilizația Cucuteni a cunoscut 3 faze de evoluție stabilite pe baza analizei stratigrafice și stilistice numite de arheologi A, A-B și B, fiecare dintre ele având mai multe subfaze²⁶. În ceea ce privește periodizarea acestei culturi aceasta se încadrează, pe baza datărilor cu C₁₄, între aproximativ 3675 și 2980 î.Hr.²⁷ Aspectele specifice acestei culturi sunt reprezentate de ceramica pictată (tricromă sau bicromă) în motive spiralice, meandrice, simetrice și urmând forma vasului. Un deosebit interes au manifestat cucutenienii și față de plastica antropomorfă sau zoomorfă.²⁸

Cele mai importante așezări cucuteniene descoperite pe teritoriul României sunt cele de la Cucuteni, Hăbășești (Strunga, jud. Iași), Ariușd, Izvoare, Trușești (jud. Bacău), Frumușica (jud. Botoșani). Localitatea

²⁶Mircea Petrescu Dâmbovița, Alexandru Vulpe (coord.), *Istoria românilor, vol. I, Moștenirea timpurilor îndepărtate*, Editura Enciclopedică, București 2001, p. 164. Pentru aspecte generale ale Culturii Cucuteni sau privitoare la semne, simboluri, plastica antropomorfă vezi și Nicolae Ursulescu, Cornelia-Magda Lazarovici (coord), *Cucuteni 120 – Valori Universale. Lucrările simpozionului național Iași, 30 septembrie 2004*, Editura Sedcom Libris, Iași, 2006

²⁷Constantin Preda (coord.), *Enciclopedia arheologiei și istoriei vechi a României*, Editura Enciclopedică, București, 1994, pag. 385

²⁸D.M. Pippidi (coord.), *Dicționar de istorie veche a României (Paleolitic – sec. X)*, Editura științifică și enciclopedică, București, 1976, pag. 199.

Dobrovăț a intrat recent în atenția cercetătorilor acestei civilizații prin descoperirile realizate în ultimii ani aici.

În anul 2016 un localnic a descoperit pe Dealul Buda ceramică pictată, atribuită ulterior fazei A₃. Profesorul Alexandru Berzovan de la Institutul de Arheologie din Iași a verificat zona efectuând primele cercetări. Nu este singura așezare descoperită pe raza comunei Dobrovăț, după cum o arată cercetările mai vechi: punctual *La Izlaz-Nisipărie* sau în zona numită *Tarlaua Jităria*²⁹.

La sfârșitul lunii martie 2017 se fac primele cercetări minuțioase de către Alexandru Berzovan și Gheorghe Lazarovici. Fragmentele ceramice descoperite și chirpiciul de pe pereții caselor indicau că este vorba despre o așezare întinsă. Pentru primele prospecțiuni s-au folosit aparate cu scanări 3D³⁰ (fig. 1)

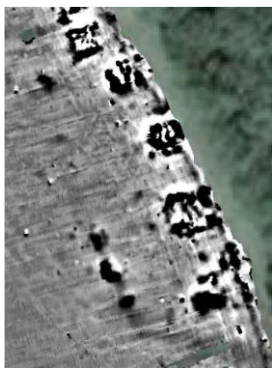

Fig. 1

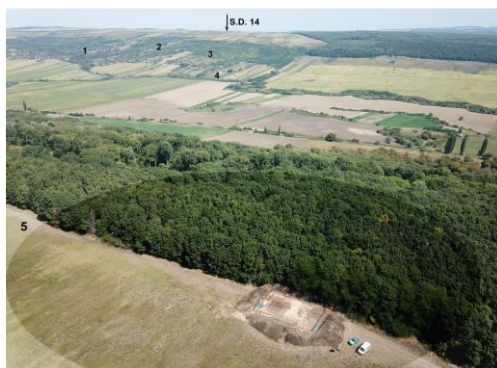

Fig. 2

Pe baza fragmentelor ceramice și chirpiciului rulat de lucrările agricole aflate în afara pădurii spre sud, în teren arabil, s-a constatat că este vorba de o așezare întinsă, care mergea de la marginea ogașului situat la sud la cca. 200 m spre nord (fig. 2).

²⁹ Cornelia-Magda LAZAROVICI *et alii* în *Cercetări Istorice* (serie nouă), XXXIX, Iași, 2020, p. 28

³⁰ Un model de explorare cu această tehnologie se poate observa aici:

<https://www.exploratorii.org/proiecte-active/proiectul-ruralkarst/prima-scanare-3d-a-unei-pesteri-din-romania/>

În aprilie 2017, Carsten Mischka, cunoscut pentru expertiza sa în materie de situri Cucuteni, a efectuat prospectările magnetice în situl de la Pădurea Buda, cercetând o suprafață de cca. 2 ha, pe 300 m lungime și 50-80 m lățime. Au fost identificate, cu această ocazie, nouă complexe, un șanț și o palisadă spre interiorul așezării, construite în scop defensiv, precum și cuptoare de ars ceramica sau vetre. În urma colaborării cu profesorii de la Universitatea din Erlangen, perioada 2017 – 2019, au fost identificate două perioade de locuire numite Dobrovăț I (cea mai veche) și Dobrovăț II (mai recentă). Săpăturile arheologice au fost concentrate acum pe două locuințe: una de mari dimensiuni (prescurtată L3) și una mai mică (L4), ale cărei dimensiuni au putut fi delimitate la 8 x 7 m cu anexe 10 x 8 m – nivelul Dobrovăț II (Fig. 3)³¹.

Fig. 3 – Întinderea așezării, marcarea locuințelor, mărimea lor și anexele

În perioada iulie-septembrie 2019 arheologii români au colaborat cu cercetători chinezi care au săpat în zona complexelor L3 și L4, descoperindu-se un altar și câteva anexe gospodărești. Cercetările s-au axat

³¹*Ibidem*, pag. 31. Pentru detalii referitoare la deosebirile dintre cele două nivele de locuire vezi și *Cronica Cercetărilor Arheologice din România – campania din 2023*, Institutul Național al Patrimoniului, București, 2024, p. 126

în special pe L4, unde a fost descoperit un altar și o împărțire interioară a construcției, precum și unele anexe gospodărești (fig. 4).

Aceasta din urmă avea dimensiunile de cca. 8 x 7 m (latura de vest nu a fost cercetată), cu o suprafață de cca. 56 mp. Depunerile de chirpici de la podea și pereți se suprapuneau, în unele zone, având peste 40 cm grosime.

Locuința avea trei încăperi, un coridor interior și trei anexe. Intrarea a fost descoperită pe latura de sud-est, unde au fost găsite elemente arhitectonice de la canatul de intrare. În vecinătatea locuinței, pe laturile de sud, vest și nord erau anexele, late de cca.1,5 m. Ele au fost apreciate după unele gropi de stâlpi de pe latura de sud și nord³². Locuința era amenajată pe o platform suspendată, probabil un *sanctuar familiar (casa preotesei)*³³ – fig. 5.

Cea mai interesantă anexă este cea de vest. Aici s-au descoperit numeroase material ceramice, dar și elemente de arhitectură, urmele unor grinzi pe chirpici (grinzi care inițial erau în poziți everticală), ce ar putea proveni de la peretele de nord sau de la un alt perete care ar forma o încăpere cu rol gospodăresc. Aceste bucăți mari de chirpici cu structuri masive de bârne, marchează profiluri de structuri de pereți de locuință, nu de anexă. În ceramica provenind de la adâncimile mijlocii și din partea de sus predomină categoriile semifină (SF), fină (F), iar la nivelul inferior cea semifină (SF) și uzuală (UC). De la această anexă au fost investigate doar trei gropi, fiind și puțin chirpici împrăștiat³⁴.

³²*Ibidem*, pag. 33

³³*Ibidem*, pag. 36

³⁴*Ibidem*, pag. 38

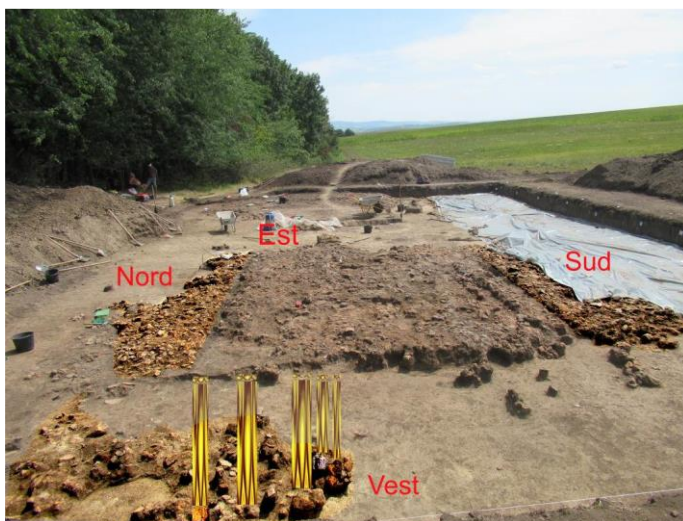

Fig. 4 – Încăperea centrală și anexele în diferite etape de studiu

Materialul arheologic descoperit este destul de rar. Lucru explicabil ca urmare a faptului că așezarea a suferit de pe urma incendiilor iar locuitorii au abandonat-o cu tot cu propriile bunuri. Totuși sunt de menționat următoarele descoperiri:

- câțiva idoli antropomorfi, masculine și feminine, de la care se poate deduce că tema principală era taurul (au fost descoperite mai multe fragmente de coarne din lut sau piatră)³⁵.
- Din roci locale s-au descoperit: cuțite, vârfuri de lance/ suliță, un topor șlefuit.
- Vase/ fragmente ceramice pictate (peste 3000 fragmente, dintre care o treime sunt pictate, peste 60% au combinații din mai multe motive .

Toate sunt din faza Cucuteni A₃. Merită amintit un vas de tip rython. Din punct de vedere calitativ, ceramica din nivelurile inferioare este de calitate mai bună, la fel și chirpiciul (amestecat cu pleavă), iar în L3 și L4 ceramica are ca liant nisip și resturi organice (iarbă, paie)³⁶ – fig. 6.

³⁵*Ibidem*, pag. 41

Fig. 5. Dobrovăț-Pădurea Buda, L4 - altarul

Mai multe informații vor fi oferite după restaurarea integral a obiectelor descoperite. Cercetările vor continua în anii următori, ambiția cercetătorilor fiind aceea de a realiza un parc tematic aici

Fig. 6 Dobrovăț-Pădurea Buda, uneltele din piatră cioplită și șlefuită

³⁶*Ibidem*, pag. 44

Fig. 7. Dobrovăț-Pădurea Buda – diferite obiecte din ceramică

Bibliografie

I. Lucrări generale:

- Mircea Petrescu Dâmbovița, Alexandru Vulpe (coord.), *Istoria românilor, vol. I, Moștenirea timpurilor îndepărtate*, Editura Enciclopedică, București 2001.
- Cornelia-Magda Mantu, *Cultura Cucuteni. Evoluție, cronologie, legături*, Muzeul de Istorie Piatra Neamț, 1998.
- Nicolae Ursulescu, Cornelia-Magda Lazarovici (coord), *Cucuteni 120 – Valori Universale. Lucrările simpozionului național Iași, 30 septembrie 2004*, Editura Sedcom Libris, Iași, 2006.

II. Reviste de specialitate:

- Cornelia Magda Lazarovici et al, *The Cucuteni A3 site from Dobrovăț - Pădurea Buda. 2019 Research*, în *Arheologia Moldovei*, XLIII (2020).

- Idem, *Situl Cucuteni A3 de la Dobrovăț - Pădurea Buda. Cercetările din 2019*, în *Cercetări istorice* (serie nouă), XXXIX, Iași, 2020.
- *Cronica Cercetărilor Arheologice din România – campania din 2023*, Institutul Național al Patrimoniului, București, 2024.
- Vladimir Dumitrescu, *Originea și evoluția Culturii Cucuteni Tripolie*, în *SCIVA*, XIV, 1, 1963.

III. Dicționare, enciclopedii:

- D.M. Pippidi (coord.), *Dicționar de istorie veche a României (Paleolitic – sec. X)*, Editura științifică și enciclopedică, București, 1976.
- Constantin Preda (coord.), *Enciclopedia arheologiei și istoriei vechi a României*, Editura Enciclopedică, București, 1994.
- C.Scopan, *Istoria României. Enciclopedie*, Ed. Nemira, București, 1997.

Scurtă incursiune în arheologia comunei Popricani Sceptrul avimorf de piatră

**Prof. Amarandei Victor Daniel,
Școala Gimnazială Popricani**

Popricani este o comună aflată la circa 17 km est, de municipiul Iași.

Satul Popricani este o așezare veche și nu se cunosc date precise a formării ca așezare, însă un document datat 22 mai 1476, Iași, aflat în Arhivele Naționale ale României, arată că Ștefan cel Mare, voievodul Moldovei, întărește lui Mușat Vornic seliștea Popricani, pe râul Jija, cumpărată de la Șteful Pitar (ANR, SJAN Iași, Colecția Epitropia Sf. Spiridon, Documente, XLV/63).

Pe teritoriul comunei Popricani, cercetările arheologice au fost efectuate de către profesorii ieșeni Mircea Petrescu Dâmbovița, Nicolae Chirica, Nicolae Zaharia, Marcel Tănăsachi și Mihai Vătafu (Popricani – repere monografice -/ coord. Valeriu Pârlog, Iași, Grafic Beta Trust, 2015, p. 61).

Primele urme de viață datează din epoca veche a pietrei, mai exact din paleoliticul superior (circa 40.000 – 10.000 î.H (Ibidem, p.62).

Neoliticul dezvoltat (circa 4000-3000 î.H.), este bogat reprezentat, în special prin cultura Precucuteni și Cucuteni, culturi care practicau agricultura (Ibidem, p.63).

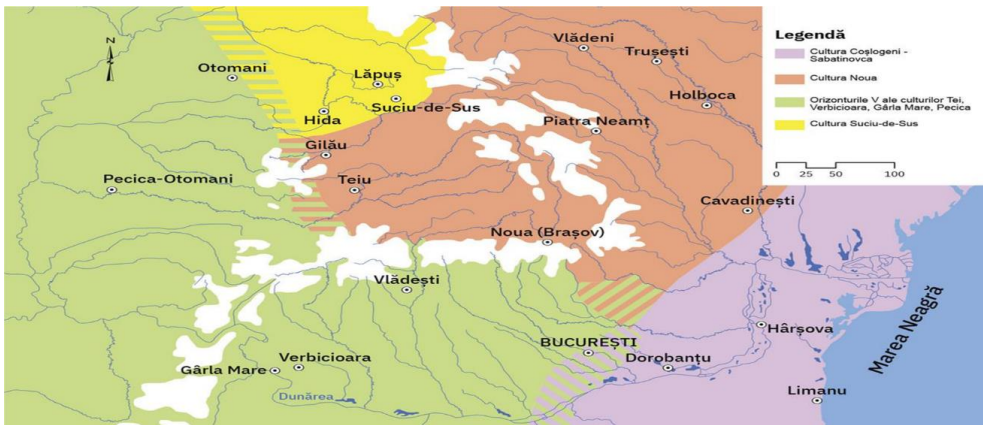
În urma cercetărilor arheologice întreprinse în trecut de profesorul Mihai Vătafu, au fost aduse la lumină mai multe artefacte. Aceste urme de viețuire ale culturii Cucuteni sunt identificate nuclee de silex, rezultate în urma activităților de cioplire a silexului pentru obținerea de unelete și arme, dar și printr-un fragment de lamă de silex, descoperite în urma unei periegeze efectuate în punctul La Hârtoape.

Pentru epoca bronzului (circa 3000-1.200 î.H.), apar așezări caracteristice culturii Noua. Purtătorii culturii Noua (cultura a bronzului târziu) se ocupau intens cu creșterea vitelor, agricultura primitivă trecând pe un plan secundar (Ibidem, p. 66).

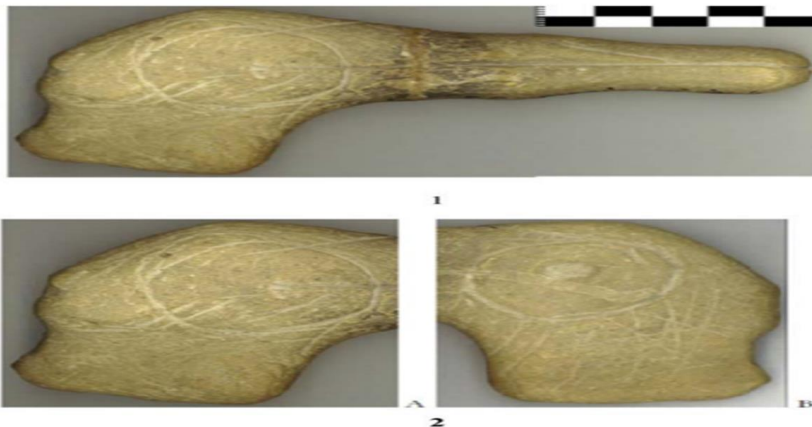
În anul 1964 un elev a descoperit întâmplător pe coasta înaltă a satului Popricani, în locul numit Dealul Ciobanului, o piesă care, prin aspectul ei general și prin modul de realizare s-a dovedit a fi unic în țara noastră (Ursulescu N., Cotiugă., Cercetări istorice, Seria Nouă, XXX-XXXI, 2011-2012: articolul Un nou tip de sceptor de piatră din preistoria României, Iași, 2012, p. 25).

Este vorba despre un sceptor de piatră. Piesa a ajuns în anul 1998 în posesia Seminarului de Arheologie al Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași (Ursulescu N., Cotiugă, op.cit., p. 25).

Corespunde culturii Noua din România, cultură a bronzului târziu, secolele XIV-XIII î.H. (Ursulescu N., articolul Sceptre preistorice figurative recent publicate, Revista Lohanul nr. 29, martie 2014, p. 6).

Piesa redă, destul de realist capul unei păsări cu ciocul lung și gros, probabil gâscă sau rață; lungimea ei maximă este de 129 mm, lățimea maximă de 73 mm se reduce la 20 mm.

A fost creată dintr-o placă de gresie cuarțoasă, destul de moale, ceea ce a permis schițarea, prin incizie și scobire, a unor detalii anatomice. Zona mânerului (gâtul păsării) a fost acoperită cu liniuțe fin incizate, dispuse în rețea, care par a indica penajul. (Ursulescu N., articolul Sceptre preistorice figurative recent publicate probleme și ipoteze, în revista Lohanul nr. 29 din martie 2014, p. 5).

Motivația alegerii acestei păsări este multiplă. Mai multe popoare apreciau gâsca pentru simțurile sale ascuțite, fiind considerată un simbol al vigilenței sau putea să aibă și rol de protecție pentru cel care purta un asemenea însemn; sigur că acel care purta sceptrul se bucura de prestigiu și autoritate în fața comunității din care făcea parte (Ursulescu N., op.cit, p. 5).

O asemenea interpretare cu cea a piesei din satul Popricani s-ar putea susține prin existența unor piese oarecum asemănătoare găsite în temple din Israel, Iordania, Palestina și Liban, toate datând din secolele XIV-XIII î.H., ceea ce corespunde culturii Noua din România, cultură a bronzului târziu (Ursulescu N., op.cit., p. 6).

Considerăm că această piesă arheologică este unică în România, iar prin această lucrare s-a dorit ca această descoperire arheologică din comuna Popricani să fie cunoscută în cadrul Simpozionul județean ÎN SPIRIT ROMÂNESC, Ediția a IV-a.

Bibliografie:

1. Apvăloaiei M., Barbu N., Băcăuanu V., Erhan Elena ș.a. (1987), Geografia municipiului Iași, Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași.
2. Popricani – repere monografice -/ coord. Valeriu Pârlog, Iași, Grafic Beta Trust, 2015.
3. Revista Lohanul, nr. 29, Ursulescu N., articolul Sceptre preistorice figurative recent publicate probleme și ipoteze.
4. Ursulescu N., Cotiugă., Cercetări istorice, Seria Nouă, XXX-XXXI, 2011-2012: articolul Un nou tip de sceptru de piatră din preistoria României, Iași, 2012.

5. Zaharia N., Petrescu Dâmbovița M., Zaharia Em., Așezări din Moldova de la paleolitic până în secolul al XVIII-lea, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1970.

- Arhive:

ANR, SJAN Iași, Colecția Epitropia Sf. Spiridon, Documente, XLV/63

- Surse internet:

<https://primariapopricani.ro/>

https://www.dcbusiness.ro/mon-trii-de-o-el-cele-mai-mari-tancuri-din-istorie-galerie-foto_598543.html

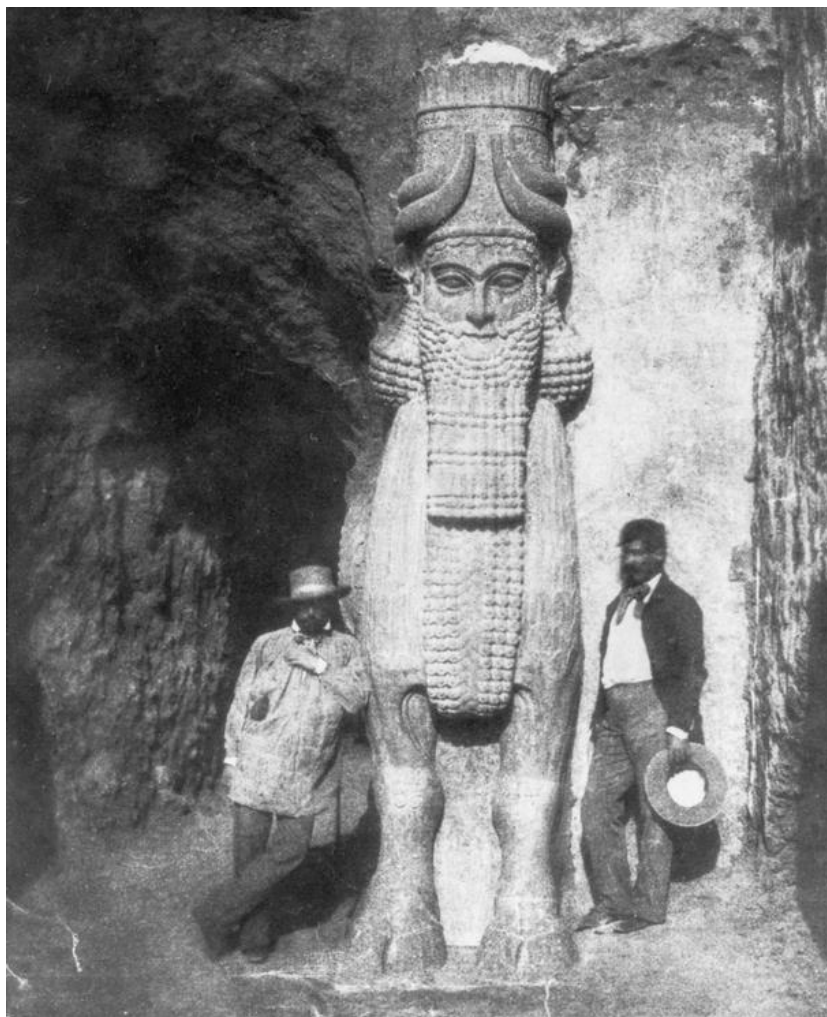
<https://www.facebook.com/Arhivele.Nationale.ale.Romaniei/photos/pcb.10165188948450114/10165188942010114/>

https://ro.wikipedia.org/wiki/Nicoară_Potcoavă

<http://clasate.cimec.ro/detaliu.asp?tit=Vastronconic&k=5CB8E70EA62547579641D1EC3001B44F>

**VICTOR PLACE – Promotor al unionismului românesc
și pionier al arheologiei orientale**

**Prof. dr. Cezar Furtună,
Liceul Teoretic de Informatică „Grigore Moisil” Iași**

Victor Place în Khorsabad în 1852, probabil împreună cu inginerul Gabriel Tranchand (în partea dreaptă a imaginii) Sursa imaginii: Fonds Maurice Pillet. Académie des Inscriptions et Belles Lettres³⁷

³⁷ Fotografie din timpul săpăturilor de la Khorsabad, din anul 1852, cu Victor Place însoțit, potrivit opiniei majorității biografilor săi, de colaboratorul său, inginerul francez Gabriel Tranchand, care a documentat

“Nu v-ați putea închipui ce impresie de bucurie și entuziasm a pricinuit acest succes în toată Moldova; este cu adevărat o reînviere, iar eu mă unesc cu moldovenii pentru a vă mulțumi că ați contribuit atât de mult la acest triumf”.³⁸ Fragment din depeșa trimisă de consulul francez la Iași, Victor Place, lui Édouard-Antoine Thouvenel, ambasadorul Franței la Constantinopol (1855 – 1860), la 5/17 septembrie 1857, cu prilejul alegerilor pentru Divanul din Moldova, câștigate cu o majoritate covârșitoare de unioniștii legați sau apropiați de așa-numita Partidă Națională.³⁹ Se vedește, deja, o stare de spirit și o implicare afectivă, de partea Unirii, care îl vor

lucrările, realizând inclusiv cele mai vechi fotografii ale săpăturilor arheologice din Orientul Mijlociu. Fotografia, realizată lângă o statuie a divinității protectoare assyriene Lamassu / Lamassuse (derivată din zeitatea sumeriană Lamma), numită uneori și Shedu, la Poarta palatului lui Sargon al II-lea, Dur-Sharrukin, a apărut pe coperta celui de-al 191-lea volum al colecției « [Découvertes Gallimard](#) / Archéologie » (Jean Bottéro et Marie-Joseph Stève, *Il était une fois la Mésopotamie*, collection « [Découvertes Gallimard](#) / Archéologie », n° 191, Paris, Éditions Gallimard, 1993 – pentru ediția citată pe site-ul oficial <https://archeologie.culture.gouv.fr/khorsabad/en/victor-places-excavations> cu actualizările informaționale necesare).

³⁸ Arh. St. București, colecția Microfilme Franța, r. 116, c. 436-438 (Archives Nationales, Paris, Papiers Thouvenel, b.11, P.s.), ed. *Documente privind Unirea Principatelor*, vol. VI, editori G. Chiriță, V. Costake și E. Poștăriță, București, 1980, p. 89-90 cu textul original al depeșei trimise de Victor Place la 5/17 septembrie 1857 ambasadorului Édouard-Antoine Thouvenel, despre succesul unioniștilor în alegerile pentru Divanul din Moldova, cu relatarea bucuriei și entuziasmului generat de aflarea veștii victoriei: “En ce moment il me serait assez difficile de bien préciser les dispositions du Divan moldave; ses membres sont encore dans l'ivresse de la victoires et je connais un ou deux individus que la démangeaison de parler et le besoin de faire du patriotisme braillard entraîneront peut-être un peu loin; mais me joins aux Moldaves pour vous remercier d'avoir tant contribué à ce triomphe.”

³⁹ Pentru detaliile acestui episod, vezi M. Cojocariu, *Partida Națională și constituirea statului român (1856-1859)*, Iași, Editura Universității „Al.I.Cuza” Iași, 1995, p. 254-257.

caracteriza pe atipicul consul francez⁴⁰ în toată perioada mandatului său de la Iași, cuprinsă între anii 1855 și respectiv 1863.⁴¹ Detaliile în acest sens sunt numeroase și – în multe dintre cazuri – spectaculoase, dar nedrept de puțin cunoscute, atâta vreme cât Victor Place este departe de a fi rămas un reper semnificativ al memoriei și conștiinței colective (ca să nu spunem *naționale*) a românilor de atunci sau de acum.⁴² De la combaterea acțiunilor abuzive, antiunioniste ale caimacamului Nicolae Vogoride, până la – cu o mare doză

⁴⁰ Despre complexitatea biografiei lui Victor Place am scris inițial în articolul C. Furtună, *Victor Place, artizan al Unirii de la 1859 și... arheolog orientalist. Între Alexandru Ioan Cuza și... regele assyrian Sargon al II-lea*, apărut în volumul de simpozion *Emblemele Unirii. Lumea românească sub semnul renașterii naționale din timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza*, Iași, 2013, p. 71-76. Am reluat ulterior evidențierea celor două dimensiuni biografice, menționate în titlu, în volumul colectiv *Ambasadori ai Unirii în anul Centenarului Întregirii statale* (coordonare generală: Claudia Furtună), Colecția „Accente istoriografice”, a fostei Asociații a Profesorilor de Istorie din Iași, Iași, 2018, p. 271-277.

⁴¹ M. Emerit, *Victor Place et la politique française en Roumanie à l'époque de l'Union*, București, 1932, *passim*.

⁴² Despre ingratitudinile de epocă sau de dată recentă ale memoriei colective românești la adresa bilanțului atât de consistent al consulului francez în Principate, vezi în special serialul documentar publicat de E. Arhip în numerele de vineri ale ziarului ieșean „Observatorul”, în perioada martie-aprilie 1994. Mai recent, autoritățile locale au inițiat lucrări de restaurare-reamenajare a mormântului, iar la 14 noiembrie 2022 (cu o întârziere de un an, de vreme ce reînhumarea în Cimitirul „Eternitatea” avusese loc la 7 ianuarie 1921), la cimitir a avut loc o evocare omagială comemorativă și o slujbă religioasă de resfințire a mormântului, oficiată de PS Iosif Păuleț, în prezența Monseniorului Antoine de Romanet, Episcop al Armatei Franceze, a Excelenței Sale Laurence Auer, Ambasadoarea Republicii Franceze în România, a consulului onorific al Republicii Franceze la Iași, Radu Grădinaru, precum și a altor demnitari și oameni de cultură din țară și din străinătate. Demersuri recuperatorii sunt derulate și la nivel național, inclusiv prin implicarea corpului diplomatic, care organizează diferite manifestări rememorative și formule de evocare, cum a fost cazul, în acest an, la 24 Ianuarie 2025, a acțiunii de omagiere inițiată de Ambasada României în Ungaria: <https://www.facebook.com/100067216850578/posts/victor-place-1818-1875-un-militant-francez-pentru-unirea-principatelor-%EF%B8%8Ffanivers%C4%83/923929153190971/>

de probabilitate – ideea soluției salvatoare a realizării Unirii, prin dubla alegere a candidatului unionist ca domnitor în ambele Principate dunărene, cu ocolirea inteligentă a prevederilor restrictive impuse la adresa acestora de Marile Puteri prin intermediul Convenției de la Paris, acțiunile lui Victor Place dau seamă de o fervoare neobișnuită, în sens național, care, nu de puține ori, a surclasat în intensitate trăirile naționale românești ale epocii.⁴³

Evocat frecvent în dialogurile personalităților unioniste reprezentative, consulul francez receptează, de fiecare dată corect, mesajul explicit sau intrinsec al ideologiei partizanilor Unirii, rezonând întru totul la idei precum cele exprimate de Cuza în discursurile sale caracteristice, pre și postunioniste de tipul: „Unirea – spunea Al. I. Cuza – este credința mea politică, ea este ținta de mântuire a națiunii române, la care părinții noștri au căutat a ajunge și la care eu sper că vom putea ajunge. Eu trebuie să fac Unirea, căci sunt dator către nația care m-a ales și către istoria către care trebuie să am o responsabilitate.”⁴⁴ Similar, alt discurs, susținut în fața Adunării electivă a Moldovei, la Iași, în 3 decembrie 1861: „Cunoscând toate greutățile acestei misiuni, națiunea și mandatarii săi mi-au încredințat însărcinarea de a alege momentul cel mai oportun și mijloacele cele mai nimerite pentru îndeplinirea ei. Mândru de încrederea națiunii, convins că o cauză mare și dreaptă nu poate pieri și pătruns totodată de sfințenia datoriei mele, eu, ca domn și ca român, n-am cruțat osteneala și am încredințat toată răbdarea, toată prudența și toată moderațiunea neapărat necesare pentru

⁴³ Vezi Cornelia Costescu, *Victor Place*, București, Editura Cartea Românească, 1933, p. 18-23; vezi și Gh. Platon, *Românii în veacul construcției naționale. Națiune, frământări, mișcări sociale și politice, program național*, București, Editura Enciclopedică 2005, p.343-344.

⁴⁴ „Monitorul oficial al Țării Românești”, nr. 69, 28 martie 1861, 1, col. 2, *apud* D. Ivănescu, *De ce a fost ales Alexandru Ioan Cuza domnitor al Principatelor Unite?*, în *Vârstele Unirii. De la conștiința etnică la unitate națională*, editori D. Ivănescu, C. Turliuc, F. Cântic, cu un cuvânt înainte de Al. Zub, Iași, Fundația Academică „A. D. Xenopol” Iași, 2001, p. 89.

consolidarea edificiului naționalității române.”⁴⁵ Sau, în aceeași manieră, o scrisoare către Vasile Alecsandri, datată 20 aprilie / 2 mai 1862: „Astăzi sunt în măsură să te asigur că Unirea a fost ancora salvării, atât pentru țară cât și pentru prinț, fiind în același timp distrugerea celor răi și o decepție pentru ambițiile criminale ale pretendenților. De la Unire îmi simt pământul sub picioare și văd cu plăcere renăscând peste tot încrederea, situație pe care o cunoșteai și pe care nu o cunoșteai s-a schimbat astăzi, s-a stabilit legătura dintre Prinț și țară, caraghioșii din Cameră și partizanii lor au înțeles că țara are un viitor, că cel puțin pentru câțiva timp trebuie făcută pace și dacă ei încă nu ajută la mersul treburilor, nu mai îndrăznesc să le împiedice.”⁴⁶ Și exemplificările pot continua, nefiind deloc puține. Mason sau nu, cert este că a desfășurat o alertă campanie de propagandă unionistă în publicistica vremii, în principal la „Steaua Dunării”, existând indicii că notoria odă numită *Hora Unirii*, devenită imn național imediat după ce Arthur Flechtenmacher o va pune pe note, a fost scrisă de Vasile Alecsandri la cererea sa expresă.⁴⁷

Bilanțul activității din timpul mandatului său consular la Iași este unul dens, cu împliniri evidente, astfel că aprecierile istoriografice pozitive tind să se înmulțească: „Din toți consulii puterilor, câți au stat mai mult sau mai puțin în Iași, *singur acesta* (subl. ns.), Victor Place, jucă un rol deosebit în destinul Moldovei ca și în al ambelor Principate Române.”⁴⁸

⁴⁵ „Monitorul oficial al Moldovei”, din 3 decembrie 1861, în D. Ivănescu, *op.cit.*, p. 91.

⁴⁶ Cf. I. Ghica, *Scrisori către V. Alecsandri*, București, Editura Minerva, 1978, p. 155.

⁴⁷ Cf. N. Iorga, *Victor Place și Unirea Principatelor*, în „Revista istorică”, IX, 1923, p. 56; vezi și V. Slăvescu, *Domnitorul Cuza și Victor Place*, București, Editura Cartea Românească, 1942, p. 18-19.

⁴⁸ N.A. Bogdan, *Orașul Iași (monografia istorică și socială ilustrată)*, ediția a II-a, MCM XIII, București, 1913, p. 22.

În împrejurări insuficient clarificate de biografii săi, din 1862 Place începe să se distanțeze de domnitorul Cuza, de care îl lega o strânsă prietenie, acesta fiind fondul pe care survine rechemarea sa la Paris și înlocuirea, în postura de consul cu Charles Tissot, care va prelua oficial funcția la 4 aprilie, în anul următor, moment în care Place este însărcinat cu o altă misiune diplomatică, în Adrianopol, anterior consulatului în Calcutta.⁴⁹ Este momentul în care multivalentul personaj revine la o mai veche pasiune a sa, arheologia orientală, de care se apropiase în perioada 1851-1855, în care îndeplinise funcția de consul general al Franței la Mossul, centrul zonei kurde a Irakului de astăzi, pe atunci parte componentă a Imperiului Otoman.⁵⁰

Influențat, mai mult sau mai puțin direct, în pasiunea sa pentru assyrologie și pentru orientalistică, în general, de predecesorul său la Mossul, fostul consul Paul-Émile Botta, care începuse săpături arheologice la Khorsabad, pe locul anticului oraș assyrian Dur-Sharrukin („Cetatea lui Sargon”, în akkadiană), Place continuă, cu intermitențele cunoscute, cercetările arheologice în această locație timp de câțiva ani, în perioada 1858-1865, aducând în atenția lumii științifice acest oraș uitat, Dur-Sharrukin, pe care temutul rege Sargon al II-lea (cca. 722-705 î.Hr.) încercase să-l transforme, la un moment dat, într-o nouă capitală a Imperiului assyrian, acțiune nefinalizată, din cauza morții intempestive a regelui, în decursul unei campanii împotriva populațiilor muntene din nord-vestul Iranului de astăzi.⁵¹

⁴⁹ Pentru acest episod, vezi detalii în Gh. Platon, *op.cit.*, p. 343-344.

⁵⁰ Cornelia Costescu, *op.cit.*, p. 84.

⁵¹ H.W.F. Saggs, *The Might that was Assyria*, London, 1984, p. 118-119; M.T.Larsen, *The Old Assyrian City-State and its Colonies*, Copenhaga, 1976, p. 64-65.

Grație investigațiilor desfășurate la Khorsabad și în împrejurimi de Victor Place și echipa sa, cu finalizări fructuoase câțiva ani mai târziu,⁵² au fost clarificate mai multe aspecte controversate legate de Sargon al II-lea (Sharrukin al II-lea), a cărui descendență pe linie directă din regale Tiglatpalasar al III-lea (cca. 745-727 î.Hr.) este mai mult decât probabilă.⁵³ Instalat pe tron imediat după asasinarea suveranului Salmanasar al V-lea (cca. 727-722 î.Hr.), în timpul asediului asupra Samariei, capitala Israelului revoltat, Sargon al II-lea, cunoscut deja ca un general important în armata assyriană, s-a făcut remarcat prin duritatea represaliilor la adresa israeliților, deportați în masă în Mesopotamia și în Media după cucerirea Samariei, la capătul a trei ani de asediu.⁵⁴ Transformarea Israelului în provincie assyriană, în anul 721 î.Hr., i-a adus o notorietate importantă, iar victoriile ulterioare⁵⁵ din Babilonia, Elam, Siria, Cylicia, Frigia și în special Urartu, i-au consolidat faima de cuceritor.

Preocupat de biografia lui Sargon al II-lea, Victor Place și-a legat numele de descoperirea propriu-zisă și respectiv de popularizarea celei mai lungi inscripții consacrate vreodată unei campanii anuale a unui suveran assyrian, textul epigrafei investigate la Dur-Sharrukin conținând 430 de rânduri în care sunt relatate cu minuțiozitate momentele campaniei împotriva nefericitului rege urartian Rusa I, care, după înfrângerea catastrofală din bătălia de lângă Muntele Uaush, se sinucide, nemalezistând să privească

⁵²Vezi binecunoscuta trilogie, V. Place, *Ninive et l'Assyrie, avec des essais de restauration par Félix Thomas. Ouvrage publié d'après les ordres de l'Empereur*. Collab. de Félix Thoma, Paris, Imprimerie impériale, vol I-III, 1867-1870.

⁵³ H.W.F. Saggs, *op.cit.*, p. 121.

⁵⁴ *Ibidem*, p. 121-123.

⁵⁵ Pentru o cronologie detaliată a campaniilor regelui assyrian Sargon al II-lea, vezi D. Oates, *Studies in the Ancient History of Northern Iraq*, Londra, 1968, p. 88-104; vezi și S. Moscati, *Vechi imperii ale Orientului* București, Editura Meridiane, 1982, p. 77-79.

amplora distrugerilor și crimelor assyriene în interiorul țării sale, rămase fără apărare.⁵⁶ După moartea tatălui său într-o ambuscadă produsă în timpul unei campanii în Munții Zagros, noul rege assyrian, Sennacherib (705-681 î.Hr.), sistează construcțiile de la Dur-Sharrukin, reorientându-se către Ninive, a cărei poziție mai interioară, în direcția sud-vestică, era considerată mai sigură. Totuși, cercetări arheologice recente, inițiate de Misiunea arheologică franceză din Khorsabad după distrugerile provocate în timpul celor doi ani de ocupație exercitată de organizația teroristă Statul Islamic și de luptele cu forțele kurde în această parte a Irakului între anii 2015 și 2017, au revelat faptul că ambițiosul proiect urbanistic al lui Sargon al II-lea nu se rezumase la construcția palatului imperial, cum se crezuse până de curând, ci se extinsese mult dincolo de zidurile acestuia, așa cum intuise Victor Place în prima fază a cercetărilor. Astfel, în anul 2022, o echipă condusă de Jörg Fassbinder, de la Universitatea Ludwig Maximilian din München, Germania, a cartografiat aproximativ șapte procente din zona Dur-Sharrukin folosind magnetometria de înaltă rezoluție, care poate recunoaște caracteristicile magnetice ale diferitelor tipuri de sol. Sofisticatul dispozitiv de magnetometrie a dezvăluit existența în sol a unor clădiri și elemente de infrastructură necunoscute anterior în interiorul zidurilor orașului Dur-Sharrukin, inclusiv cinci clădiri monumentale, printre care se numără o vilă cu 127 de camere, de două ori mai mare decât Casa Albă a Statelor Unite.⁵⁷

⁵⁶ Vezi V. Place, *op.cit.*, II, p. 126-129.

⁵⁷ Pentru prezentarea rezultatelor noilor cercetări arheologice de la Khorsabad, vezi L. Altuntas, *A new magnetic survey of the ancient Assyrian capital of Khorsabad has revealed a 127-room-villa twice the size of the US White House*, "Arkeonews", 2024, December, 26, ediția online cu link-ul <https://arkeonews.net/a-new-magnetic-survey-of-the-ancient-assyrian-capital-of-khorsabad-has-revealed-a-127-room-villa-twice-the-size-of-the-u-s-white-house/>

Din Haiti la Gadeș și Neapole, din Saint-Domingue la Mossul, Iași și Adrianopol, de la Calcutta la New York, trecând prin episodul nefast al condamnării pentru „malversațiuni” din 1870, cu grațierea obținută datorită lui Adolphe Thiers, drumurile lui Victor Place îl conduc mereu către locuri agitate, ținându-l în permanență implicat în efervescențele politico-diplomatice și cultural-științifice cotidiene. Opțiunea pentru reîntoarcerea în Moldova, în 1873, cu doar doi ani înaintea morții sale, survenită la 10 ianuarie 1875, la Tungujei - Țibănești, în județul Vaslui, ține, desigur, de circumstanțele complicate ale ultimilor ani de viață ai diplomatului, dar realitatea că tocmai Moldova este ținta finală a peregrinărilor sale poate fi asociată și cu atașamentul său afectiv față de moldoveni și față de spațiul moldav în care s-a putut consacra ca diplomat de prim rang, prin implicarea ferventă în lupta pentru Unire, animat de convingeri ferme și de credința că se dedică unei cauze juste și nobile. Nu trebuie, de aceea, să surprindă faptul că piatra funerară a mormântului său din Cimitirul „Eternitatea” din Iași (primul mormânt al diplomatului a fost în Cimitirul catolic din Copou, autoritățile decidând ulterior reînhumarea osemintelor în Cimitirul „Eternitatea”), în apropierea Monumentului Eroilor Francezi, are înscrise pe ea următoarele cuvinte: „Thomas Victor Place (1818-1875), consul al Franței la Iași (1855-1863), părtaș la înfăptuirea Unirii”. Este, până la urmă, o modestă recunoaștere a meritelor în privința realizării Unirii ale acestei personalități atipice, diplomatul și orientalistul Victor Place, care scrie cu aceeași însuflețire și despre Alexandru Ioan Cuza – „Alegerea colonelului Cuza este triumful complet al ideilor unioniste și liberale împotriva vechiului sistem de corupție care și-a trăit veacul.”⁵⁸ – și despre Sargon al II-lea:

⁵⁸ Cf. M. Cojocariu, *op.cit.*, p. 332

“Acțiunile sale magnifice, model de artă militară și de gândire politică, pot servi oricând drept model suveranilor de astăzi”⁵⁹.

Bibliografie:

- Altuntas, Leman, *A new magnetic survey of the ancient Assyrian capital of Khorsabad has revealed a 127-room-villa twice the size of the US White House*, ”Arkeonews – Archaeology News and Research”, 2024, December, 26 (pentru ediția online cu link-ul <https://arkeonews.net/a-new-magnetic-survey-of-the-ancient-assyrian-capital-of-khorsabad-has-revealed-a-127-room-villa-twice-the-size-of-the-u-s-white-house/>);
- Bogdan, N.A., *Orașul Iași (monografia istorică și socială ilustrată)*, ediția a II-a, MCM XIII, București, 1913;
- Cojocariu, Mihai, *Partida Națională și constituirea statului român (1856-1859)*, Iași, Editura Universității „Al.I.Cuza” Iași, 1995;
- Costescu, Cornelia, *Victor Place*, București, Cartea Românească, 1933;
- Emerit, Marcel, *Victor Place et la politique française en Roumanie à l'époque de l'Union*, București, 1932;
- Ghica, Ion, *Scrisori către V. Alecsandri*, București, Ed. Minerva, 1978;
- Iorga, Nicolae, *Victor Place și Unirea Principatelor*, în „Revista istorică”, IX, 1923, p. 53-65;
- Ivănescu, Dumitru, *De ce a fost ales Alexandru Ioan Cuza domnitor al Principatelor Unite?*, în *Vârstele Unirii. De la conștiința etnică la unitate națională*, editori D. Ivănescu, C. Turliuc, F. Cântec, cu un cuvânt înainte de Al. Zub, Iași, Fundația Academică „A.D.Xenopol” Iași, 2001, p. 85-92.
- Larsen, Mogens T., *The Old Assyrian City-State and its Colonies*, Copenhaga, 1976;

⁵⁹ V. Place, *op.cit.*, p. 46.

- Mărășoiu, Alexandra, Redescoperirea Asiriei în secolul al XIX-lea. Săpăturile arheologice întreprinse de Victor Place la Khorsabad, în „Muzeul Național”, XXV, 2013, p. 133-152.
- Moscati, Sabatino, *Vechi imperii ale Orientului* București, Editura Meridiane, 1982;
- Oates, David, *Studies in the Ancient History of Northern Iraq*, Londra, 1968;
- Pillet, Maurice, *Un pionnier de l'assyriologie : Victor Place, consul de France à Mossoul*, Paris , Imprimerie nationale, 1962;
- Place, Victor, *Ninive et l'Assyrie, avec des essais de restauration par Félix Thomas. Ouvrage publié d'après les ordres de l'Empereur*. Collab. de Félix Thoma, Paris, Imprimerie impériale, vol I-III, 1867-1870;
- Platon, Gheorghe, *România în veacul construcției naționale. Națiune, frământări, mișcări sociale și politice, program național*, București, Editura Enciclopedică 2005;
- Sagss, H.W.F., *The Might that was Assyria*, London, 1984;
- Slăvescu, Victor, *Domnitorul Cuza și Victor Place*, București, Editura Cartea Românească, 1942;

<https://arkeonews.net>

CODURILE LUI CUZA ÎN LEGISLAȚIA ROMÂNESCĂ

**Profesor Nechifor Daniela,
Școala Gimnazială „Elena Cuza” Iași**

Unirea Principatelor Române, prin dubla alegere ca domn a lui Alexanru Ioan Cuza la 24 ianuarie 1859 a pus bazele statului modern român. La începutul evoluției sale s-a pus problema atât a unificării instituțiilor statale, cât și a sistemului legislativ, bazat pe cei patru piloni: Codul civil, Codul de procedură civilă, Codul penal și Codul de procedură penală.

Codul civil român a fost promulgat la 4 decembrie 1864 și a intrat în vigoare la 1 decembrie 1865, în timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza, și cuprinde principalele norme ale dreptului nostru civil. După desăvârșirea unității statului național român în 1918, la România, aplicarea Codului Civil a fost extinsă treptat mai întâi în Basarabia, în anii 1918 și 1928 și în Transilvania, în anii 1943 și 1947.

A fost elaborat în anul 1864, după modelul Codului civil francez din 1804 (Codul Napoleon), luându-se în considerare și modificările aduse între timp acestui Cod, precum și proiectul de Cod civil italian, legea franceză asupra transcripției din 23 martie 1853, legea ipotecară belgiană din 10 decembrie 1851, dispoziții din vechiul drept românesc și după mai multe modificări se află și în prezent în vigoare. Codul Calimach aplicat până atunci în Moldova și Legiuirea (Codicele) Caragea din Țara Românească, celelalte legi civile, ordonanțe domnești și instrucțiuni ministeriale au fost abrogate. Acest Cod a început să se aplice și în Transilvania, de la data de 15 septembrie 1943, în temeiul Legii nr. 389 din 22 iunie 1943. Codul Civil român cuprinde 1914 articole și este împărțit în trei cărți. De-a lungul

timpului, au fost abrogate, modificate sau completate articole ale Codului civil¹.

La scurt timp după ce a fost ales ca principe, Alexandru Ioan Cuza a inclus chestiunea codificării integrale a dreptului românesc printre prioritățile legislative ale guvernării sale. Astfel, la 13 octombrie 1859, ministrul justiției Gheorghe Cretzeanu îi înainta principelui propunerea elaborării unui corp de legi care să garanteze libertatea și proprietatea persoanelor, precum și a diferitelor lor tranzacții. Era vorba, de fapt, de introducerea codurilor franceze, în primul rând a Codului Civil. La rândul său, Cuza a trimis propunerea Comisiei Centrale a Principatelor Unite și Parlamentelor celor două principate, dar nu s-a adoptat nici o măsură².

După unificarea parlamentelor (24 ianuarie 1862), Cuza numește la 27 iulie 1862 o comisie alcătuită din nouă membri, însărcinată cu redactarea unui proiect de Cod Civil. Comisia, luând ca model Codul Civil Francez din 1804, a întocmit un proiect de cod și l-a înaintat comisiei juridice a Parlamentului. Acesta, dominat de conservatori, era ostil programului legislativ progresist al principelui. Pentru a nu risca respingerea acestui program (ce mai cuprindea înfăptuirea unei reforme agrare și adoptarea unei legi electorale care lărgea dreptul de vot), după exemplul împăratului Napoleon care, văzând că proiectul său de Cod Civil era în pericol să fie respins din cauza ostilității Tribunalului, procedase la o măsură dictatorială, schimbând componența Tribunalului, Cuza a dat o lovitură de stat la 2/14 mai 1864, prin care a dizolvat Parlamentul. A urmat un referendum prin care a fost adoptată o nouă constituție ce a instaurat un regim politic dictatorial în

¹ Liviu P. Marcu, *Istoria Dreptului Românesc*, București, 1997, p. 268;

² Constantin C. Giurescu., *Viața și opera lui Cuza Vodă*, București, 1966, p. 312;

cadru al căruia Parlamentul avea un rol decorativ, fiind astfel organizat încât era imposibil ca o inițiativă legislativă a principelui să poată să fie respinsă³.

Profitând de noul cadru constituțional, Cuza a însărcinat la 11 iulie 1864 Consiliul de Stat să elaboreze un nou proiect de Cod civil, cu recomandarea de a lua ca model proiectul Codului civil italian întocmit de jurisconsultul Pisanelli. Membrii Consiliului de Stat, în fruntea căruia se afla profesorul de drept roman Constantin Bosianu, nu au ținut însă seama de recomandarea principelui decât într-o mică măsură, preferând să se folosească în mod direct de Codul Napoleon, precum și de proiectul românesc realizat în anii 1862-1863. Materia a fost împărțită la 10 octombrie 1864 între membrii comisiei de drept civil, care și-au desfășurat activitatea pe trei grupe de lucru, în mod alert, pentru a fi încheiată înainte de întrunirea Parlamentului și a se evita procedura greoaie ce o presupunea dezbaterile pe articole în cele două camere ale legislativului. Scris în mare grabă de opt copişti, manuscrisul Codului civil a fost predat Consiliului de Miniștri treptat, între 12-25 noiembrie 1864, în patru tranșe, în pachete de câte 460, 555, 219 și, respectiv, 685 de articole. Fără a mai fi discutat în Consiliul de Miniștri (căci profesorul Bosianu care a condus efectiv lucrările de redactare a codului se bucura de încrederea totală a principelui), Codul civil a fost sancționat de Cuza la 26 noiembrie 1864 și promulgat prin decret-lege la 4 decembrie 1864, cu două zile mai înainte de deschiderea lucrărilor Parlamentului. Astfel, Codul civil român, cea mai veche lege românească aflată în vigoare, a fost adoptat fără ca vreunul din cele peste o mie nouă sute de articole ale sale să fi făcut obiectul vreunei dezbateri parlamentare¹.

³ *Ibidem*, p.315;

¹ D. Alexandresco, *Explicațiunea teoretică și practică a dreptului civil român în comparațiune cu legile vechi și cu principalele legislațiuni străine*, tom.I, ediția a II-a, București, 1906, p. 241-244;

Principalul izvor îl constituie Codul Napoleon, aproape două treimi din cele 1914 articole ale Codului Român fiind reproduse integral, cvasi-integral sau parțial din Codul francez. Autorii români au ținut seama și de criticile aduse de doctrină Codului Napoleon în cei șaiszeci de ani de când se afla în vigoare, o influență majoră fiind exercitată în acest sens de civilistul francez Marcadat. De asemenea, s-au mai avut în vedere legea franceză asupra transcripției din 1853 și legea ipotecară belgiană din 1851 care a servit ca model pentru circa o sută de articole cuprinse în titlul 18 din cartea a III-a referitor la privilegiu și ipotecă. Proiectul Codului civil italian întocmit de Pisanelli a constituit izvorul altor circa 70 de articole (tutelă, accesiune, succesiune, donații, testamente și legate, delict, diferite obligații, efectele obligațiilor, stingerea obligațiilor, probe, vânzare, arendă, locațiunea, contractul de societate, mandatul, contractul de împrumut, contractul de depozit, sechestrul judiciar, fidejusiunea și gajul). S-a mai folosit și vechea legislație civilă aplicată anterior în Moldova și Valahia, și anume, Codul Calimach (1817), respectiv Codul Caragea (1818), în ambele coduri fiind vorba de fapt, de continuarea tradiției romano-bizantine a vechiului drept românesc, precum și dispoziții preluate direct din dreptul roman.²

Din punct de vedere al diversității izvoarelor folosite, Codul civil român are un caracter eclectic. Deoarece însă proporția în care a fost utilizat ca model Codul Napoleon este considerabilă, în mod firesc Codul român prezintă toate calitățile și aproape toate defectele codului francez, al cărui plan general, realizat după structura Institutelor lui Gaius și ale lui Iustinian, a fost păstrat integral. În privința calităților, sub aspectul formei, Codul francez și, implicit, Codul român se remarcă, în primul rând, prin unitate, și

² C. Hamangiu, I. Rosetti Bălănescu, A. Băicoianu, *Tratat de drept civil român*, vol.I, București, 1928, p.38-39;

prin stilul clar, precis și simplu, datorită căreia aproape orice dispoziție poate fi înțeleasă de oricine, chiar de o persoană care nu are cunoștințe juridice³.

Marile reforme ale revoluției franceze care au abolit feudalismul și au instaurat orânduirea burgheză își găsesc reflectarea în cod în dispoziții exprimând noua ideologie a epocii în care individul este luat ca bază a dreptului, proclamându-se egalitatea tuturor persoanelor în fața legii, suprimarea privilegiilor feudale, garantarea libertății civile și a proprietății individuale, libera circulație a bunurilor prin restrângerea posibilității de a stipula inalienabilitatea lor, principiul laicizării actelor de stare civilă și a instituției familiei etc. Punerea în aplicare a acestor dispoziții reprezenta un important factor de progres și pentru tânărul stat român aflat în plin proces de modernizare, căci vechea legislație a celor două principate, Moldova și Valahia, nu cunoaște principiile egalității persoanelor și ale inviolabilității proprietății.

Dintre toate instituțiile juridice care oglindesc fidel ideologia revoluției burgheze, cea mai reprezentativă este, fără îndoială, cea a proprietății, căreia îi sunt rezervate două din cele trei cărți care alcătuiesc codul, respectiv cartea a doua, intitulată despre bunuri și despre diferitele modificări ale proprietății, și cartea a treia, despre diferitele moduri prin care se dobândește proprietatea. Proprietatea evoluează de la conceptul de proprietăți simultane la acela de proprietate exclusivă. Caracterul absolut al proprietății private a constituit unul din stâlpii Codului civil și, implicit, ai statului burghez în secolul al XIX-lea. El este o creație „pură” a revoluției de la 1789, negăsindu-și nici un precedent în dreptul roman. În realitate, proprietatea are un caracter relativ, fapt ce rezultă chiar din partea finală a art. 544 Cod Civil francez (art. 480 Cod civil român): "... însă în limitele determinate de lege". Acest fapt a făcut ca între regimul juridic al proprietății

³ *Codul civil român și legile conexe*, București, 2007, p. 7-9;

private reglementat de Codul civil din 1864 și regimul juridic al proprietății prevăzut de constituțiile socialiste ale României din 1948, 1952 și 1965 să nu existe nici o incompatibilitate, principiile etatiste ale regimului politic existent în România în perioada 1948-1989 nefiind atinse cu nimic de conceptul proprietății¹.

Din punct de vedere cronologic, în modificarea Codului Civil Român, distingem patru perioade: o primă perioadă este cuprinsă până în anul 1918, a doua perioadă este cuprinsă între anii 1918-1948, a treia perioadă, cea a dreptului socialist, cuprinsă între 1948-1989 și, ultima, perioada post-socialistă, din anul 1989 și până în prezent.

Prima perioadă se remarcă prin conservatorism, modificările fiind rare și de mică importanță. Legea din 20 februarie 1879 a modificat dispozițiile privind clauza penala și a interzis anatocismul, iar prin legea din 10 decembrie 1882 s-a permis căsătoria soțului adulter cu complicele său, a redus formalitățile cerute la căsătoria minorului, iar în materia adopției, a simplificat formele și a redus vârsta adoptatului care are nevoie de consimțământ la adopție de la 25 la 21 de ani².

În cea de a doua perioadă (1918-1948), a fost adoptată Legea din 6 februarie 1924 pentru persoanele juridice; Legea din 24 februarie 1924 referitoare la dobândirea și pierderea naționalității române, Legea din 21 februarie 1928 privind starea civilă, Legea din 4 martie 1941, care înlocuia instituția absenței cu cea a morții prezumate, Legea din 20 aprilie 1932 prin care s-au modificat toate dispozițiile Codului civil referitoare la incapacitatea juridică a femeii măritate, proclamându-se (cu șase ani înaintea francezilor) egalitatea sexelor și Legea din 10 iulie 1943 prin care s-a prevăzut posibilitatea recunoașterii de către tată a copilului său natural. În materia

¹D. Berindei, Gh. Platon, *Istoria Românilor*, vol. VII, tom. I, București, 2003, p. 178-179;

² *Codul civil român și legile conexe*, București, 2007, 11-14;

drepturilor reale, Legea agrară din 1921 a desființat dreptul de emfiteoză, iar Legea din 27 aprilie 1938 pentru unificarea dispozițiilor privitoare la cărțile funciare a prevăzut, în locul sistemului publicității imobiliare personale, reglementat de Codul civil, un sistem real de publicitate imobiliară, care nu s-a putut realiza însă, decât în Transilvania și, parțial în nordul Moldovei. Legea din 10 iulie 1943 a stabilit pentru copilul natural recunoscut și pentru descendenții lui legitimi aceleași drepturi la succesiunea tatălui ca și pentru copiii legitimi și descendenții acestora. Prin Legea din 10 iunie 1944 a fost restrânsă vocația succesorală a rudelor colaterale de la gradul al doisprezecelea la gradul al patrulea iar soțul supraviețuitor devenea moștenitor rezervatar. Legile din 2 aprilie 1931 și din 5 mai 1938, au desființat vânzarea cu pact de răscumpărare, Legea contractelor de muncă din 5 aprilie 1929, au înlocuit dispozițiile inechitabile potrivit cărora cuvântul patronului făcea proba deplină asupra clauzelor contractuale, Legea contractului de consignație din 3 iulie 1934, a reglementat contractul de asigurare³.

Codul civil român de la 1864 a rămas în vigoare și în perioada socialistă (1948-1989), România fiind singurul stat comunist care nu a adoptat un nou cod civil. O posibilă explicație ar fi teoria constantelor dreptului dezvoltată de școala juridică română prin lucrări care au ca punct de plecare un articol publicat de academicianul Ion Gheorghe Maurer. Coexistența vechiului drept cu dreptul edictat de noua orânduire socială are ca efect, pe de o parte, abrogarea unor dispoziții ale dreptului vechi care nu mai sunt compatibile cu legile noi, pe de altă parte, modificarea lor parțială, printr-o interpretare creatoare. Toată cartea întâi referitoare la persoane a fost înlocuită prin dispoziții cuprinse în diverse acte normative, cele mai importante fiind Decretul nr.31 din 1954 privitor la persoanele fizice și la

³ *Ibidem*, p.260-270;

persoanele juridice, Codul familiei (pus în aplicare prin Decretul nr.32/1954) și Decretul nr.278/1960 referitor la actele de stare civilă. Au mai fost abrogate toate dispozițiile referitoare la prescripția extinctivă, instituție ce a fost reglementată prin Decretul nr.167/1958. În mod implicit au fost abrogate și dispozițiile din cod referitoare la bunuri care nu mai puteau face obiectul proprietății private. Domeniul public a fost asimilat cu proprietatea socialistă; materia obligațiilor a suferit modificări ne semnificative, cea mai importantă fiind interzicerea contractului de arendă¹.

Ultima perioadă cu implicații asupra Codului civil, perioada post-socialistă, începe la 22 decembrie 1989. Din punct de vedere politic, economic și social se caracterizează prin restaurarea capitalismului, în general un capitalism primitiv, de secol al XIX-lea. Legislația civilă adoptată în ultimii 15 ani care completează Codul civil în materia drepturilor reale urmărește, ca soluție finală, dezetatizarea cu orice preț. În materia persoanelor, s-au simplificat formele de divorț, s-a introdus divorțul prin învoiala părților și au fost permise adopțiile internaționale, ceea ce a făcut din România unul dintre cei mai mari exportatori de copii².

Toate modificările aduse de-a lungul timpului nu au reușit să schimbe fundamental înfățișarea codului, care și-a păstrat nu numai structura, ci, cu excepția primei părți, și economia lui generală, rămasă aproape aceeași ca în momentul promulgării sale. Chiar dacă par numeroase, modificările codului român sunt mai puține decât cele aduse codului francez. De aceea, se poate spune că, astăzi, Codul civil român este mai napoleonian decât Codul civil francez. Romanitatea este cea mai importantă calitate a sa. Codul român este cu siguranță mai roman decât codul francez, deoarece el conține tot atâta drept roman ca și codul francez (nimeni nu contestă că autorii

¹ *Ibidem*, p.368-380;

² *Ibidem*, p.508-521;

Codului Napoleon au împrumutat masiv dispoziții din dreptul roman) și, în plus, multe din aspectele care diferențiază cele două coduri se datorează faptului că autorii români, când s-au îndepărtat de autorii francezi, au recurs la izvoare de drept roman. Este un lucru firesc, căci șeful jurisconsultilor români era profesor de drept roman.

Conservatorismul în păstrarea codului de la 1864 s-a datorat și conservatorismului românilor, un nou cod presupunând și o nouă doctrină și o nouă jurisprudență. În sfârșit, longevitatea Codului civil român s-a mai datorat unei cauze pur subiective, și anume, incapacității guvernărilor români, care în locul reformelor în justiție au preferat polemicile politice. După mai bine de o sută de ani, guvernării români au reușit să introducă noile coduri, care au păstrat o mare parte din prevederile codurilor anterioare, dar inserând și unele noi, racordate la schimbările socio-economice și politice.

BIBLIOGRAFIE

Alexandresco D., *Explicațiunea teoretică și practică a dreptului civil român în comparațiune cu legile vechi și cu principalele legislațiuni străine*, tom.I, ediția a II-a, București, 1906.

Berindei D., Platon Gh., *Istoria Românilor*, vol.VII, tom.I, București, 2003.

Codul civil român și legile conexe, Ed. C.H. Bech, București, 2007.

Deleanu Ion, Deleanu Sergiu, *Adagii și locuțiuni latine în dreptul românesc*, Ed. Chemarea, Iași, 1993.

Giurescu C. C., *Viața și opera lui Cuza Vodă*, Ed. Științifică, București, 1966.

Hamangiu Constantin, Rosetti Bălănescu I., Băicoianu Alexandru, *Tratat de drept civil român*, vol.I, Ed. Academiei, București, 1928.

Marcu L.P., *Istoria Dreptului Românesc*, Ed. Lumina Lex, București, 1997.

Vitcu Dumitru, Bădărău Gabriel, *Regulamentul Organic al Moldovei*, Ed. Junimea, Iași, 2004.

Legislatia economică neoliberală din timpul guvernării liberale (1922-1926)

**Profesor Mircea Ștefan Marian,
Școala Gimnazială „Jacob Negruzzi” Trifești**

Procesul unificării legislative a reprezentat o dilema care a deschis calea unor dezbateri nu numai teoretice, ci și politice, preocupând majoritatea politicianilor din cadrul României Mari. Juriști mai ales, conducători de instituții, lideri ai tuturor partidelor politice s-au angajat, prin intermediul unor reviste de specialitate, prin presă, dezbateri parlamentare, la un dialog despre cel mai potrivit drum pentru atingerea scopului urmărit, o unificare instituțional-administrativă a țării. Conținutul dezbaterilor a adus în prim plan sinteze care au fost înregistrate și recunoscute ca fiind cele mai bune soluții legislative pentru toate provinciile țării de până la Unire, dar să cuprindă în același timp și ceea ce putea fi comun, având principii, din gândirea lumii moderne. Măsurile legislative care au fost luate de liberali au dus a o consolidare a statului. În domeniul economic, încă din 1919 au fost adoptate măsuri pentru diminuarea efectelor ocupației străine, unificarea pieței interne, refacerea economiei. Pentru înfăptuirea unificării monetare, în ianuarie 1919 s-a hotărât ștampilarea bancnotelor care circulau paralel cu leul emis de Banca Națională a României. În toamna anului 1920 unificarea monetară s-a realizat, fiind retrași din circulație leii emiși de ocupații germani, coroanele și rublele. În iulie 1921, Nicolae Titulescu, ministru de finanțe, a inițiat reforma financiară. Aceasta stabilea pe întreg teritoriul României un sistem de impozite în funcție de venituri. Legea fixa un minim de venit neimpozabil și vizând veniturile ilicite obținute în perioada războiului.

Influențată pâna spre finele secolului al XIX-lea de programul politic pașoptist, concepția politică liberală este redefinită odată cu afirmarea pe scena publică a unei noi generații de liberali, animată de idealuri precum „dezvoltarea libertăților publice, a ideilor democratice și a independenței naționale”. În acest context, doctrina liberală românească cunoaște o continuă dezvoltare și adaptare la condițiile sociale, economice și politice ale României⁶⁰.

Cele mai multe măsuri din guvernarea Brătianu au vizat alinierea țării noastre la noile realități postbelice: legea pentru organizarea armatei (24 iunie 1924), legea pentru organizarea și exproprierea căilor ferate, legea privind repaosul duminical și sărbătorile legale, legea pentru învățământul primar din 26 iunie 1924 (caracter „unitar, obligatoriu și gratuit”, durata fiind de 7 ani), legea organizării judecătorești (25 iunie 1925), prin care judecătorii deveneau inamovibili, legea pentru înființarea Patriarhiei României (25 februarie 1925), legea privind organizarea Bisericii Ortodoxe Române (4 mai 1925). Pentru unificarea administrativă a tuturor provinciilor a fost adoptată legea din 14 iunie 1925, care avea la bază „păstrarea caracterului unitar al țării” și aplicarea descentralizării administrative.

Acestea sunt o serie de măsuri legislative pe care guvernul le-a avut în vedere și le-a îndeplinit în timpul mandatului său. Pentru a putea pune în aplicare aceste măsuri țara avea nevoie de o lege fundamentală pe care au elaborat-o liberalii conform principiului separării puterilor în stat, dar care reglementa și statutul constituțional al monarhiei.

⁶⁰ Șerban Rădulescu Zoner, *Istoria Partidului Național Liberal*, București, Editura All, 2000, p. 56.

Adoptarea Constituției din 1923 a reprezentat o nouă și hotărâtoare etapă în planul unificării legislative, a armonizării și uniformizării instituționale, administrative și judecătorești. Legile de unificare din toate domeniile au privit România ca un veritabil stat național unitar, ca un stat de drept, în care prevederile lor se aplicau în mod egal tuturor cetățenilor fără nici o deosebire religioasă, socială sau etnică ⁶¹ .

Din perspectiva dezvoltării în acel domeniu, legislația Partidului Național Liberal s-a dorit și, în mare parte, a reușit, să se constituie într-un adevărat program de politică națională în domeniul combustibilului lichid, cu mai multe obiective: preîntâmpinarea acaparării resurselor petroliere de către capitalul străin, satisfacerea chiar dacă nu în măsura așteptată, a încurajării participării factorilor naționali la valorificarea lui, stabilirea unei strânse corelații între exploatarea izvoarelor de energie, în primul rând a petrolului și dezvoltarea tuturor compartimentelor economiei naționale, întărirea capacităților de apărare a statului, asigurarea tendințelor de valorificare superioară a zăcămintelor miniere, apărarea intereselor economiei românești pe piața mondială ⁶² .

Sub impulsul legislației economice promovate de guvernul Partidului Național Liberal economia românească s-a consolidat. Dezvoltarea industrială putea fi rezumată în câteva cifre semnificative procentuale: numărul întreprinderilor a crescut în 1928 față de 1923 cu 35%, forța motrică utilizată cu 35%, valoarea producției cu 146%, combustibilul cu 37%, personalul ocupat cu 26%, materia primă consumată cu 128% ⁶³ .

⁶¹ Gh. Iancu, *Unificarea legislativă. Sistemul administrativ al României (1919-1939) în Dezvoltare și modernizare în România interbelică (1919-1939)*, București, Editura Politică, 1987, pp. 39-41.

⁶² Vasile Pușcaș, *op. cit.*, p. 99.

⁶³ *Ibidem*, p.100.

Prin politica economică a guvernului s-a urmărit aplicarea în practică a doctrinei „prin noi înșine”. Ea a fost stimulată de prevederile articolului 19 din Constituției care stabilea că zăcămintele miniere, precum și bogățiile miniere de orice natură ale subsolului, sunt proprietatea statului. Promotorul acestei politici a fost Vintilă Brătianu care a inițiat o serie de acte legislative din rândul cărora se remarcă legea privind comercializarea și controlul întreprinderilor economice ale statului din 7 iunie 1924, legea energiei din 4 iulie 1924 și, mai ales, legea minelor din 4 iulie 1924⁶⁴.

În această a doua apartă a celui de-al treilea deceniu, dezvoltarea industriei este mai accentuată și accelerată, fenomen favorizat și de măsurile întreprinse pentru protejarea industriei și, în general, a întreprinzătorilor autohtoni. În anii 1923-1926 sunt adoptate o serie de legi care au accentuat procesul de dezvoltare și maturizare a capitalului autohton⁶⁵.

Bibliografie

Iancu Gheorghe, *Unificarea legislativă. Sistemul administrativ al României (1919-1939) în Dezvoltare și modernizare în România interbelică (1919-1939)*, București, Editura Politică, 1987.

Mureșan Marică, *Istoria economiei (epoca modernă și contemporană)*, Editura Economică, București, 1995.

Pușcaș Vasile (coord), *Dezvoltare și modernizare în România Interbelică 1919-1939*, Editura Politică, București, 1970.

Scurtu Ioan, *Istoria României în anii 1918-1940*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1996.

Rădulescu Șerban Zoner, *Istoria Partidului Național Liberal*, București, Editura All, 2000.

⁶⁴ Ioan Scurtu, *Istoria României în anii 1918-1940*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1996, p. 80.

⁶⁵ Marică Mureșan, *Istoria economiei (epoca modernă și contemporană)*, Ed. Economică, București, 1995, p. 273.

Traian Vuia - primul zbor din istoria omenirii

**Prof.dr. Asăndulesă Lavinia,
Școala Gimnazială Elena Cuza Iasi**

Traian Vuia s-a născut în 1872 în satul Surducu Mic din Caraș-Severin și părinții săi au fost preotul Simion Popescu și Ana Vuia. A urmat cursurile primare la Bujor și Făget și studiile secundare le-a efectuat la Liceul de stat din Lugoj.

Idei și invenții ale lui Traian Vuia

- marele său vis a fost să zboare, drept pentru care a început să efectueze calcule pentru planurile unei mașini de zbor;
- în 1902 pleacă la Paris, dorind să construiască în capitala Franței un "aeroplan-automobil";
- la 16 februarie 1903 a înaintat Academiei de Științe din Paris un memoriu despre "aeroplanul-automobil" pe care îl proiectase, dar proiectul său a fost respins de forul științific francez pentru că acesta din urmă considera că aparatele de zbor mai grele decât aerul nu puteau să zboare.
- aparatul conceput de Vuia avea o singură elice în loc de două iar motorul proiectat părea de nerealizat cu mijloacele tehnice ale vremii.
- la sfârșitul anului 1905 avionul era gata și a fost testat pentru prima oară.
- la 5 februarie 1906, Vuia a mai făcut un test cu avionul său, dar

nu s-au obținut rezultate datorită vremii nefavorabile.

- la 6 martie, o nouă tentativă de ridicare de la sol a avionului, dar acesta nu s-a putut desprinde de la sol;
- la 18 martie 1906 se va înregistra primul succes aviatic al lui Traian Vuia, precum și primul zbor din istoria omenirii cu un aparat mai greu decât aerul, care s-a ridicat de la sol prin mijloace proprii.
- Avionul lui Vuia era realizat dintr-un cadru de țevi de oțel, cu aripi de pânză, bombate, ceea ce îi dădea aspectul unui liliac.

- motorul funcționa cu anhidridă carbonică pe post de combustibil;
- trenul de aterizare era constituit din patru roți cu pneuri;
- Traian Vuia a pornit de pe loc cu ajutorul propriului său motor, a rulat cca 50 metri, apoi s-a desprins de la sol și a zburat 12 metri la o înălțime de 1 metru;
- un vânt lateral puternic a făcut ca aparatul să nu poată zbura mai mult, dar premiera era realizată: primul zbor mecanic din istoria omenirii fusese împlinit.
- a organizat un atelier-laborator pentru cercetarea elicelor;
- a conceput câteva modele originale de elicoptere, care au fost prezentate în demonstrații publice;

- a mai conceput un generator cu aburi, brevetat în mai multe state ale lumii în perioada interbelică.

După o perioadă de timp, Vuia a îmbunătățit aeroplanul Vuia I, iar în august 1906 a prezentat o variantă perfecționată a acestuia, Vuia I bis. Cu acest model, până în martie 1907, a efectuat mai multe experiențe și a realizat mai multe zboruri la diferite înălțimi. Spre deosebire de primul model, aeroplanul avea o curbura mai mică a aripilor, un stabilizator orientabil și un randament îmbunătățit al motorului. Vuia nr. II a fost un nou model de avion, prevăzut cu aripi pliabile și un motor „Antoinette” de 25 CP. Cu acest aparat Vuia a zburat de mai multe ori, ultimul din aceste zboruri a fost efectuat în 17 iulie 1907, la Bagatelle, pe o distanță de 70 m. Acest avion a fost expus la primul Salon aeronautic de la Paris.

Bibliografie

www.wikipedia.org

www.enciclopediaromaniei.ro

www.unitischimbam.ro

www.historia.ro

www.traianvuia.ro

www.bnr.ro

Carl Friedrich Gauss – Prințul Matematicienilor

**Prof. Someșan Ramona,
Școala Gimnazială „Elena Cuza” Iași**

Carl Friedrich Gauss (1777–1855) este adesea considerat „prințul matematicienilor” și unul dintre cele mai mari genii ale științei din toate timpurile. Contribuțiile sale au influențat profund nu doar matematica, ci și fizica, astronomia, geodezia și teoria probabilităților. Personalitatea sa complexă, rigoarea absolută în muncă și fascinația pentru frumusețea ordinii matematice îl transformă într-un simbol al excelenței intelectuale.

Gauss s-a născut pe 30 aprilie 1777 în Brunswick, Germania. Încă din copilărie, și-a dovedit talentul excepțional. Legenda spune că, la doar 3 ani, i-a corectat tatălui o greșeală de calcul, iar la 7 ani, a rezolvat o problemă de adunare a numerelor de la 1 la 100 într-un timp record, folosind o formulă ingenioasă: $S = n(n+1)/2$, unde n este ultimul termen din șir. Această funcție simplă, dar profundă, prefigurează gândirea elegantă care avea să-l definească.

Cu sprijinul ducelui de Brunswick, Gauss a studiat la Colegiul Carolinum și apoi la Universitatea din Göttingen. În 1796, la doar 19 ani, a demonstrat că un poligon regulat cu 17 laturi poate fi construit doar cu rigla și compasul – o descoperire uimitoare care a fost inclusă în celebra sa lucrare „Disquisitiones Arithmeticae” (1801).

„Disquisitiones Arithmeticae” este una dintre cele mai influente cărți din istoria matematicii. În această lucrare, Gauss a pus bazele teoriei numerelor moderne, abordând concepte precum congruențele, reziduurile pătratice, și dezvoltând metode care au inspirat secole de cercetări. Aici a introdus simbolul (a/p) pentru caracterul lui Legendre, perfecționând legea reciprocității pătratice – o piatră de temelie a teoriei numerelor. Printre alte realizări majore se numără: Transformata Fourier discretă (în formă

primitivă) în analiză numerică, Metoda celor mai mici pătrate, folosită în statistică pentru ajustarea datelor experimentale, Funcțiile eliptice și dezvoltarea analizei complexe, Teorema lui Gauss-Bonnet în geometria diferențială. De asemenea, Gauss a fost unul dintre primii care au intuit faptul că spațiul poate fi ne-euclidian.

În 1801, Gauss a calculat traiectoria asteroidului Ceres pe baza unui număr redus de observații, folosind metode matematice inovatoare. Precizia calculelor sale a uimit comunitatea științifică și i-a adus recunoaștere internațională. Mai târziu, a colaborat la măsurători geodezice în Regatul Hanovra, dezvoltând metode de triangulație și concepând sistemul de coordonate gaussiene. În colaborare cu Wilhelm Weber, Gauss a construit unul dintre primele telegrafuri electromagnetice și a fondat un laborator pentru studierea câmpului magnetic al Pământului. Ecuațiile care descriu câmpurile electrostatice poartă numele de Legea lui Gauss, parte integrantă a ecuațiilor lui Maxwell.

Gauss a avut o viziune profundă asupra matematicii ca știință a adevărilor eterne și a ordinii. Deși a publicat relativ puțin, numeroase idei din jurnalele sale au fost redescoperite ulterior de alți matematicieni. El obișnuia să spună: „Pauca sed matura” – „puține, dar coapte”, referindu-se la preferința sa pentru perfecțiune riguroasă în orice demonstrație. În onoarea lui, unitatea de măsură pentru inducția magnetică din Sistemul CGS se numește **gauss**. Numeroase concepte îi poartă numele: **curba lui Gauss**, **distribuția gaussiană**, **teorema lui Gauss**, **metoda lui Gauss-Jordan**, **eliminarea lui Gauss** etc. Carl Friedrich Gauss a fost mai mult decât un matematician genial – a fost un vizionar care a reconfigurat fundamentele științei moderne. Rigoarea, eleganța și profunzimea gândirii sale rămân surse de inspirație pentru toți cei care caută adevărul în știință. Moștenirea sa

trăiește în fiecare ecuație și teoremă care poartă amprenta unei minți nemărginite.

Dincolo de realizările sale tehnice, Gauss a fost un spirit contemplativ, preocupat de natura cunoașterii și de legile fundamentale ale universului. El considera matematica nu doar un instrument de calcul, ci o formă de exprimare a adevărului pur, un limbaj al naturii. Această perspectivă a influențat profund modul în care matematica a fost predată și înțeleasă în secolele următoare. Deși a refuzat adesea să publice idei „necoapte”, notițele sale private, descoperite după moarte, au dezvăluit un rezervor impresionant de intuiții și teorii inovatoare. Gauss a fost un model de rigoare și modestie științifică, considerând că valoarea unei idei nu stă în cât de repede este făcută publică, ci în cât de profund este înțeleasă. Prin stilul său sobru și metodic, el a influențat nu doar matematicienii germani, ci întreaga comunitate științifică europeană, lăsând o moștenire care continuă să inspire și astăzi.

Bibliografie

1. Bell, E. T., *Oamenii matematicii*, Editura Științifică, București, 1965.
2. Dunnington, G. Waldo – Gauss, *Titanul științei*, The Mathematical Association of America, 2004.
3. Burton, David M., *Istoria matematicii*, Editura Teora, București, 2002.
4. Ore, Øystein, *Number Theory and Its History*, Dover Publications, 1988.
5. Nahin, Paul J., *An Imaginary Tale: The Story of $\sqrt{-1}$* , Princeton University Press, 1998.
6. Enciclopedia Britannica – articolul „Carl Friedrich Gauss”, consultat online.
7. www-history.mcs.st-andrews.ac.uk – MacTutor History of Mathematics Archive (Universitatea St Andrews, UK).
8. Liviu Ornea – *Istoria matematicii* – note de curs, Universitatea din București, 2015.

APA - O AVENTURĂ INTERACTIVĂ ÎN LUMEA AI

prof. Humelnicu Cezar – Daniel,
Liceul Tehnologic de Mecatronică și Automatizări Iași, Iași

Argument: Era digitală a schimbat radical modul în care elevii interacționează cu informația. Aplicații precum TikTok, Instagram, Snapchat și ChatGBT le oferă o lume de divertisment și interacțiune la îndemână. Profesorii se confruntă cu o provocare: cum să realizeze lecții mai atractive care să concureze cu mirajul lumii digitale? Această lucrare explorează metode moderne de predare-învățare, prezentând sugestii concrete pentru o lecție captivantă despre apă. Accentul se pune pe metodele active și interactive, care încurajează implicarea elevilor și îi transformă în actori principali ai propriei învățări.

1. Metodele active și interactive de învățare sunt esențiale în educația modernă deoarece, spre deosebire de metodele tradiționale pasive, unde elevii sunt receptori pasivi de informații, metodele active îi implică direct în procesul de învățare. Acest lucru le stârnește interesul, le crește motivația și le stimulează gândirea critică și creativă. Studiul apei poate fi transformat într-o experiență captivantă prin integrarea metodelor moderne de predare-învățare. Iată câteva exemple de secvențe de lecție interactive pentru clasa a IX-a, pe tema apei, gândite pentru a stimula implicarea elevilor și înțelegerea profundă a subiectului:

A. Misterul picăturii de apă (15-20 min)

Obiectiv: Activarea cunoștințelor și stârnirea curiozității.

Activități:

Brainstorming vizual: Profesorul proiectează pe ecran o serie de imagini diverse care implică apa (ploaie, ocean, rouă pe o plantă, gheață, aburi, o persoană care bea apă, o centrală hidroelectrică etc.). Elevii sunt invitați să spună ce observă și ce asocieri le vin în minte legate de fiecare imagine. Se scriu ideile pe tablă..

Ghicește proprietatea: Profesorul descrie scurt o proprietate unică a apei fără a o numi (ex: "Această substanță are o tensiune superficială ridicată, permițând unor insecte să meargă pe ea"). Elevii sunt încurajați să ghicească despre ce proprietate este vorba și cum se manifestă aceasta în imaginile văzute anterior.

Întrebarea esențială: Profesorul lansează o întrebare deschisă pentru a ghida lecția: "De ce este apa atât de specială și esențială pentru viața pe Pământ?". Elevii sunt invitați să răspundă individual sau în perechi, iar câteva răspunsuri sunt discutate cu clasa.

B. Explorare activă - Laboratorul virtual al apei (25-30 min)

Obiectiv: Investigarea proprietăților fizice și chimice ale apei prin simulări interactive.

Activități:

Accesarea simulării: Elevii, individual sau în grupuri mici, accesează o simulare online interactivă (ex: PhET Interactive Simulations de la Universitatea Colorado Boulder are simulări excelente despre stările de agregare, legăturile de hidrogen etc.).

Experiment ghidat: Profesorul oferă elevilor o serie de sarcini sau întrebări la care trebuie să răspundă utilizând simularea (ex: "Observați cum se aranjează moleculele de apă în stare solidă, lichidă și gazoasă. Ce legături observați între molecule în stare lichidă? Cum influențează temperatura starea de agregare?").

Discuție și concluzii: După ce elevii au explorat simularea, se organizează o scurtă discuție în clasă pentru a împărtăși observațiile și concluziile. Profesorul ghidează discuția pentru a clarifica conceptele cheie (legătura covalentă polară, legătura de hidrogen, stările de agregare și tranzițiile de fază).

C. Învățare prin colaborare - Importanței apei - Puzzle (20-25 min)

Obiectiv: Înțelegerea rolului important al apei în diverse sisteme (biologice, geologice, industriale etc.).

Activități:

Formarea grupurilor și distribuirea "pieselor": Elevii sunt împărțiți în grupuri de 4-5. Fiecare grup primește un set de cartonașe sau fragmente de text care descriu diferite aspecte ale importanței apei (ex: solvent universal, transport de nutrienți în organisme, modelarea peisajului prin eroziune, agent de răcire în industrie, habitat pentru organisme acvatice etc.).

Asamblarea puzzle-ului și crearea unui poster: Fiecare grup trebuie să discute și să organizeze cartonașele în categorii logice (ex: Importanța apei pentru viață, Importanța apei în natură, Importanța apei pentru activitățile umane). Apoi, creează un poster concis care prezintă aceste categorii și exemplele corespunzătoare.

Prezentarea posterelor și discuție generală: Fiecare grup prezintă pe scurt posterul creat, iar profesorul facilitează o discuție generală pentru a sintetiza importanța apei în diverse domenii.

D. Evaluare Interactivă - Quiz (10-15 min)

Obiectiv: Verificarea înțelegerii conceptelor cheie într-un mod interactiv

Activități:

Utilizarea unei platforme de quiz online: Profesorul utilizează o platformă online (ex: Kahoot!, Quizizz, Mentimeter) pentru a lansa un quiz scurt cu întrebări variate (tip grilă, adevărat/fals, răspuns scurt) despre proprietățile și importanța apei.

Participarea individuală sau în echipă: Elevii răspund la întrebări utilizând dispozitivele lor (telefoane, tablete, laptopuri). Platforma afișează scorurile în timp real, creând o atmosferă competitivă și motivantă.

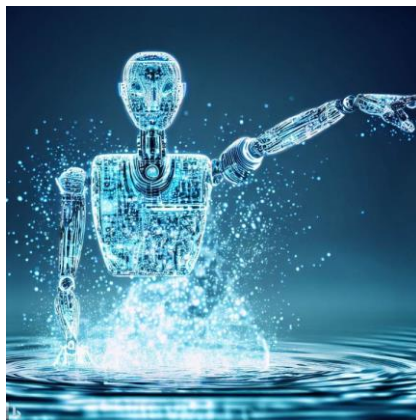
Analiza rezultatelor și feedback: După finalizarea quiz-ului, profesorul analizează rapid rezultatele și oferă feedback punctual asupra aspectelor unde elevii au avut dificultăți, reluând scurt conceptele respective.

Elemente comune menite a spori interactivitatea:

- *Întrebări deschise frecvente* - încurajează gândirea critică și exprimarea propriilor idei.
- *Lucrul în perechi sau grupuri mici* - promovează colaborarea și învățarea de la colegi.
- *Utilizarea tehnologiei* - simulări, quiz-uri online, platforme de sondare (ex: Mentimeter pentru a colecta răspunsuri în timp real).
- *Elemente vizuale variate* - imagini, videoclipuri scurte, grafice.
- *Feedback imediat* - oferă răspunsuri și clarificări pe parcursul activităților.

Prin combinarea acestor secvențe interactive, lecția despre apă devine mai dinamică, captivantă și eficientă în atingerea obiectivelor de învățare. Adaptarea activităților la resursele disponibile și la specificul clasei este esențială.

2. Utilizarea aplicațiilor AI pentru studiul apei - Aplicațiile inteligenței artificiale (AI) au un potențial enorm de a transforma modul în care studiem apa. Iată câteva exemple concrete:

- *Monitorizarea mediului:*

- Senzorii AI pot fi utilizați pentru a colecta date în timp real despre parametrii calității apei, cum ar fi temperatura, salinitatea, pH-ul și nivelul poluanților.
- Algoritmii AI pot analiza aceste date pentru a identifica tendințe, a prezice modele și a alerta autoritățile cu privire la potențialele probleme.
- Acest lucru poate ajuta la îmbunătățirea gestionării resurselor de apă, la prevenirea poluării și la protejarea ecosistemelor acvatice.

- *Modelarea hidrologică:*

- Modelele hidrologice tradiționale sunt adesea complexe și costisitoare de utilizat.
- Modelele AI pot oferi o alternativă mai rapidă, mai ieftină și mai precisă pentru simularea fluxului de apă, a inundațiilor, a secetei și a altor fenomene hidrologice.
- Acest lucru poate fi util pentru planificarea infrastructurii de apă, gestionarea riscurilor de inundații și adaptarea la schimbările climatice.

- *Cercetarea științifică:* AI poate fi utilizat pentru a analiza datele științifice despre apă, cum ar fi date chimice, biologice și fizice ale oceanului. Cercetătorii pot să identifice modele, să facă descoperiri noi și să dezvolte

o mai bună înțelegere a sistemelor acvatice, să identifice noi specii marine sau a prezice impactul schimbărilor climatice asupra ecosistemelor marine.

Aplicațiile AI pot fi utilizate pentru a crea experiențe de învățare interactive și fascinante despre apă prin jocuri, simulări și realitate virtuală. AI poate fi utilizat, de asemenea, pentru a crea campanii de conștientizare publică cu privire la importanța apei și la modul de a o proteja.

Exemple de aplicații AI:

- *Google Earth Engine*: O platformă cloud care oferă acces la o gamă largă de date satelitare și instrumente de analiză pentru studiul mediului, inclusiv monitorizarea resurselor de apă.
- *DeepFlow*: Un model AI care poate simula fluxul de apă în râuri, lacuri și oceane cu o precizie ridicată.
- *AquaRobot*: Un robot autonom care poate colecta date despre calitatea apei din râuri și lacuri.
- *Sea Turtle Tracker*: O aplicație care utilizează AI pentru a urmări migrația broaștelor țestoase marine.

Aplicațiile AI au un potențial enorm de a revoluționa modul în care studiem și gestionăm apa. Pe măsură ce tehnologia AI continuă să se dezvolte, ne putem aștepta să vedem și mai multe inovații care ne vor ajuta să protejăm această resursă prețioasă pentru generațiile viitoare.

3. Concluzii

Deoarece nu există niciun profesor care să dețină o formulă magică, deci nici cel de chimie, se poate spune că aplicarea acestor metode necesită experimentarea lor continuă. Astfel, fiecare dascăl va descoperi el singur varianta cea mai bună și va reflecta asupra rezultatelor obținute. Printr-un astfel de demers, elevii vor putea fi înzestrați mai ușor cu un sistem de cunoștințe și deprinderi de tip „ancoră”, care să le asigure dezvoltarea unor capacități de gândire creativă și orientată spre descoperirea prin forțe proprii a adevărilor științifice.

Bibliografie:

1. Cerghit I. - „Sisteme de instruire alternative și complementare. Structuri, stiluri și strategii”, Editura Aramis, București, 2002.
2. Păcurari O., Țârcă A., Sarivan L.- „, Strategii didactice inovatoare – suport de curs”, Centrul Educația 2000+, București, 2003.
3. <https://mindthegraph.com/blog/ro/inteligenta-artificiala-in-stiinta/>
4. <https://aiworldschool.com/research/saving-water-with-artificial-intelligence/>

UN IEȘEAN CU CARE AVEM DATORIA DE A NE MÂNDRI!

Prof. Ilie Apostol,
Școala Gimnazială „Elena Cuza” Iași

Pe scara fără sfârșit a vremurilor, încet-încet, trudește omenirea, când trasă în jos spre întuneric de superstițiile ignoranței, când trasă în sus spre lumină de adevărurile științei (Emil Racoviță).

Născut la Iași, la 15 noiembrie 1868, Emil Racoviță s-a format sufletește în același oraș patriarhal de pe atunci, orașul marilor mișcări culturale, sub îndrumarea scriitorului și învățătorului Ion Creangă, omul de la care a moștenit neaoșul grai moldovenesc pe care l-a folosit chiar și în cuvântări rostite în cadrul protocolar al Academiei Române. A studiat la Liceul Național și Liceul „Institutele Unite” din Iași, unde a fost coleg cu Sava Atanasiu, Grigore Antipa, Dimitrie Voinov și Nicolae Leon și unde i-a avut ca profesori, printre alții, pe istoricul Alexandru D. Xenopol, chimistul Petre Poni și geologul Grigore Cobălcescu. Cel din urmă a jucat un rol cu adevărat decisiv în alegerea căii pe care tânărul său elev avea să se angajeze mai târziu, căci a știut să-i însămânțeze în cuget o dragoste față de natură care se va transforma nu peste mult timp într-o nestăvilită pasiune. *„Am avut în liceu niște profesori cărora țin în orice ocazie să mă închin, căci oameni ca aceia nu știu dacă vor mai fi mulți... Erau oameni, erau dascăli care credeau în specialitatea lor”* – spunea Racoviță într-o conferință, în anul 1925, la Cluj. Farmecul noutății și al frumuseții lecțiilor

lui Cobălcescu i-au trezit afecțiunea și recunoștința lui Racoviță, încât una din insulele descoperite în expediția antarctică, poartă și astăzi numele de Insula Cobălcescu.

Emil Racoviță și-a dedicat cea mai mare parte din viață elaborării unei vaste opere științifice, atât ca biolog, zoolog, oceanograf și etolog, cât și ca speolog. Membru și președinte al Academiei Române, profesor la Universitatea din Cluj, membru al Societății zoologice din Franța, director adjunct al stațiunii zoologice marine de la Banyuls-sur-Mer (Franța), director adjunct al laboratorului de anatomie comparată de la Sorbona și codirector al revistei internaționale Archives de zoologie expérimentale et générale, Emil Racoviță este primul biolog din lume care a studiat viața în Antarctica în cadrul Expediției Belgica.

Profesorul Constantin Motaș (1960) arăta: „Un șir de împrejurări neprevăzute au făcut din Racoviță un mare zoolog și pictor neîntrecut al naturii, în loc să-l facă magistrat, și a fost un mare noroc pentru știință...Și așa, la numai 29 de ani, îl vedem naturalist al faimoasei expediții antarctice a vasului „Belgica” (1897–1899), așa cum odinioară, cu peste 60 de ani înainte fusese ales Darwin, la numai 23 de ani, naturalist al celebrei croaziere de 5 ani în jurul lumii (1831–1836) a vasului „Beagle”... Întâmplare și mai fericită și crucială în viața sa a fost invitația ce i-a făcut-o, în 1903, profesorul spaniol Odon de Bouén, ca să viziteze renumitele grote Cuevas del Drach (Peșterile balaurului) din Majorca Balearelor, ce i-a deschis minunata perspectivă a cercetării domeniului subteran”.

După Racoviță, problema problemelor nu este „to be or not to be”, ci așa cum a formulat-o el: „to know or not to know”. „*A nu ști – spunea Racoviță – înseamnă: superstiții, egoism orb, concurență sălbatică, neînțelegere, dușmănie, război, foamete, prăpăd*”. După Racoviță, „*A ști înseamnă pentru omenire: organizare temeinică, activitate rațională,*

cooperare, solidaritate, evoluție pașnică. A ști înseamnă pentru om: a-ți trăi timpul de a fi cu mulțumire și a aștepta clipa de a nu fi cu seninătate”

Remarcabilul savant Racoviță avea un talent literar dovedit prin admirabilele povestiri despre coborârile în peșteri, când, îndrăznețul scrutător al beznei cade victimă iluziilor optice, trezindu-se “...în fața unei neasemuite priveliști, priveliști din basm cu Făt-Frumos și Ileana Cosânzeana, sub vraja feeriei cristaline a bolților de piatră cu țurțuri și țarțamuri, cu draperii și ciucuri, sclipind în toate culorile curcubeului... Dar cine poate arăta prin vorbe minunile de formă, ce mii de ani le-a tors cu nesfârșita lor răbdare din caerul de piatră?”.

Realizarea, prin Marea Unire, a statului unitar român în 1918, a contribuit la deschiderea culturală a statului nou format spre valorile Europei Occidentale și în acest context european, marele savant Emil Racoviță, o personalitate recunoscută deja pe plan mondial și un patriot desăvârșit, acceptă să-și slujească patria, revenind definitiv în țară pentru a reorganiza Facultatea de Științe a Universității române din Cluj și, mai ales, pentru a înființa la Cluj primul Institut de Speologie din lume. S-a întors în țară și a mutat Centrala cercetărilor speologice de la Paris, la Cluj, cu tot materialul de studiu și cu biblioteca, convingându-l pe Rene Jeannel să-l însoțească. A înființat Societatea de științe din Cluj și a tipărit Buletinul Societății de Științe din Cluj. Din dorința de a ridica prestigiul Universității clujene l-a adus acolo pe profesorul de parazitologie Guiard și pe Levaditi de la Institutul „Pasteur” din Paris. În perioada 1922–1926 a fost senatorul Universității. În 1929–1930 a fost rectorul Universității., apoi prorector. În discursul său de recepție la Academie (la 13 iunie 1926) și-a exprimat **nezdruncinata sa încredere în știință ca factor de transformare socială, de înțelegere și cooperare între popoare.**

Există oameni care în trecera lor prin viață au avut o largă diversitate a creației științifice și culturale au lăsat urme adânci, care nu se vor șterge niciodată din conștiința generațiilor succesoare:

- Câți n-au văzut căzând un măr, dar numai străfulgerea genială a lui Newton a putut să scoată din acest fapt banal **legea gravitației universale**.

- Câți n-au văzut bălăgându-se un candelabru, dar a trebuit mintea excepțională a lui Galilei, ca să tragă de aici **legea penelului**.

- Întâmplarea a făcut să se învechească o cultură uitată de microbi, dar numai intuiția genială a lui Pasteur a dus la descoperirea **seroterapiei** și, prin aceasta, revoluționarea medicinei.

- Tot întâmplare a fost ca mucegaiul să năpădească un preparat bacteriologic, dar a trebuit spiritul de observație și inteligența lui **Flemming** ca să descopere **acțiunea antibioticelor**, care a revoluționat medicina.

- Câți n-au văzut săltând capacul de pe oala de fierbere, dar numai creierul lui Denis Papin a putut concepe ideea domesticirii aburului, care a dus la **revoluția industrială** și la revoluționarea mijloacelor de transport.

- Câți n-au intrat în faimoasa Cueva del Drach, dar a trebuit să intre **Emil Racoviță** și, descoperind acel mărunțel crustaceu alb și depigmentat (*Typhlocirolana moraguesi*), să creeze **biospeologia**, din care –ca odinioară Horațiu din poezie- a făcut un monument de bronz nepieritor.

Bibliografie:

1. Radu Codreanu, "Emil Racoviță în biologia generală", în Emil Racoviță - Opere alese, Editura Academiei Republicii Populare Române, 1964, sub redacția C. Motaș, Emil Pop, N. Sălăgeanu, R. Codreanu, V. Gh. Radu, Val Pușcariu, și Ștefania Avram, pag. 571-578

2. Emil Pop "Viața lui Emil Racoviță", în Emil Racoviță - Opere alese, Editura Academiei Republicii Populare Române, 1964, pag. 9-38
3. V.Gh. Radu, "Opera științifică a lui Emil Racoviță", în "Emil Racoviță - Opere alese", Editura Academiei Republicii Populare Române, 1964, p.394.
3. Dumitru Murariu, Studii și Comunicări / DIS, vol. IV, 2011
Grigore Antipa și Emil Racoviță – colegi, prieteni și proeminente personalități ale științei românești și mondiale
4. Motaș C., 1960 – Grigore Antipa (1867–1944). În: Figuri de naturaliști. Editura științifică, București: 243–288. [10] MOTAȘ C., 1960 – Emil Racoviță (1868–1947). În: Figuri de naturaliști. Editura științifică, București: 289–339.

APLICAȚII ALE MATEMATICII ÎN BIODIVERSITATE

Profesor Strachină Maria-Magdalena,
Școala Gimnazială „Elena Cuza” Iași

„Matematica este limba cu care Dumnezeu a scris Universul”
(Galileo Galilei)

ȘIRUL LUI FIBONACCI – PREZENTARE

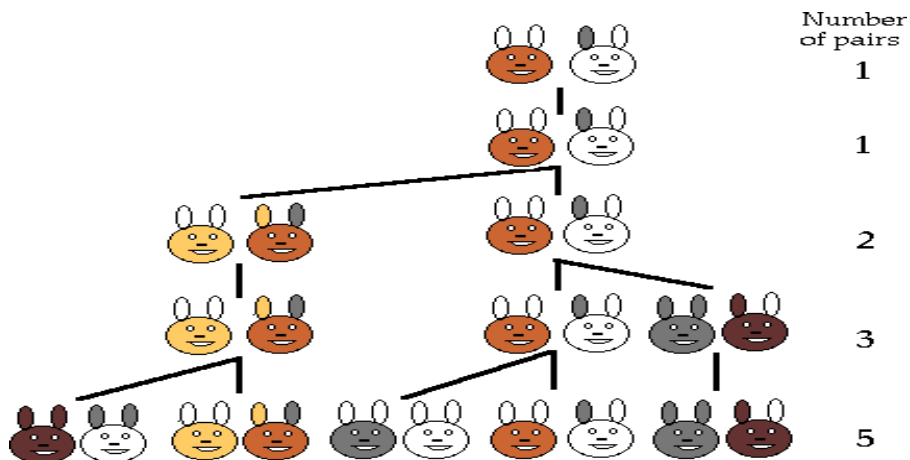
În anul 1202, **Fibonacci** a participat la un concurs de matematică în Pisa. Problema propusă concurenților a fost celebra “*Problemă a iepurașilor*” lui Fibonacci.

Plecând de la o singură pereche de iepuri și știind că fiecare pereche de iepuri produce în fiecare lună o nouă pereche de iepuri, care devine “productivă” la vârsta de 1 lună, calculați câte perechi de iepuri vor fi după n luni. (de asemenea se consideră că iepurii nu mor în decursul respectivei perioade de n luni)

Să notăm F_n numărul de perechi de iepuri după n luni. Numărul de perechi de iepuri după $n+1$ luni, notat F_{n+1} , va fi F_n (iepurii nu mor niciodată!), la care se adaugă iepurii nou-născuți. Dar iepurașii se nasc doar din perechi de iepuri care au cel puțin o lună, deci vor fi F_{n-1} perechi de iepuri nou-născuți.

Obținem astfel o relație de recurență: (reprezentată și prin diagrama următoare)

$$F_{n+1}=F_n+F_{n-1}, \quad F_1=1, \quad F_0=0$$

Această relație de recurență reprezintă regula care generează termenii șirului lui Fibonacci :

1,1,2,3,5,8,13,21,34,55,89,144,233,.....

Șirul lui Fibonacci este un șir de numere în care fiecare, începând cu al treilea, este suma celor doua dinaintea sa.

Șirul lui Fibonacci în natură

Numărul de aur ϕ (PHI) se regăsește în modul de dispunere a frunzelor, petalelor sau semințelor la plante, în raportul dintre diferite părți ale corpului omenesc, etc.

La multe plante, numărul de petale este un număr Fibonacci.

- **3 petale:** crin, iris;
- **5 petale:** trandafir sălbatic, viorele, lalele;
- **8 petale:** delphiniums;
- **13 petale:** gălbenele, porumb, cineraria, unele margarete;
- **21 petale:** margarete, cicoare;

✚ 34 *petale*: patlagina;

Anumite conuri de pin respectă o dispunere dată de numerele lui Fibonacci, și de asemenea la floarea soarelui.

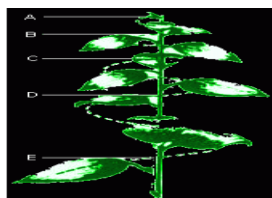
La floarea soarelui se pot observa două rânduri de spirale în sens invers.

Numărul de spirale nu este același în fiecare sens. Potrivit soiului, acest număr poate fi 21 și 34 sau 34 și 55, uneori 58 și 89.

Multe plante au aranjamentul frunzelor dispus într-o secvență Fibonacci în jurul tulpinii.

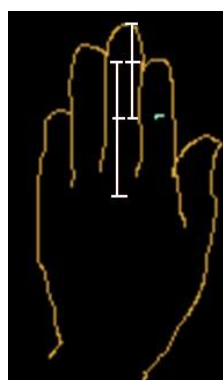
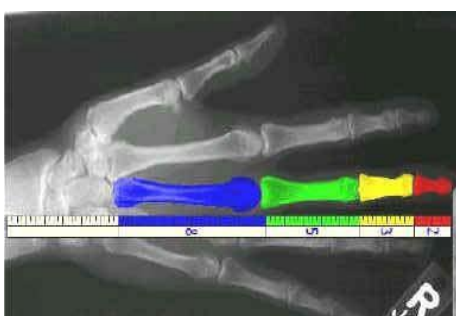
Ideea dispunerii frunzelor în acest sens pleacă de la considerarea unghiului de aur de 22,5 grade, unghi care împărțit la întregul 360 de grade va da ca rezultat numărul 0,61803398..., cunoscut ca rația șirului lui Fibonacci.

Corpul omenesc si numerele lui Fibonacci

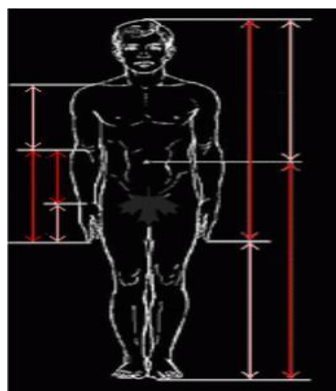
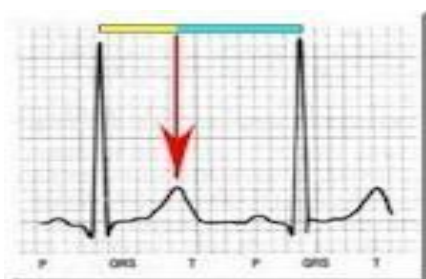
Mâna umană are 5 degete. Degetul are 3 falange, separate prin 2 încheieturi. Media lungimilor falangelor este de 2, 3 și respectiv 5 cm. În continuarea lor este un os al palmei care are în medie 8 cm.

Câtul dintre lungimea părții de jos a corpului omenesc, măsurată de la

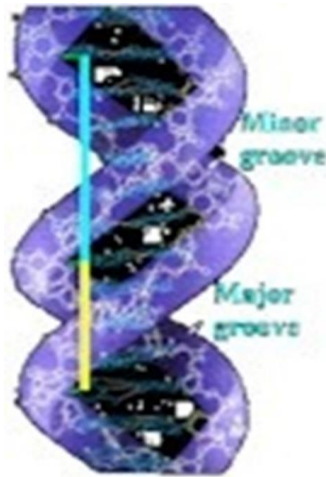

ombilic până la tălpi, și partea de sus, măsurată din creștet până la ombilic este numărul de aur.

Ritmul ciclic al bătăilor inimii apare în electrocardiograma unui om sănătos ca o linie curbă, cu suișuri și coborâșuri. Reprezentarea grafică a "șirului lui Fibonacci" seamănă izbitor cu cea de-a doua parte a amintitei EKG.

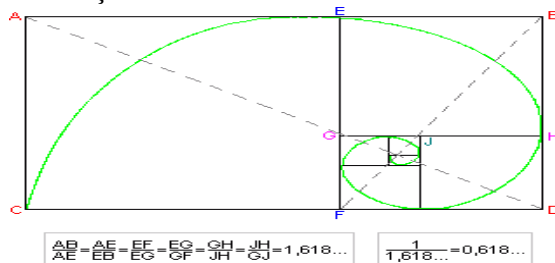
Molecula de ADN are și ea la bază secțiunea de aur. Măsoară 34 angströmi (A) în lungime și 21 A lățime, pentru fiecare ciclu complet al elicei duble a spiralei sale. **21 și 34** fac parte din "Șirul lui Fibonacci".

Cochilia melcului, spirala logaritmică și seria lui Fibonacci

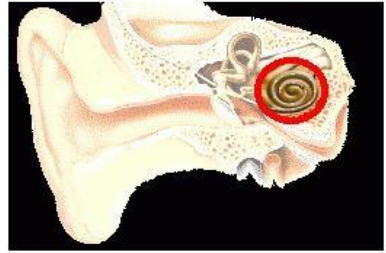
Câți dintre voi nu au studiat un pic cochilia melcilor ieșiți "la plimbare" după o ploaie de vară. Designul ei urmează o spirală extrem de reușită, o spirală pe care nouă ne-ar fi greu să o realizăm trasând-o cu pixul. Această spirală urmărește dimensiunile date de secvența lui Fibonacci:

- pe axa pozitivă
- pe axa negativă:
- 0,1,3,8, șamd.

După cum puteți observa, aceste 2 subșiruri combinate, vor da chiar numerele lui Fibonacci.

Motivația pentru această dispunere este simplă: în acest fel cochilia îi creează melcului, în interior, un maxim de spațiu și de siguranță.

Spirala logaritmică - unicul tip de spirală care nu-și modifică forma pe măsură ce crește. Aceasta se găsește:

- În forma cochiliei de melc;
- În forma urechii umane;
- În interiorul aparatului auditiv.

“Matematica este calea de înțelegere a Universului. Numărul este măsura tuturor lucrurilor” (Pitagora)

“Niciodată geniul omenesc nu va putea nascoci invenții mai frumoase și mai firești ca ale naturii, în care nu lipsește nimic și nimic nu e de prisos.” (Leonardo da Vinci)

BIBLIOGRAFIE

- Wikipedia: https://ro.wikipedia.org/wiki/Pagina_principal%C4%83
- Didactic.ro: <https://www.didactic.ro/>

OBICEIURI ȘI TRADIȚII DIN COMUNA CIUREA

**Profesor Brumă Ion - Școala Gimnazială Ciurea,
Învățător Brumă Anișoara - Școala Gimnazială Ciurea**

În ansamblu culturii populare tradiționale, obiceiurile formează un capitol important fiindcă întreaga viață a omului, munca lui din timpul anului și diferitele lui ocupații, relațiile cu semenii lui și cu întruchipările mitologice sunt întretesute cu obiceiuri. În folclorul nostru unele obiceiuri au păstrat până astăzi forme ample de desfășurare în care vechile rituri se îmbină cu acte ceremoniale, cu manifestări spectaculoase. Ele sunt adevărate sărbători populare bogate în cântece, dansuri, poezie și acte mimice și dramatice. La aceste sărbători contribuie toate domeniile folclorului și chiar unele domenii ale artelor populare plastice, ca de pildă costumul și diferite obiecte de recuzită⁶⁶.

Multe din obiceiuri sau elemente ale obiceiurilor tradiționale par a avea originea în cultura traco-dacă. Altele sunt vădite moșteniri romane. Unele au fost împrumutate probabil de la alte popoare din antichitate, mai cu seamă de la cele din bazinul răsăritean al Mediteranei. Dar sunt și obiceiuri care s-au format în perioada feudală datorită unor măsuri ale sistemelor politice de atunci. Biserica a introdus și ea o serie de obiceiuri și a contribuit la schimbarea sensului și formelor obiceiurilor mai vechi⁶⁷.

Sistemul obiceiurilor și tradițiilor se împart, conform marelui folclorist Mihai Pop în obiceiuri calendaristice de peste an și obiceiuri care marchează momentele importante din viața omului.

⁶⁶ Mihai Pop, *Obiceiuri tradiționale românești*, Consiliul culturii și educației socialiste
Institutul de cercetări etnologice și dialectologice, București, 1976, pag. 26.

⁶⁷ *Idem*, pag. 32 .

În comuna Ciurea nu putem vorbi de o tradiție locală, prea puternică, datorită vechimii mici a așezărilor și apropierii de oraș, iar obiceiurile sunt în mare parte asemănătoare cu cele din regiunea Moldovei.

Obiceiurile calendaristice de peste an sunt legate de anumite sărbători: *sărbătorile de iarnă, Paștele, zilele de sfinți.*

Sărbătorile de iarnă debutează cu Crăciunul. Obiceiurile de Crăciun sunt reprezentate de colindul copiilor în ajun, steaua și craiul în dimineața primei zile de Crăciun.

Colinda are la baza vestirea Nașterii Domnului. Caracterul religios se datorează și faptului că sărbătoarea Crăciunului a fost introdusă de Biserică. Mai mult, în Evul Mediu, anul nou începea odată cu Nașterea Domnului. La colindat participă tot satul, deși efectiv colindă doar copiii și flăcăii, constituiți în cete, bărbații până la o anumită vârstă și uneori fete și flăcăi împreună. Cetele de colindători merg din casă în casă. Gazda (proprietarul) casei este întotdeauna întrebată dacă primește colinda.

În satul Picioru Lupului copiii cântă un colind, care nu se mai întâlnește în alte zone:

Sus în poarta Raiului

florile dalbe

Șade Maica Domnului

florile dalbe

C-un fiuț micuț în brațe

florile dalbe

Și fiuțul tot plângea

florile dalbe

Iar măicuța îi zicea

florile dalbe

-Taci fiule numai plânge

florile dalbe
Când m-oi duce ț-oi aduce
florile dalbe
Două mere, două pere
florile dalbe
Și un pahar cu micșunele
florile dalbe.

După terminarea colindei se adresează, uneori, urări gazdei și se mulțumește cu formule tradiționale. Gospodarul îi recompensează pe colindători cu daruri constând în sume de bani sau în diferite produse (dulciuri, colăcei, mere etc.). Colindele se transmiteau prin viu grai.

După căderea regimului comunist în decembrie 1989 și revenirea la democrație, sărbătoarea Crăciunului a suferit modificări, mulți transformând-o într-un prilej de petrecere. În repertoriul colindătorilor au pătruns și multe colinde laice.

Steaua este un obicei care se practică începând cu prima zi de Crăciun. În trecut se umbla cu steaua până la Bobotează. Acest obicei evocă momentul în care, la nașterea lui Iisus, pe cer s-a ivit steaua care i-a călăuzit pe magi. Steaua este reprezentată fizic printr-o stea, pe schelet de lemn. Aceasta are 4-5-6-8 colțuri, iar între colțuri stau întinse lanțuri de hârtie colorată. În centrul stelei stă o icoană de hârtie cu Nașterea Domnului, Fecioara cu Pruncul sau numai Iisus. Uneori de stea se atașează un clopoțel. Cu steaua umblă de obicei băieții și mai rar fetele. Odata ajunși la casa gazdei, cei ce umblă cu Steaua cântă la poartă, la fereastră, la ușă sau în casă în fața icoanei și pentru straduința lor sunt rasplătiți cu colaci, bani, mere, nuci. În repertoriul stelei, pe lângă cântecul cunoscut în aproape toate zonele există și niște versuri de încheiere specifice:

*Steaua sus răsare
Ca o taină mare
Steaua strălucește
Si lumii vestește
Si lumii vestește
Ca astăzi Curata
Preanevinovata
Fecioara Maria
Naște pe Mesia
Naște pe Mesia
Magii cum zarira
Steaua si porniră
Mergând după rază
Pe Hristos să-l vază
Pe Hristos să-l vază
Și dacă porniră
Îndată-L găsiră
La Dânsul intrară
Și se închinară
Și se închinară
Cu daruri gătite
Lui Hristos menite
Luând fiecare
Bucurie mare
Bucurie mare
Care bucurie
Și aici să fie
De la tinerețe*

*Pân-la batrânețe
Pân-la batranețe.
Un amar și-o grea durere
Jale fără mângâiere
Și o dragoste curată
Cum nu a fost niciodată
Veniți frați, veniți surori
Să-l împodobim cu flori.
Amin, amin, amin
Omul cât trăiește
La moarte nu se gândește
Iar moartea când vine
De cap îl apucă
La pământ îl trântește
Și la cap iarbă verde îi crește.*

Craiul reprezintă un obicei care, în prima zi de Crăciun, vesteste localnicilor Nașterea Domnului printr-o scenetă cu caracter religios, care reproduce scena biblică a întâlnirii dintre magi și regele Irod.

Tăiatul porcului reprezintă un alt capitol important al Crăciunului. Cel care nu taie porcul nu este considerat gospodar. Tăierea porcului în gospodăria proprie reprezintă un motiv de mândrie și de bucurie semnalând și apropierea Crăciunului. De-a lungul anilor, aceasta activitate a creat la rândul ei o sumedenie de tradiții și obiceiuri. Tăierea simbolică a porcului se face prin înjunghiere, apoi animalul este pârlit, spălat cu apă caldă, frecat cu sare și acoperit cu o pătură. În frunte i se face o creștătură în formă de cruce pentru ca produsele, carnea lui să fie binecuvântate, apoi este tranșat. Copiii se suie călare pe porc, ca să aibă noroc tot anul. De regula, la tăierea porcului cei milosi din fire nu e bine să ia parte deoarece porcul moare cu mai mare

greutate iar carnea va fierbe greu. Unul dintre momentele unice în cadrul ritualului anual al tăierii porcului este scosul splinei. Conform tradiției populare, splina porcului de taiat reprezintă cel mai de încredere „oracol” de consultat când vine vorba de năprăsnicia iernii. Dacă la partea dinspre capăt splina este groasă, iarna va fi una grea, cu multă zăpadă, în timp ce vara va oferi o recoltă bogată. Totuși, dacă splina este subțire iarna nu va aduce foarte mult omăt, ci va fi mai degrabă geroasă iar primăvara își va face apariția mai repede. În schimb, anul nu va fi la fel de îmbelșugat. Acest obicei este moștenit probabil de la romani, care prevedeau viitorul după organele animalelor sacrificate. În ziua în care se taie porcul se face și ”pomana porcului” cu toți cei care participă, dar și cu cei ai casei și vecini.

Dintre toate sărbătorile de peste an, cea mai bogată în datini și credințe, cea mai misterioasă și totodată una dintre cele mai plăcute pentru poporul român este cea a **Anului Nou**. În această seară, toată suflarea românească, începând de la copiii ce de abia pricep și rostesc câte un cuvânt până la cel mai bătrân moșneag, își are partea sa de petrecere distragere și bucurie⁶⁸. Anul Nou este sărbătoarea cu cele mai multe obiceiuri, multe dintre ele având un substrat păgân, anterior creștinismului. Romanii sărbătoreau anul nou primăvara iar dacii toamna, coincizând cu ziua Sfântului Andrei. Sărbătorirea anului nou la 1 ianuarie datează din anul 1701. Cel mai important este plugușorul, care este apanajul copiilor, urmat a doua zi de semănat. Plugușorul are și el un substrat păgân, avându-și rădăcinile în Roma antică, de unde a venit *strămoșul nostru Traian*, foarte des pomenit în strofele variantelor din comuna Ciurea și din alte zone. Ideea centrală a plugușorului este plecarea cu plugul la arat. Anul Nou este iarna, ori se știe că la romani Anul Nou era primăvara, anotimp când se

⁶⁸ Simion Florea Marian-*Sărbătorile la români*, vol. I, Editura Fundației Culturale Române, București, 1994, pag. 13.

ară și se seamănă. Tot în ajun mai există obiceiul urărilor tinerilor mascați. Aceștia se organizează în trupe purtând diferite denumiri în funcție de rolurile pe care le au: *Ursul, Capra, Căluțul, Haiducii*(imag. 1), *Nunta țărănească*. Măștile au și ele o origine păgână, înfățișând inițial animale venerate înaintea creștinismului. Măștile împreună cu larva făcută de zurgălăii au și rol apotropaic, de a speria și îndepărta spiritele rele.

După sărbătorile de iarnă care marchează trecerea de la anul nou la anul vechi urmează în rânduiala calendaristică a satului **Câșlegile**, răstimp menit nunților. Poporul nostru nu a cunoscut în aceste săptămâni petreceri aparte, de proporția petrecerilor de carnaval de la alte popoare. Numeroasele nunți cu desfășurarea lor prelungită altădată de la trei până la cinci zile, cu peșitul și logodna care le premergeau, umpleau de fapt tot dorul și puțința de petrecere a colectivității sătești. Sfârșitul câșlegilor însă **lăsata secului**, era sărbătorită cu mai multe manifestări care marchează pe de-o parte încheierea perioadei căsătoriilor iar pe de altă parte venirea primăverii, începutul muncilor de primăvară și, odată cu creștinismul, începutul lungii perioade de privațiuni, de rețineri, de asceză, a postului cel mare.⁶⁹ Astăzi această perioadă este sărbătorită prin petrecerile de Lăsata Secului, petreceri cu mâncare, băutură cântece și joc.

De **Sfântul Toader**, înainte de răsăritul soarelui, oamenii își trezesc fetițele, le taie câteva fire de păr, de trei ori pentru a le crește părul des și frumos. Ritualul este însoțit de un descântec:

Sân Toader, Sân Toader

Dă codița fetelor

Cât codița iepelor.

Femeile nu au voie să muncească sub nici o formă în această zi de sâmbătă. Spălatul rufelor este interzis, mai ales dacă e vorba de spălat de

⁶⁹ Mihai Pop, *op. cit.*, pag. 85-86.

mâna. De asemenea, este bine ca rudele să nu se certe pentru că vor avea parte de un an plin de neazuri. Părinții trebuie să stea aproape de copii, dar nu le este permis să îi răsfețe excesiv.

O sărbătoare foarte important este și **Învierea Domnului**. Un element central al acestor sarbatori Pascale la moldoveni îl reprezinta pasca. Gospodinele fac pasca dis de dimineata, dupa care o duc la Biserica pentru a fi sfantita în noaptea de Înviere. Dimineata, credinciosii manânca din sfânta pasca în loc de anafura sau cunoscutul pasti. Înainte însă se spală pe față cu apa dintr-un vas în care au fost puse flori, bani și un ou roșu. Se zice că astfel vor fi rumeni precum oul roșu, bogați și sănătoși. Potrivit aceluiași obicei, cel care se spală ultimul din acest vas ia banii. În zilele de **Pastă** tinerii de frunte, ai satului, obișnuiau să împace muzică și să meargă pe la casele gospodarilor, obicei numit *velerit*.

Sfântul Gheorghe este o sărbătoare prestigioasă cu semnificații multiple agrare și pastorale. Ziua Sfântului Gheorghe (23 aprilie) marcheaza in calendarul popular inceputul anului pastoral. Obiceiurile legate de Sfântul Gheorghe presupun alegerea ciobanilor, a locului unde se va face strunga sau stâna, alegerea mieilor si pregătirea oilor pentru primul muls, precum și prepararea primului caș. Pentru a marca renașterea naturii se pun brazde de pământ cu iarbă pe stâlpii porților. Copiii se bat cu urzici pentru a fi harnici și iuți tot anul.

Duminica Mare, cunoscută și sub numele de Pogorârea Sfântului Duh, este sărbătoarea creștină care încheie Ciclul Pascal. Ea se suprapune cu sărbătoarea populară a Rusaliilor și este astfel, foarte greu de diferențiat obiceiurile si practicile creștine de cele precreștine(dedicate zeilor păgâni ai vegetației) . Potrivit credințelor populare, Rusaliile sunt niște ființe fantastice, malefice, asemănătoare ielelor, care umbla prin văzduh începând cu ziua de Strat de Rusalii (miercuri, a 25-a zi după Pasti) si provoacă mult

rău oamenilor: îi pocesc, îi schimonosesc și îi înnebunesc pe toți cei care nu le respectă zilele. De aceea, femeile nu lucrau nimic în toate miercurile care se derulau de la Stratul de Rusalii până la Duminica Mare. Pentru a apăra gospodăria de invazia acestor spirite, în sâmbăta Rusaliilor oamenii obișnuiesc și astăzi, în virtutea tradiției, să arboreze la porți, în foișoare, pe ganguri sau la intrările în case, ramuri verzi de tei. În sâmbăta Rusaliilor, se pomenesc Moșii de Vară, unul dintre cele mai importante momente dedicate cultului morților. În credința populară se zice că sufletele morților părăsesc mormintele în Joia Mare și zboară slobode timp de 50 de zile, apoi se întorc în lumea subterana în sâmbăta Rusaliilor. Pentru ca aceasta reîntoarcere să se desfășoare fără incidente, oamenii săvârșeau rituri de înduplecare și de îmbunare a spiritelor morților: împodobeau gospodăriile și mormintele cu ramuri de tei și făceau pomeni fastuoase. De Rusalii se dau de pomana vase de lut sau de porțelan, căni, străchini și vase de lemn, împodobite cu flori și umplute cu lapte, vin sau apă. În trecut această sărbătoare era un moment important în ciclul obiceiurilor de peste an. Romulus Vuia arăta că această sărbătoare își are originea în ținuturile Traciei și Phrigiei, patria rozelor, rusalii derivând de la termenul rosalii(trandafiri), unde întoarcerea verii era celebrată cu fast deosebit de populația tracă, în zilele înflorii rozelor(trandafirilor)⁷⁰. Obiceiurile legate de această sărbătoare au fost surprinse și de către Dimitrie Cantemir în *Descrierea Moldovei*. Pe vremea lui această sărbătoare era încă foarte importantă în viața oamenilor, poate la fel ca și anul nou, Cantemir relatându-ne chiar și de existența călușului în Moldova. *Afară de aceste feluri de jocuri, care se joacă pe la sărbători, mai sunt încă alte câteva aproape un eres, care trebuie alcătuite din numerele fără soț 7, 9 și 11. Jucătorii se numesc —călușarii, se adună o dată pe an și se îmbracă în straie femeiești. În cap își pun cunună împletită din pelin și*

⁷⁰ Mihai Pop, *op.cit.*, pag. 93.

împodobită cu flori; vorbesc ca femeile și, ca să nu se cunoască, își acoperă obrazul cu pânză albă. Toți au în mână câte o sabie fără teacă, cu care ar tăia îndată pe oricine ar cuteza să le dezvelească obrazul. Puterea aceasta le-a dat-o o datină veche, așa că nici nu pot să fie trași la judecată, când omoară pe cineva în acest chip. Căpetenia cetei se numește stariț, al doilea primicer, care are datoria să întrebe ce fel de joc poștește starițul, iar pe urmă îl spune el în taină jucătorilor, ca nu cumva norodul să audă numele jocului mai înainte de a-l vedea cu ochii. Căci ei au peste o sută de jocuri felurite și câteva așa de meșteșugite, încât cei ce joacă parcă nici nu ating pământul și parcă zboară în văzduh. În felul acesta petrec în jocuri neconținute cele zece zile între Înălțarea la cer a lui Hristos și sărbătoarea Rusaliilor și străbat toate târgurile și satele jucând și sărind⁷¹.

Sărbătoarea **Sfântului Dumitru** este sărbătoarea care prefigurează în tradiția pastorală străveche începutul iernii. De sfântul Dumitru, majoritatea plantelor care acoperă pamântul se usucă, iar sfântul Dumitru, protectorul păstorilor și al turmelor de oi, desfrunzește pădurile. Dacă în grădină, a rămas vreo floare neculeasă și este încă frumoasă și neofilită, nu o rupe. Se spune ca frumusețea ei este înspre alinarea sufletelor celor morți. Sărbătoarea Sfântului Dumitru a adus unele obiceiuri legate de încheierea anului pastoral. Ciobanii duc oile la iernat, dezinstalează stânille și își încheie socotelile cu oamenii angajați la stână sau cu asociații (proprietarii de oi), dacă stâna s-a constituit prin asociere. Oile sterpe și berbecii grași sunt sacrificați în vederea ușurării turmei și pregătirea pastramei pentru iarnă.

Noaptea de ajun a **Sfântului Andrei** coincide cu noaptea *strigoilor(morții-vii)*. În această noapte aceștia își părăsesc mormintele și bântuie printre cei vii. Pentru a se proteja împotriva lor oamenii își ung ferestrele și ușile caselor cu usturoi, element de care strigoii au mare frică.

⁷¹ Dimitrie Cantemir, *Descrierea Moldovei*, Editura Litera, Chișinău, 1997, pag. 182.

Mitul strigoilor este răspândit și în alte zone, fiind cunoscuți sub numele de *vampiri, moroi*.

Folcloriștii menționează că existând pe teritoriul Moldovei, în trecut, și alte obiceiuri calendaristice, cum ar fi Drăgaica, Paparuda, obiceiurile legate de sfârșitul secerișului etc. Acestea probabil că existau și pe teritoriul comunei Ciurea.

Obiceiurile locale se pot observa foarte bine în cazul momentelor importante din viața omului: **nașterea, căsătoria, moartea**. Femeia însărcinată nu trebuie să primească mâncare sau lichide peste prag, deoarece poate naște copii încrucișați. De asemenea nu este indicat să privească oamenii urâți la chip, pentru că fătul poate avea și el o înfățișare urâtă. După naștere copilul trebuie botezat de nași care trebuie să fie cununați la preot.

La botez copilul se spală de către nași (scăldătoare). Apa de la scăldătoare se aruncă într-un loc curat, la rădăcina unui copac. Când împlinește un an copilului i se taie *moțul*, câteva fire de păr din cap, de către nași. Tot acum copilul este pus să aleagă dintre mai multe obiecte, puse pe o tavă, pentru a-i trasa viitorul: bani, chei de mașină, intru-mente de scris, și alte obiecte, crezându-se că obiectul ales va influența viitorul.

Obiceiurile legate de căsătorie s-au păstrat mai bine. Unele din ele apar descrise de către Dimitrie Cantemir, dovadă că ele s-au păstrat până astăzi. Nunta tradițională se mai poate observa și astăzi. Există mai multe momente, care sunt și astăzi respectate cu sfin-țenie: starostia, împăcăciunea, logodna, cununia religioasă, cununia civilă (*citirea legii*) și apoi nunta propriu-zisă cu petrecerea invitaților. În trecut mirii se logodeau întâi la preot, se cununau religios, apoi *iși citeau legea* (se cununau legal), urmând petrecerea cu invitați. Un moment important este și *prinderea* nunilor (nașilor). Aceștia se aleg de obicei dintre oamenii gospodari ai

satului, pentru că trebuie să fie buni povăţuitori ai tinerilor căsătoriţi, pe noul drum, fiind consideraţi ca şi părinţii mirilor. În trecut se obişnuia ca mirii să fie cu- nunaţi de doi naşi. Înainte de cununia religioasă mirii cer părinţilor iertare, pentru supără-rile ce le-au pricinuit anterior.

Nunta ţinea în trecut ţinea 2-3 zile. Cu o seară înainte de nuntă mirele mergea cu un alai de tineri şi lua mireasa de la părinţi, cu *zestrea* dată de aceştia. La petrecerea nunţii participa şi *tineretul* până la aşezarea mesei. Semnalul plecării tineretului era dat de marşul tineretului, cântat de lăutari.

Nunii, părinţii mirilor şi invitaţii donează mirilor o sumă de bani, considerat un ajutor pentru a putea porni pe noul drum. În trecut nuntaşii donau mirilor obiecte, animale, alimente ş.a. Tot în trecut, petrecerea se organiza la părinţii mirilor, amenajându-se un cort şi mai multe mese şi scaune pentru servirea mesei.

Momente tradiţionale foarte importante ale desfăşurării petrecerii sunt furatul miresei şi dansul găinii. *Furatul miresei* este un obicei întâlnit şi în alte zone ale ţării. Mireasa este furată de un grup de tineri, profitându-se de neatenţia mirelui. Pentru ca să-şi capete mireasa înapoi, mirele trebuie să plătească *vulpe*(care constă de regulă în mai multe sticle de vin). *Dansul găinii* este executat în faţa naşilor de către bucătăreasa şefă. Naşul trebuie să răscumpere găina în schimbul unei sume de bani. Petrecerea nunţii este animată de muzică şi dansuri.

Jocurile populare se întâlnesc şi în alte momente ale vieţii, cum ar fi sărbătorile. Cele mai frecvente sunt *hora*, *sârba*, *floricica*, *ruseasca*. Hora este un dans întâlnit şi în alte zone şi cu o vechime care se pierde în negura timpurilor, aşa cum o dovedeşte descoperirea de la Frumuşica, care înfăţişează mai multe femei prinse într-o horă, datând din eneolitic (cca. 4000 î. HR.). Sârba şi ruseasca denotă după nume o origine străină.

Jocurile sunt animate cu numeroase strigături locale:

Foaie verde lemn de Ciurea

Hora noastră merge aiurea;

Unde joacă azi ciurenii

Dedesubt pământul geme;

Asta-i lelea cu necazu

La care am sărit pârleazu

Chiar mai mândră dacă ar fi

Nu-l mai sar cât oi trăi;

Bate tare din călcâi

Ca la noi la slobozii.

Moartea, deși este un moment trist, are și ea obiceiuri specifice. Înainte de înmormântare se organizează o seară sau chiar două de priveghi, adică de pază a mortului. În trecut, pe lângă bocete, se puneau la cale și unele farse, pentru a descreți frunțile celor îndoliați. Astfel, mortul era legat cu sfori de mâini și chiar de mijloc; când intrau vizitatori se ridicau mâinile mortului ca și cum ar fi înviat, pentru a-i speria pe aceștia; în cazul în care camera mortului era prevăzută cu trapă de acces în pod, farsorii se ascundeau în pod și ridicau mortul în poziție șezândă. De multe ori vizitatorii fugeau îngroziți. Acum acest obicei vechi s-a pierdut. Totuși s-au menținut bocetele cu glas tare, practicate nu numai de rudele apropiate ale mortului, ci și de unele femei bocitoare, străine de familia celui decedat. Un exemplu de bocet tipic de prin partea locului este:

De ce-ai plecat.....?

Cu-i ne-ai lăsat.....?

Cum de te-ai îndurat sa ne parasestiuiiii

Pe cine o să mai privesc ?

Pe cine o să mai aştept?

Ai lăsat casa pustieeeeeeeeeeeeeee

Scoală și vezi-ne cum te plângem

Întoarce-te înapoi

Așa cu care au fost legate picioarele mortului se păzește cu strășnicie pentru a nu fi furată de vrăjitoare pentru farmece.

Oamenii credeau în trecut și mai cred și acum în **magie și superstiții**. Magia este atât albă, cât și neagră. Din magia albă fac parte în primul rând *descântecele*: de deochi, strâns, bubă neagră etc. Aceste descântece mai sunt foarte puțin cunoscute astăzi, deoarece nu se mai practică . Ca exemplu se poate da descântecul de *bubă neagră*:

O purces o scroafă neagră

Să răsâchiască, malurile dealurilor

Câmpurilor, hotarelor

Și nimenea n-o văzut-o, n-o auzit-o

Numai Maica Domnului

Din Porțile Cerului o văzut-o

Repede pe scări de argint s-o coborât,

În toiag s-o sprijinit

Și pe scroafă o întrebat-o

-Scroafă neagră,

De ce răsâchești tu malurile, câmpurile,

Dealurile, hotarele,

Lasă dealurile să înverzească

Izvoarele să izvorască

Câmpurile să otăvească

Și dute la.....
Și răsâchește buba cea neagră
Din nas din măsele și ochi,
Din toate încheieturile și dă-o
Din măduvă în ciolan, din ciolan în chele
Din chele în fum de petecă,
Din fum di petică în spumă di mare
Și cum nu se alege nimic din spuma de mare
Să nu se aleagă nimic din buba lui.....
Să rămână curat, luminat
Ca Domnul ce l-a lăsat și ca mama ce l-a făcut

Acest descântec se spunea de trei ori și se repeta trei zile la rând.

Din magia neagră fac parte *vrăjile* : pentru legarea cununiei, pentru desfacerea cununiei, pentru a fura sporul gospodăriei, mana la vaci etc. . Superstițiile sunt menținute mai mult de femei. Astfel se vorbește de : lucrul rău care se poate localiza în locuri părăsite, în podurile caselor; locuri rele unde te poți întâlni cu forțele malefice; ducă-s-ar pe pustii etc. Mai există și superstiții cu un caracter mai puțin fioros: nu trebuie așezat cuțitul cu tăiușul în sus pentru că face a ceartă; piperul scăpat pe jos aduce ceartă, sarea aduce împăcare și liniște; geanta lăsată pe jos aduce sărăcie etc.

În acest capitol mai intră ghicitul și ursita. Ghicitul se poate face de către femei cu înclinație spre asemenea lucruri, sau de către orice persoană prin respectarea anumitor reguli. Astfel se poate ghici viitorul unei persoane, în bobi, ghicitul în cafea și în cărți fiind apanajul țișăncilor. De asemenea poate fi ghicit sau prevăzut viitorul an sub aspectul rodului, vremii, în seara de ajun a anului nou.

Ursita, ghicirea viitorului soț sau soție se poate face de femei cu preocupări în domeniu sau de către fiecare persoană doritoare. Astfel de

Sfântul Andrei fetele care vor să se mărite merg la biserică, de unde iau colivă sfințită și o crenguță de busuioc, pe care le pun noaptea sub cap pentru a-și visa ursitul. Tot de Sfântul Andrei fetele nemăritate își fac o turtiță, măsurând făina, sarea și apa cu o coajă de nucă. Turtița este coaptă pe plită, fiind apoi mâncată. Noaptea este visat ursitul aducând apă. În noaptea de Anul Nou fetele care vor să se mărite merg la trunchiul de lemne și își umplu brațele fără să numere lemnele. Dacă lemnele sunt cu soț se vor mărita în anul care vine.

Obiceiurile și tradițiile sunt fără îndoială pentru cei ce le privesc din afară, pitorești manifestări folclorice, mari spectacole. Dar dincolo de acestea, ele încifrează înțelesuri profunde asupra relațiilor omului cu lumea înconjurătoare, cu natura, asupra relațiilor interumane, asupra mersului normal al vieții sociale și asupra soluțiilor pe care într-o evoluție de multe ori milenară, omenirea le-a găsit pentru a face ca lucrurile să intre în normal atunci când rânduiala lumii a fost dintr-o pricină sau alta stricată. Aceasta pentru că în viața socială tradițională a existat o rânduială fără de care nu ar fi putut să ființeze atâtea veacuri, să treacă prin atâtea vicisitudini. Sub acest aspect deci obiceiurile și tradițiile exprimă viața socială a comunităților umane, diversele aspecte ale rânduiei ei. Le exprimă și totodată contribuie la realizarea lor⁷².

1. Haiducii-trupă de copii din comuna Ciurea

⁷² Mihai Pop, *op.cit.*, pag. 3.

2. Fântână cu cumpănă din satul Slobozia

BIBLIOGRAFIE

1. Cantemir, Dimitrie, *Descrierea Moldovei*, Ed. Litera, Chișinău, 1997.
2. Caraman, Petru, *Studii de etnografie și folclor*, Ed. Junimea, Iași, 1997.
3. Marian, Simion Florea, *Sărbătorile la români*, vol. I, Editura Fundației Culturale Române, București, 1994.
4. Pop, Mihai, *Obiceiuri tradiționale românești*, Consiliul culturii și educației socialiste, Institutul de cercetări etnologice și dialectologice, București, 1976.

BISERICA „SFÂNTUL MUCENIC IOAN CEL NOU” – NICORIȚĂ EDIFICIU DE PATRIMONIU AL MICROREGIUNII TĂTĂRAȘI

**Prof. gr. I Claudia Furtună,
Școala Gimnazială „Bogdan Petriceicu Hasdeu” Iași**

Micro-regiune ieșeană cu un aspect eterogen, zona actualului cartier Tătărași alătură, în cuprinsul său, în mod cvasi-aleatoriu, vechi edificii aflate în diferite stadii de conservare și construcții relativ noi, în virtutea unei strategii urbanistice susceptibile de incoerență și de absența unei preocupări pentru dezvoltarea unei viziuni unitare, integratoare de evoluție. Impresia de eterogenitate și de urbanizare deficitară este accentuată de proliferarea unor spații virane și de aspectul modest al multora dintre locuințele neetajate, ale căror curți, separate de o rețea neregulată de stradele și ulițe, adâncesc imaginea unei degradări evidente a unor sectoare ale micro-regiunii, impresie care nu poate fi decât parțial surmontată de multiplicarea demersurilor de realizare, în ultima perioadă, a unor construcții moderne, de funcționalitate locativă sau comercială, înregistrată cu precădere în ultimul deceniu. În acest peisaj urbanistic eterogen, una dintre construcțiile de patrimoniu care iese în evidență este Biserica „Sfântul Mucenic Ioan cel Nou” Nicoriță.

Datarea ctitoririi Bisericii „Sfântul Mucenic Ioan cel Nou” Nicoriță – situată pe strada eponimă, în apropierea Pieței Chirilă a cartierului Tătărași – este plasată de istorici în perioade diferite. Astfel, V. D. Vasiliu propune identificarea momentului fondator al bisericii cu episodul construirii unui lăcaș de cult din cărămidă și piatră, în jurul anului 1500, de către fiica unui boier moldovean⁷³, pe locul unei biserici din lemn menționată în documente în anul 1402, în contextul poposirii în regiune a suitei domnului Alexandru cel Bun, care însoțea moaștele Sfântului Ioan cel Nou în drum spre

⁷³ V. D. Vasiliu, *Bisericile ortodoxe din Iași*, Iași, Editura Pim, 2004, p.107.

Suceava⁷⁴. O altă opinie este creditată de site-ul oficial asociat prezentării patrimoniului istoric și arhitectural ieșean, care consemnează intervalul cronologic 1626-1627 ca dată prezumptivă a ctitoririi⁷⁵, luând, însă, în calcul și punctul de vedere al istoricului Viorel Erhan, în sensul acceptării ca posibilă dată de întemeiere a bisericii a unui moment din intervalul temporal 1627-1629, în contextul zăbovirii aici a hatmanului și pârcălabului Ioan Nicoară, zis și Nicoriță, sfetnicul și cumnatul domnitorului Miron Barnovschi.⁷⁶

Desfășurarea principalelor evenimente legate de începuturile istoriei Bisericii Nicoriță este prezentată de tradiția orală, izvoarele narative și sursele documentare⁷⁷ în mod diferit. Astfel, potrivit unei legende,

⁷⁴ https://djc.monumenteiasi.ro/monument_de_arhitectura.php?id=348

⁷⁵ Vezi explicațiile relativ recent actualizate de la vocea aferentă de pe site-ul menționat, cu link-ul https://djc.monumenteiasi.ro/monument_de_arhitectura.php?id=348 cu detaliile și trimiterile respective: „Biserica mănăstirii Nicoriță a fost construită în perioada 1626-1627(după alții 1627-1629, vezi Erhan: 33), de hatmanul Nicoară Baltag, zis Nicoriță, și de jupâneasa lui Todosia, pe vremea când scaunul Țării Moldovei era ocupat de fratele ei, Miron Barnovschi (Jumară: 118). Pe locul unde astăzi se află biserica Nicoriță, exista cândva o biserică de lemn, cu același hram, făcută în amintirea momentului (1402) când domnitorul Alexandru cel Bun întâmpina aici moaștele Sf. Ioan cel Nou de la Cetatea Albă (Jumară: 118). Acest așezământ inițial dispărând, pe ruinele apărea lăcașul ridicat de Nicoriță, cu turn-clopotniță ridicat peste pridvor (Curinschi: 27). Atingând o anume notorietate, era vizitată, în secolul XVII, de patriarhul Macarie, tatăl călătorului Paul din Alep (Jumară: 120). Mai amintim că dintre cele patru clopote ale așezământului, unul a fost turnat la Brașov, în 1790 (Erhan: 132). Biserica nu mai are inscripții vechi, deasupra ușii de la intrare nepăstrându-se decât una în limba greacă. Ea vorbește de reparația făcută la 1814(nu 1818 cum spune G. Balș:102) de arhimandritul Nicodim Vanzarve (Jumară: 122), care i-a adăugat pridvorul și clopotnița (Erhan: 131). Asupra monumentului s-a intervenit de multe ori: în 1858 (sub îndrumarea arhimandritului Athanasie), când era construită stăreția, în 1926, când fost reclădită o parte din casa parohială și a fost realizată pictura interioară, în 1945 și 1950, când erau ancorate și reancorate zidurile afectate de cutremurul din 1940 și, mai ales, în august-septembrie 1968, când se reușea o consolidare importantă a edificiului (Jumară: 123). Din păcate, atunci dispăreau resturile de pictură rămase nevăruite în 1950 (Jumară: 123). Alte surse vorbesc de posibile intervenții în 1838, 1863, 1963-1967(Monumente: 284).”

⁷⁶ V. Erhan, *Mănăstiri și biserici din orașul Iași*, Iași, Editura Tehnopress, 2009, p.131.

⁷⁷ Nu sunt cunoscute izvoare istorice care să confirme afirmația lui Paul de Allep potrivit căreia Biserica Nicoriță ar fi fost ctitorită de o fiică a hatmanului Nicoară, însă, potrivit unei inscripții cu litere chirilice fixată deasupra ușii de intrare în pridvor, biserica „a fost

domnitorul Miron Barnovschi recurge la practica sacrificiului uman, după modelul regăsit în legenda Meșterului Manole, în contextul în care, voievodul – aflând de folosirea resurselor financiare destinate ctitoririi Bisericii Barnovchi pentru ctitorirea edificiului de cult boieresc – ar fi poruncit slujbașilor să-l zidească pe hatman de viu în zidul pereților lăcașului său de cult. În conformitate cu o altă versiune a legendei, susținută de G. Dimachi, domnitorul, mâhnit de faptul că biserica hatmanului era mai frumoasă decât cea domnească, nu i-ar fi dat autorizarea pentru sfințire în timpul domniei sale. Însă izvoarele documentare din 1629 certifică nu numai faptul că domnul Miron Barnovschi a permis sfințirea Bisericii Nicoriță, ci și dăruirea unui teren pentru 20 de case, a unui loc de chervăsărie (han pentru caravane) și respectiv a unui loc de heleșteu la Cîric, pentru ca în perioada ulterioară să o înzestreze cu moșii, sate și mori din întreg cuprinsul Moldovei.⁷⁸

Referitor la statutul acestui lăcaș de cult, adăpostit în epocă de un codru secular, în care, adeseori, în Evul Mediu, tătarii și cazacii se stabileau înainte de prădarea orașului, Patriarhul Macarie menționează dependența Mănăstirii „Sfântul Ioan cel Nou” Nicoriță (numită și Mănăstirea Maicii Domnului) de Mănăstirea Sf. Sava⁷⁹, închinată Sfântului Mormânt de la Ierusalim, această situație fiind menținută până la reforma secularizării averilor mănăstirești (1863), după care biserica a aparținut breslei teslarilor și săhăidăcarilor (curelarilor)⁸⁰.

restaurată în 1814 de arhimandritul Nicodim”, care față de construcția inițială i-a adăugat pridvorul și clopotnița.

⁷⁸ Biserica Nicoriță a avut moșii însemnate, dintre care cele mai importante au fost Încurajătoarea Mănăstirii (Iași), Cuca, cu o parte din Vladnic (Covurlui), Rădăcinești, Diocheni, o parte din Vicoleni (Tecuci), o parte din Munteni (Roman) și o parte din Vetejești (Tutova).

⁷⁹ V. D. Vasiliu, *op.cit.*, p.109.

⁸⁰ V. Erhan, *op.cit.*, p.132.

În secolul al XIX-lea, pentru o perioadă de timp, în incinta Bisericii Nicoriță și-a desfășurat activitatea o școală primară de fete, a cărei activitate este continuată astăzi de Școala nr. 10 „Gh. I. Brătianu” Iași, din Strada Vasile Lupu⁸¹.

Fig. nr. 1 – Biserica Nicoriță (Biblioteca digitală a României, furnizor Institutul Național al Patrimoniului)⁸²

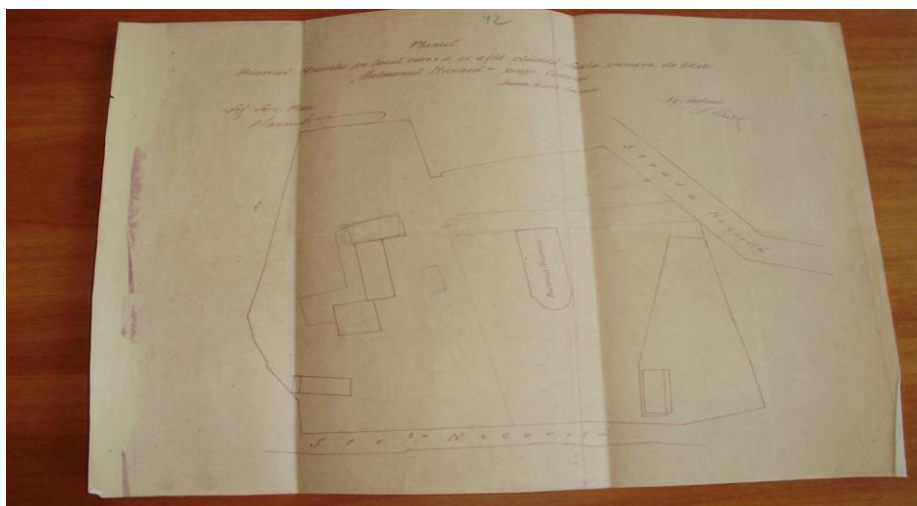
Construcția arhitectonică a Bisericii „Sfântul Mucenic Ioan cel Nou” Nicoriță – realizată în stil moldovenesc (plan treflat), cu influențe muntenești, orientale și baroce⁸³ – a suferit de-a lungul timpului transformări radicale: acoperișul original a ars, fiind refăcut de domnul Moldovei, Vasile Lupu, casele egumenești, chiliile călugărilor, casa parohială și restul construcțiilor din incinta mănăstirii s-au deteriorat, fiind parțial distruse sau transformate. În secolul al XVIII – lea „biserica a fost

⁸¹ Cf. R. Sion, D. Anton, M. Văcaru, S. Văcaru, *Școala Gheorghe I. Brătianu (fostă Hatmanul Nicoară)*, Editura Helios, Iași, 2000, p.16, începând din 1868, în Biserica Nicoriță și-au desfășurat activitatea cadrele didactice și elevii unei școli primare înființate în 1865, care nu avea un local propriu.

⁸² <https://sfoancelnouncorita.mmb.ro>;

⁸³ În ceea ce privește stilul moldovenesc al Bisericii Nicoriță, de formă treflată, vezi V. Erhan, *op.cit.*, p.132.

lărgită în interior, prin dărâmarea arcadelor și coloanelor, care despărțeau pronaosul de naos, iar în 1814, turla a fost restaurată, adăugându-i-se și pridvorul”⁸⁴. În 1926 s-au realizat frescele exterioare și interioare ale acestui lăcaș de cult, care, în 1950, s-au pierdut parțial, în contextul prilejuit de reparațiile efectuate după cutremurul din 1940. În anul 1968 s-au operat alte lucrări de consolidare, subzidiri și înlocuire a părților deteriorate ale edificiului, procedându-se la tencuirea în totalitate a zidurilor, care a avut ca rezultat pierderea picturilor acestui edificiu⁸⁵. În 1983, datorită Planului de sistematizare a Centrului Civic, construcțiile acestui lăcaș de cult au fost demolate, cu excepția bisericii, a turnului clopotniță și a unui beci. În prezent, fosta Mănăstire Nicoriță este biserică parohială cu hramul „Sfântul Ioan cel Nou”, în amintirea poposirii la Iași, în 1402, a moaștelui acestui mucenic în drum spre Suceava, în timpul domnului Alexandru cel Bun.

⁸⁴ Conform articolului istoricului Dan Jumară, *Pagini de istorie a Moldovei. Biserica Nicoriță*, postat pe site-ul Parohiei „Sf. Mucenic Ioan cel Nou” Nicoriță: <https://sfioancelnouncorita.mmb.ro/biserica-nicorita-cu-hramul-sf-ioan-cel-nou-de-la-suceava-istoricul-literar-dan-jumara>.

⁸⁵ *Ibidem*, p. 9.

Fig. nr. 2 - Planul Bisericii Nicoriță⁸⁶.

Survizarea diferitelor etape istorice de locuire a ceea ce este cunoscut astăzi sub numele de Tătărași permite constatarea realității suprapunerii constante a teritoriului micro-regiunii, care a constituit din cele mai vechi timpuri un habitat căutat, ceea ce a determinat o succesiune stratigrafică densă, în care se regăsesc, practic, toate marile secvențe cronologice înregistrate la scara întregului spațiu est-carpatic, cu reliefări artefactuale pregnante, doar parțial valorificate din punct de vedere muzeistic. În Modernitate, acest sector al urbei ieșene și-a conservat caracterul eterogen inclusiv sub raport etnic, contribuțiile diverselor grupuri comunitare la dezvoltarea generală a patrimoniului spiritual și arhitectonic al fostei capitale moldave reprezentând un aport semnificativ în multe domenii, într-o manieră care ține de un anumit specific, care este, la rândul său, de natură să contureze o poziție privilegiată a Tătărașilor în dialogul cultural al colinelor ieșene.

CHURCH "SFÂNTUL MUCENIC IOAN CEL NOU - NICORIȚĂ
(SAINT MARTYR IOAN THE NEW - NICORIȚĂ) - HERITAGE
BUILDING OF THE IASI TĂTĂRAȘI MICROREGION (summary)

Micro-region of Iasi with a heterogeneous aspect, the area of the current Tătărași neighborhood combines, in its interior, in a quasi-random way, old buildings in various stages of preservation with relatively new constructions, by virtue of an urban strategy susceptible to incoherence and the absence of a concern for the development of a unitary vision, integrating evolution. The impression of heterogeneity and poor urbanization is

⁸⁶ Colecția Planuri și hărți, Arhivele Naționale Iași, planul nr. 1738 realizat de Tăutu în 1882.

heightened by the proliferation of uninhabited spaces and the modest appearance of many of the unbuilt houses, whose courtyards separated by an irregular network of streets and alleys, which deepen the image of the obvious degradation of certain sectors of the micro-region, an impression that can only be partially overcome by the proliferation of modern housing and commercial buildings, particularly in the last decade. In this heterogeneous urban landscape, one of the heritage buildings that stands out is the Church of "Sfântul Mucenic Ioan cel Nou - Nicoriță" (St. Mucenic John the New Nicorița). The dating of the founding of the Church "Sfântul Mucenic Ioan cel Nou - Nicoriță" – located on the eponymous street, near Chirilă Square of the Tătărași neighborhood – is placed by historians in different periods. Thus, V. D. Vasiliu proposes to identify the founding moment of the church with the episode of the construction of a place of worship in brick and stone, around 1500 AD, by the daughter of a Moldavian boyar, on the site of a wooden church mentioned in documents in 1402 AD, in the context of the landing in the region of the retinue of Prince Alexander the Good, who accompanied the relics of St. John the New on his way to Suceava. Another opinion is credited by the historian Viorel Erhan, in the sense of accepting as the founding date of the church a moment in the time interval 1627-1629, in the context of the stay here of the hatman and the falconer Ioan Nicoară, also known as Nicorița, the son-in-law and brother-in-law of the ruler Miron Barnovschi. The architectural construction of the Church "St. Mucenic St. John the New" Nicorița - built in Moldavian style (trefoiled plan), with influences from the Mountains, the Orient and the Baroque - has undergone radical transformations over time: the original roof burned, being rebuilt by the lord of Moldavia Vasile Lupu, the houses of the monks, the monks' monastery, the parish house and the rest of the buildings in the monastery have deteriorated, being partially destroyed or transformed.

In the 18th century, "the church was enlarged on the inside by demolishing the arches and columns separating the pronaos from the nave, and in 1814, the spire was restored and the porch was added". Many interventions were made on the monument: in 1858 (under the guidance of Archimandrite Athanasie), when the rectory was built, in 1926, when part of the parish house was rebuilt and the interior painting was realized, in 1945 and 1950, when the walls damaged by the 1940 earthquake were anchored and anchored again and, especially, in August-September 1968, when an important consolidation of the building was achieved. Unfortunately, at that time, the remains of the painting that had not been seen in 1950 disappeared. Other sources speak of possible interventions in the years 1838, 1863, 1963-1967.

Bibliografie:

- Andronic, Alexandru, *Iașii până la mijlocul secolului al XVII-lea. Geneză și evoluție*, Iași, Editura Junimea, 1986;
- Balș, Gheorghe, *Bisericile moldovenești din veacurile al XVII-lea și al XVIII-lea*, București, Institutul de arte grafice „E. Marvan”, 1933;
- Bădărău, Dan, Caproșu, Ioan, *Iașii vechilor zidiri până la 1821*, ediția a II-a revăzută, Iași, Casa Editorială Demiurg, 2007;
- Bogdan, Nicolae Andriescu, *Orașul Iași. Monografie istorică și socială, ilustrată*, ediție anastatică, Iași, Editura Tehnopress, 1997;
- Chirica, Vasile, Tanasachi, Mihai, *Repertoriul arheologic al județului Iași*, vol. I-II, Iași, Institutul de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol” Iași, 1984-1985;
- Curinschi, Gheorghe, *Monumentele de arhitectură din Iași*, București, Editura Meridiane, 1967;
- Drăguș, Vasile (coordonator), *Dicționar de artă medievală românească*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1976;

- Erhan, Viorel, *Mănăstiri și biserici din orașul Iași*, Iași, Editura Tehnopress, 2009;
- Fechechi, Aurora, *Monumente arhitectonice ieșene. Stiluri și cronologie*, Iași, Editura Cariatide, 1993;
- Gîlea, Constantin (coord.), *Monumente din Municipiul și Județul Iași. Ghid bibliographic*, Iași, Editura Junimea, 1969;
- Jumară, Dan, *Biserica Nicoriță, cu hramul «Sf. Ioan cel Nou de la Suceava»*, în “Ion Neculce. Buletinul Muzeului de Istorie a Moldovei”, serie nouă, nr. II-III, 1996-1997, p.117-124;
- *Monumente istorice bisericesti din Mitropolia Moldovei și Sucevei* (volum colectiv), Iași, Editura Mitropoliei Moldovei și Sucevei, 1974;
- Sandu, Antonio, Morariu, Irina, Boboc, Ana-Maria, *Clădiri de patrimoniu în Municipiul Iași*, Iași, Editura Lumen, 2008;
- Sion, R., Anton, D., Văcaru, M., Văcaru S., *Școala Gheorghe I. Brătianu (fostă Hatmanul Nicoară)*, Iași, Editura Helios, 2000;
- Vasiliu, Vasile D., *Bisericile ortodoxe din Iași*, Iași, Editura Pim, 2004;
- https://djc.monumenteiasi.ro/monument_de_arhitectura.php?id=348;
- <https://sfioancelnunicorita.mmb.ro/5668-istoricul-bisericii-nicorita>

MĂNĂSTIREA HLINCEA

**Prof. Mihaela Balan,
Școala Gimnazială Ciurea**

Mănăstirea Hlincea reprezintă un capitol important din istoria așezării comunei Ciurea. Este situată în satul Hlincea. A fost întemeiată, după anul 1574, de Maria, fiica lui Petru Șchiopul, și de soțul acesteia, Zotu spătarul, și a primit hramul Sf. Gheorghe⁸⁷. Lăsată în paragină de către călugării de la mănăstirea din Dionisiat ,căreia îi fusese închinată ea s-a ruinat repede.

A fost însă restaurată abia la mijlocul secolului XVII de Vasile Lupu și fiul său Ștefăniță, cei doi voievozi atribuindu-și integral ctitoria , după cum atestă pisanția grecească de deasupra intrării, în pronaos, pisanție a cărei traducere este următoarea:

„ S-a ridicat din temeliiile pământului această cucernică și vrednică de închinare biserică a sfântului mare mucenic Gheorghe purtătorul de biruință, prin ajutorul și cheltuiala preaevlaviosului și preastrălucitului domn domnul Io Vasile voievod și s-a zugrăvit de că- tre preastrălucitul fiu

al său, domnul Io Ștefan voievod, domn a toată Țara Moldovei, pentru sufleteasca lor mântuire și pentru trainica amintire a lor și a părinților lor, fiind arhiereu preasfințitul mitropolit a Moldovei, Sava, și cârmuind prea cucernicul domn Dosoftei, anul de la facerea lumii 7169, iar de la întrupare 1660, indicația a 13-a, luna lui noiembrie în 20⁸⁸.

Biserica este înconjurată de o incintă de piatră pe patru laturi de câte 60m, susținută de contraforturi puternice. Incinta are o deschidere la fațadă, adică pe latura de vest sub un turn al cărui etaj cuprinde două încăperi⁸⁹.

Biserica mănăstirii este construită în plan treflat, cu două mici apside laterale și cu pridvor deschis, sprijinit pe șase stâlpi. În interior biserica are două coloane masive ce despart naosul de pronaos. Biserica dovedește o mare similitudine cu biserica Aroneanu, cu excepția turlei. Ea datează de la sfârșitul secolului XVI, ca și Aroneanu, iar turla aparține secolului XVII.

Corpul, așadar, este din timpul lui Petru Șchiopul iar turla din vremea lui Vasile Lupu.

În actele de până la domnia lui Vasile Lupu ea este menționată ca mănăstirea „Zotei de la Hlincea” sau mănăstirea numită „Zota, la Hlincea”. Ctitorii o închinaseră la Mănăstirea Dionisiat de la Muntele Athos, dar la întoarcerea în Moldova a doamnei Maria, soția lui Zotu, ea găsește mănăstirea și biserica Sf. Gheorghe pustii ⁹⁰cu „toate satele răshirate și pustiite căci de la mănăstire de la Dionisiat călugării n-au mai venit, nici au mai purtat de grije de metoh și de sate, ci-au lăsat tot de s-au pusteit”. Închinarea către Galata tatălui său „ce să chieamă lavră mare în Țara Moldovei” nu este de natură s-o aducă la starea dorită de doamna Maria ⁹¹. În vremea lui Vasile Lupu, mănăstirea se află din nou în stare precară așa încât domnul moldovean va purcede la restaurarea ei. Un document din 26 noiembrie 1662 consemnând faptul, arată exact și contribuția lui Vasile Lupu la acest lăcaș, restabilind adevărul eludat de pisanie. Documentul menționează că mănăstirea Hlincea, situată „aproape de târgul Iași, sub făget”, a fost făcută de Zota fost vistier care însă „n-a terminat-o, ci a fost pustiită din vremuri de demult.. ”.

În aceste condiții, Vasile Lupu „a făcut turn, și chiar chilii, și trapezărie și pivniță de piatră și vii și cerdac mai sus de mănăstire”, închinând-o la Mănăstirea Arghirocastro de la Adrianopole.

La 1835 a clădirilor mănăstirești: „Una monastire de piatră zidită cu zid de piatră împrejur și porțiță bună și deasupra porții un cerdac mare, bun și zidit deasupra porții un cerdac mare, bun și zidit deasupra porții. Clopotnița de piatră . Hlincea pare să fi cunoscut, apoi, în decursul timpurilor, o viață monahală liniștită. În timpul primei epidemii de holeră, la 1831, se pare că în incinta ei se izolau bolnavii aduși din Iași.

Melchisedec, la 1854, găsește toate aceste acareturi într-o stare jalnică și afirmă că, în timpul în care era administrată de călugării greci, mănăstirea fusese prefăcută în ocol de vite .

Lucrări de conservare întreprinse la 1908 au salvat Hlincea de la o ruină definitivă. Deși a avut de suferit de pe urma intemperiilor, pictura bisericii se păstrează destul de bine. Executată în anii 1659-1661, de către Ioan Matei, această pictură amintește, mai ales în ceea ce privește naosul, pe cea de la Sucevița și de la Dragomirna cu deosebirea că din amplul registru al Patimilor, la Hlincea nu mai sunt prezente aici decât câteva scene dispartate din timpanile arcurilor mari ale naosului. Din pictura istorică, în afara prezenței vulturului bicefal încoronat, întâlnit dealtfel și la Golia și zugrăvit la Hlincea într-o nișă de sub fereastra altarului se desprinde tabloul votiv de pe peretele sudic al naosului, în care, alături de doamna Ecaterina și de Ștefăniță, Vasile Lupu, îmbrăcat ca și ceilalți în costum de ceremonial, ține în mână chivotul bisericii și un pergament cu o inscripție în limba greacă ce poartă ca dată 1661, desigur anul terminării picturii.

Mănăstirea are o mare importanță pe plan local, fiind singura mărturie vie a trecutului istoric, de acum patru secole, al comunei Ciurea.

BIBLIOGRAFIE

1. Dan Bădărău, Ioan Caproșu, *Iași vechilor zidiri*, Editura Junimea, Iași, 1974
2. N. Iorga, *Neamul lui Petru Șchiopul și vechi documente de limbă mai nouă*, în „Analele Academiei Române”, *Memriile Secțiunii Istorice*, seria a III-a, tom. XVII
3. <https://www.google.com/search?q=manastirea+hlincea>

Armenii din Botoșani – tradiții și personalități

Prof. economist Alma Nistorică,
Liceul Teoretic „Grigore Antipa” Botoșani
Prof. Sorin Paul Nistorică,
Colegiul Național „A. T. Laurian” Botoșani

Într-o vreme pe aici s-au zbatut, înspumate și fără răgaz, valurile mării. Între freamătul apei străvechi și clocotul fără seamăn al oamenilor de azi, curgerea timpului a dat locurilor o înfățișare, o individualitate și un nume.⁹² Botoșanii, târgul din Țara de Sus, fiindcă despre această așezare ne vom referi în studiul de față, devenit mai târziu târg al doamnelor și domnițelor Moldovei, a fost încă din perioada de început loc de popas și adăpost pentru diverse seminiții.⁹³ Ne propunem așadar să reliefăm câteva aspecte definitorii pentru una din cele mai vechi comunități din arealul Botoșanilor, cea a armenilor. Despre obiceiurile, tradițiile și cultura acestora s-a scris încă din secolul XIX și chiar mai înainte de aceste vremuri, dar considerăm că o reactualizare a datelor, chiar dacă printr-un studiu de mai mici dimensiuni, este necesară și obligatorie.

Începutul Botoșanilor, ca la multe din târgurile și satele noastre, se pierde în noianul întunecos al unui îndepărtat trecut. Despre geneza orașului s-au ocupat cei mai mari istorici ai neamului, în frunte cu marele savant Nicolae Iorga, el însuși născut pe aceste meleaguri.⁹⁴ Acesta din urmă a afirmat în cunoscuta sa lucrare *Istoria românilor în chipuri și icoane*, publicată în anul 1921, că Botoșanii ar fi fost mai întâi un sat, care mai târziu a evoluat înspre oraș, teorie contrazisă însă de C.C. Giurescu sau Victor Tufescu.⁹⁵ Mare geograf, născut și el la Botoșani și fost elev al Liceului

⁹² Ana Hancea, *Botoșani – istorie, oameni, locuri, perspective*, Întreprinderea Poligrafică Bacău, 1974, p.2.

⁹³ Ibidem.

⁹⁴ Ștefan Ciubotaru, *Monografia orașului Botoșani*, Editura Axa, Botoșani, 1997, p. 10.

⁹⁵ Ibidem.

Laurian, Victor Tufescu considera că Botoșanii au fost de la început târg, opunându-se astfel părerii lui Nicolae Iorga.⁹⁶ Deși Botoșanii sunt atestați documentar pentru prima dată în *Letopisețul de la Bistrița* din 1439, atunci când cronicarul consemnează că „au venit tătarii și au prădat și au arsu până la Botoșani și au arsu și târgul Botășanii”, după unele indicii orașul ar fi mult mai vechi.⁹⁷ Pe la 1350 exista în târg un număr însemnat de armeni care își construiseră o biserică, dovadă neîndoielnică a caracterului orășenesc al acestei așezări, fondată încă dinaintea statului medieval Moldova.⁹⁸ Părerile cu privire la vechimea și etimologia denumirii orașului suscită controverse istoriografice și în zilele noastre. Mulți istorici contestă veridicitatea anului 1350 înscris pe pisania bisericii armenesti „Sfânta Maria” din Botoșani, în timp ce alți istorici recomandă această dată istorică drept primă mărturie documentară.

Cert este, dincolo de legendă sau adevăr, că armenii, popor eminent urban, s-au stabilit destul de repede pe teritoriul actualului stat românesc și ceva mai târziu în Moldova medievală. Cea mai veche mărturie în acest sens este o inscripție epigrafică de pe o piatră tombală din anul 967, aflată la Cetatea Albă.⁹⁹

După ce s-au stabilit în teritoriile de la est de Carpați, armenii au început să se ocupe cu ceea ce știau ei mai bine, adică negustorie, comerț și meșteșuguri la nivel mic manufacturier, exportând în toate zonele teoretic posibile, produsele lor de foarte bună calitate, rivalizând cu alți concurenți

⁹⁶ Ioan Mihai, Sorin Nistorică, Ioan Onofrei *Istoria Liceului Laurian*, Editura Axa, 1999, p. 118.

⁹⁷ Andrei Cardaș, Dumitru Ignat, Gheorghe Slavic, *Botoșani - mic îndreptar turistic*, Editura Sport – Turism, București, 1979, p. 17.

⁹⁸ Ibidem.

⁹⁹ Carol Căpiță, Laura Căpiță, Doru Dumitrescu, Mihai Manea, Mihai Stametescu, *Istoria minorităților naționale din România*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2008, p. 38.

tradiționali precum genovezii, evreii, grecii sau turcii.¹⁰⁰ Prin relații comerciale armenii au purces mai departe spre Țara Românească și Transilvania, unde exista deja un alt val de emigranți, veniți dinspre Polonia, via Crimeea, cu care au avut relații comerciale și de afaceri, demne de invidiat. Un moment remarcabil din istoria armenilor din Moldova este reprezentat de hrisovul domnesc din anul 1401, emis în vremea lui Alexandru cel Bun. Prin acest document era autorizată înscăunarea la Suceava a episcopului armean Hovhanes, mărturie a vieții spirituale importante desfășurată în sânul acestei comunități.¹⁰¹

„Armenii erau cunoscut ca fiind un neam aplecat spre negoț și meșteșuguri și, cu toate privilegiile lor silite, au porniri spre statornicie și apucături esențialmente sedentare, dovedite în timp de aproape o mie de ani de când se pomenește despre ei în părțile acestea ale Europei.”¹⁰² Sunt cuvintele lui Grigore Goilav, important reprezentant al comunității din Botoșani, autorul lucrării *Armenii ca întemeietori de orașe în partea de Răsărit a Europei*.¹⁰³ Prin urmare, după părerea lui Grigore Goilav, târgul de vite de la Botoșani trebuie să fi fost foarte vechi, datând din perioada „primitivă”, adică de început în relațiile comerciale externe, care, după cum se știe, s-au statornicit de la finele secolului XIII și începutul secolului .¹⁰⁴

Așa cum procedau în toate locurile unde se așezau de obicei în popasurile caravelor lor, armenii au întemeiat o colonie importantă la Botoșani. Acest proces al întemeierii era absolut necesar din momentul în care târgul constituia un punct important de reper pe o axă comercială ce pleca dinspre țărmurile Mării Negre și urca spre partea de Nord a

¹⁰⁰ Ibidem.

¹⁰¹ Ibidem.

¹⁰² Ștefan Cervatiuc, *Contribuții privind sigiliul orașului Botoșani până în anul 1862*, articol publicat în revista „Forum cultural”, anul IV, nr. 3, septembrie 2004, p. 8.

¹⁰³ Ibidem.

¹⁰⁴ Ibidem.

Europei.¹⁰⁵ Originali prin tot ceea ce întreprindeau, armenii vor recurge la metode ingenioase de conservare a alimentelor, rezistente la trecerea timpului și la căldură. Astfel, au inventat *ghiudemul*, *sugiucul*, jambonul și slănina armenească ținute la fum rece timp de 2 – 3 săptămâni, grâul fiert cu miere de albine și nuci, numit *anușabar*, supa de *hurut*, un concentrat de zarzavaturi și supă, fiert în lapte acru și smântână, ținut la soare și tăiat în cubulețe.¹⁰⁶ Puteau efectua astfel călătorii lungi fără a fi nevoie să-și prepare mâncare proaspătă, mai ales că erau obișnuiți cu intemperii și greutatea vieții. După ce s-au stabilit pe plaiurile noastre, armenii s-au familiarizat destul de repede cu obiceiurile localnicilor, însă și-au păstrat, totodată, propriile tradiții aduse de pe meleagurile de baștină și pe care le-au împrumutat ulterior noilor concetățeni. Sunt, pe de o parte, datini folclorice, apoi credințe religioase legate de marile sărbători ale Crăciunului și Paștelui. Obiceiurile laice fac referire la ocupațiile de bază ale armenilor, cum ar fi comerțul și meșteșugurile, dar țin și de aspecte ale vieții sociale.

Din folclorul armenilor amintim câteva proverbe – *Vorbește puțin, să poți auzi mult ; mai bine să-și piardă omul ochiul, decât reputația ; să mergi acasă când masa e pusă ; ceea ce pentru pisică e jucărie, pentru șoarece e moarte ; oțetul prea bun sparge butoiul ; începe de la nimic ca să ajungi mare* etc. Observăm că se puneă încă din vechime un mare accent pe morală, tradiție, cinstea casei, discreție, prudență sau sinceritate.¹⁰⁷ Obiceiurile au fost influențate foarte mult de religie, mai ales că armenii reprezintă unul dintre cele mai vechi popoare din lume care au adoptat creștinismul ca

¹⁰⁵ Florin Simion Egner, Viorica Popa, *Istoria comunității armenilor din Botoșani (1045 – 2012)*, Tipografia Mediator, Botoșani, 2012, p. 5.

¹⁰⁶ Ibidem.

¹⁰⁷ Ștefan Ciubotaru, *op.cit.*, Editura Axa, Botoșani, 1997, p.118.

religie de stat încă din anul 301d. Hr., prin regele Tiridates, convertit la această frumoasă credință de eroul național, Grigore Luminatorul.¹⁰⁸

Filosoful și publicistul Grigore Goilav a consemnat în revista „Șezătoarea” de la Fălticeni, care apărea la începutul veacului XX, numeroase mărturii despre datinile și obiceiurile armenilor, păstrate din generație în generație. Erau celebrate în familie marile sărbători precum Crăciunul sau Sfintele Paști sau sărbătorile tradiționale precum *Nasavart* sau *Vartavar*. De Crăciun, sărbătorit în multe comunități pe 6 ianuarie, pe rit vechi, rolul primordial revenea , ca și în zilele noastre, bunicului sau tatălui.¹⁰⁹

În privința obiceiurilor laice practicate în comunitatea locală reținem regulile referitoare la căsătorie, consemnate în *Codul de etică*, adoptat la adunarea armenilor din Transilvania în 1727.¹¹⁰ Printre altele se prevedea că fetele se pot logodi la împlinirea vârstei de 12 ani și se pot mărita un an mai târziu. Mirele și mireasa nu trebuiau duși la baie, nu se ofereau cadouri preotului sau primarului, nu se permitea acoperirea feței miresei cu voal, iar mirele nu avea voie să vină cu sabia.¹¹¹ De asemenea, nuntașii nu aveau voie să ofere daruri tinerilor căsătoriți, iar cine nu respecta această interdicție risca să plătească o amendă în valoare de trei galbeni.¹¹²

Catagrafia Botoșanilor din anul 1832 sugera faptul că armenii erau singurii care se ocupau de comercializarea stoffelor scumpe importate, precum și cu confecționarea mindirelor, adică a acelor saltele umplute cu

¹⁰⁸ Florin Simion Egner, *Cimitirele armene din Botoșani*, Tipografia Mediator, Botoșani, 2013, p. 5.

¹⁰⁹ Carol Căpiță, Laura Căpiță, Mihai Manea, Mihai Stamatescu, *op.cit.*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2008, p.39.

¹¹⁰ Ștefan Ciubotaru, *op. cit.*, p. 119.

¹¹¹ Ibidem.

¹¹² Ibidem.

paie.¹¹³ Tiberiu Crudu, supranumit și „Crenguță al Botoșanilor”, afirma că fabricarea mezelurilor a fost născocită de armeni din rațiuni economice și utilitariste, având nevoie de produse rezistente la drum lung. Când negustorii armeni întreprindeau călătoriile grele la Budapesta, Viena sau Berlin, pentru a duce turme de boi îngrășați, aveau nevoie de hrană bună, bine conservată și, mai ales, ușor de conservat.¹¹⁴

În secolul XIX armenii din Botoșani erau renumiți în prepararea mezelurilor și a ghiudemului, a sugiucului (cârnați de oaie sau vită), a jambonului și a slăninii, a pastramei din mușchi, a dobei, toate afumate la fum rece vreme de 2 – 3 săptămâni. Produsele mezelarilor de la Botoșani erau vestite în țară și chiar dincolo de granițe.¹¹⁵ La mijlocul secolului XIX armenii reprezentau de departe cea mai bogată comunitate din Botoșani, controlând cu autoritate negoțul local. Până la anul 1850 proprietatea negustorilor se resimțea din plin – miezul târgului era sub autoritatea lor, iar în jur au început să se cristalizeze suburbiile orașului, denumite *Grecimea*, *Lipovenimea*, *Calicimea*, *târgu vechi* etc..¹¹⁶ Printre notabilitățile orașului din acea perioadă îi menționăm pe Garabet Bolfos sau Ștefan Goilav, Grigore Goilav sau Hariton Chessim, preot protoereu.¹¹⁷

Privitor la vestimentația armenilor de la mijlocul secolului XIX, informații prețioase parvin din relatările lui Grigore Goilav. Acesta scria în revista „Șezătoarea”, publicată la Fălticeni, preluând informații de la părintele Dimitrie Dan, că „bărbații purtau peste cămașă *raituji* sau *șalvari*.

¹¹³ Ibidem, p. 115.

¹¹⁴ Ibidem.

¹¹⁵ Ibidem.

¹¹⁶ Florin Simion Egner, Viorica Popa, *Istoria comunității armenilor din Botoșani*, Tipografia Mediator, Botoșani, 2012, p. 82.

¹¹⁷ Ștefan Dragomir, *Contribuții la cunoașterea luptei târgoveților botoșăneni împotriva rânduielilor feudale și pentru cârmuirea târgului la sfârșitul secolului al XVIII –lea și începutul secolului al XIX –lea*, articol publicat în volumul colectiv „Din trecutul județului Botoșani”, Întreprinderea Poligrafică Bacău, Bacău, 1974, p. 182.

Iarna purtau pantaloni făcuți din pielicele de miel sau de ied, numiți *meșini*. Apoi un antereu, adeseori de mătase înflorită, numită *zobun*, ale cărui laturi se încheiau din dreapta spre stânga, și erau strânse în jurul mijlocului cu un șal turcesc înflorit și de preț. La piept purtau, în cutele antereului, o basma colorată, adeseori de mătase. În călătoriile lor de afaceri șalul era înlocuit printr-un chimir, un brâu de piele larg, menit a cuprinde galbenii zimți pentru cumpărarea de mărfuri, sau a păstra pe cei primiți pe marfă vândută. Peste antereu se purta vara o scurteică cu mâneci largi, zisă *fermenea*, făcută de mătase în floarea cireșului, și care ajungea până la brâu; iar iarna această *fermenea* era făcută dintr-o stofă de lână, căptușită cu blănuri scumpe. Încălțăminte bărbatilor consta din ciubote galbene de safian, și papuci turcești numiți *iminei* sau *buhmăgei*. Pe cap purtau un fes roșu, în jurul căruia era înfășurat un șal turcesc, zis *ciulma*, iar în vremile din urmă se purta o căciulă de biber cu fundul de catifea; cei mai săraci se mulțumeau cu căciuli înalte de pielicele de miel.

Haina femeilor era un veșmânt fără de mâneci, care acoperea trupul peste tot, de sus până la glezne; era în flori vii și de multe ori de mătase, iar deasupra purtau o cațaveică de catifea, de mătase ori de lână, după starea și averea lor, căptușită cu blănuri scumpe, vulpe ori numai pielicele de miel. Și azi încă le place armencelor să poarte cațaveica, care în loc de mâneci are două jgheaburi pentru brațe”.¹¹⁸

Observăm ce garderobă bogată și simandicoasă etalau bărbații și femeile din comunitatea armeană, vestiți pentru mătăsurile și borangicul pe care îl aduceau în Moldova din zona orientală. Semnul nobleței și bogăției etalate de această comunitate este și astăzi ușor de sesizat la Botoșani, chiar dacă numărul membrilor ei a scăzut dramatic. Amintirea armenilor persistă

¹¹⁸ Grigore Goilav, *Datinile, obiceiurile și credințele armenilor*, extras din Revista „Șezătoarea”, vol. XII, apărută la Fălticeni, 1911.

însă în mentalul colectiv actual prin denumirea unei importante străzi - *Strada Armeană* – situată în centrul oraşului. Aici sunt amplasate vechile edificii religioase ale comunităţii – biserica ortodoxă *Sfânta Maria* şi mănăstirea *Sfântul Axentie*, devenită ulterior biserica *Sfânta Treime*.¹¹⁹ Un alt locaş de cult este biserica *Buna Vestire*, iar foarte multe manuscrise, obiecte de cult şi patrimoniu se află astăzi în camera muzeală din interiorul bisericii ortodoxe *Sfânta Maria*.¹²⁰

Foarte frumoase sunt şi clădirile de patrimoniu, acestea aparţinând pe vremuri celor mai înstărite familii de armeni din târgul Botoşanilor – Casa Ibrăileanu – Jaleş, Casa Buicliu, Casa Bolfosu, Casa Ciomac, Casa Goilav, Casa Chiriac Bâznoşanu etc. La acestea se adaugă un număr impresionant de obiecte valoroase, cele mai multe provenind din donaţii – sfeşnice din argint, cruci mari de argint, icoane vechi, candelor de argint şi de alamă, covoare şi acoperăminte scumpe etc..¹²¹ Din păcate, multe dintre aceste edificii şi monumente publice au intrat într-o fază de degradare accentuată, provocată de intemperii, trecerea inexorabilă a timpului sau din cauza neglijenţei oamenilor şi autorităţilor.

Nu putem încheia studiul de faţă fără a sublinia contribuţia unor personalităţi locale, de origine armeană, la dezvoltarea artelor, literaturii sau ştiinţei româneşti. Merită a fi menţionate, chiar dacă fugitiv, ilustrele nume ale lui Andrei Popovici Bâznoşanu, mare naturalist, Oxendius Vărzărescu, al doilea episcop de rit armean din Transilvania, născut la Botoşani, Andronic Țăranu, pictor şi muzician, Emanoil Ciomac, muzicolog, critic muzical şi scriitor, Ioan Missir, fost primar al oraşului şi autorul cunoscutului roman

¹¹⁹ Florin Simion Egner, Viorica Popa, *Patrimoniul cultural şi religios al comunităţii armene şi al parohiei bisericii ortodoxe armene din Botoşani*, Tipografia Mediator, Botoşani, 2013, p.37.

¹²⁰ Ibidem.

¹²¹ Ibidem.

„Fata moartă” etc.¹²² Un destin aparte, asupra căruia voi zăbovi puțin pe final, este cel al profesorului de franceză Ariton Iacobeanu, armean la origine, unul dintre cei mai selecți dascăli de odinioară ai Botoșanilor.¹²³ Coleg de generație cu savantul Nicolae Iorga, a urmat cursurile liceale la renumitul Liceu „Laurian” din localitate, după care a absolvit Facultatea de Litere și Filozofie din Iași.¹²⁴ Foarte iubit și apreciat de elevi și colegii de breaslă, a preferat să activeze ca dascăl pentru foarte multă vreme în liceul în care studiasse în tinerețe, deși era licențiat și în drept. Într-o evocare realizată de scriitorul Ion Sângeorgiu, fost absolvent al Liceului „Laurian”, imaginea maestrului de franceză, Ariton Iacobeanu, rămâne la fel de vie : „ e drept că că, gustul literaturii nu l-am prins de la profesorii mei. Un singur profesor se ridica deasupra celorlalți și aducea în mijlocul nostru o atmosferă mai prietenoasă și, aș putea zice, chiar mai occidentală. Acesta era prietenul meu de azi, Iacobeanu. Lecțiile sale de franceză nu erau simple exerciții de gramatică, ci erau minunate *causerii*, la care lua parte cei mai importanți dintre noi. Analizele sale literare au fost primele drumuri care m-au introdus în tainele literaturii. Corneille și Racine, Victor Hugo și Lamartine înviau din moartea banală a cărților de școală în timpul lecțiilor calde și spirituale ale profesorului de franceză. Dacă mi-am închinat mai pe urmă viața literaturii și limbilor moderne, nu datoresc oare și ceva acestor lecții, în care clasicismul și romantismul francez pătrundeau pentru întâia oară în sufletul meu de elev?”¹²⁵

¹²² Ștefan Iovanesian, Gheorghe Median, *Armenii în istoria și viața orașului Botoșani*, Tipografia Ria, 2001.

¹²³ Ibidem.

¹²⁴ Ioan Mihai, Sorin Nistorică, Ioan Onofrei, *op. cit.*, p. 110.

¹²⁵ Ibidem.

Lui Ariton Iacobeanu îi datorăm înființarea Universității de la Botoșani, unde obișnuia să conferențieze alături de bunul său prieten Nicolae Iorga. Deși i s-a propus în nenumărate rânduri să devină profesor la marile universități din țară și străinătate, a preferat să rămână atașat urbei Botoșanilor și locuitorilor de aici. Rămâne și pentru cei de astăzi o mostră de moralitate, un reper în conștiința generațiilor de ieri, de azi și de mâine.

Considerăm că prin demersul nostru istoriografic readucem în atenție o temă actuală și importantă, privitoare la contribuția armenilor din Botoșani la edificarea patrimoniului cultural național.

Bibliografie

Lucrări generale :

1. Cardaș, Andrei, Ignat, Dumitru, Slavic, Gheorghe, *Botoșani – mic îndreptar turistic*, Editura Sport – Turism, București, 1979.
2. Căpiță, Carol, căpiță, Laura, Dumitrescu, Doru, Manea, Mihai, Stamatescu, Mihai, *Istoria minorităților naționale din România*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2008.
3. Ciubotaru, Ștefan, *Monografia orașului Botoșani*, Editura Axa, Botoșani, 1997.
4. Egner, Florin Simion, Popa, Viorica, *Cimitirele armene din Botoșani*, Tipografia Mediator, Botoșani, 2013.
5. Egner, Florin Simion, Popa, Viorica, *Istoria comunității armenilor din Botoșani*, Tipografia Mediator, Botoșani, 2012.
6. Egner, Florin Simion, Popa, Viorica, *Patrimoniul cultural și religios al comunității armene și al parohiei bisericii ortodoxe din Botoșani*, Tipografia Mediator, Botoșani, 2013.
7. Hancea, Ana, *Botoșani – istorie, oameni, locuri, perspective*, Întreprinderea Poligrafică Bacău, 1974.
8. Iovanesian, Ștefan, Median, Gheorghe, *Armenii în istoria și viața orașului Botoșani*, Tipografia Ria, Botoșani, 2001.
9. Mihai, Ioan, Nistorică, Sorin, Onofrei, Ioan, *Istoria Liceului „Laurian”*, Editura Axa, Botoșani, 1999.

Reviste și publicații :

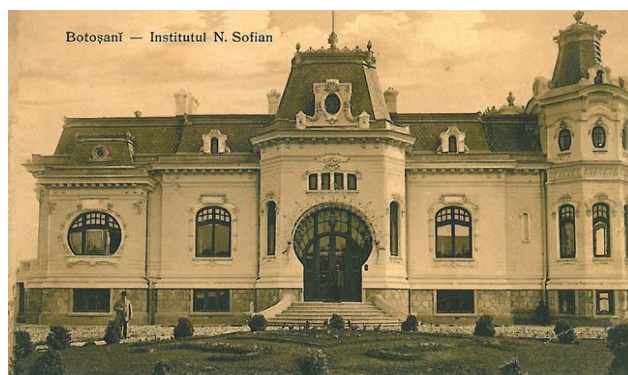
1. Revista „Forum cultural”, Botoșani, Anul IV, Nr.3, septembrie 2004.
2. Revista „Șezătoarea”, vol. XI, Fălticeni, 1911.
3. Volumul colectiv „Din trecutul Botoșanilor”, Întreprinderea Poligrafică Bacău, Bacău, 1974.

ANEXE

A. Case armenești

Casa Ciomac

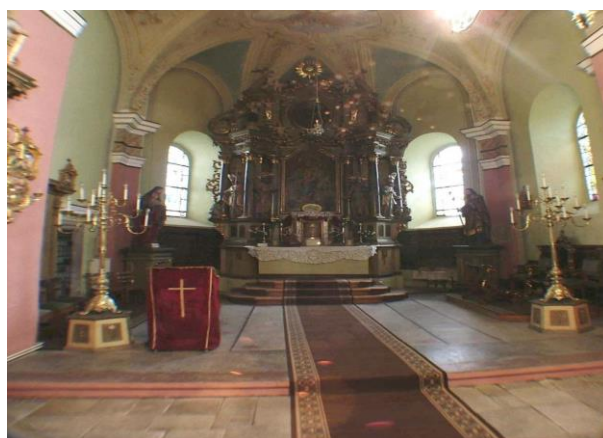

Casa Bolfosu

Biserica Sfânta Treime

Biserica Sfânta Maria

B. Personalități

Ioan Missir

Ariton Iacobeanu

Moștenirea lui Teodor Burada – între muzică, istorie și folclor

Elev Alexandru Matei, clasa a IX a B,
Liceul Teoretic International Spectrum
Profesor coordonator Andreea Granic

Teodor Burada (1839–1923), originar din **Iași**, descendent al unei vechi familii de aromâni stabiliți în Moldova, unde bunicul său a fost mare vornic, este una dintre personalitățile remarcabile ale culturii românești, ale cărui contribuții se întind peste mai multe domenii: muzică, istorie, etnografie și folclor. Moștenirea sa este una interdisciplinară, reprezentând un reper esențial pentru studiile privind identitatea culturală românească. Părinții săi au fost: **Tudorachi Burada**, primul profesor român de pian și chitară și **Maria Burada**, prima traducătoare de teatru în limba română. Aceștia au deschis primul salon literar și de muzică clasică din Moldova.

Își începe studiile la Școala militară de artilerie din Iași în 1857, dar abandonează și devine elev la Academia din Iași, apoi student la Facultatea de Drept a Universității din Iași. Își continuă studiile la Paris, unde își ia licența în drept și în economie politică, urmând tot acolo și Conservatorul imperial de muzică, unde obține atestatul de absolvire. El a fost cel dintâi elev din Moldova înscris în Conservatorul de muzică din Paris. În paralel a urmat Școala de poduri și Șosele.

După ce revine în țară ocupă funcții în magistratură la Roman (1866), Iași (1867), Galați (1868, aici fiind președinte de tribunal) și Focșani. A fost Membru corespondent al Academiei Române, membru al societății Regale Române de Geografie și profesor onorific al Conservatorului din Iași. Opera sa principală este „*Istoria teatrului din Moldova*“, dintre care două volume au fost tipărite în 1915, respectiv 1922, iar al treilea a rămas în

manuscris în păstrarea familiei. În 1975 a fost publicată o ediție completă a lucrării, dar într-un singur volum.

În urma unui mini-interviu luat tatălui meu despre personalitatea lui Teodor Burada, am aflat că în casa în care a stat acesta în anii 1880, a locuit ulterior o familie de muzicieni fără nicio legătură cu Teodor Burada. De asemenea, bunicul meu, ziarist, a scris în revista “*Convorbiri literare*”, unde a publicat mai mulți ani și celebrul folclorist. Tatăl meu a copilărit pe aceeași stradă din Iași unde a trăit Teodor Burada.

Drept, Muzicologie, Etnografie, Folclor – sunt doar câteva domenii pe care **Teodor Burada** le-a studiat și cercetat cu temeinicie. A scris nenumărate studii bine documentate, abordând subiecte în premieră. Dar cele mai importante descoperiri le-a făcut într-un domeniu absolut surprinzător – Istoria. Ca un veritabil vânător de comori, Teodor Burada a fost primul intelectual care a descoperit civilizația Cucuteni, realizând că artefactele descoperite de muncitorii unei cariere de piatră din satul Cucuteni sunt de fapt relicvele unei civilizații preistorice și au o valoare inestimabilă. Tot Teodor Burada a descoperit manuscrisul „Cartea științei muzicii” al lui Dimitrie Cantemir, demult pierdut, într-un anticariat din Istanbul. Astfel, a fost primul muzicolog care a analizat această prețioasă lucrare, precum și compozițiile lui Cantemir incluse în ea.

A fost violonist de formație, perfecționându-se în domeniul muzical cu Delphin Jean Alard – la violină și Henri Reber și Louis Clapisson – la armonie, fiind **primul student moldovean** la Conservatoire imperial de musique et déclamation (1861 - 1865), pe care l-a absolvit. A avut o activitate prodigioasă și îndelungată ca **profesor la Conservatorul din Iași**, formând generații de muzicieni. De asemenea, a realizat culegeri de muzică populară, fiind unul dintre primii cercetători români care a transcris și publicat melodii tradiționale românești, contribuind astfel la păstrarea

folclorului muzical autentic. El considerând că muzica populară exprimă sufletul colectiv al poporului român.

A fost un călător-erudit, documentând tradiții, obiceiuri și artefacte din diverse regiuni ale țării și din străinătate. Toate informațiile adunate au fost incluse în articolele și lucrările publicate în revistele științifice ale vremii, contribuind astfel la consolidarea unei perspective istorice asupra culturii populare. A cules legende, basme, proverbe, ghicitori și obiceiuri, cu precădere din zona Dobrogei, din tradițiile aromânilor. În privința genurilor și speciilor folclorice, a surprins aproape toate aspectele: de la cele legate de naștere și botez până la cele practicate la înmormântări, trecând prin cele de nuntă. Pionier în domeniul folcloristicii științifice, a tratat folclorul nu doar ca divertisment, ci ca mărturie a spiritualității naționale, susținând ideea că tradițiile sunt o sursă de identitate și educație morală, încurajând astfel integrarea acestora în școală.

În domeniul istoriei a participat la descoperirea de vestigii arheologice în zona Cucuteni, ajutând la documentarea unei civilizații preistorice – ceea ce îl leagă indirect și de istoria veche a Moldovei. Trebuie amintit faptul că Muzeul Etnografic al Moldovei din Iași, parte a Palatului Culturii, păstrează documente și obiecte legate de activitatea sa.

Cea mai impunătoare sinteză scrisă de Teodor Burada rămâne *Istoria teatrului în Moldova*, publicat în două volume (1915, respectiv 1922) la Iași, fiind astfel un **precursor al istoriei domeniului**.

Pentru întreaga sa muncă neobosită din domeniul culturii naționale a fost ales membru corespondent al Academiei Române în 1878, iar Centrul Cultural Județean din Constanța îi poartă numele datorită contribuției importante la descoperirea și explorarea folclorului dobrogean.

Activitatea lui Teodor Burada rămâne o mărturie vie a devotamentului său pentru cultura română. Prin eforturile sale neîncetate de

a culege și a păstra folclorul, de a cerceta istoria muzicii și de a promova valorile naționale, el nu a fost doar un observator, ci un participant activ la modelarea identității culturale a României. Moștenirea sa nu se limitează la arhivele prăfuite de vreme, ci continuă să inspire și astăzi pe toți cei care prețuiesc autenticitatea și profunzimea tradițiilor.

Bibliografie:

- [Teodor Burada - Wikipedia](#)
- [Teodor Burada, între cultura Cucuteni și muzica lui Dimitrie Cantemir](#)
- [Istoria Dobrogei: Teodor T. Burada, „explorator de orașe, sate și țări străine locuite de români“](#)
- [Cine a fost Teodor T. Burada, al cărui nume îl poartă Centrul Cultural Județean Constanța - Constanteanul](#)
- [Teodor T. Burada – ctitor al muzicologiei românești](#)
- [Mini-interviu cu tatăl meu](#)

Dicționar:

- Datcu, Iordan – Dicționarul etnologilor români, Ediția a III – a, revăzută și mult adăugită, București, Editura Saeculum

Cărți:

- Neagu Djuvara, *O scurtă istorie ilustrată a românilor*, București, Editura Humanitas, 2022
- Vasile, Vasile. *Profiluri de muzicieni români sec. XIX - XX*, vol. I, București, Editura muzicală, 1986

Regina Maria, cea mai importantă militantă a mișcării feministe

**Prof. dr. Andreea Granic,
Liceul Teoretic Internațional Spectrum**

Dincolo de rolul său de Regină, Maria a României se profilează ca o figură esențială în istoria feminismului românesc, acțiunile și convingerile sale conturând un parcurs coerent, dedicat îmbunătățirii condiției femeii. De la sprijinul pentru educația feminină și implicarea în asociațiile caritabile, până la promovarea femeilor în domenii considerate până atunci exclusiv masculine, Regina Maria a demonstrat o viziune progresistă, adesea înaintea vremii sale.

Așa cum observăm în primul număr al jurnalului „Acțiunea feministă”, Regina Maria, aflată în vizită la Paris cu ocazia Conferinței de Pace, declară într-un interviu acordat reporterului ziarului „Chicago Tribune”: „Am fost în totdeauna partizana drepturilor depline pentru femei și voi face tot ce-mi va sta în putință ca aceasta să se înfăptuiască și în România. Sper că voi avea în curând, acolo, o mai bună organizare și un comitet național de femei, care va face parte din comitetul internațional”¹²⁶. Considerată de autoare „prima cetățeană a României Mari”, prin prisma poziției sale și a activității diplomatice întreprinse, și nu din perspectiva drepturilor politice, declarația Reginei reprezintă un „balsam” pentru mișcarea feministă aflată la un nou început de drum. Trebuie să amintim faptul că anii 1918-1919 aduc schimbării majore din punct de vedere

¹²⁶ „Regina Maria”, *Acțiunea feministă*, anul I, nr. 1, 30 aprilie 1919, p. 1. Informații interesante despre prezența Reginei Maria la Conferința de pace de la Paris și rolul acesteia în promovarea intereselor naționale regăsim în Ioan Ciupercă, *România în fața recunoașterii unității naționale. Repere*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2010, p. 79; *Idem*, *Dincolo de „Fațada impunătoare” a Conferinței de Pace de la Paris*, Extras din „Români în istoria universală”, vol. II, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 1987, p. 616.

geografico-administrativ, social, politic și economic, România căpătând în urma Marii Unirii o altă înfățișare, situație care va determina mutații profunde și în cadrul activității feministe.

După cum mărturisește în memoriile sale, momentul plecării la Paris a fost o adevărată sărbătoare, la gară venind și „pasionatele feministe, care aveau priviri complice, de cunoscătoare”, intuind misiunea diplomatică importantă pe care o avea Regina, fapt care „le făcea să fie extrem de încântate”¹²⁷. În timpul șederii sale în capitala Franței, suverana intră în contact cu mișcarea feministă internațională, pe care o consideră „la modă”, dar în același timp remarcă faptul că vocea femeilor, care au adus o contribuție importantă în timpul războiului, nu mai poate fi ignorată sau lăsată deoparte.

O informație mai mult decât prețioasă, pe care o găsim în memoriile sale recent descoperite, este faptul că Lady Aberdeen, considerată principala luptătoare pentru drepturile femeilor, îi solicită Reginei Maria acceptul de a fi numită „șef al mișcării” și de a merge în această calitate la Liga Națiunilor. Reprezentanta feministă consideră că suverana întrunește toate calitățile unui „pionier” și deschizător de drumuri, ceea ce ar putea face din persoana sa un „drapel minunat al cauzei lor”, pornind de la premisa că reușește să o convingă de acest lucru. Refuzul îl putem intui, desigur, dar acesta nu se datorează neconcordanței în ideii cu cele susținute de mișcarea feministă, ci imposibilității de a-și asuma orice funcție de lider, existând riscul de a fi sancționată de celelalte regine ale Europei. Această sarcină importantă nu putea fi acceptată decât cu acordul celor din casta sa, situație înțeleasă de „draga bătrână doamnă”¹²⁸.

¹²⁷ Diana Mandache, *Regina Maria a României. Capitole târzii din viața mea. Memorii redescoperite*, vol. IV (continuarea seriei *Regina Maria. Povestea vieții mele*), Editura Alfa, București, 2007, p. 23.

¹²⁸ *Ibidem*, p. 83.

Momentele de cumpănă și responsabilitățile majore asumate în timpul primului război mondial, au determinat o maturizare relativ rapidă a suveranei, fapt care se reflectă în acțiunile sale ulterioare. Deși crescută într-o atmosferă de libertate cvasitotală, ferită de aspectele profunde și implicațiile politice ale poziției sale, la venirea în România, aceasta a găsit în mediul monarhic autohton un puternic curent tradiționalist, conform căruia puterea de decizie și autonomia erau incompatibile cu statutul moștenitorilor tronului. În aceste condiții, Maria refuză să îndeplinească doar unica menire a femeii, aceea de a fi mamă, și reacționează conform caracterului său puternic, la oficial prin nonconformism și la tradițional prin tendința, discretă și rezervată, de emancipare în toate activitățile întreprinse și susținere a mișcării feministe, modalitatea principală fiind patronajul societăților¹²⁹.

Deși rolul femeii în politică în anii '20 este mai mult decât redus, practic lipsește cu desăvârșire, Regina Maria este sfetnicul nelipsit al Regelui Ferdinand în toate problemele, până la moartea acestuia survenită în cursul anului 1927. După cum afirmă și Eliza Cornea în studiul său referitor la domnițele poporului român, suverana reușește să pătrundă interesele și jocurile politicii precum un „mare om de stat”, ajungând să cunoască tainele

¹²⁹ Marian Constantin, *Un personaj din „Belle Epoque” : Regina Maria*, in Dr. Diana Fotescu, Marian Constantin (coord.), *Studii și articole de istorie și istoria artei*, Editura Sigma, București, 2001, pp. 162-164. Alteța sa Principesa Maria, mai precis Maria Alexandra Victoria, s-a născut la 29 octombrie 1875, la Eastwel Park, în Marea Britanie, ca fiică principelui Alfred, principe de Saxa-Coburg-Gotha și duce de Edinburg, și a ducesei Maria Alexandrovna a Rusiei, fiind nepoata Reginei Victoria a Marii Britanii. Căsătorindu-se în 1892 cu prințul Ferdinand de Hohenzollern, moștenitor al tronului României, a devenit Regină în 1914, fiind o figură publică iubită și apreciată atât în țară, cât și în străinătate, mai ales în urma acțiunilor sale din timpul primului război mondial și a turneelor internaționale ulterioare, efectuate în vederea promovării intereselor României. Regina Maria a avut șase copii, iar în momentul moștenirii tronului de către fiul său, Carol (1930), acesta a izolat-o complet de viața publică. În 1936 Regina se îmbolnăvește și moare doi ani mai târziu, la Sinaia, la vârsta de 62 ani. Pentru mai multe detalii referitoare la viața și activitatea sa, a se vedea Vasile Arimia (ed.), *Maria, Regină a României. Însemnări zilnice*, vol. I-VII, Editura Historia, București, 2005-2008; Ioana Cracă (ed.), *Maria Regină a României. Povestea vieții mele*, vol. I-II, Editura Eminescu, București, 1997.

acestui domeniu, destul de încurcat și dificil în mediul interbelic românesc¹³⁰. Ca o confirmare a acestui fapt, oameni politici importanți solicitau constant întrevederi, fie pentru a se sfătui și a-și prezenta ideile, fie pentru a solicita sprijin politic, având în vedere poziția sa în imediata apropiere a Regelui.

În afara „rolului său politic”, nu putem să nu abordăm importanta activitate de binefacere, continuată cu și mai multă forță la sfârșitul primului război mondial, când România se afla într-o stare acută de dezorganizare și lipsuri majore, cauzată atât de război, cât și de cei doi ani de ocupație. După cum recunoaște în amintirile sale, munca de sprijinire și ajutorare a celor nevoiași a fost dusă cu succes de un număr redus de femei, cu relative resurse financiare și dorință de a lucra în folosul orfanilor, văduvelor și săracilor.

Astfel, în cursul anului 1919, în timpul vizitei la Iași, Regina regăsește grupul de femei, dintre care amintim pe Helene Pherekyde, Alexandrina Gr. Cantacuzino¹³¹, Olga Sturdza, Simona Lahovary și Maria Popp, care duc o continuă activitate filantropică. Inițiativele lor sunt susținute în țară de mai multe personalități cu funcții publice și religioase, precum Mitropolitul Pimen, dar și de Crucea Roșie americană și organizația Hoover, care se ocupă în mod special de hrana copiilor săraci. Timp de o săptămână, suverana revizitează toate spitalele, școlile, cantinele săracilor și alte instituții, care reușesc să se mențină pe o linie de plutire datorită muncii

¹³⁰ Eliza V. Cornea, „Viitorul țării îl țese femeia”(Carmen Sylva). *Domnițele poporului român*, Institutul de Arte grafice Bucovina I. E. Toroutiu, București, 1933, p. 45.

¹³¹ Această lidera feministă apare în memoriile Reginei, ca și în cele ale nepotului ei, diplomatul Raoul Bossy, cu apelativul de Didina, așa cum era numită în familie și grupul de apropiați. Relația de prietenie dintre cele două personalități feminine datează încă din 1907, de când o regăsim printre prietenele sale, ca persoana care „are întotdeauna atâtea de spus despre orice subiect”. Suverana o consideră drept „femeia cea mai de căpetenie” a mișcării feministe din România. *Maria, Regină a României. Povestea vieții mele*, vol. II, ediție îngrijită și note de Ioana Cracă, traducere din engleză de Mărgărita Miller-Verghi, Editura Eminescu, 1997, p. 214.

și eforturilor acestor femei, mare parte implicate profund și în mișcarea feministă¹³².

Pentru a vorbi despre rolul și importanța Reginei Maria în cadrul mișcării, revenim la memoriile sale, unde vorbește despre „câteva femei deosebite” care, în pofida competenței lor, aveau nevoie de sprijinul constant al suveranei, având în vedere faptul că nimic nu era mai solid și sigur decât patronajul acesteia. Implicarea sa reprezintă pentru feministe stimulul și imboldul necesare unui și mai intens activism în toate domeniile¹³³, așa cum îl arăta Regina însăși, fiind în același timp soră de caritate, soție, mamă, poetă și „diplomată”.

În afara patronajului moral și spiritual arătat, suverana încerca să ajute și să motiveze prin chiar prezența sa la acțiunile desfășurate în cadrul mișcării, fie că vorbim despre inaugurării de institute¹³⁴ și școlii, fie despre congrese și reuniuni feministe.

Moștenirea sa nu rezidă doar în reformele legislative sau în instituțiile pe care le-a patronat, ci, mai ales, în exemplul personal, Regina Maria demonstrând că o femeie poate fi simultan, un lider puternic și echilibrat, o mamă devotată și o promovare activă a drepturilor și libertăților individuale. Prin curajul, inteligența și determinarea sa, a inspirat generații de femei să-și depășească limitele impuse de societate și să aspire la un rol activ și tot mai important în construcția unei lumi mai juste și mai echitabile.

Bibliografie:

¹³² Diana Mandache, *op. cit.*, pp. 9-20.

¹³³ Vasile Arimia (ed.), *Maria, Regină a României. Însemnări zilnice (decembrie 1918-decembrie 1919)*, vol. I, Editura Albatros, București, 1996, p. 39.

¹³⁴ În data de 23 noiembrie 1918, Regina a participat la inaugurarea Institutului Societății ortodoxe al femeilor române, patronat de Alexandrina Gr. Cantacuzino, unde „totul a fost extraordinar, foarte loial și foarte impunător”. *Ibidem*, p. 12.

- Arimia, Vasile (ed.), *Maria, Regină a României. Însemnări zilnice (decembrie 1918-decembrie 1919)*, vol. I, Editura Albatros, București, 1996.
- Ciupercă, Ioan, *România în fața recunoașterii unității naționale. Repere*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2010.
- Cornea, Eliza V., „Viitorul țării îl țese femeia” (*Carmen Sylva*). *Domnițele poporului român*, Institutul de Arte grafice Bucovina I. E. Toroutiu, București, 1933.
- Cracă, Ioana (ed.), *Maria Regină a României. Povestea vieții mele*, vol. I-II, Editura Eminescu, București, 1997.
- Fotescu, Diana, Constantin, Marian (coord.), *Studii și articole de istorie și istoria artei*, Editura Sigma, București, 2001.
- Mandache, Diana, *Regina Maria a României. Capitole târzii din viața mea. Memorii redescoperite*, vol. IV (continuarea seriei *Regina Maria. Povestea vieții mele*), Editura Alfa, București, 2007.

Cuza Vodă în creația literară

**Prof. Butnariuc Ana-Maria,
Școala Gimnazială „Ion Creangă”, Târgu Frumos**

Sunt momente în decursul istoriei, în care popoarele trebuie să-și afirme personalitatea, voința de a trăi liber, capacitatea de a contribui, creator și eficient, la sporirea patrimoniului civilizației umane. Pentru români, Unirea Principatelor Române din anul 1859, a reprezentat un asemenea moment. Poporul român a înscris în cartea istoriei sale una din cele mai semnificative pagini, ce și-a găsit o deosebit de bogată expresie în literatura vremii.

Trebuie evidențiat faptul că literatura joacă un rol deosebit de important în reînvierea umbrelor trecutului. De multe ori o poezie, o operă literară, o operă folclorică vibrează mai intens în conștiința noilor generații decât niște date seci, goale de conținut, din manuale de istorie.

Rolul literaturii în prezentarea istoriei este surprins într-un mod relevant de A.D. Xenopol atunci când scria: „Când era vorba de fixat o dată sau de a determina succesiunea unor domni, stilul trebuia să ia caracterul unei discuții științifice. Aiurea, unde simțeam pulsul cel mai mare al nației răsunând în inima mea, la priveriștea faptelor mărețe sau la trecutul de durere al poporului român, fără să fi vrut, mi se încălzea condeiul și povestirea lua un caracter mai literar. Eu sunt anume de părere că istoria trebuie să scruteze spre a afla adevărul; dar că acestuia nu-i va sta niciodată rău, când va fi învăluit într-o haină frumoasă. De aceea cred că, deși istoria tinde de a deveni o știință, scrierea ei nu trebuie să înceteze a rămâne pe cât se va putea mai mult și o lucrare literară, și în îmbinarea acestor două caractere stă tocmai partea cea mai grea a formei în istorie.”¹

Alegerea lui Al.I.Cuza și proclamarea Unirii, prin care se deschidea o nouă și luminoasă pagină în istoria poporului român, a aflat un ecou

vibrant în inima și conștiința scriitorilor contemporani Unirii, dar și a celor care vor urma. Încă de la alegerea lui Cuza ca domn al Moldovei, Dimitrie Bolintineanu saluta evenimentul cu un puternic entuziasm scriind: „Nu este vorba aici de vechimea familiei; nu mai este aceasta condiția la care, după Convenție, se supune candidatul la domnie. Al.I Cuza este unul din tinerii cei mai cu spirit din Moldova, onest și patriot. Și ceea ce face mai multă plăcere este că a devenit domn fără a întrebuința mijloace de corupție, fără a se da pradă înrâurii străine, fără a lua nici un fel de îndatorire stricătoare către alegătorii săi.”²

Prin dubla alegere s-a înfăptuit Unirea Moldovei cu Valahia, constituindu-se, astfel, statul național român. Domnitorul Alexandru Ioan Cuza a devenit domnul Unirii, simbolul Unirii, Unirea însăși.

Când Cuza a sosit la București, întreaga populație a capitalei i-a făcut o primire cu adevărat trimfală. Devenind exponentul compatrioților săi, exprimând bucuria împlinirii visului secular al unității naționale și deplina încredere în noul destin al poporului român, Grigore Alexandrescu îi adresează poezia *Măriei sale Domnitorului Alexandru Ioan I. Anul 1859. Pentru ziua intrării sale în București*: „Timp dorit, zi de speranțe, / Fiu al țării, salutare! / România investită / În veșminte de sărbătoare, / Îți dorește, îți urează / De mari fapte viață plină, / Și se înclină stei tale / Ce străluce de lumină. //Căci e aspră datorie / Ce o națiune o impune, /Căci e grea, mult grea coroana / Ce pe capul tău se pune./ Țara te salută, prințe, / Cu plăcere și iubire, /Și-ți încrede viitoru-i /Zâmbitor de fericire!”³

Considerându-l un brav urmaș al lui Ștefan cel Mare, poetul Gh. Tăutu scria în poezia *Urare. Principelui Alexandru I* : „Print cu inima română / Du-ne deci pe căi de flori, / Către țarmuri ce îngână / Nimai cânt,

plăcute hori; / Căci așa cu bucurie / Să trăiască, vom striga, / Într-unita
România / Să trăiești, Măria Ta!”⁴

Ioan Pavlov urează și el domnitorului: „Să fii Doamne ca Ștefan, și
numele de Mare / Să-ți spune-n România și-n dragul ei popor / Să duci
steagul unirii departe de hotare / Și nația română spre falnic viitor”, iar C.
Radulian pune în domnitor speranța regenerării țaranului român: „Pe noi
aștia țaranii, / Ce am trăit multe strădăni, / Pân-acum când domnul sfânt /
Ne-a trimis pe Cuza Blândul”⁵

Unul dintre cele mai importante momente din perioada de început a
domniei lui Cuza, cu consecințe salutare pentru autonomia și suveranitatea
statului român, l-a constituit vizita protocolară a domnitorului la
Constantinopol, în septembrie 1860. Cuza era însoțit de o suită civilă și
militară, din care făcea parte și Dimitrie Bolintineanu, care va descrie această
călătorie în broșura *Vizita domnitorului Principatelor Unite la
Constantinopole*, publicată chiar în 1860, la scurt timp după revenirea în
țară.

Cuza a fost primit cu toate onorurile convenite unui suveran, tratat cu
respect de sultan și de către ceilalți membri ai corpului diplomatic, decorat
cu cel mai înalt ordin turcesc. Era, desigur, o categorică deosebire între
modul în care Cuza a fost primit la Poarta Otomană și cel în care erau
umiliți, maziliți și chiar decapitați domnitorii români cu puțin timp înainte.
„Această călătorie – scria D. Bolintineanu – până astăzi este singura de felul
său. Vizita M.S., în adevăr, deși subordonată voinței Europei, are aerul unei
întrevederi a doi suverani, din care cel mai interesat este imperatorul
otomanilor. Niciodată în cazuri de această natură, Poarta Otomană nu a
exprimat atâta dorință de a vedea un domn român în capitala Turciei;
niciodată nu au oferit mai multe onori aleșilor românilor.”⁶ Această

călătorie a avut un mare efect, mai ales pe plan internațional, impunând demnitatea domnitorului român și prestigiul națiunii noastre.

Împrejurările social-politice în care s-a desfășurat marea acțiune istorică și figura celui care l-a întrupat domnind cu atâta iubire pentru popor, își găsesc locul în narațiunea *Ion Roată și Vodă Cuza*, a neîntrecutului povestitor Ion Creangă. Schița are o mare însemnătate pentru precizarea poziției lui Cuza față de țărănime. Personajul principal al întâmplării este același Moș Ion Roată, care participase ca deputat al țărânimii la Divanul ad-hoc, constituit în vederea alegerilor din 1857. Câțiva ani mai târziu, Cuza „a poposit la Agiud”, unde a fost întâmpinat de o mulțime de oameni, printre care, l-a recunoscut pe Moș Ion Roată, pe care l-a întrebat ce „durere” are. Moșul a depănat suferința sa, cum megieșul său, „stăpânul unei moșii foarte mari”, a pus „prigoană” pe capul lui, l-a făcut să-și piardă toată agoniseala și atunci când „și-a luat inima-n dinți” și a mers să se jeluiască la boier, acesta l-a „scuiat drept în obraz, de față cu slugile sale și cu alți oameni ce se aflau la curte” și l-a amenințat cu bătaia. Impresionat, Cuza i-a dat moșului două fișicuri de napoleoni și l-a sfătuit să-l lase pe boier să fie „judecat de Dumnezeu”. Finalul povestirii este însă cel mai emoționant și plin de învățăminte. Moș Ion mulțumește cu ochii în lacrimi și zice oftând:

- “Dar cu rușinea ce mi-a făcut, cum rămâne, Măria ta?
- Cu rușinea, iaca așa rămâne, moș Ioane, zise Cuza Vodă, sărutându-l și pe un obraz și pe altul, în fața mulțimii adunate acolo. Du-te și spune sătenilor dumitale, că pe unde te-a scuiat boierul, te-a sărutat domnitorul țării și ți-a șters rușinea.”⁷ Ion Creangă a reușit să facă din Moș Ion Roată un simbol al epocii Unirii, un simbol al înțelepciunii țaranului român, el fiind prezent mai târziu și în operele altor scriitori.

Gr. H. Grădina leagă numele domnitorului de una dintre cele mai importante reforme, reforma agrară, în poezia *Lui Alexandru Ioan I. Pentru dezrobirea țăranilor*: “Liber ești acum, ai pământ și casă - /Tot ce ai dorit / Jugul asupririi nu te mai apasă./ De ale sclaviei lanțuri nu-ți mai pasă, / Căci pe toate Cuza falnic le-a zdrobit...// Glorie, onoare, ți se cuvine. / Ție flori și cânt! / Cerul ne revarsă mila lui spre bine, / Soarele căldură; iar de la tine, / Strălucite Doamne, noi avem pământ!”⁸

Într-o telegramă trimisă domnitorului de satele din județul Fălciu, după publicarea legii rurale, se spunea : “Fapta pe care Măria Voastră ați isprăvit slobozind neamul românesc din boieresc, munca silită.....este atât de mare, cât nu o poate scrie nimenea. Dumnezeuul părinților noștri păstreze zilele Măriei Tale ferice, nebântuite; Îl rugăm să ia din zilele noastre și a copiilor noștri și să adauge pe ale Măriei Voastre, să ne pui la cale până la sfârșit. Rugămu-te dă-ne voie ca de acum înainte să te numim Părintele cel binevoitor și slobozitorul neamului românesc.”⁹

Străduințele pe care le depuneau Cuza și sfetnicii săi pentru reformarea statului și a vieții sociale din Principate, sunt surprinse de Vasile Alecsandri în poezia *Hora lui Cuza Vodă* , care este totodată și o adevărată prezentare a înfăptuirilor de până atunci a celui ales domn în 1859: “Frunză verde de migdale, / De la Milcov mai la vale, / Mai la vale și mai la deal, / Pe ist mal și pe cel mal, / S-a întins o horă mare.../ Iată și Cuza călare / Care strigă-n gura mare : / Trageți hora cu-nfocare / Din Carpați și pân’la Mare! / Frunză verde pom rodit, / De când Cuza s-a domnit / Binele s-au mai dospit, / Ocele s-au mai mărit / Cuza Vodă să trăiască, / Oștile să le mărească, / Pe ciocoi să-i umilească, / Țară mândră să-și croiască, / Pe călugări să-i spășească, / Pe clăcași să-i dezrobească, / Cum o ști să-i dăruiască!”¹⁰

Toate aceste realizări nu i-au împiedicat pe cei care îi erau împotriva să pună la cale detronarea sa. Actul politic prin care Cuza este îndepărtat din fruntea țării este surprins de poetul G. Baronzi în poezia *Călcarea pe la palat* : “Trădători fără de rușine, cutezarea vă e mare! / Știți voi răul ce ni dați? / Știți că-ambitiunii voastre celei fără de hotare / Un popor sacrificați!”. Momentul loviturii de stat este descris astfel: „Ora trei și jumătate bate gravă, dar silită / De infamii ce-o așteaptă ; / trădătorii stau la pândă, dar cu fața lor pierită / Și cu aginia-n piept....//Un moment.....Și-nverșunarea în palat îi năpustește / Cu pistoalele în mâini; / Coridoarele sunt pline, ușa nu se-mpotrivesc. / Pe victimă sunt stăpâni.” Domnitorul nu rispostează și spune: “Din popor născut, ursita m-așează pe tronul țării; / În popor mă voi întoarce cu un nume nepătat; / Cetățean ca și când soarta îmi dă Scaunul puterii; / Să trăiască România! voi striga neîncetat!” În finalul poeziei , concluzia este dureroasă: „Căci e sigur că acela ce odată prin trădare / A voit a se sui, / Mâine pot fără-ndoială să mai cerce o vânzare, / Și-a lor crim-a reînnoi!”¹¹

După șapte ani de exil, domnitorul va înceta din viață în mai 1873, iar poetul și bunul său prieten, Vasile Alecsandri, scrie pentru placa mormântului:

„Văzutu-te-am în pace suind scara mării
Și în pace luând cale augustă a nemuririi,
O, scumpe amice, Domn mare, nume cu splendoare
Sădit pe miriade de limpezi izvoare,
O clipă apărut-ai în plaiul veșniciei,
Și veșnici mari fapte lăsat-ai României,
Nălțând din părăsire antica-i demnitate,
Prin magica unire și sacra libertate:
Ca norul plin de mană, ce trece și revarsă,

O ploaie roditoare pe brazda care-i arsă,
Și stând apoi departe, în urma lui privește,
Cum brazda se deschide și câmpul înflorește.
Așa și tu din ceruri, ai dulcea mângâiere,
Să vezi a Țării tale frumoasa reînviere,
Tu ai stârpit, cu sceptra, unelte de robire,
Din suflete și câmpuri sămânța de șerbire,
Acum te odihnește gustând eterna pace,
În taina măiestoasă, a morții care tace,
Lăsând o lume întreagă la tine să gândească,
Și a ta legendă, Cuza, cu fală s-o rostească.
Sunt nume destinate ca numele tău mare,
Să stea neclintit pe a timpului hotare
Și veșnic să răspândă o falnică lumină
Pe secolii ce în taină trecând li se închină”¹²

Este semnificativ și ecoul pe care personalitatea și acțiunea lui Al. I. Cuza le-au lăsat conștiința scriitorilor veniți mai târziu. Astfel , Ion Luca Caragiale a relatat în proza *Peste cincizeci de ani*, amintiri ale vizitei lui Cuza Vodă la Ploiești, cu prilejul deschiderii anului școlar: “Dascălul nostru – scria Caragiale – adânc emoționat, cu spatele la tablă și cu fața către domn , zice, de-abia stăpânindu-și tremurătura bărbiei:

- Măria-ta; Dumnezeu știe ce se petrece acum în sufletul unui biet dascăl ca mine, venit aici din părțile românești de dincolo. Rog pe Dumnezeu să te ție sănătos și voinic pentru fericirea poporului românesc. Mîntea, brațele, sângele nostru și al acestor copii sunt de-acuma închinare neamului român, patriei române, domnului român, Măriei-tale!

La aceste vorbe, toată lumea s-a ridicat în picioare, și Vodă asemenea; nimeni nu mai putea sta jos, prea se ridicaseră sufletele. După ce și-a scos focul de la inimă, dascălul a luat o bucată de tibișir, s-a întors către noi și a zis:

- Copii! după secole de-ncruntare, astăzi ne zâmbește și nouă, românilor, bunul Dumnezeu. De astăzi încolo, ne-am căpătat iar onoarea de popor liber, de popor latin. Jos slova străină! Sus litera străbună!

Și cum scria el frumos, ca de tipar, a scris pe tabla neagră, cu litere străbune: Vivat România! Vivat Națiunea Română! Vivat Alexandru Ion întâi, Domnul Românilor! Și bravu nostru dascăl n-a mai putut stăpâni emoția și s-a pornit pe plâns; a plâns toată lumea, și părinți , și copii; iar Vodă, ținându-se cât putea și ștergându-se la ochi cu batista, a bătut pe umeri pe dascăl și i-a zis:

- Să trăiești! Cu români ca tine n-am teamă!”¹³

Foarte supărat pe politicianismul veros din timpul său, George Ranetti publica în 23 ianuarie 1909, poezia intitulată *24 Ianuarie*, în care scria: „Ah, de-aș putea ca să te re-nviez pe tine, / O, Cuza!...Te-ai întoarce-n slava nemuririi, / Văzând, sârbit, că idolul chivernisirii / Stăpân e pe-ale principatelor destine.”

Personalitatea prestigioasă a lui Cuza Vodă și fundamentalele reforme pe care le-a înfăptuit în timpul Unirii au fost apreciate elogios de Mihai Eminescu. Marele poet afirma că Alexandru I. Cuza a fost „unul dintre domnii cei mai patrioți din câți au fost vreodată în țările Dunării române....Unirea adusesese, în urma numeroaselor acte de suveranitate înăuntru, imense foloase materiale și morale statului, precum secularizarea a o a cincea parte din pământul României, sporirea armatei, împrumutarea clasei cele mai numeroase și mai importante a țării, autonomia bisericii

naționale, paralizarea puterii consulilor, un spornic avânt pe calea culturii intelectuale”.¹⁴

Faptele cele mari ale domnitorului, cunoscute astăzi prin eforturile succesive ale câtorva generații de istorici, n-au putut fi șterse, nici măcar diminuate în memoria colectivă, prin silința denigratorilor, atenți doar la păcatele mici ale omului, iar detronarea sa, „efect al trădării și al bizantinismului nostru politic”¹⁵, exilul autoimpus, aducerea prințului străin și vehementa campanie de presă circumcisă acestui nefericit epilog n-au izbutit să știrbească simpatia populară față de Cuza, simpatie care a dobândit , odată cu scurgerea vremii, veșmânt de legendă.

Note bibliografice:

1. A.D.Xenopol, *Istoria românilor din Dacia Traiană*, vol. I, Ediția a II-a, București, p.10-11
2. Teodor Vârgolici, *Ideii și idealuri literare*, Ed. Eminescu, 1987, p.41
3. Grigore Alexandrescu, *Poezii*, Ed.Minerva, București, 1979, p. 152-153
4. Virgiliu Ene (ed.), *Mărturii despre Unire*, Editura Tineretului, București, 1959, p. 245
5. A. D. Xenopol, *Domnia lui Cuza Vodă 1859-1866*, în *Istoria românilor din Dacia Traiană*, vol. XIII, Editura Cartea Românească, București, f.a., p. 102
6. *E scris pe tricolor Unire*, antologie de Cornel Simionescu, Editura Minerva, București, 1980, p.170
7. Ion Creangă, *Povești, amintiri și povestiri*, Editura Cartea Românească, București, 1989, p. 264-269
8. *Unirea principatelor Române oglindită în literatură*, Editura Junimea, Iași, 1979. p. 263-265

9. C. C. Giurescu, Dinu Giurescu, *Istoria românilor din cele mai vechi timpuri până astăzi*, Editura Albatros, București, 1971, p. 613
10. Dan Berindei, *Cultura națională română modernă*, Editura Eminescu, București, 1986, p.345-346
11. Virgiliu Ene (ed.), *op.cit.*, p. 96-102
12. Ibidem, p.239
13. *Unirea Principatelor oglindită în literatură...*, p. 281-282
14. Teodor Vârgolici, *Scriitorii români și unitatea națională*, Editura Eminescu, București, 1988, p.111-112
15. Dumitru Vitcu, *Unicitatea lui Alexandru I. Cuza, în Posteritatea lui Alexandru Ioan Cuza*, Editura Sfera, Bârlad, 2008, p.79

ELENA CARAGIANI – STOENESCU

Prima femeie aviator din România

**Eleva: MEAUCĂ SOFIA ELENA,
Clasa a VII-a C, Școala Gimnazială „Jon Ghica” Iași,
Profesor coordonator: Zaharia Ana-Maria**

Elena Caragiani-Stoenescu, născută în 13 mai 1887, la Tecuci, a fost prima femeie aviator din România. A fost de mică îndrumată spre o carieră academică, fiind fiica medicului Alexandru Caragiani. Din acest motiv și-a susținut lucrarea de licență la Facultatea de Științe Juridice, în 1913, devenind una dintre puținele femei care au terminat asemenea studii.

Adevărata sa pasiune a fost, însă, aviația. A zburat pentru prima dată în 1912, alături de profesorul ei de echitație, Mircea Zorileanu.

Și-a luat brevetul de aviator pe 22 ianuarie 1914, fiind eliberat de Federația Aeronautică Internațională din Franța, după ce a urmat Școala de pilotaj a Ligii Naționale Aeriene de la Băneasa, fondată de prințul Valentin Bibescu și apoi Școala civilă de aviație a lui Roger Sommer, din Paris.

Autoritățile nu i-au permis să profeseze în România. Drept urmare, Elena rămâne în Franța și devine jurnalist de război. S-a întors în țară în 1916, când România a intrat în Primul Război Mondial și și-a oferit aptitudinile de pilotaj pentru apărarea patriei. S-a oferit să transporte cu avionul materiale sanitare și medicamente și să participe la salvarea și evacuarea răniților. Cu această propunere, a preconizat înființarea aviației sanitare, dorință ce se va realiza la noi în țară după un sfert de veac.

Fiind acceptată ca „infirmieră terestră” a Crucii Roșii, Elena a lucrat într-un spital de campanie din București, iar după retragerea armatelor și instituțiilor românești în Moldova, a organizat un punct sanitar în casa părintească din Tecuci.

După război, Elena Caragiani s-a căsătorit cu avocatul Virgil Stoenescu și s-a întors la Paris, unde și-a continuat cariera de jurnalist și a ajuns celebră pentru reportajele făcute din avion.

S-a stins timpuriu din viață, din cauza tuberculozei, pe data de 29 martie 1929, la doar 42 de ani. În memoria ei, Banca Națională a României a pus în circulație, în anul 2012, o monedă de argint dedicată aniversării a 125 de ani de la nașterea primei femei pilot din România.

În concluzie, Elena Caragiani-Stoenescu a fost prima femeie aviator din România și a unsprezecea din lume, precum și prima femeie care a realizat

reportaje aeriene. A zburat pentru salvarea militarilor români de pe front și a alinat durerea răniților, în spitale de campanie. A depășit normele societății, demonstrând curaj, perseverență și îndemânare în pilotaj.

Surse:

- <https://www.allnumis.ro/catalog-monede/romania/comemorative-2012/10-lei-2012-125-de-ani-de-la-nasterea-elenei-caragiani-stoinescu-41381>;
- <https://www.descopera.ro/istorie/20687600-elena-caragiani-stoinescu-prima-femeie-aviator-din-romania-si-a-11-a-din-intreaga-lume>;
- http://enciclopediaromaniei.ro/wiki/Elena_Caragiani-Stoinescu;
- <http://www.istoriesicivilizatie.ro/elena-caragiani-femeia-cu-aripi>;
- <https://muzeulvirtual.ro/imagini/elena-caragiani-stoinescu/>;
- http://romaniancoins.org/ro10lei2012_caragiani_stoinescu.html;
- <https://tineriidezbat.ro/cine-a-fost-elena-caragiani-stoinescu/>;
- <https://stiripentru copii.com/2020/09/27/nessiutele-romancele-care-au-schimbata-lumea-elena-caragiani-prima-femeie-jurnalist-de-razboi/>.

ÎN MEMORIA SOLDAȚILOR CĂZUȚI ÎN PRIMUL RĂZBOI MONDIAL. MONUMENTE IEȘENE

**Eleva: CIOBOTARU TEODORA ANA,
Clasa a VII-a C, Școala Gimnazială „Ion Ghica” Iași,
Profesor coordonator: Zaharia Ana-Maria**

Participarea României, la Primul Război Mondial, a făcut posibilă unirea tuturor provinciilor românești aflate până atunci sub stăpânire străină: Basarabia, Bucovina și Transilvania. Marea Unire din 1918 a fost un act de voință națională, recunoscut prin tratatele de pace încheiate în cadrul Conferinței de la Paris (1919-1920).

Soldații căzuți în Primul Război Mondial rămân un simbol al dăruirii pentru binele colectiv. Ne-au oferit un model de onoare, solidaritate și sacrificiu, valori esențiale pentru identitatea noastră națională. Monumentele ridicate în memoria lor sunt o promisiune că nu vor fi uitați, iar noi avem responsabilitatea să le păstrăm vie amintirea. Descriem câteva dintre edificiile ridicate spre cinstirea și memoria eroilor noștri.

Monumentul Eroilor din Bucium

Este un monument construit din bronz, în anul 1921, în satul Bucium, astăzi cartier al municipiului Iași și dedicat memoriei eroilor locali căzuți în Primul Război Mondial. Se află amplasat într-un scuar aflat pe partea dreaptă a Șoselei Bucium, ce duce la Vaslui.

Monumentul a fost ridicat prin subscripție publică locală, de un comitet prezidat de generalul adj. D. Gherculescu și este format dintr-un vultur de bronz amplasat pe un soclu de piatră. Macheta vulturului a fost realizată de sculptorul Ion Mateescu (1876-1951).

În partea din față a soclului se află o carte deschisă din bronz pe care sunt scrise următoarele: „1916-1918 Eroilor din Buciumi cari au luptat cu vitejie și credință pentru întregirea neamului ”.

Deasupra cărții au fost amplasate pe soclu o cască și două săbii încrucișate.

În partea dreaptă a soclului se află un altorelief de bronz în care un țăran, aflat lângă plug, îi arată unui soldat munții și pădurile aflate în depărtare și îi dă sfatul: „ Noi am trecut Dunărea și am dezrobit țara – voi treceți culmile și întregiți neamul . ”

Statuia Cavaleristului în atac din Iași

Este cunoscută și sub denumirile: „*Monumentul Eroilor Diviziei a 2-a Cavalerie*” sau „*Șarja de la Prunaru*”. Este un monument realizat din bronz, de către sculptorul Ion C. Dimitriu-Bârlad. A fost dezvelit la data de 29 mai 1927 și se află vizavi de intrarea principală în Grădina Copou.

Monumentul ne amintește jertfa de sânge, pentru libertatea patriei, a ostașilor Regimentului 2 Roșiori, care au purtat sângeroasa bătălie de la Prunaru, apărând drumul spre București, în noiembrie 1916 .

Statuia reprezintă o alegorie turnată în bronz și formată din două grupuri simbolizând Victoria și Sacrificiul. Victoria este înfățișată de un cavalerist călare avântat în plină șarjă, cu cască pe cap, având în mână o suliță și în spate o carabină, însoțit de o nimfă (înger) care are în mâna întinsă o cunună de lauri.

Nimfa simbolizează îngerul păzitor sau mama, soția, fiica pe care eroul nu le va mai vedea niciodată.

Mausoleul Eroilor din Iași este un monument construit din beton armat între anii 1928-1930. Proiectul mausoleului a fost realizat de inginerul Henri Coandă, fost elev al Liceului Militar din Iași, lucrările au fost executate de frații Marconini, iar pictura murală interioară de Ioan Bălău, absolvent al Academiei de Arte din Iași.

Complexul monumental este situat la ieșirea din oraș, spre comuna Miroslava, în apropierea Mănăstirii Galata. Inițiativa construirii unui mausoleu care să cinstească memoria soldaților jertfelnici a aparținut Societății „Cultul Eroilor” - filiala Iași, iar locul a fost ales de Mitropolitul Pimen Georgescu al Moldovei, generalul Iacob Zadik - președintele

Societății „Cultul Eroilor” și primarul Osvald Racoviță. Corpul 1 armată (partea activă și sedentară) își avea centrul la Galata. De aceea monumentul a fost amplasat pe teritoriul acestei localități.

Mausoleul avea inițial un spațiu de protecție de 4000 m2. Ansamblul monumentului cuprinde:

- mausoleul propriu-zis, la baza caruia se află cripta cu oseminte ale eroilor ;

- cimitirul cu osemintele a 6.000 de soldați, căzuți în Primul Război Mondial;

În urma reabilitării, monumentul a fost inclus în circuitul turistic și religios ieșean.

Monumentele descrise, dar și altele aflate în orașul nostru, ne îndeamnă la respect și admirație față de eroii știuți și neștiuți, care și-au arătat iubirea față de țară, prin sacrificiul suprem.

BIBLIOGRAFIE ȘI SURSE WEB:

- *Lista Monumentelor Eroilor Români din Primul Război Mondial*, disponibil la adresa :

https://ro.wikipedia.org/wiki/Lista_Monumentelor_Eroilor_Rom%C3%A2ni_din_Primul_R%C4%83zboi_Mondial;

- Lista obiectivelor din Iași*, disponibil la adresa:
https://ro.wikipedia.org/wiki/Lista_obiectivelor_din_Ia%C8%99i
- Mausoleul Eroilor din Iași* disponibil la adresa:
<https://mausoleedinromania.ro/mausoleul-eroilor-din-iasi/>
- Mitican, Ion, *Urcînd Copoul cu gîndul la Podul Verde*, Ed. Tehnopress, Iași, 2006;
- Povești frumoase din dulcele târg al Ieșilor: Statuia Cavaleristului în atac*, disponibil la adresa: <https://infoiasionline.ro/povesti-frumoase-din-dulcele-targ-al-iesilor-statuia-cavaleristului-in-atac/16097/>
- Statuia Cavaleristului în atac din Iași* , disponibil la adresa:
https://ro.wikipedia.org/wiki/Statuia_Cavaleristului_%C3%AEn_atac_din_Ia%C8%99i#:~:text=Statuia%20Cavaleristului%20%C3%AEn%20atac%20din%20Ia%C8%99;
- Șarja eroilor cavaleriști români în atacul sinucigaș de la Prunaru*, disponibil la adresa:
<https://cersipamantromanesc.wordpress.com/2015/12/14/sarja-cavaleristilor-eroi-romani-in-atacul-sinucigas-de-la-prunaru/>
- *Mausoleul din Iași, mărturie vie a iubirii de țară*, disponibil la adresa:
<https://ziarullumina.ro/actualitate-religioasa/an-omagial/mausoleul-eroilor-din-iasi-marturie-vie-a-iubirii-de-tara-167466.html>

„Maratonul unirii”
(activitate desfășurată cu ocazia aniversării Unirii
Principatelor Române)

Profesor Lupu Mărioara,
Școala Gimnazială „Aron Vodă” - Aroneanu

Data : 24 ianuarie

Obiective:

- Descoperirea importanței studierii istoriei – ca instrument și sursă de auto-educație;
- Dezvoltarea atitudinii de respect și apreciere față de personalități care au jucat un rol important în istoria românilor;
- Dezvoltarea deprinderilor de utilizare a surselor istorice în vederea îndeplinirii unor sarcini;
- Exersarea unor abilități de lucru în echipă și de prezentare orală;
- Dezvoltarea unor abilități sportive (îndemânare, viteză), de reprezentare grafică a unui simbol pe o anumită temă, a atenției, perspicacității etc.

Materiale necesare:

Imagini reprezentând monumente legate de temă (imagini cu Castelul de la Ruginoasa, biserica, mormântul de la Ruginoasa; clădirea Universității vechi și noi; Muzeul Unirii, muzeul de științe naturale, palatul culturii; Palatul Administrativ; portretul lui Cuza, Alecsandri, Kogălniceanu, Moș Ion Roată)

Harta puzzle a teritoriului românesc;

Fișe de lucru: Moș Ion Roată și unirea;

Fișă de lucru: harta mută a Europei la jumătatea sec. al XIX-lea

Bilețele cu întrebări;

Harta municipiului Iași; Harta României;

Materiale bibliografice recomandate elevilor înaintea desfășurării concursului:

- „Moș Ion Roată și Unirea” de Ion Creangă;
- Fișa „Cuza Vodă și Unirea”;
- Poezii: „Hora Unirii”, „Hora lui Cuza Vodă” de Vasile Alecsandri;
„La unire”, „Plugușorul”, „Marșul Unirii” de George Sion

Descrierea activității:

Elevii participanți direct la concurs alcătuiesc echipe mixte (clasa a V-a, clasa a VI-a și clasa a VII-a); fiecare elev va rezolva o etapă a sarcinilor de lucru corespunzător vârstei și nivelului de pregătire. Activitatea va avea un caracter ludic, probele de concurs fiind centrate pe jocuri de atenție și îndemânare pentru elevii din clasa a V-a, jocuri de atenție și perspicacitate pentru cei de clasa a VI-a și probe de perspicacitate, cunoștințe și abilități pentru cei de clasa a VII-a.

Elevii de clasa a V-a vor realiza anumite probe sportive, de îndemânare, dar și de atenție, la sfârșitul cărora au posibilitatea să intre în posesia unor materiale despre Unirea din 1859 și domnia lui Alexandru Ioan Cuza sau pe baza cărora elevii din celelalte clase vor trebui să rezolve sarcini concrete, specifice nivelului de vârstă și cunoștințe.

Probele:

1. Nivel V: trebuie să ajungi în capitala Franței, în anul 1856. Ai să găsești în curs de desfășurare un Congres internațional la care participă reprezentanți ai marilor puteri (țări) din acel timp, care decid soarta Europei. Vei primi atâtea puncte câte puteri participante regăsești în imagine; trebuie să duci imaginea colegului din clasa a VI-a; Nivel VI: vei primi 3 puncte dacă știi numele orașului în care s-a desfășurat Congresul.
Nivel VII: Colorează pe harta Europa în sec. XIX cele șapte țări participante la Congres.

2. Nivel V: Participanții la Congres au luat niște hotărâri cu privire la Principatele Române. La capătul drumului veți găsi un document pe care trebuie să-l citiți tare, cu intonație pentru a fi înțeles de toți spectatorii, în ordinea numărului de pe bilet.

Nivel VI: Completați textul lacunar cu termenii lipsă pornind de la documentul citit de colegii din clasa a V-a.

„1. Principatele Române rămân sub suzeranitatea otomană și vor intra sub garanția colectivă a marilor puteri europene; 2. Trei județe din sudul Basarabiei sunt retrocedate Moldovei de la Rusia; 3. În Principate se vor desfășura niște Adunări Ad-hoc prin care românii vor fi întrebați dacă vor să se unească sau nu.”

Nivel VII: selectați din bucățile de puzzle pe cele care reprezintă teritoriul Moldovei după acest Congres.

3. Nivel V: trebuie să ajungi în capitala Moldovei, în anul 1857. Când ai ajuns vei scrie pe indicatorul de la intrarea în localitate numele orașului. În oraș, în Sala Mare a Palatului Domnesc, are loc o adunare. Citește în gând cum se numește adunarea, apoi scrie denumirea pe masa în jurul căreia stau câțiva dintre principalii participanți care scriu un document. Ia participanții și documentul și du-le colegului din clasa a VI-a.

Nivel VI: scrie numele participanților la adunarea din capitala Moldovei pe spatele imaginii lor. Ei au elaborat un document pe care l-au trimis marilor puteri, în care și-au exprimat dorințele cu privire la viitorul țării lor. Dă-i documentul colegului din clasa a VII-a.

Nivel VII: Din document lispesc anumite cuvinte. Completați-le pe baza cunoștințelor generale.

Pentru toți participanții: Pe baza imaginilor din fișa de lucru „Moș Ion Roată și unirea” de Ion Creangă reconstituiți ordinea cronologia a întâmplărilor.

4. Nivel VI: trebuie să duci la Paris documentul cu dorințele românilor și să vezi dacă marile puteri îl vor respecta sau nu. Dacă nu, spune care au fost hotărârile lor. Elevii vor găsi la capătul drumului Convenția de la Paris, compară documentele și vor spune DA sau NU; vor citi acea prevedere care are numărul grupei lor:

1. Moldova și Țara Românească să se unească într-un stat cu numele „Principatele Unite ale Moldovei și Valachiei”;
2. Noul stat va fi condus de doi domni, două guverne, două adunări legislative
3. Noul stat va avea două capitale: Iași și București.

Nivelul V: arată pe harta României orașele Iași și București.

Nivelul VII: Spuneți din cultura generală dacă românii vor respecta aceste cerințe impuse de marile puteri. Cum au reacționat ei? (răspuns: au ales un singur domnitor, pe Al. I. Cuza)

5. Completați următoarele propoziții cu termenii lipsă:

Nivel V: Numele domnitorului care a unit în anul 1859 Moldova și Țara Românească este

Nivel VI: În anul 1859, sub conducerea lui Al. I. Cuza, s-au unit și

Nivel VII: Al. I. Cuza a unit Moldova și Țara Românească în anul
Se completează toate odată, separat de fiecare participant.

6. Toți participanții: Descoperiți și reconstituiți din piesele puzzle teritoriul Principatelor Unite ale Moldovei și Țării Românești în urma unirii din 1859.

7. Nivel V: Parcurgeți drumul de la București la Iași în anul 1860. Domnitorul Cuza a înființat în orașul Iași prima universitate modernă din

țară. El a făcut acest gest întrucât știa că Iașii își vor pierde rangul de capitală și a dorit să-i ofere o compensație. Descoperiți clădirea primei universități din țară (se pun mai multe imagini: universitatea veche, nouă și palatul). Aduceți clădirea colegilor din clasa a VI-a și a VII-a.

Nivel VI și VII: Descoperiți clădirea pe harta Municipiului Iași.

8. Nivel V: Din anul 1862, marile puteri au acceptat ca statul român să aibă o singură capitală. Aceasta a fost orașul: a. București; b. Iași; c. Focșani.

9. Nivelul VI: Parcurgeți drumul de la Iași la Ruginoasa și descoperiți un castel care a aparținut domnitorului unirii. Lângă castel se află și o biserică. Priviți cu atenție și veți mai descoperi ceva lângă capela de la Ruginoasa. Ce anume? R: mormântul familiei unde a fost înmormântat și Cuza în 1873.

10. Nivelul VII: în timpul cât Cuza domnea în două capitale, reședința domnească de la Iași se afla într-o clădire care astăzi este un important muzeu: Parcurgeți drumul și descoperiți-o! (la capăt se află Muzeul de științe naturale, Palatul Culturii, Muzeul Unirii).

11. În timpul domniei sale, Al. I. Cuza a realizat numeroase reforme, fiind ajutat de câțiva colaboratori, printre care cel mai important a fost Mihail Kogălniceanu.

a. Citiți și analizați în echipă poezia următoare și descoperiți cel puțin trei reforme îndeplinite.

b. Enumerați și alte reforme despre care ați învățat.

c. Reprezentați printr-un simbol patru dintre aceste reforme, la alegere, și realizați un blazon din cele 4 simboluri cu denumirea „Reformele lui Cuza”.

12. Problema de matematică: Dacă domnia lui Alexandru Ioan Cuza a început la 24 ianuarie 1859 și s-a încheiat la 11 februarie 1866, câți ani, câte luni și câte zile a domnit domnitorul unirii?

CUPRINS

Doamna Elena Cuza - un model pentru cei de ieri și pentru cei de astăzi, Dr. Aurica ICHIM	5
Spirit românesc – O călătorie prin spațiul identității noastre, Director, prof. Antoci Georgiana-Livia, Școala Gimnazială „Elena Cuza” Iași	14
Etimologia greco-romană în domeniile socio-umane: o moștenire lingvistică durabilă, Prof. Simioncă Anca-Daniela, Colegiul Național.”E. Racoviță” Iași	18
Creativitatea în procesul de receptare a literaturii la elevii de gimnaziu, Prof. Stanciu Alina, Șc. Gimn. „Elena Cuza” Iași.....	29
Poveștile lui Creangă - model folcloric și originalitate, Prof. învă. primar Costiniuc Ionela, Șc. Gimn. „Mihai Codreanu” Iași	33
Portretul Elenei Cuza în operele literare românești, Prof. Voroneanu Veronica, Șc. Gimn. „Alexandru cel Bun” Iași	37
Azilul copiilor găsiți Ana Davila, Principesa Elena Cuza, Regina Elisabeta, Prof. Alexandru Stăncescu, Șc. Gimn. „Ion Creangă” Iași	44
Activitatea caritabilă a doamnei Elenei Cuza, Prof. Nechifor Daniela, Șc. Gimn. „Elena Cuza” Iași.....	48
Concepte ale construcției pedagogice din Grecia Antică reflectate în educația contemporană, Prof. Horobeț Gabriela-Fulvia, Șc. Gimn „Elena Cuza” Iași.....	52

Adevărata bucurie stă în simplitate.

Modelul vieții Sfântului Dimitrie Basarabov,

Prof. Rusu Andrada, Șc. Gimn „Elena Cuza”, Iași 57

Identitate românească pentru fiecare copil:

tradiție, cuvânt, incluziune,

Prof. itinerant și de sprijin Galațanu Oana Larisa, Lic.Tehnologic Special „Vasile Pavelcu”, punct de lucru Șc. Gimn. „Elena Cuza” Iași..... 61

Formarea noțiunilor de timp și spațiu la clasele primare,

Prof.înv.primar, Grecu Eliza Carolina, Șc. Gimn. „M.Codreanu” Iași..... 66

Nevoia de etică în viața grupului profesional din care fac parte,

Prof. Kehlaoui Carmen, Șc. Gimn. „George Călinescu” Iași 69

Școala incluzivă – școala pentru diversitate – școala pentru toți.

Managementul grupului de învățare.

Elevii hiperactivi și cu deficit de atenție,

Prof. Șovan Stelian, Șc. Gimn. „Elena Cuza” Iași 78

Metode didactice eficiente pentru predarea istoriei în ciclul primar,

Prof.înv.primar Mărgineanu Carmen Mihaela,

Șc. Gimn. „Elena Cuza” Iași 89

Proiect didactic „Am fost și eu la Alba Iulia“ de Dumitru Almaș,

Prof. Moruzi Maria, Șc. Gimn. „Elena Cuza” Iași..... 92

Formarea conștiinței și conduitei patriotice

la copiii de vârstă școlară mică,

Prof. înv. primar, Chicu Marinela, Șc. Gimn. „Elena Cuza” Iași 102

Modelul predării bazate pe atașament,

Prof. înv. primar, Patrichi Mariana, Șc. Gimn. „Elena Cuza” Iași 106

Așezarea cucuteniană de la Dobrovăț - Pădurea Buda, jud. Iași,

Prof. Asandei Adrian, Șc. Gimn. „Vasile Conta” Iași 115

Scurtă incursiune în arheologia comunei Popricani – Sceptrul avimorf de piatră,

Prof. Amarandei Victor Daniel, Șc. Gimn. Popricani 123

Victor Place – promotor al unionismului românesc și pionier al arheologiei orientale,

Prof. dr. Cezar Furtună, Lic. de Informatică „Grigore Moisil” Iași 128

Codurile lui Cuza în legislația românească,

Prof. Nechifor Daniela, Șc. Gimn. „Elena Cuza” Iași..... 139

Legislația economică neoliberală din timpul guvernării liberale (1922-1926),

Prof. Mircea Ștefan Marian, Șc. Gimn. „Jacob Negruzzi” Trifești 148

Traian Vuia - primul zbor din istoria omenirii,

Prof. dr. Asăndulesă Lavinia, Șc. Gimn. „Elena Cuza” Iași 152

Carl Friedrich Gauss – Prințul Matematicienilor,

Prof. Someșan Ramona, Șc. Gimn. „Elena Cuza” Iași..... 155

Apa – o aventură interactivă în lumea AI,

prof. Humelnicu Cezar-Daniel,

Liceul Tehnologic de Mecatronică și Automatizări Iași, Iași 158

Un ieșean cu care avem datoria de a ne mândri!,

Prof. Ilie Apostol, Șc. Gimn. „Elena Cuza” Iași 165

Aplicații ale matematicii în biodiversitate,

Prof. Strachină Maria-Magdalena, Șc. Gimn. „Elena Cuza” Iași..... 170

Obiceiuri și tradiții din comuna Ciurea,

Prof. Brumă Ion și Învățător Brumă Anișoara, Șc. Gimn. Ciurea..... 176

Biserica „Sfântul Mucenic Ioan cel Nou” Nicoriță – Edificiu de patrimoniu al microregiunii Tătărași, Prof. Claudia Furtună, Șc. Gimn. „Bogdan Petriceicu Hasdeu” Iași.....	193
Mănăstirea Hlincea, Prof. Balan Mihaela, Șc. Gimn. Ciurea.....	202
Armenii din Botoșani – tradiții și personalități, Prof. economist Alma Nistorică – Lic. Teoretic „Grigore Antipa” Prof. Sorin Paul Nistorică – Colegiul Național „A. T. Laurian” Botoșani	207
Moștenirea lui Teodor Burada - între muzică, istorie și folclor, Elev Alexandru Matei, clasa a IX a B, Liceul Teoretic International Spectrum, Prof. coordonator Andreea Granic.....	220
Regina Maria, cea mai importantă militantă a mișcării feministe, Prof. dr. Andreea Granic, Liceul Teoretic Internațional Spectrum.....	224
Cuza Vodă în creația literară, Prof. Butnariuc Ana-Maria, Șc. Gimn.„Ion Creangă”, Târgu Frumos ...	230
Elena Cargiani-Stoenescu, Prima femeie aviator din România, Eleva Meaucă Sofia Elena, clasa a VII-a C, Șc. Gimn. „Ion Ghica” Iași, Prof. coordonator Zaharia Ana-Maria.....	240
În memoria soldaților căzuți în Primul Război Mondial. Monumente ieșene, Eleva Ciobotaru Teodora Ana, clasa a VII-a C, Șc. Gimn. „Ion Ghica” Iași, Prof. coordonator Zaharia Ana-Maria.....	243
„Maratonul unirii” (activitate desfășurată cu ocazia aniversării Unirii Principatelor Române), Prof. Lupu Mărioara, Șc. Gimn. „Aron Vodă” Aroneanu	248